

NICOLAE C. DINU

*FĂURITORII
MAGISTRALEI
ALBASTRE*

Notă:

*Personajele menționate în prezenta
lucrare au dorit să rămână în anonim,
iar eu le-am respectat opțiunea și le-am
schimbat numele, profesia, domiciliul și
funcția îndeplinită.
Astfel, orice asemănare de nume cu cele
prezentate, este absolut întâmplătoare.*

Autorul

I**Câteva considerente și date privind istoricul
construirii Canalului
Dunăre-Marea Neagră**

Despre construcția acestui canal s-a scris mult în România, atât în prima etapă din anii 1949-1953, cât, mai ales, în a doua etapă din perioada 1976-1984. S-au folosit date, fapte și argumente destul de solide privind eforturile depuse de cei care au participat efectiv la lucrările care au pus în operă proiectul, dar și chinurile suferite de unii oameni nevinovați, în prima etapă, când s-a urmărit distrugerea intelectualității românești.

În cuprinsul prezentei lucrări eu nu voi face altceva decât să reamintesc oamenilor – în special celor mai tineri, care nu le-au cunoscut, să le afle – ținând mult ca să nu fie uitate, ele făcând parte din viața poporului nostru.

Menționez că pentru prima etapă am avut prilejul să studiez câteva documente, unele publicații, dar am putut discuta și cu unii oameni care au lucrat efectiv la canal, fie în calitate de deținuți de drept comun, fie deținuți politici, rezultând următoarele:

După încheierea celui de-al doilea Război Mondial, trupele sovietice au rămas pe teritoriul României, iar în ministere s-au infiltrat tot felul de consilieri ruși care dirijau destinele țării.

Partidul Muncitoresc Român, al cărui Secretar General era Gh. Gheorghiu-Dej, a făcut o mare greșală istorică, distrugând aproape toate valorile intelectuale ce se formaseră între cele două războaie mondiale, în numele luptei de clasă, pentru lichidarea burghezo-moșierimii, precum și marii academicieni, marii literați, matematicieni și profesori

universitari de prestigiu, conducători de partide politice, etc, care, în perioada 1946-1964 au fost scoși din funcții, arestați și trimiși în pușcării sau la muncă la acel canal din Dobrogea.

Unii dintre ei au murit de boli, de foame și de munca istovitoare pe care erau obligați s-o presteze, iar alții, care s-au întors în libertate în anul 1964, ajunseseră niște „zdrenje”, cu sănătatea distrusă, storși de forță, istoviți și suferinzi.

Odată cu colectivizarea agriculturii, au fost arestați și proprietarii de pământuri, care au refuzat să se înscrie în gospodăriile colective (G.A.C mai târziu C.A.P).

Sub pretextul lichidării exploataților, au fost trimiși în pușcării sau la canal cei mai buni gospodari ai satelor românești – așa zișii chiaburi care posedau câte 10-15 ha de pământ – și care erau numai câteva sute în toată țara. Așa cerea învățătura stalinistă care îi considera dușmani de clasă.

... Ținutul Dobrogei are o climă de stepă, cu vânturi în sezonul ploios și geruri aspre, dar, mai ales, are un pământ pietros, vălurit mult, încât fiecare deal este înconjurat de o vale, chiar de o prăpastie, ceea ce confirmă că a fost fund de mare, Marea Sarmatică.

Dar Dobrogea este un pământ încărcat de istorie și plin de oasele popoarelor barbare, care au trecut peste el, în migrația lor spre Sud-Vest; în trecerea lor s-au luptat cu geții, dacii și alte neamuri care se așezaseră pe aceste meleaguri, având diferite ocupații, mai ales după ce peste solul pietros și plin de sedimente se depusese un strat de pământ în care plantele de orice soi își înfingeau rădăcinile.

Numit și „Pământul dintre ape”, ținutul Dobrogei a atras oamenii, în drumul lor spre Sud, să-și construiască adăposturi pentru ei și animalele care-i însoțeau.

Din vremuri imemorabile – așa cum se menționează în Scrierile vechi – acest pământ a fost frământat de copitele cailor trecând în galop și de șinele late ale roților groase din

lemn ale căruțelor în care migratorii duceau tot avutul lor. Azi îmi închid ochii și mi-i închipui cum trec în șiruri nesfârșite, având în fruntea convoaielor luptători călare, purtând săbii, sulite și, poate, chiar steaguri; în urma lor se ridică praful dens, iar la locul de popas, se împrăștie pe tot câmpul.

Peste o vreme își reiau drumul spre sud-vest. Dintre migratori, istoria reține: popoare sălbatice din Nordul Mongoliei care, o vreme au poposit în Crimeea dar și-au continuat apoi drumul spre sud; tătarii, avarii, gepizii, turcii, cistobocii, cimerienii, apoi grecii, care au fost alungați din cetatea Histria după 700 de ani de la stabilirea lor în acel loc; a urmat trecerea popoarelor germanice, care au coborât din Scandinavia și, în câțiva ani, au ajuns și ele în stepele din Crimeea, trecând mai apoi peste ținutul dobrogean.

Istoria ne spune că după destrămarea Imperiului trac Macedonia, pe vremea regelui Filip al II-lea, din care a făcut parte și Dacia, fenicienii și grecii, care erau buni navigatori și constructori de corăbii mari, au pornit pe coastele Mării Mediterane spre Turcia, apoi au pătruns în Marea Neagră și au continuat exploarările până la Odessa. O parte dintre ei s-au stabilit pe țărmul bulgăresc, întemeind cetatea Apolonia, iar alții au întemeiat cetățile Calatis, Tomis și Histria, de pe teritoriul Dobrogei, între anii 800-600 î. H., intrând în contact cu băștinașii geți cu care au făcut comerț și au trăit în bună înțelegere. Dorind să se deplaseze înspre sud, și-au pus problema să construiască un canal până la Cernavodă pentru a ajunge la Dunăre, dar costul era prea mare iar utilaje cu care să-l realizeze nu aveau și au abandonat acel plan.

%

Despre pământul arid al Dobrogei a scris și poetul roman Ovidius Nasos, exilat la Pontul Euxin de împăratul

roman Augustus. În epistolele sale trimise prietenilor din Roma, menționa printre altele: „*Este un colț uitat de lume și neospitalier; pe câmp, vara nu crește decât pelinul amar*”. N-a pomenit niciun cuvânt despre oamenii locului unde și-a trăit zilele exilului său.

Ovidius era originar din localitatea Sulmona – Italia de astăzi – iar pentru prețuirea sa, locuitorii Tomis-ului i-au construit o statuie în Piața Ovidiu din zona peninsulară, iar o stradă ce dă în piață poartă numele Sulmona.

Cele scrise de el în legătură cu pământul Dobrogei poate erau reale atunci, deși nu a părăsit orașul Tomis, dar după trecerea anilor toate s-au schimbat, încât dacă ar veni astăzi, ar vedea pe câmpii holde mănoase; de la Vama Veche și până la Năvodari vezi o salbă de stațiuni balneare, dealurile Murfatlarului sunt acoperite cu viță de vie nobilă, altele cu pomi fructiferi în care se lăfăie fructele coapte, cu miez aprins, zemos și dulce.

%

Pământul Dobrogei, de la cistoboci la daci și romani, apoi până în zilele noastre, a suferit uriașe transformări, inclusiv străpungerea dealurilor pietroase pentru a face drum apelor Dunării să ajungă mai repede la mare. Au fost epoci în care fiecare generație a încercat să-și întipărească orgoliul în ceva pe care să-l lase generațiilor următoare. Printre ele a fost și construcția Canalului care să unească Dunărea cu Marea Neagră, pe un drum mai scurt; poate a fost o epopeie a vanității acelor generații, dar a fost și o necesitate economică. Inginerul Ion Ionescu de la Brad visa încă din 1928 acest canal, dar lipsa utilajelor și costul uriaș al lucrărilor l-au împiedicat. El a fost inventatorul șampaniei.

Și alți oameni au dorit să construiască un astfel de canal pentru a reduce distanța dintre Constanța și Cernavodă, pe unde trece Dunărea, în scopul transportului de mărfuri cu vapoarele: englezii în 1928, austriecii în 1835, turcii, dar s-au lovit de aceleași impedimente economice.

... După al doilea Război Mondial, România era sărăcită și obligată să plătească Rusiei uriașe daune de război. Gh. Gheorghiu-Dej a mers la Moscova să-i ceară un sprijin material lui I. V. Stalin pentru a scoate țara din sărăcie. A așteptat în hotel multe zile până când a fost primit în audiență de Stalin, așa cum scrie Paul Sfetcu în cartea sa „13 ani în anticamera lui Dej”. Când și-a adus aminte de șeful statului român, Stalin a cerut să fie adus în cabinetul său de lucru, unde a avut loc următoarea discuție:

- După război, România este săracă. A ajuns ca o barcă care se scufundă, a spus Dej.

- Aruncați peste bord o parte din marfă, a răspuns Stalin, privindu-l nepăsător.

- Nu am posibilitatea să dau de lucru oamenilor, care o duc din ce în ce mai greu, a continuat Dej, ignorând aluzia lui Stalin. Mai băntuie și seceta începută în 1947.

- Încearcă să construiești o hidrocentrală pe râul Bistrița sau o termocentrală. Pentru asta îți pot da câțiva specialiști și niște utilaje, dar mai mult nu-ți pot da, că și la noi este sărăcie.

A urmat un moment de tăcere, după care l-a întrebat Stalin:

- Conducerea României are cunoștință de un proiect întocmit de englezi la începutul secolului al XX-lea pentru construirea unui canal între Dunăre și Marea Neagră?

- Nu! a răspuns Dej, intrigat să afle acea știre, întrucât el nu avea cunoștință. Când mă voi întoarce acasă voi pune să scotocească arhivele și îl vom pune în aplicare.

Sigur pe el Stalin i-a replicat:

- Nu trebuie să-l mai căutați.

A apăsător un buton de sub biroul său și în pragul ușii a apărut un bărbat înalt, căruia i-a cerut să-i aducă planul Dunării din România. I-a fost adus destul de repede.

Stalin a desfășurat proiectul pe masă și pe desen se vedea conturul canalului tras cu culori îngroșate, albastre, între localitățile Cernavodă și Năvodari. Era tocmai acel proiect visat de inginerul Ion Ionescu de la Brad, încă din anul 1928, cu care se gândea să aducă apă din Dunăre pentru a iriga ținutul secetos al Dobrogei, și să-i fertilizeze solul arid.

De unde aveau rușii proiectul? Îl luaseră din arhivele din România împreună cu alte documente de când consilierii lor se infiltraseră prin toate ministerele.

- Deci, vei construi canalul! îi spune Stalin autoritar,

- Nu știu dacă voi putea. România nu este pregătită pentru o asemenea lucrare de amploare pentru că nu dispune de fondurile financiare necesare, nici de utilaje.

Stalin îl privea atent, pregătit să-i dea soluția. El avea experiență de la construirea Canalului Volga-Don, apoi pe cel de la Marea Albă, unde folosiseră mii de oameni fără cheltuieli majore.

- Fonduri se vor găsi, a spus el, iar utilaje de escavare și de transport le va livra Uniunea Sovietică. Îmi spuneai că burghezia și chiaburimea satelor se împotrivesc construirii socialismului. Pentru a scăpa de ei, ca și de șefii partidelor politice, trimite-i pe ei să sape canalul și în scurtă vreme, vei scăpa și de sabotaje și de împotriviri – poate chiar fizic de ei. Așa am procedat și eu și a dat rezultate.

- Vom vedea ce e de făcut, a răspuns Dej, dar, înainte de a se ridica să plece, Stalin l-a întrebat:

- Mai ai alte probleme?

- Nu mă înțeleg cu ungurii din țară, din Ardeal.

- De ce nu i-ați scos din România odată cu tăvălugul războiului? Polonezii așa au procedat, i-au trecut Vistula în 1944, iar acum nu mai au probleme cu ei. Biblia zice: „*Dacă nu veți goni locuitorii străini din țara voastră, cei rămași între voi vor fi spini în ochii voștri și țăpuși în coastele voastre și vă vor socoti dușmani în țara pe care o locuiți*”.

Stalin insista să se înceapă Canalul din proiectul pe care i l-a dat lui Dej, gândind în perspectivă, adică: dacă România va construi canalul Cernavodă-Năvodari, URSS va putea prelua controlul total al gurilor Dunării de jos, pe motiv că România are ieșire la Marea Neagră.

... Întors în țară, Gh. Dej a informat Comitetul Central al PMR și în luna februarie 1949 a avut loc Plenara CC, care a hotărât începerea lucrărilor la canal, iar o altă plenară, din 3-5 martie 1949 a hotărât cooperativizarea agriculturii. S-a bazat și pe sprijinul consilierilor sovietici, care aveau tot interesul să scape de burghezo-moșierime; pe unii i-a trimis în închisori, iar pe alții la canal, în taberele-închisori de la Cernavodă, Galeșu, Nazarcea și Peninsula (ultimele deserveau și tronsonul de canal de la Ovidiu și Capul Midia).

Lucrările de la canal au început, dar utilajele promise de Stalin nu mai veneau, încât se săpa cu cazmaua și pământul era transportat cu roaba sau cu căruțele trase de cai și de boi. Sărăcia a făcut ca din sate să participe cu atelajele 33 de mii de țărani din Dobrogea și din țară, care transportau pământul săpat de deținuții politici și cei de drept comun – 11 000 în total. Mulți dintre ei au reușit să învețe și o meserie. S-au produs și evenimente triste, accidente și chiar morți, iar medicamentele lipseau, ca și personalul calificat.

Am reușit să discut cu câțiva foști deținuți la canal în acea perioadă, precum și cu foști muncitori pe șantierele de pe canal. Istorisirile lor m-au impresionat, mai ales cum se proceda la arestarea lor, precum și la judecarea și condamnarea,

uneori fără judecată: „Te lua noaptea. Simțeau doar o mână brutală care te smulgea din pat și o lumină provenind de la o lanternă cu care te orbea, fiindu-ți proiectată drept în ochi. Te judecau și fără proces, încât puteai să dispari din închisoare, tot în toiul nopții și nimeni nu știa ce s-a întâmplat cu tine”.

- Condițiile de muncă și de viață pe raza Canalului au fost groaznice: mâncare proastă și insuficientă, iar muncă peste puterile unui om normal, bătaii și chiar torturi – spunea unul care fusese încarcerat la „Peninsula”. Cu această ocazie m-am convins că cea mai mare nenorocire era ca să vorbești în somn; de asta nu te puteai apăra.

Eram supuși la diferite pedepse ca: să nu te lase să-ți faci necesitățile fiziologice, să stai numai într-un picior ore în șir, te țineau la interogatorii ore întregi, în special pe timpul nopții până la epuizarea fizică și nervoasă, pe timp de somn în dormitoare nu se stingeau lumina niciodată, încât pierdeam șirul zilelor și al nopților, etc.

Și astfel, în fața durerii fizice aproape toți oamenii cedau. Normele de săpături erau mari, peste puterile noastre și puțini le îndeplineau, știut fiind că munca cu pământul este grea, norma era 2,5-3 m³/zi și ducea la epuizarea fizică ireversibilă, căpătând treptat un caracter sinucigaș, la fel ca „munca la galere” din vremurile de mult trecute, când acei condamnați nefericiți vâsleau, deși erau ferecați în lanțuri, având în spate supraveghetorul pregătit să-l lovească cu biciul pe cel ce încetinea ritmul.

De mare valoare mi s-a părut cartea scriitorului Ion Cârje, fost deținut la Canalul din Dobrogea. Este prezentarea memoriilor sale din perioada grea în care a simțit atât povara muncii distrugătoare fizic, dar și practicile inumane ale gardienilor, care îi maltratau. Majoritatea deținuților făceau eforturi să îndeplinească norma de lucru – puțini reușeau – pentru că le promisese conducătorii de șantier că două zile

lucrate cu normă întreagă vor fi considerate trei zile care se vor scădea din durata detenției. Iarna pământul era înghețat, lucrările nu se opreau, dar normele nu se mai îndeplineau, cu toate că se mai dădea un supliment la hrană pentru cei aflați pe șantiere.

În perioada 1949-1953 au murit aproape 700 deținuți din cauza muncii epuizante, a frigului, foamei, bolilor sau ca urmare a unor accidente pe șantiere, așa cum declara într-un interviu regretatul Corneliu Coposu, fost deținut și el la canal o vreme. După revoluția din 22 dec. 1989 acesta a fost președinte al PNT și al Convenției Democratice.

După exemplul sovietic și cu sprijinul consilierilor ruși aflați în România, în aceeași perioadă Ministerul de Interne condus de Alexandru Drăghici, a adunat peste 2000 de oameni considerați sabotori ai economiei naționale, pe care i-a dus la Penitenciarul „Poarta Albă” unde s-a instalat un Tribunal Militar prezidat de colonelul Alexandru Petrescu, adus de la pensie pentru a servi regimul comunist. Procesul a fost transmis prin stațiile de radioficare pe toată lungimea Canalului, pentru a afla tot poporul cum pedepsește Partidul Muncitoresc Român pe cei care se opun constituirii socialismului.

Unii au fost condamnați la ani de închisoare, iar alții la moarte, ca să fie un exemplu pentru ceilalți.

Prin anul 1951 au fost și încercări de evadare de pe șantierele canalului. De exemplu, din punctul de lucru Nazarcea, de la cariera de piatră din vecinătatea localității Ovidiu, trei deținuți care lucrau pe un autocamion folosit pentru transport au hotărât să nu se mai întoarcă seara la baraca lor din lagăr. Zona era împrejmuțată cu un gard din sârmă ghimpată, iar cei trei deținuți i-au spus șoferului:

- Accelerează și treci prin gard!

- Dacă paznicul din observator trage în noi cu automatul, ne omoară pe toți, replică șoferul.

- Dacă mergem cu viteză mare, nu ne nimerește.

- Nici nu ne poate urmări, că nu are voie să-și părăsească postul, intervine alt deținut.

Așa s-a întâmplat. Când autocamionul a trecut prin gardul de sârmă, gardianul i-a somat și a tras o rafală asupra lor, dar nu i-a nimerit pe niciunul, însă a dat alarma, iar când au ajuns în punctul Galeșu au fost încercuiți, s-a tras cu arma asupra lor, rănind pe unul dintre ei în picior. Toți au fost prinși, bătuți, apoi duși la penitenciarul din Constanța, unde au fost interogați și rejudecați, mărindu-li-se pedepsele, deși ei încercaseră să ajungă în libertate.

În închisoare cei patru discutau despre soarta lor:

- Se vede treaba că nu există scăpare din „Infern”, a zis unul dintre ei.

- Întotdeauna mai există una, a spus cel care le propusese să evadeze din punctul de lucru cu autocamionul. Să luăm exemplul peștelui prins în năvod. El nu se luptă cu pescarul, ci se străduiește singur să scape printre ochiurile năvodului.

- Am auzit că ne duce înapoi, pe șantier, dar ne va pune să lucrăm la vărărie, a spus altul.

- Acolo este foarte periculos, le-a spus șoferul, că varul nestins e pulbere și când se încarcă în mașini, vântul îl spulberă și poate ajunge în ochi, în gură, în plămâni, pe piele. E foarte otrăvitor. I-am văzut pe cei care lucrează la cuptoarele unde se stinge varul.

Când sunt transpirați, praful de var se stinge direct pe pielea lor și produce răni, etc.

- Canalul a devenit un adevărat infern. Este mai rău ca pe vremea Inchiziției, când filosofi și cu oamenii de știință erau arși pe rug pentru ideile lor.

- Ehe! Galileo Galilei a mai putut renunța la unele dintre ideile lui în care credea, pe când noi nu mai avem nicio posibilitate de scăpare, se plânge unul din ei.

- Nici Galilei n-a renunțat în totalitate la ideea lui. Când a văzut că a fost iertat, a spus: „*E pur Si muove*” (și totuși se învâртеște).

%

I.V. Stalin a murit la 05 martie 1953, dar lucrările la Canalul Dunăre-Marea Neagră au mai durat câteva luni după moartea lui și au mai consumat o bună parte din venitul național al României.

La 21.07.1953 Plenara CC a PMR a hotărât amânarea lucrărilor canalului, motivându-se urgența strângerii recoltelor de pe câmp, care este mai importantă, iar lucrările la canal vor fi reluate în anii următori.

Se contura un adevăr crud: șantierele de pe canal, precum și taberele închisori se dovediseră prea costisitoare pentru țară și nu serveau decât pentru a-i transforma pe unii în călăi și torționari și temnicheri, iar pe ceilalți în oameni abrutizați, care trebuiau hrăniți.

Totuși, regimul comunist avea nevoie de acel sistem de intimidare și de imbecilizare, care consumă mulți bani.

În marie 1965 a murit și Gh. Gheorghiu Dej, în urma unei lungi suferințe, iar CC al PMR l-a ales pe Nicolae Ceaușescu să conducă partidul, apoi și Consiliul de Stat, apoi toată România, care devenise Republica Socialistă.

II

Ideea construirii canalului revine

După „Primăvara de la Praga”, când Nicolae Ceaușescu a criticat invadarea Cehoslovaciei de către armatele țărilor Tratatului de la Varșovia în frunte cu Uniunea Sovietică, poziția țărilor occidentale față de România s-a schimbat în mod pozitiv și a început să fie invitat să viziteze diferite țări.

Așa se face că a ajuns în Marea Britanie, apoi în Olanda și Suedia, a vizitat și canalele din aceste țări, întorcându-se acasă impresionat de frumusețea și utilitatea lor, dar, mai ales, de arhitectura lor.

A propus, deci Plenarei CC al PCR din 13.06.1973 să se reia construirea Canalului Dunăre – Marea Neagră; pentru a dovedi superioritatea economiei socialiste românești, Plenara a aprobat în unanimitate reluarea lucrărilor din zonă. Imediat, în anul următor, a fost angajat un credit de 12 miliarde de dolari de la Banca Mondială, cu care au fost achiziționate un număr de mașini și utilaje din Occident, pe care mai apoi, din ordinul lui N. Ceaușescu, industria românească le-a asimilat și, în scurt timp, a început să producă autobasculante de 16 tone, 26 tone, 50 tone, 100 tone, precum și benzi transportoare lungi de mulți kilometri, etc.

Totul fiind pregătit pentru lucru, în primăvara anului 1976 au fost începute lucrările la canal, prin organizarea de șantiere și puncte de lucru; pentru birouri, magazine, locuri de cazare, cantine, etc, au fost amenajate nouă tabere pe toată lungimea viitorului canal, respectiv la: Cernavodă, Faclia, Medgidia, Valea Seacă, Cumpăna, Agigea, Nazarcea, Lumina și Năvodari.

Cazarea s-a făcut în barăci, câte 6-8 într-o cameră. De asemenea au fost instalate magazine, grădinițe pentru copii,

cluburi pentru tineret, poștă și toate utilitățile, au fost înglobate în așa-numitele „orașe de carton”.

De la începerea lucrărilor pe canal și până în anul 1980, întreaga activitate a fost organizată și condusă de ing. Ion Baicu. Acesta a fost înlocuit de g.-ral. Vasile Ionel, adjunct al Ministrului Apărării Naționale.

În același an, ing. Baicu a suferit o pareză, apoi a decedat ceva mai târziu.

La aceste grandioase lucrări au participat mii de specialiști, ingineri, tehnicieni, muncitori cu înaltă calificare – care au constituit baza forței de muncă – precum și un număr mare de muncitori de diferite meserii, la care au fost atașate brigăzile de tineret, studenții și elevii.

La realizarea proiectului și-au adus contribuția și 38 de institute de cercetare și proiectare, în special pentru proiectarea și punerea în operă a celor cinci porturi de pe canal (Cernavodă, Medgidia, Basarabi, Agigea și Midia) și celor 36 de poduri pentru trecerea peste canal.

Pentru transport de materiale de tot felul au fost folosite peste 7000 de autocamioane, autobasculante și tractoare; zeci de escavatoare au scurmat și escavat solul, precum și buldozerele care au deschis căi pentru celelalte utilaje; au fost folosite zeci de drăgi pentru curățarea fundului de canal și mii de metri de transportoare care au dus pământul escavat la distanțe mari.

La lucrări au participat cu mașini utilaje sau mânuind diferite unelte, mii de militari ai forțelor noastre armate, conduși de comandanți de unități, precum și ofițeri ingineri, subofițeri și militari în termen. Forțele armate au participat cu 850 de autobasculante și 1200 șoferi militari. Aceștia, precum și cei destinați să execute lucrări manuale, au fost organizați pe sectoare, conduse de ofițeri, separați de civili și au lucrat în trei

sau două schimburi, la taluzarea și betonarea malurilor canalului.

Pentru cadrele militare ale căror familii au acceptat să le însoțească pe șantierele canalului, au fost luate măsuri pentru cazare în barăcile militare pentru familiști.

Toate rezultatele realizărilor din zona canalului erau raportate conducerii superioare a PCR fiind considerate eforturi depuse de militarii și oamenii muncii în cinstea Congreselor al XIII-lea și al XIV-lea ale PCR.

În această perioadă am lucrat și eu la canal, fiind trimis de conducerea mea profesională să asigur ordinea și să previn săvârșirea de infracțiuni și alte fapte antisociale. Astfel am avut prilejul să cunosc mulți oameni și toate sectoarele unde se executau lucrări complexe: ecluzele, secția unde se turnau betoane, stâlpi electrici, dragaje, taluzări de maluri, precum și lucrări portuare sau la cele 36 de poduri ce traversează canalul.

Pentru mine au fost importanți oamenii care lucrau în șantier, în zonele unde se escava pământul și se transporta cu autobasculantele sau în locurile unde se depozitau carburanții și lubrifiantii, etc.

M-a impresionat gigantica forță care disloca din dealurile de pe traseul viitorului canal uriașe cantități de pământ și rocă. Peste tot vedeai escavatoare, buldozere și autobasculante, care duduiau de zor și roiau ca într-un stup de albine.

Într-o zi mă aflu în zona Basarabi (Murfatlar) și urmăream câteva escavatoare care săpau în mal, în dreptul gării din localitate. Două dintre ele au scos din mal oseminte umane, care mi-au dat senzația că privesc prăpastia vremurilor de demult trecute, când pe aceste meleaguri se dădeau lupte între băștinași și cuceritori- popoare migratoare în trecere spre sud-vest.

Odată cu oasele scoase la suprafață din mal se ridica și un nor de praf care însoțea trecerea fantomelor celor dispăruți. Am respirat adânc și mi-am ridicat privirile spre cerul senin, care mi s-a părut că nu avea nici istorie, nici vârstă și nici amintiri.

Am stat o vreme pe o lespede de piatră și am „visat” la trecerea convoaielor popoarelor migratoare peste aceste teritorii ale Dobrogei, pe jos sau în căruțe, ori călare pe cai. M-a trezit din visare sunetul unui claxon. Un șef venise cu mașina să verifice dacă utilajele lucrează și dacă manevranții lor au nevoie de ceva.

Obişnuiam să discut cu oamenii de pe șantiere, care erau din toate județele țării, din orașe și sate, aducând cu ei graiul specific local. Uneori îi mai întrebam:

- De ce ai venit la canal?

- Ca să câștig bani, era răspunsul lor aproape invariabil, deși știam bine că nu se câștigau prea mulți bani în raport cu munca pe care o depuneau ei, deși la canal au fost alocați mulți bani, dar cei care hotărau împărțirea lor nu prea țineau cont de drepturile egale ale celor ce munceau. În plus, au fost și furați bani, materiale, combustibili, etc, nefiind descoperite toate cazurile de furt sau risipă.

III

Centrala nuclear-electrică de la Cernavodă

Ne aflam în perioada când pe plan mondial energia electrică și cea termică fuseseră lovite de criză și se tot scumpeau an de an. Toate țările căutau să achiziționeze sau să producă pe plan intern energie cât mai ieftină.

La început România a apelat la Uniunea Sovietică, dar la negocieri au apărut unele inconveniente, care au făcut să se renunțe la contract.

În anul 1970, în România a fost înființat Comitetul de stat pentru Energia Nucleară, iar N. Ceaușescu a propus CC al PCR să se construiască cinci reactoare nucleare, scop în care a negociat cu Franța și cu Canada, însă contractul s-a încheiat cu Canada și în iulie 1979, au început lucrările – săpături, organizare de șantier, etc.

În plantația de pe dealul de la est de orașul Cernavodă s-au și construit două blocuri de locuințe pentru specialiștii canadieni, dar negocierile au durat aproape cinci ani de zile, în mai multe runde și abia în 1978 s-a încheiat contractul cu AECL Canada, în care se prevedea asistență de specialitate canadiană atât pentru construirea, cât și pentru montarea și punerea în funcțiune a reactoarelor nucleare.

Contractul s-a obținut greu deoarece, la început, se opuneau multe state acestui proiect, crezându-se că N. Ceaușescu dorea să obțină energia nucleară pentru a fabrica, mai târziu, bomba atomică, fapt neadevărat.

Specialiștii canadieni sosiți în România au indicat ca amplasarea Centralei să se facă pe malul unei ape, aceasta fiind o mare consumatoare de apă și astfel locul ales a fost în partea de răsărit a orașului Cernavodă, vecină cu tabăra canalului.

Lucrările au început repede și utilajele de escavare, precum și autobasculantele care transportau pământul escavat intraseră în concurs cu cele de pe șantierele canalului, încât nu le mai ajungeau șoselele.

Se lucra de zor, zi și noapte, dar Centrala Nucleară avea nevoie de oameni, încât mulți muncitori au fost ademeniți de la canal, întrucât acolo se plătea mai bine.

Frontul de lucru înainta rapid, încât, până toamna au fost turnate fundațiile principalelor încăperi în care urmau să fie

amplasate racordările cu apa din canal, aflată la circa 200 m. distanță, apoi încăperile speciale pentru aparatura ce deservea reactorul.

Fiind aproape de noua construcție a centralei, am văzut aproape toate lucrările ce se executau. Am avut și unele probleme specifice cu muncitorii lor, deoarece primiseră aprobarea să locuiască în bărcile din tabăra canalului. Mai ales șoferii de pe autobasculante încălcau frecvent regulile de circulație și mă determinau să-i sancționez.

La construirea Centralei nuclear-electrice de la Cernavodă a lucrat și ing. Valeriu Timofei, un fost coleg de școală cu mine până în 1955. Acesta îndeplinea funcția de director adjunct.

Inițial se stabilise darea în folosință a primului reactor nuclear în anul 1984, însă în 1981 România a intrat în incapacitate de plată și n-a mai putut să plătească ratele la împrumutul luat de la Banca Mondială și din ordinul lui Nicolae Ceaușescu au fost oprite lucrările timp de doi ani. Astfel au fost reduse și importurile unor țevi din aliaje speciale, care urmau să fie introduse în pardoseala modulelor reactorului. Acestea nu se produceau în țară.

Situația a fost critică, dar s-a remediat mai târziu, cu multe greutăți și o mare întârziere.

Primul reactor a fost pus în funcțiune abia în luna aprilie 1996, dar exploatarea comercială a lui a început abia la 02.XII.1996. Nicolae Ceaușescu n-a mai apucat să-l vadă funcționând, deoarece, la 22 dec. 1989 a fost judecat împreună cu soția sa, Elena și uciși prin împușcare într-o unitate militară din Târgoviște.

După acea dată a început și construcția celui de-al doilea reactor nuclear, care se află și acum în probe, urmând să se ia măsuri pentru realizarea și a celorlalte trei reactoare.

IV

Un control de rutină la baraca nr. 9

Pe șantierele din zona Cernavodă, în atelierele de fierărie, în balastiere, la depozitele de combustibili, precum și în dormitoarele din tabără se aciuaseră unii oameni certați cu legile. Aveam multe informații și am început să verific fiecare loc de muncă și fiecare baracă. Așa am găsit unele persoane condamnate la locul de muncă, multe persoane care nu aveau viză de reședință pe baraca respectivă, deși aveau cazare legală și lucrau pe șantiere, precum și doi urmăriți general, care se ascundeau la canal, unde considerau ei că nu pot fi depistați în vânzoleala care exista acolo.

Verificările le făceam periodic, dar aveam obiceiul să trec de mai multe ori prin locurile cu probleme.

Într-una din zile am verificat barăcile 9 și 11. La nr. 11 totul a fost în ordine, dar la nr. 9 am găsit doi muncitori noi veniți, angajați cu forme legale, dar condamnați la locul de muncă și alți doi fără viză de reședință în baraca în care locuiau de aproape un an de zile, care motivau că nu le-a spus nimeni s-o facă.

Pe primii i-am luat în evidență, iar pe cei doi fără viză, i-am invitat la ora 10³⁰ la biroul meu pentru a-i pune în legalitate și, eventual, să-i amendez.

La ora stabilită, când m-am întors de la ecluză, l-am găsit pe hol pe Iaru Mihai care mă aștepta.

- De ce ai venit singur? Unde este celălalt?

- La lucru, fiind în tura de dimineață, a răspuns Iaru, care a precizat: i-am adus eu buletinul de identitate.

- Bine. Hai cu mine!

L-am dus în biroul în care lucra o doamnă, care se ocupase și de vizele locatarilor din tabără: le completa

formularele, apoi se prezenta cu ele la Miliția Cernavodă pentru a obține vizele în BI.

Când am intrat în biroul lor, am găsit veselie mare.

- Bună ziua, doamnelor! le-am salutat eu. Mă bucur că sunteți vesele astăzi.

- Bună ziua, tovarășe Maior! Ce ne-ați adus astăzi?

- Două BI pentru viză de reședință. Vi-l las pe tovarășul Iaru să vă dea declarațiile necesare.

M-am întors spre Mihai Iaru și i-am spus:

- După ce termini aici, te aștept vis-a-vis în biroul meu.

- Da, tov. Maior, a răspuns Iaru.

Peste zece minute acesta a bătut la ușă, l-am invitat înăuntru și i-am indicat să se așeze pe scaunul din partea opusă a biroului la care lucram ceva.

L-am studiat o vreme fără să spun nimic. Mihai Iaru mi-a atras atenția de la început, fiind genul de bărbat stilat, calm, bine dezvoltat, care se mișca destul de ușor, în raport cu necesitățile și reacțiile celorlalți.

Mi-a făcut impresia că este un tip pe lângă care ai putea trece fără să-l observi, dar el se folosea de acea însușire, ca de un avantaj. Avea un chip luminos și plin de candoare, întocmai ca un copil, care îmi dădea o emoție inexplicabilă, dar plăcută și o siguranță în intenția de a-l apropia și a-i accepta chiar prietenia.

Asta pentru că, după ce am discutat cu el câteva probleme, mi-am dat seama că se simte străin și are nevoie de un prieten adevărat, căruia să i se poată confesa, sau, cel puțin, să-l poată consulta în anumite situații de viață, chiar să-i poată încredința tainele sufletului său tânăr, sentimentele și problemele lui profesionale.

Până în ziua aceea nu știam nimic despre el și m-am mirat când am aflat de la el că în aceste chestiuni personale se orientase tocmai spre mine. Zicea că a constatat că sunt omul

potrivit și nu are motive să se teamă de mine, dimpotrivă. Deci, se deosebea de cei care se temeau de instituția la care lucram,

Mihai Iaru avea o privire tulburătoare și din întreaga lui ființă se degaja o puternică forță de atracție. Avea o voce blândă și un accent ardelean și doar un om avizat putea ghici că în el exista multă voință, putere de concentrare și multă liniște. Toate aceste calități i-ar fi dat dreptul la aprecieri și complimente de circumstanță, însă el se simțea doar mulțumit și atât.

L-am simțit apropiat și l-am acceptat ca prieten, fără să i-o spun, dar l-am încurajat, iar el și-a deschis sufletul față de mine și numai așa l-am putut sfătui și ajuta în continuare. În gând mi-am zis: „acest tânăr trebuie ajutat și nu respins”.

- Cum merge munca pe șantier? l-am întrebat eu.

- Bine. La început a fost mai greu, dar m-am obișnuit repede, iar acum nu mai sunt probleme. Lucrez la o balastieră în portul nou, aproape de Dunăre.

- Știi unde este. Acolo este șef ing. Dolman.

- Da, dânsul este. Deși împlinesc un an luna viitoare de când lucrez aici, tot n-am înțeles de ce a mai fost necesar acest canal, atâta vreme cât Dunărea avea legătură cu Marea Neagră pe la Sulina, Chilia, Sf. Gheorghe. Vreți să-mi explicați?

- Desigur. Dar dumneata cunoști bine Dunărea?

- Atât cât am învățat la școală și privind harta.

- Istoria Dunării datează din vremuri imemorabile. Izvorăște din munții Pădurea Neagră de pe teritoriul Germaniei și, în drumul ei spre Marea Neagră, udă pământul a opt țări: Germania, Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Serbia, Bulgaria, România și Ucraina pe brațul Chilia.

În România Dunărea intră prin punctul Baziaș, dar cel mai sălbatic punct îl atinge în zona Cazanelor, unde trece vijelios printre cele două lanțuri de munți – Balcanii și Carpații, unde spațiul este îngustat și apa clocotește, fierbe ca într-un

cazan, de unde i s-a dat și numele „La Cazane”. Acolo Dunărea spumegă printre stâncile ascuțite, care încearcă să-i pună stavilă în curgerea ei și se formează bulboane, anafoare și curenți puternici.

Dacă privești din aval spre Cazane, priveliștea este minunată: vezi munții învăluți într-o pulbere albastră care-și desenează pe cer unduleurile mari și vârfurile ascuțite de stânci și coamele întunecate, care se proiectează pe poalele rubinii ale cerului aprins de razele soarelui înainte să apună dincolo de înălțimi.

Iar Dunărea, după ce a ieșit victorioasă din Cazane, se așterne la drum liniștită, printre malurile devenite joase și odată cu înserarea peste tot se lasă o pace sfântă, coborâtă, parcă, din cerul plin de stele. Pare vânăta la culoare ca un drum asfaltat, dar mișcător. Este drumul fără pulbere peste care luna de pe cer lasă o dără de argint, care te face să te crezi în lumea basmelor.

Apele Dunării constituie hotarul natural al României în partea de sud, pe care o încinge ca un brâu țărănesc brodat cu nestemate de la Baziaș și până la Marea Neagră. Acest brâu freamătă, dar se mișcă monoton, iar în liniștea nopții nu se aude decât clipocitul. Culcată între maluri și mângâiată de razele lunii, Dunărea parcă visează despre pământurile pe unde a trecut, de la izvoare spre vărsare, în timp ce stelele și luceferii se oglindesc în undele ei mișcătoare, care le fac să tremure. Dunărea parcurge drumul de la izvoare și până când se varsă în mare, pe o distanță de peste 6 000 km; este un traseu foarte frumos prin țara noastră, de la Baziaș la Sulina.

Sulina este numit *Europolis* sau „Orașul lunii”, iar alții îl numeau „Orașul de la mare” – poartă maritimă și fluvială a României; în țara noastră străbate 1075 km, apoi se varsă în mare, aducând cu ea pământ nou, mâl, nisip, etc.

Locuitorii Sulinei se mândresc, spunând că Dunărea se termină la ei, când se varsă în mare, iar dimineața soarele răsare mai întâi pe pământul Sulinei, ieșind din mare.

Pe canalul Sulina, Dunărea murmură cântecele noi, precum și balade vechi de secole aduse de pe meleagurile țărilor ale căror pământuri și hotare le udă. Pescarii spun că seara, când luna răsare printre stelele licărind, lasă pe canal o cărare argintie. Am fost curios să văd și eu acest fenomen și m-a uimit.

- Ați fost la Sulina? mă întreabă Mihai.

- Da. De mai multe ori. Am fost și pe insula Șerpilor în 1957.

- Sunt șerpi, cu adevărat?

- Desigur. După al doilea Război Mondial, insula ne-a fost luată forțat de URSS și o folosesc ca punct strategic.

De la farul din Sulina sunt câteva mile marine spre est. Înainte de război, Sulina era un oraș cosmopolit în care trăiau 8000 de suflete: români, greci, turci, italieni, armeni, dar după 1945, când au venit la conducerea țării comuniștii, toți au plecat în țările de origine; existau băcăni, cafenele și tot în Sulina funcționa Comisia Europeană a Dunării în Palatul cu același nume (CED) și casa comandorului Jean Bart (Eugen P. Botez), căpitanul portului Sulina între cele 2 războaie mondiale. El a scris cartea Europolis în care Sulina este numit Eldorado – pământ nou unde s-au năruit vise și speranțe.

Înainte de a fi construit sistemul hidroenergetic și de navigația de la Porțile de Fier, navigația în zona Cazanelor se făcea foarte greu, folosind remorchere cu motoare de mare capacitate, ajutate de o locomotivă de pe mal, care remorca convoiul și-l trecea de punctul periculos. Era o aventură trecerea în amonte și dovadă de mult curaj.

Astăzi coada lacului de acumulare pentru hidrocentrala Porțile de Fier I ajunge aproape de zona vijelioasă și are rol de liniștire a apelor, care acoperă insula Ada-Kaleh, cu istoria ei.

- Am auzit că s-a construit și hidrocentrala „Porțile de Fier II”, intervine Mihai Iaru.

- Da. Lucrările au început în anul 1970, dar mai sunt unele probleme.

- Dar mai era nevoie de acest canal, dacă avem o legătură cu marea pe brațul Sulina? revine M. Iaru cu aceeași întrebare de mai înainte.

După război, orașul Sulina a decăzut mult din punct de vedere economic și nu și-a mai revenit nici astăzi, deși acolo au fost construite câteva obiective: o fabrică de conserve din pește, o fabrică de covoare orientale și un șantier naval. Mai târziu, pentru exploatarea Deltei Dunării, în scop turistic, dar și economic, s-a propus construirea unei șosele, pe digul dinspre sud-est, care să lege Tulcea de Sulina, dar proiectul nu a fost realizat pentru a nu distruge acel peisaj mirific, paradis sălbatic. Mai întrebat dacă mai era nevoie de acest canal: da, era, pentru că de la Cernavodă la Agigea sunt 64 de km, iar de la Cernavodă la Sulina și apoi la Constanța sunt 464 km, deci s-ar reduce distanța de la Dunăre la mare cu 400 km.

- Deci asta era? Distanța.

- Și distanța, dar canalul aduce pe teritoriul secetos al Dobrogei apa necesară pentru irigații și fertilizarea solului. Este visul multor generații care au trăit pe acest teritoriu încă de pe vremea cetăților Tomis, Calatis și Histros, întemeiate de grecii care au colonizat zona prin secolul 6 î. H. Apoi să nu uităm că Dunărea este cel mai important fluviu european și axa comerțului dintre Occident și Orient, care poate uni toate aceste țări civilizate într-o trainică solidaritate.

- Nu știam. Eu am venit doar de trei ori la mare și m-am bucurat când am trecut peste podul care traversează apa Borcei,

apoi a Dunării. M-a impresionat această lucrare grandioasă. Chiar am privit în urmă să văd cei doi dorobanți de la capul podului, dinspre răsărit.

- Eu am trecut de zeci de ori peste acest pod, dar și azi mă impresionează cei doi dorobanți care, se spune că păzesc podul. Până prin anii 1970 podul era păzit efectiv de militari ai Ministerului Apărării Naționale, fiind considerat un punct strategic căruia trebuia să i se asigure securitatea, dar acum mai trec rar în patrule militare.

Podul de la Cernavodă constituia o necesitate pentru a uni Dobrogea de restul țării; el a fost rodul gândirii genialului inginer Anghel Saligny, care l-a și proiectat și construit. Este o împletitură din metal dantelată, care se sprijină pe niște picioare puternice zidite din piatră și implantate adânc în solul pietros din fundul Dunării. Pentru a zidi picioarele podului, se hotărâse demolarea cetății Capidava, dar s-a opus arhitectul român Tocilescu și a salvat-o.

Pentru a lăsa loc trecerii fără probleme a vapoarelor, în mijlocul șenalului navigabil a fost lăsată o distanță mai mare, deși înălțimea podului este mult deasupra apei, care te sperie când treci cu trenul peste el.

Greutatea trenului în viteză zguduie podul, care este destul de rezistent și nu se sinchisește, privind în urma lui din dantelăria sa sofisticată, care îi conferă rezistența necesară.

Adesea peste Dunăre se lasă o ceață difuză, dar când răsare soarele nu rămâne decât o pulbere de aur mărunță care plutește încă o vreme pe deasupra apei, sub cerul albastru cu irizări de culori multiple.

Acest pod a fost construit între anii 1890-1895, fiind cel mai lung pod de fier din Europa din acea perioadă și cu cele mai multe inovații de construcție; atunci a fost introdus un nou sistem de grinzi cu console pentru suprastructura lui și s-a

folosit pentru prima dată oțelul moale ca material de construcție pentru tablierele de poduri.

Ing. Anghel Saligny a mai proiectat și construit în anii următori silozul de cereale din portul Constanța, stațiile de petrol din partea de sud a Constanței, noul port din Constanța, inaugurat în anul 1909, precum și amenajarea vechiului port de la mare, unde s-au folosit, pentru prima dată piloții și radierile din beton armat în România.

Satul din apropierea taberei, aflat peste deal, îi poartă numele acestui neobosit inginer român și acolo mai există, încă, o fabrică ce a produs șuruburile cu care a fost asamblată întreaga structură metalică a podului.

Eu l-am iubit și apreciat mult pe acest inginer, care ne-a lăsat o lucrare monumentală, acea dantelărie de metal de robustețe care m-a uimit întotdeauna, dar de când lucrez la canal și văd acest pod atât de des, am început să urăsc și orașul Cernavodă și podul.

- Orașul Cernavodă mi s-a părut vechi și prăfuit, parcă alunecă mereu de pe deal, intervine Mihai.

- Da, este un orașel vechi, dar a fost neglijat de autorități și nu s-a dezvoltat. Pe vremea stăpânirii turcilor localitatea se numea Bogaz-Kioi, adică satul de la vărsarea în Dunăre a apei Karasu (apa neagră), iar de aici îi vine și numele de Cernavodă (are o tentă și o sonoritate mai mult rusească).

Mai târziu și austriecii au stăpânit o parte de nord a României și Dunărea. Își propuseseră ei să construiască un canal între Cernavodă și Constanța în 1835, dar și-au dat seama că este o lucrare prea costisitoare și le lipseau utilajele necesare, încât au renunțat, la fel și turcii și înaintașii lor.

Mihai Iaru mă privea fix, atent la tot ce spuneam.

- Cred că ai văzut podul care face legătura între stația c.f.r. și centrul orașului Cernavodă. Ce părere ai?

- Da. Anul trecut încă nu era gata și trecerea se făcea peste un podeț format din pontoane. S-a dat în folosință anul acesta, dar încă nu a fost vopsit, are tot culoarea roșie a miniului de plumb. S-a construit destul de greu.

- Așa este, dar lucrarea este importantă, cu grindă continuă, unică în România până în prezent și are o lungime de 550 de metri. Dar de unde ești de loc? Mi s-a părut că ai accent de ardelean.

- Sunt născut în Sântana de Mureș, a spus Mihai.

- N-am fost pe acolo, dar pe hartă știu unde este situată localitatea. În armată am avut un camarad din comuna Sântana. Se numea Hodoș Alexandru (Șoni) și era șofer.

- Îl știu. Acum locuiește în Târgu Mureș.

- Te sfătuiesc să fii foarte atent pe aici, pentru că la canal s-au adunat tot felul de oameni, din care și unii certați cu legea, care pot produce mult rău.

- Odată am luat și eu contact cu ei. Abia trecuse o lună de zile de când lucram aici, la canal și mi-a cam fost teamă, dar am avut noroc.

- Ce s-a întâmplat?

- Am plecat într-o după amiază singur în oraș să pun niște bani la poștă pentru mama. Pentru a scurta drumul, am trecut pe lângă două blocuri înconjurate de case mici, sus pe deal, apoi am coborât spre centru, dar la întoarcerea spre tabără, deși era noapte, am făcut imprudența să trec tot prin acel loc, pe drumul mai scurt.

- Cunosci locul. Acolo sunt cele două blocuri care au fost construite pentru specialiștii canadieni, care vor construi Centrala Nuclear - Electrică din apropierea taberei.

- Care centrală? Sau glumiți? m-a întrebat Mihai.

- Nu glumesc deloc. N-ai văzut că în partea de răsărit a taberei se fac săpături serioase, se escavează mult pământ pe care îl cară basculantele? Acolo va fi construită Centrala

nucleară, care va produce curent electric; în clădirea ei vor fi instalate cinci reactoare nucleare, așa cum s-a prevăzut în contract. Nu știi?

- Nu. Dar va fi bine? Nu e periculoasă pentru oraș și pentru canalul care abia se construiește?

- Nu este. Totul este asigurat. Continuă, te rog! Cum te-ai întors atunci în tabără?

- Când am ajuns aproape de blocuri, dintr-o curte a ieșit un câine, care m-a lătrat, iar în plantație mi-au ieșit în față doi tineri; unul s-a apropiat de mine și mi-a cerut să-i dau banii, iar celălalt a rămas în spatele lui. Din experiența de pe la noi, de pe Mureș, știam că trebuie să lovești primul, altfel ... și așa am făcut: din doi pumni zdraveni l-am trimis la pământ, dar celălalt s-a apropiat de mine și s-a postat în fața mea, ținând în mână un cuțit de vânătoare, pe care îl mișca amenințător. Am vrut să strig după ajutor, dar știam că nu mă va auzi nimeni, din cauza unui vânt care vâjâia prin coroanele pomilor.

Norocul meu că vântul a rupt o creangă uscată care a trosnit, iar individul a privit într-acolo, dându-mi prilejul să-l „trăsnesc” direct în bărbie (la box se spune „upercut”, că lovitura i-am plasat-o de jos în sus). L-am lovit cu o forță care m-a surprins și pe mine, omul a căzut pe spate, i-am luat cuțitul și am plecat spre tabără, alergând. Celălalt nu mai era acolo, probabil își revenise din lovitură și pândea din spatele pomilor. Cuțitul îl am în valiză și acum.

- Ești sigur că nu te-a recunoscut?

- Nu cred, pentru că în plantație era beznă. Nici eu nu le-am văzut bine fețele.

- E bine să fii precaut și să pleci în oraș numai în grup cu colegii de muncă. Apropos! Ce meserie ai?

- Pe fișa mea de muncă scrie fierar-betonist, încă de la prima zi de angajare – a spus Mihai, cu vocea sugrumată, după

care a clătinat din cap în mod semnificativ, după care n-a mai scos niciun cuvânt.

- Bine, nu mai insist. Dacă nu vrei, nu-mi spune. Poate te mai gândești și-mi vei spune altă dată, când vei mai trece pe la mine. Simt că ai ceva mai deosebit să-mi spui. Aici poți veni oricând, ca la un prieten, nu ca la un polițist – am precizat eu, în timp ce îmi cercetam ceasul de la mână.

- Aveți vreo problemă și vă grăbiți? mă întreabă el.

- Da. La ora 13⁰⁰ trebuie să sosească N. Ceaușescu la ecluză pentru a discuta cu niște specialiști englezi.

- Este adevărat că englezii plătesc o parte din banii necesari pentru realizarea ecluzei?

- Nu cred. Poate vor să ne acorde asistență, fiind proiectul făcut de ei.

Mihai s-a ridicat de pe scaun, m-a salutat și a părăsit biroul, dar în prag a repetat salutul.

- Să trăiți, tovarășe Maior!

- Noroc, Mihai! Și te rog să nu mi te mai adresezi așa! Despre asta vom mai discuta. Vino pe la mine oricând ai timp și știi că și eu sunt ceva mai liber.

- Nu prea vă găsesc, că dumneavoastră alergați cam mult.

- Eu te aștept.

- Iar eu voi veni! a spus Mihai râzând.

V

Profesorul M. Iaru

Peste zece zile, în localitatea Satu Nou s-a ținut o adunare populară în apropierea săpăturilor de pe canal.

Plecasem spre acel loc dis-de-diminează pentru a contribui la asigurarea măsurilor de ordine, în așteptarea tovarășului N. Ceaușescu și ai altor conducători din CC al PCR și din Comitetul Jud. PCR Constanța.

În circa o oră s-au adunat pe terenul agricol – care fusese nivelat cu buldozerul pe suprafață mare – sute de oameni din satele vecine, precum și elevi și pionieri, toți îmbrăcați în straie de sărbătoare, purtând în mâini flori, pancarte cu diferite lozinci, precum și portretele soților Ceaușescu.

Pe la ora 10³⁰ a sosit și elicopterul prezidențial, din care au coborât N. Ceaușescu, Elena Ceaușescu, alți doi membri ai CC, precum și Ion Stoian – primul secretar al Comitetului Județean de partid Constanța.

Când elicopterul a coborât pe sol, i-a acoperit de praf pe toți cei aflați în preajma acelui loc. Conducătorii menționați mai sus au fost întâmpinați de garda militară care le-a prezentat onorul, precum și de un grup de pionieri care au oferit flori soților ceaușescu.

La locul acelei adunări fuseseră aduși țăranii de prin sate, muncitorii din diferite întreprinderi, profesori, elevi și activiști de partid din Medgidia și Constanța.

Două tinere i-au întâmpinat cu pâine și cu sare pe oaspeți, îmbrăcate în straie populare românești.

Oaspeții au urcat la tribuna instalată, de unde tov. N. Ceaușescu a ținut un discurs în legătură cu desfășurarea lucrărilor canalului, după care a înșirat toate frazele stereotipe – aproape identice la fiecare adunare populară – încheind cu imbolduri în muncă, după care au urcat în elicopter și au plecat spre Constanța. Ceilalți activiști, directori și alți șefi au urcat în limuzine și au ponit în aceeași direcție, doar țăranii și muncitorii din întreprinderi au pornit pe jos spre casele lor.

Începuse să plouă mărunț, iar un director de șantier din Cernavodă m-a observat și m-a invitat la el în mașină, încât, la ora 13⁰⁰ am ajuns în tabără.

În timp ce introduceam cheia în yalele de la ușa biroului meu, de afară intra în hol Mihai Iaru.

- Să trăiți! m-a întâmpinat el.

- Noroc, prietene! Ce faci pe aici? Hai înăuntru!

- De unde veniți așa plouat? m-a întrebat el înăuntru.

- De la adunarea populară dun Satu Nou.

- Noi am fost în schimbul de noapte și nu ne-a luat acolo, dar au fost cei din schimbul II.

- Lasă, că n-ai pierdut nimic. Nu prea aveai ce pierde. Acum stai jos și povestește-mi ce ai mai făcut!

- Noutăți nu prea am. În noaptea trecută a fost furtună. Credeam că va ploua cu găleata, dar n-a durat decât vreun sfert de oră.

- Știu. Eu eram în canal, dincolo de satul A. Saligny. Se escavase mult pământ, dar șoferii de pe autobasculante, în loc să execute cursele, dormeau în cabine, împreună cu cei care le confirmă în foile de parcurs – cursele. Am fost nevoit să iau măsurile legale împotriva acelor normatori necinstiți, iar pe șoferii leneși i-am notat și voi avea o discuție cu directorul general. De aceea îi găsesc prin sate sau prin Medgidia, vânzând motorina din rezervoare, că au cursele fictiv confirmate.

- Dumneavoastră nu obosiți niciodată?

- De ce mă întrebi?

- V-am văzut mereu alergând prin balastieră, la ecluză, la depozite sau la ateliere, peste tot. Nu aveți ajutoare?

- Hm! În schema de organizare a acestui birou ar trebui să mai am patru ofițeri și doi subofițeri, dar cum peste tot se fac economii, nici la noi nu se fac excepții, nu suntem ocoliți.

- Eu cred că este foarte greu să lucrezi singur în această aglomerație de oameni cu problemele pe care le prezintă fiecare șantier în parte și cele 18-19 barăci din tabără.

Din câte am văzut eu și un meșter zidar, căruia i se încredințează construcția unei case, are nevoie de ajutoare: unul să-i aducă nisipul, cimentul și să amestece mortarul, altul să-i taie cărămizile potrivite pentru nadă, acolo unde este nevoie.

- Situația mea de aici depinde de mulți factori, Mihai. Hai s-o lăsăm baltă!

- Zilele trecute am văzut că v-au dat și un subofițer pentru dirijarea și controlul mașinilor în zonă.

- Da, este singurul care-mi dă o mână de ajutor pentru a mai liniști traficul rutier, în condițiile de haos pe care-l produc miile de vehicule de la canal și de la Centrala Nucleară. M-aș fi bucurat să-i am pe toți, dar ceilalți au fost luați și trimiși în altă parte.

Mă tem că va fi luat și subofițerul de circulație, dacă se va trezi vreun șef care să-l trimită în alt sector.

Acum să vorbim puțin și despre dumneata. Pe canal este mizerie mare, muncă multă, salariul nu este pe măsură, iar viața în tabere exclude distracția. De când te-am văzut m-am întrebat: „ce cauți aici dumneata?” Eu cred și simt că ai altă pregătire, care nu are nicio legătură cu canalul. Am dreptate?

- Venisem ca să câștig bani, dar, mai ales, să-mi uit trecutul măcar pentru o vreme, iar când am ajuns aici și am văzut totul, mi-am dat seama că plonjasem în mizerie ca într-o prăpastie – mizeria vieții mele.

- Și de ce n-ai plecat?

- Odată chiar am vrut să plec, dar amintindu-mi de un episod care m-a determinat să plec de acasă și să las totul baltă, am preferat să mă integrez în colectivitate și să muncesc aici, împreună cu acești oameni simpli cu care împart pâinea și munca, pe care îi simt a fi mai cinstiți decât alții. De la ei am

învăţat multe pe care nu le ştiam. Ele mi-au folosit să-mi completez şcoala vieţii. Poate vă spun altă dată povestea vieţii mele.

Mihai tace o vreme, rămas pe gânduri, apoi reia discuţia:

- Muncind şi trăind laolaltă cu acei oameni, încet-încet m-am adaptat, iar acum pot spune că mă simt mai bine între ei, care sunt tineri, ca şi mine. Fiecare are problemele lui personale, unii au şi probleme de familie, dar toţi sunt veseli, prietenoşi şi solidari în toate activităţile ceea ce mi-au transmis şi mie, făcându-mă să-mi uit necazurile.

Eu încă mai vizez, încât şi azi mi se pare că munca pe canal şi toată mişcarea de oameni şi utilaje seamănă cu o „simfonie”, totul imită viaţa dintr-un stup de albine sau dintr-un furnicar, iar eu trăiesc aici şi fac parte din acest furnicar.

Sunt conştient de faptul că nu câştig bani în raport cu eforturile depuse, dar sunt mulţumit că-mi pot ajuta mama, care a rămas singură în sat şi nu mai are decât câteva orătănii pe lângă casă.

- Ce putem face? intervin eu. Timpurile ne împing mereu înainte. Lucrarea în care suntem toţi angrenaţi este importantă – specialiştii şi politicienii o numesc, deja, grandioasă – de aceea are nevoie de mână de lucru.

Totul se realizează cu forţele proprii ale României, iar la aceste eforturi trebuie să participe fiecare om cu partea lui de contribuţie. Dumnezeu l-a creat pe om pentru a acţiona pe spaţii largi, de aceea i se cere să pună umărul pentru realizări măreţe.

Ai văzut că la construcţia acestui canal lucrează şi o parte importantă a armatei române, cu maşini şi utilaje, dar şi cu ostaşi transformaţi în muncitori. Este o lucrare uriaşă, dar folositoare în viitor, deşi acum i se pot aduce multe critici în privinţa organizării, grijii faţă de om, etc.

... Am tăcut amândoi o vreme. Mihai privea un suport de pe biroul meu, în care erau adunate câteva pixuri.

Dorind să-i abat gândurile, l-am întrebat:

- Ce profesie ai, Mihai? Să nu-mi repeți mențiunea din fișa de angajare – fierar betonist.

- Sunt profesor de istorie și geografie – a spus el cu vocea sugrumată și parcă rușinat că face altceva.

- Profesor ... și ai venit în haosul de aici pentru a câștiga bani?

Răspunsul lui întârzia. L-am văzut cum se freca pe scaun, nehotărât sau încurcat, neputând să-l formuleze.

- Dacă nu poți să-mi spui, renunț la întrebare.

- Ba vă pot spune. Nu am nimic de ascuns față de dumneavoastră, dar n-aș fi vrut să-mi amintesc de situația prin care am trecut.

Din nou tace, privindu-și mâinile, apoi își drege glasul și începe să ofteze, îndreptându-se în scaun:

- Eram în ultimul an de liceu când a murit tatăl meu. Lucra la un punct forestier, unde muncitorii erau transportați zilnic cu un tractor cu remorcă. Într-o zi a plouat, tractorul a derapat și a intrat într-un copac; au murit doi muncitori, tata fiind unul dintre ei, iar alții au fost răniți. Am rămas cu mama și a trebuit să muncesc. Un vecin care lucrase în echipă cu tata, acum lucra la mina „Roșia Montană” și într-o zi m-a luat și m-a dus la conducerea mineai, care m-a angajat.

Abia peste trei ani am reușit să redresez situația economică a familiei și mama a fost de acord să merg la facultatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, unde am urmat la secția Istorie și Geografie și am terminat cu media 9¹², care mi-a dat posibilitatea să-mi aleg orașul în care să lucrez. Am ales Tg. Mureș și am fost repartizat la liceul nr. 3, însă totul a fost spre nenorocul meu.

- De ce spre nenoroc? l-am întrebat eu.

- Acolo era directoare soția unui mare ștab de la Comitetul Județean de partid. Cu dânsa am avut unele discuții contradictorii pentru că îmi impunea să execut unele sarcini care erau aberații și nu puteam face asta, ne-am contrazis de mai multe ori, motiv pentru care, la sfârșitul lunii august 1978 m-am trezit chemat la Inspectoratul Județean de Învățământ, unde mi s-a adus la cunoștință că voi fi mutat ca profesor în comuna Recaș. Am încercat să explic situația dar n-am obținut nimic. În facultate am fost coleg cu unul care era în funcție de inspector la acest Inspectorat (absolvisese cu doi ani înaintea mea) și am încercat să-i cer sprijinul, dar și el gândea la fel ca ceilalți și mi-a spus: „Te sfătuiesc să nu refuzi postul, pentru a nu suporta ulterior alte consecințe”. „Răspunsul meu este NU!” am răspuns eu cu hotărâre și revoltă în glas. „Ce vei face în continuare?” „Voi vede eu ce fac, dar nu accept postul acolo. Măsura este abuzivă din partea celor care ne conduc, iar eu consider că merit mai mult. Îmi voi face lichidarea deocamdată”.

Era prima dată în viața mea când se întâmpla să fiu nedreptățit și trimis undeva împotriva voinței mele, ceea ce n-am putut suporta, pentru că îmi încălca demnitatea. Eram atât de supărat, încât atunci când am ieșit din clădirea Inspectoratului și am coborât pe treptale scării, mi se împleticeau picioarele.

Această măsură abuzivă mă zdobise moral și în sufletul meu simțeam o mare dezamăgire, amestecată cu suferință și furie, care mă transformaseră în alt om, parcă eram la marginea unei prăpăstii și priveam în abisul întunecat din fundul ei. Nu mai aveam vreo speranță că situația mea se va mai îndrepta vreodată, în sensul de a-mi recăpăta postul.

Mi-am aprins o țigară, am tras două fumuri pe care le-am suflat în atmosferă, lungi și albastrii și am pornit pe stradă. Otrava țigării părea să-mi destindă nervii întinși precum

strunele unei viori gata să primească mângâierea arcușului și să trimită sunetele în eter. Afară era o zi glorioasă de început de toamnă, în jur totul era frumos, chiar cald, unde plutea o nemărginită strălucire, iar aerul părea așa de curat, ca după o ploaie. Mergeam cu pași mici pe trotuar.

În centru, orașul clocotea de lume, pe trotuare și prin magazine, iar pe carosabilul străzii era o circulație nebună, parcă turbaseră șoferii, alergând de colo – colo.

La intersecție, cufundat în gândurile mele, am traversat strada printre mașinile oprite la stop. Agentul de circulație m-a văzut și m-a certat: „Ce faci, domnule? De ce ești neatent și te expui accidentelor rutiere?” Mi-am cerut scuze, dar mi-am continuat traversarea pentru a ajunge la un chioșc de ziare, de unde am cumpărat ziarul local și ziarul central „Scânteia”.

Trecând la umbra chioșcului, am frunzărit puțin ziarul Scânteia, în care am descoperit un titlu scris cu litere groase: „Eroii de pe Canalul Dunăre-Marea Neagră”. L-am parcurs în întregime. Mai rețin și acum – cu aproximație – câteva fraze: „Munca entuziastă a tinerilor de pe șantierul Centralei Canalului Dunăre-M. Neagră a făcut ca lucrările să avanseze tot mai repede, încât, peste doi sau trei ani canalul să unească apele Dunării cu marea. Deja se lucrează intens la definitivarea ecluzelor de la Cernavodă și de la Agizea”.

Am împăturit ziarul și mi-am zis: „Gata! Plec la Constanța. M-am hotărât! Am gemut destul ca o pasăre bolnavă. Am nevoie de variație, nu vreau să mă îmbolnăvesc de nervi. Ce este aia? Cum se propagă o astfel de boală? Ce cauze o fi având?”, îmi tot ziceam în gând.

De fapt nu eram bolnav, doar necăjit profund de niște șefi obtuși la minte sau aserviți, care s-au dovedit abuzivi cu un profesor, care eram eu. După acest zbucium interior, am început să mă simt mai bine și am pornit spre gară, dar când am

ajuns în gară, am constatat că nu aveam niciun fel de bagaj care se preta la un asemenea drum.

„Nu-i nimic, voi cumpăra cele necesare, când voi ajunge în Constanța. Bani am, că doar luasem salariul, mi-am zis. Abia că nu mai duc grija bagajului. Dar cu mama ce fac? Îi scriu din Constanța că am plecat la mare și în scrisoare îi voi da toate detaliile”.

Cu aceste gânduri m-am îndreptat spre casierie și am cerut un bilet de clasa a II-a pentru Constanța.

Așteptând trenul spre București, m-am așezat pe bancă și deodată am avut senzația stranie, nelămurită, parcă pierdusem orice legătură cu acea lume din care făcusem și eu parte până atunci și o lăsam în urmă, plecând departe, pe alte meleaguri. A venit trenul, am urcat în vagonul indicat pe bilet și mi-am ocupat locul de la fereastră; în compartiment mai era doar o femeie în vârstă care cobora la Ploiești. Am ajuns în București la ora 12⁴⁵ și aveam tren spre Constanța abia la ora 3⁴⁷. Mi se făcuse foame și am mers la restaurantul gării, unde am mâncat o friptură și am băut o halbă cu bere. La ora stabilită am urcat în trenul pentru Constanța, care era tras la linia nr 10.

Trenul era cam aglomerat, multă lume mergea la mare, dar în vagonul nostru erau persoane cu o stare mai modestă și au coborât în Ciulnița și Fetești, încât de la Fetești am rămas doar eu și un bărbat și ne-am culcat, dormind până aproape de gara Constanța, când l-am auzit pe conductorul de tren strigând: „Urmează gara Constanța!”

Am coborât din tren și am întrebat o doamnă ce mijloc de transport să iau până la plaja cea mai apropiată.

- Troleibuzul nr 43 și coborâți în stația „Farmacia Miga”
Dar luați bilet de la chioșcul de acolo!

Așa am făcut. Când am ajuns în stația indicată, am coborât și am mers pe jos până la scări, de unde am coborât pe plajă, după ce am privit de sus, de pe mal, marea liniștită de

culoare albastră și lume multă întinsă la soare pe cearceafuri albe, chioșcuri cu răcoritoare și unele preparate adhoc.

Era o zi caldă, cu un soare dogoritor care continua să ademenească turiștii. Când am ajuns jos, pe nisip, am cumpărat slipi pentru plajă și am mers într-o cabină din marginea plajei unde m-am schimbat și am revenit pe nisipul fierbinte, cearșaful lipsindu-mi.

Ultima dată am fost la Constanța când eram elev la liceu în clasa a X-a. Nu mai văzusem fete și femei dezbrăcate pe plajă de atunci. Acum parcă era altfel, ele treceau pe lângă mine spre apă sau când se întorceau din apă, legănându-se ca niște corăbii cu pânze, visătoare și luminate de razele soarelui, zvelte și cu mersul de feline, călcând cu grijă pe nisipul fierbinte.

... Sub arșița soarelui, trupul mi s-a încins și am fost nevoit să merg în apă; lângă mine era o familie și am apelat la soția – mama copiilor, care nu mergea în apă, să supravegheze și hainele mele până mă întorc din apă, iar aceasta a acceptat. Când m-am întors mi se făcuse foame și m-am îndreptat spre chioșcul din apropiere de unde am mâncat patru mici cu pâine și am băut o sticlă cu bere. Pe grătarul încins sfârâiau câteva zeci de mici aliniați ca soldații pe rânduri, câte 15 pe rând; i-am numărat de foame, cât am stat la rând ca să fiu servit.

Pe la ora 12⁴⁰, după ce mi s-a uscat slipul, m-am îmbrăcat, le-am mulțumit vecinilor mei pentru grija hainelor și am pornit spre scări.

Ajuns în stația de la Miga, am întrebat de unde pot lua autobuzul spre gară pentru a ajunge la canalul de la Dunăre. Când am venit cu trenul, am dormit și n-am văzut nimic, pentru că eram foarte obosit.

Când tot întrebam eu, au trecut pe lângă noi doi tineri, care s-au oferit să mă ajute, spunând:

- Mergem și noi tot la gară, iar de acolo la canal, lângă orașul Cernavodă. Hai cu noi!

... Deodată Mihai Iaru s-a oprit din povestit și cu o mină vinovată și-a cerut scuze:

- Iertați-mă, tov. Maior, că vă plictisesc cu amănunte din viața mea, care nu au nicio importanță, dar

- Nu mă plictisești deloc, îmi face plăcere să te ascult.

Adevărul este că m-a înduioșat povestea lui, dar la început am crezut că fuge pentru ceva ce are legătură cu vreo pedeapsă penală, mai ales că poate fi ceva cu vreo cantitate de aur de când lucrase la Roșia Montana și afirmase că și-a redresat situația materială, dar nu era nimic din toate astea, ci fugea de cei care îl nedreptățiseră și voia să nu-i mai vadă și astfel să-și uite trecutul.

Îl ascultam cu atenție și îmi plăcea cum povestește.

- Te rog să continui! l-am încurajat eu.

- Cei doi au insistat să mă ajute. Mi-au spus că și ei lucrează la canal și mi-au dat tot felul de date în legătură cu cazarea și munca pe șantier. Totuși mă temeam să merg cu ei, mi se păreau suspecti, din cauza amabilității lor, care mi se părea exagerată și-mi ziceam în gând: „Dacă sunt hoți, care abia așteaptă să le cad în plasă și să mă jefuiască?” Atunci i-am întrebat:

- Dacă lucrați la canal, în zona Cernavodă, cum se face că umblați prin orașul Constanța?

- Astăzi suntem liberi, dar diseară mergem la muncă, în schimbul de noapte de la ora 22⁰⁰. Ai să ne vezi mâine, când vom veni obosiți de la muncă. Dar eu am impresia că nu ai încredere în noi, păi să ne prezentăm: Eu sunt Gică Grosu din comuna Mătăsari – Argeș.

- Iar eu sunt Traian Badiu din localitatea Negrești- Oaș.

- Atunci vă spun și eu că sunt Mihai Iaru din localitatea Sântana de Mureș – jud. Mureș.

- Acum mergi cu noi la Cernavodă? mă întreabă Gică.

- Merg, dar mai întâi trebuie să-mi cumpăr niște obiecte de lenjerie intimă, geamantan și ustensile de ras.

- Dacă vrei, te însoțim la magazin să-ți iei toate acestea, dar să ne grăbim că avem tren la ora 17¹⁰, m-a atenționat Gică Grosu.

M-au însoțit amândoi la magazin de unde am luat cele necesare, apoi am mers la autobuz. Când am ajuns în gară, trenul nostru era la peron, iar peste 40 de minute coboram toți trei în gara Cernavodă. M-au condus în tabără, la baraca nr 9, unde locuiesc și astăzi, iar noaptea am dormit în patul lui Gică, el fiind plecat în tura de noapte.

Cred că îi cunoașteți.

- Da, îi cunosc pe amândoi, dar n-am prea discutat cu ei. Mai era acolo și un bărbat mai în vârstă pe nume Banciu. Mie mi s-a părut om serios.

- Este și acum acolo cu noi. Se numește Boncu și este, într-adevăr, un om serios, în vârstă de 40 de ani. Cândva a fost mecanic de vapor pe Dunăre în zona Brăilei, dar soția l-a părăsit și atunci a plecat din navigație și s-a angajat la Canal.

- Și zici că cei doi te-au adus la canal și te-au făcut de-al lor, încerc eu să-l aduc pe firul povestirii.

- Da, așa este. În tren mi-au povestit ei cum este cu serviciul, cu cazarea, cu lucrul în trei schimburi. Când am auzit de schimbul de noapte, s-a zburlit pielea pe mine și m-a cuprins un fel de lehamite de viață, dar mi-am spus în gând: „Trebuie să încerc! O fi și asta o lecție de viață”. Noii mei prieteni mi-au făcut cunoștință cu un tânăr, Cornel, singurul care era în cameră, ceilalți trei fiind în schimbul de noapte, dar erau la cantină să mănânce, înainte de a intra în „șut”.

Gică ne-a făcut prezentarea în felul lui:

- El este colegul nostru de muncă Cornel Neagoie, iar el – și arată spre mine – este Mihai Iaru; începând de mâine va fi

colegul nostru de muncă. Dă mâna cu el Cornele, nu fi moji! I-a certat Geică.

După ce ne-am strâns mâinile, Gică a continuat:

- Cornel este băiat isteț, dar astăzi este cam somnoros.

În cameră era o atmosferă caldă, plăcută și liniștită, așa , ca în băile termale, unde se aude doar clipocitul apei. Mi s-a părut că este prea multă liniște, ca la un început de lume – când s-a zidit lumea, cum am citit eu undeva. Chiar și până când am adormit, am avut senzația că mă aflu pe o insulă îndepărtată, într-o vacanță, deși mai spre sud de noi – la 400 m – era canalul.

Pe masă, într-un borcan erau flori proaspete, deoarece Cornel era mare iubitor de flori, pe care le aducea numai el știa de unde. Florile lui aveau un parfum aparte pe care și azi îl mai simt când închid ochii și mi-l amintesc.

După ce am așezat geamantanul sus pe dulap, Gică Grosu mi-a arătat patul lui și mi-a spus:

- În această noapte vei dormi aici, în patul meu sau al lui Traian, la alegere. Noi trecem pe la cantină ca să halim ceva, iar la ora 22⁰⁰ intrăm în „șut”. Ne întâlnim mâine dimineață pe la ora 7⁰⁰. La revedere, somn ușor!

Dimineața i-am așteptat și le-am spus că dacă voi fi angajat, vreau să rămân cu ei în cameră.

- Poate să rămână în patul meu, că eu plec la prietenul și consăteanul meu din camera alăturată, zice Cornel.

- Vezi că s-a rezolvat? spune Gică zâmbindu-mi.

- Dacă mă mut iau și cazarmamentul, că cel care a plecat din cealaltă cameră, a predat totul la magazie, îi anunță Cornel.

- Nu-i nimic, de la magazie va primi și Mihai tot cazarmamentul după ce obține angajarea și bonul de la administratorul șantierului.

Seara, după plecarea lui Gică și a lui Traian la tura de noapte, cam la o oră distanță, a intrat în încăpere un bărbat în vârstă de 38-40 de ani, care m-a salutat și a trecut spre patul lui. Întrucât se întâlnise cu cei doi la cantină, știa despre mine. Mi-a spus că se numește Mircea Boncu și am discutat amândoi până spre miezul nopții. Nea Mircea m-a pus în temă cu majoritatea problemelor, despre șantier, condiții de lucru și despre cantină, etc. În final mi-a spus:

- Dacă vrei să lucrezi cu mine, când ajungi la șeful de cadre, cere-te să lucrezi la șanierul 18, la ing. Dolman. Eu lucrez în schimbul II, de la ora 14⁰⁰ la 22⁰⁰.

- Da, nea Mircea, mi-ar face plăcere.

A doua zi de dimineață, au sosit de la lucru cei doi, Gică și Traian.

- Bună dimineața, dragi colegi! ne-a salutat Gică, râzând în hohote, plin de veselie după o noapte de muncă. Cum ai dormit prietene în patul meu plin de vise? N-ai vista-o pe Maria, babușca mea? Mie mi se mai întâmplă câteodată și atunci dau fuga până la ea acasă și mă liniștesc.

- Lasă-l măi Gică cu babușca ta, că el nu are de unde să știe la ce te referi! intervine Mircea.

- Dacă nu știe, trebuie să-l informăm, oricum va afla.

- Îi vei spune altă dată, dar acum spălați-vă și mergeți la cantină să mâncăm ceva!

- Cu Mihai ce facem? întreabă Traian. El n-are cartelă de masă.

- Îi vom aduce câteva bucăți de pâine și ce vom mai găsi pe acolo, îl liniștește Gică, care, întorcându-se din drum, mă întreabă:

- Măi, Mihai, ție cum ți se spunea acasă?

- Mihai, i-am răspuns.

- Bine, Mihule, de astăzi așa îți vom spune și noi, iar azi este 18 august 1978, declamă Gică solemn. Este prima zi când

vei lua contact cu conducerea șantierului și cu șeful de cadre, apoi cu administratorul nostru drag.

De la cantină s-au întors repede și mi-au adus niște pâine și puțină brânză.

- Mănâncă, Mihule, că doar atât am găsit și ți-am putut aduce. Nu era decât ceai, gem și puțină brânză, lămurește Gică toată situația.

- Mulțumesc! Dar nu trebuia să vă deranjați atât!

- Nu este niciun deranj. Acum vom merge la șeful de cadre, apoi la ing. Dolman și de acolo la administrator, apoi vom trece pe la un chioșc din tabără, poate găsim ceva de haleală. E bine? Hai să mergem!

Primul cu care am luat contact a fost șeful de cadre, un bărbat blond în vârstă de 40-45 de ani, cu o față alungită, ca de vulpe, nas puternic și o bărbie proeminentă, buze subțiri, pe care se desena o mustață la fel de subțire și cam roșcată. Tipul avea o voce puternică, dar se mișca ușor, cu o grație feminină.

L-am găsit stând la birou, pe un scaun mare cu brațe lustruite; avea chipul luminat de un zâmbet care arăta o stare de mulțumire, dar pe cap, părul lui rar era destul de bine pieptănat cu cărare pe dreapta. Purta o cămașă albă, peste care avea o vestă de culoare gri, care i se mula pe bustul plinut. Mi-au atras atenția ochii lui albaștri cu o tentă spre cenușiu cu care mă privea iscoditor, pe sub sprâncenele maronii.

- Ia zi, tinere, care este problema!? mi s-a adresat el.

- Vreau să lucrez și eu la canal, am răspuns.

- Ai vreo meserie? Ce studii ai? Ar fi bine să ai.

- Am opt clase și nu știu să fac nimic. Vin de la țară.

- Atunci te facem fierar-betonist. Ce zici?

- Da, accept, dar aș vrea să lucrez la șantierul 18, la balastieră, de azi, în schimbul II cu un prieten, cu care vreau să fiu în aceeași tură.

- Bravo, măi! Văd că ești dornic să lucrezi și asta este foarte bine.

M-a mai privit o dată, apoi mi-a făcut fișa și formele de angajare, apoi mi-a înapoiat buletinul de identitate, însoțit de o legitimație de șantier și un bilet către administrator și altul pentru șeful șantierului 18, ing. Dolman.

Mi-a dat indicații ce să fac cu fiecare, inclusiv să trec pe la cantină și să-mi cumpăr cartela de masă.

Înainte de a părăsi biroul lui, a făcut mențiunea: „Vezi să fii disciplinat, să înveți meseria și să nu ne dai de lucru!” I-am promis că așa voi face, l-am salutat și am ieșit. Gică n-a apucat să scoată niciun cuvânt.

- Acasă când ai reușit să scii? l-am întrebat eu, întrerupându-l din povestit.

- Abia duminica următoare i-am scris mamei, spre rușinea mea. Trecuse deja o săptămână de zile. I-am explicat toată situația cu lux de amănunte, iar când am luat și eu primul salariu i-am trimis prin poștă 500 de lei. Mi-a răspuns că a primit banii, dar era foarte îngrijorată că nu știa pe unde sunt.

- Așa sunt toți părinții, își fac griji pentru copiii lor. Te rog să continui! i-am zis.

- Când am ieșit de la șeful de cadre, i-am spus lui Gică: Tipul este destul de autoritar și direct.

- Da, este fost ofițer de securitate, dar despre asta vom mai vorbi noi altă dată. Acum hai la administrator, dar să trecem, mai întâi, pe la cantină să-ți iei cartela de masă pentru toată luna!

La administrator am primit cazarmamentul și repartizarea în baraca nr 9, camera 17, unde ne-am întors.

- Ați terminat? ne-a întrebat nea Mircea în șoaptă, pentru a nu-l trezi din somn pe Traian, care dormea.

- Da. Și am primit repartizarea la Șantierul 18, în balastieră, schimbul II, i-am răspuns eu.

- La ora 12⁵⁰ mergem la masă, iar la 13⁰⁰ să fim la ing. Dolman. Cartelă ai luat?

- Da.

- Acum suntem colegi de muncă, a spus Mircea încet.

Am mâncat și am pornit spre șantier împreună, iar când am intrat în biroul ing. Dolman, acesta lipsea, iar pe un fotoliu mare ședea o femeie tânără. Am salutat-o și până s-o întrebăm noi de șef, în birou a intrat un bărbat scund și gras, care i s-a adresat doamnei, semn că se cunoșteau:

- Sărut mâna! Bine ați venit printre noi, doamnă Dolman. Unde este domnul director?

- A fost chemat în balastieră, a răspuns doamna, fără nicio tragere de inimă. Probabil s-a întâmplat ceva acolo, a mai spus ea cu o voce plăcută, blândă, dar la fel de rece ca întreaga ei făptură.

- Voi reveni mai târziu, a spus el, privind în jur, cu niște ochi ca de viezure, hotărât să nu-i scape nimic din ceea ce vedea.

În scurta vreme cât a discutat cu acea doamnă, l-am studiat atent: vârsta cam 39-40 de ani, înalt, proaspăt bărbierit, purta un costum de culoare albastră, ca și ochii lui, iar pe cap avea o claie de păr castaniu, cam împrăștiat; chipul său arăta inteligență.

Am stat, împreună cu nea Mircea, în picioare până când doamna ne-a invitat să ne așezăm pe scaunele dinspre fereastră. De acolo am continuat s-o studiez atent, dar discret. Avea un păr bogat, castaniu, dar soarele i-l decolorase, încât devenise auriu și-i cădea în valuri peste umerii albi, bine modelați, care îi ieșeau din rochia de culoare mov, decoltată și fără mâneci, dar care-i puneă în evidență și mai mult frumusețea. Mi-am zis în gând: „ar putea fi soția ing. Dolman?”

Peste câteva minute a intrat în birou un bărbat și nea Mircea s-a ridicat în picioare, salutându-l: „să trăiți, domnule inginer!”. M-am ridicat și eu, dar am tăcut.

După ce ne-a ascultat, pe rând, ne-a expeditat în șantier, la balastieră, unde am lucrat până la ora 22⁰⁰ după care ne-am întors în tabără. Obosisem ca un câine, încât abia am trecut pe la cantină și am mâncat ceva, după care am mers în cameră, ne-am spălat și ne-am culcat.

Așa am început eu prima mea zi de muncă la canal.

- Este o mare diferență între munca fizică, brută și munca intelectuală, nu-i așa domnule profesor? De aceea o poate executa numai o persoană care este obișnuită cu ea – i-am spus eu, zâmbind.

- Da, a fost greu și m-am adaptat greu. Mai ales la început, când am văzut mizeria din camere, apoi munca brută și istovitoare de pe șantier. Am realizat că în umbra lor nu voi reuși niciodată să-mi recapăt identitatea. Ce era de făcut? Să fac ceea ce fac toți ceilalți muncitori și să nu le spun nimic despre mine.

Fusesem angajat fierar-betonist și le-am artat că asta sunt. Acum am o rugămintă la dumneavoastră, tovarășe Maior.

- Te ascult.

- Să nu le spuneți colegilor mei de muncă că sunt profesor. Eu abia m-am obișnuit să trăiesc printre ei, i-am acceptat așa cum sunt și țin mult la ei, încât nu aș vrea să se îndepărteze de mine. În decursul unui an de zile de când lucrez aici, am trăit multe evenimente împreună, pe care vi le voi povesti, dacă vom avea prilejul.

De aceea vreau ca ei să mă simtă și să mă considere că sunt de-al lor.

- De acord. Voi avea grijă ca în prezența lor să mă adresez dumatile oficial, dar pentru mine rămâi tot profesorul Mihai Iaru.

Cât de frumos răsună glasul omului atunci când el rostește adevărul! Parcă îl scoate din sufletul lui și ți-l oferă, fără cuvinte, totuși grăind: „Îți place sufletul meu? Dacă îți place, păstrează-l! Așa arată el”.

%

Îl priveam cu drag. Mihai era un tânăr curat la suflet, modest, dar frumos, educat în cinste și dreptate, era de o bunătate greu de descris, preferabilă răutății și urii.

De câte ori intra în biroul meu, fața lui se lumina de zâmbetul sincer și încântare. Niciodată nu întindea coarda, nu depășea buna cuviință și respectul, știa când trebuie să se ridice și să plece.

Tocmai aceste calități l-au apropiat de mine și de atunci l-am considerat prietenul meu și fratele meu mai mic, care merită din partea mea atenție și căldură sufletească. El mi-a întărit convingerea că pretutindeni există oameni de calitate, care, din diferite cauze, s-au rătăcit prin lume, iar cultura și inteligența pot zdrobi orice barieră dintre ei, chiar dacă sunt înveșmântate într-o uniformă de polițist. Această reflecție mi-a adus aminte de perioada de unsprezece ani și patru luni pe care am petrecut-o departe de Constanța și de Marea Neagră – pe care am iubit-o de când eram copil.

Fusesem mutat prin ordinul Ministrului de Interne, la Tulcea în 1968 când se înființaseră județele, apoi la Buzău, din februarie 1971- iunie 1979. În toată acea perioadă am muncit enorm de mult, dar m-am simțit străin, ca un exilat. Când m-am întors la Constanța cu speranțe mari că mă întorc acasă, foștii mei colegi m-au întâmpinat cu răceală, unii chiar cu ură, temându-se că le voi lua funcțiile, iar unii șefi aroganți, dar și limitați, au căutat prilej să-mi arate cât de mari sunt ei și ce puetere au, fiindu-mi ostili pe față.

Recunosc și astăzi că atunci am trecut preintr-o veritabilă „cumpănă”, când inimile simțitoare suferă și își revin foarte greu, fiind de-a dreptul copleșite de nenorocirile care se abat asupra lor, iar relele nu mai pot fi lesne îndreptate.

Să revenim la Mihai Iaru:

Mi l-am apropiat și pentru un motiv sentimental, purta același nume cu fiul meu mai mic, care se numea tot Mihai, ceea ce mă bucura de fiecare dată când venea în biroul meu. Era de o cinste nativă, neprefăcută, iar caracterul lui încă nu fusese viciat. Simțeam că și el ținea la mine și mă căuta des pentru a obține sfaturi de viață, pe care eu i le ofeream dezinteresat. Observasem că el dispune de o gândire profundă și eficientă, precum și de un spirit critic, dar și analitic, sintetic și explicit în ceea ce privește organizarea rațională a lumii înconjurătoare. Păcat că n-a fost înțeles și a fost mai ușor să-i rănească demnitatea.

Mi-am dat seama repede că el nu mă căuta și nu mă respecta pentru gradul sau instituția în care lucram, ci pentru că vedea în mine un prieten de „valoare”, cum se exprima adesea, când îl întrebam de ce mă caută.

%

- Cred că v-am plictisit cu toate problemele mele dar așa s-au petrecut toate, a spus Mihai puțin încurcat.

- Nu m-ai plictisit deloc, doar mi-ai adus aminte de unele evenimente prin care am trecut și eu.

- Trebuie să plec, a mai spus ridicându-se de pe scaun.

- La revedere, profesore! Vino oricând la mine!

- Să trăiți! Iertați-mă! Obişnuința a făcut să nu pot respecta modul de adresare pe care pe care l-am stabilit împreună. La revedere!

L-am condus pe hol, iar la ieșire i-am strâns mâna prietenește, privind din ușă în urma lui.

Afară nu mai ploua, că ploaia își epuizase forțele. Mă gândeam că fusese suficientă ca să spele asfaltul, pietrele și oasele scoase la suprafață de escavatoare, dar înmuiase bine și pământul escavat, erodând malurile printre care va trece apa din Dunăre spre mare. Acoperișurile barăcilor erau lustruite de ploaie, iar prin oraș țiglele erau roșii, curate, ca penele de pescăruși, vrăbiile care se aliniaseră pe coama clădirilor, își scuturau penele de apă. Din apa Karasu, pe unde va trece și un braț al canalului se ridicau aburi, care formau un fel de eșarfă de ceață, care plutea peste canal și peste pământul dimprejur.

VI

Viața în șantier cu bune și rele

Într-o zi, Mihai Iaru a lipsit din cameră mai multe ore, iar colegii lui s-au tot întrebat pe unde umblă. Altă dată plecau în grup, iar dacă pleca la poștă să pună bani mamei sale sau scrisori, le spunea .

Când s-a întors, Mircea l-a întrebat:

- Mai plouă afară?

- Nu mai plouă, nea Mircea, dar peste canal s-a lăsat o ceață densă și cam aurie.

- Bine că nu mai plouă. Culcă-te și tu puțin că peste patru ore intrăm în tură și știi cât de greu este noaptea.

- Dar tu unde ai fost, șmechere? l-a întrebat Gică, aflat în fața oglinzii, săpunit și gata pentru bărbierit.

- Ghici? a spus Mihai.

- A fost la fete, mă, unde se putea duce? sare Traian Badiu, vrând să răspundă în locul lui Mihai, în timp ce își ridică privirea de pe un ziar pe care tocmai îl citea.

- Uite că n-ai ghicit nici tu, îl sâcăie Mihai.

- Atunci spune tu unde ai fost, nu ne mai ține pe jar! ripostează Traian.

- Am fost până la șeful Miliției Canal.

- Te pomenești că ai devenit și tu ciripitor? Asta ne mai lipsea, s-a arătat contrariat Gică. Atenție, fraților! Mă și întreb: ce tot discutați voi acolo?

- Banalități, Gică, nu-ți face tu griji, că Maiorul n-are nevoie de ciripitori ca noi. Este el suficient de deștept și află că știe tot ce mișcă pe șantiere, prin depozite și chiar pe aici, prin tabără. Dacă discuți cu el despre viață, în general, ai să constăți că are o experiență și o cultură de excepție. În plus poate să urce și să coboare la nivelul oricărui interlocutor, mă refer la orice persoană cu care discută.

- Vrei să spui că „omul” este uns cu toate alifiile? traduce în limbajul său, complotând cele spuse de Mihai.

- Poate fi și cum spui tu, dar totdeauna discută relaxat, la obiect și te ascultă să-ți duci ideea până la capăt, urmărindu-te cu o privire blândă, cercetătoare, care îți transmite mesajul că a văzut multe în viața lui.

- Măi băiete, am impresia că acest maior te-a fermecat, spune Gică. Te compătimesc. Ia spune, câți ani are polițistul tău? Mă refer la maior, bineînțeles.

- Mi-a spus că are patruzecișunu de ani, dar mie mi se pare mai tânăr. Uneori rămâne pe gânduri, fiind preocupat de ceva. Cred că are și el unele nemulțumiri, care îl arată obosit, cu o figură împietrită, care exprimă o supărare interioară, dar în exterior e jovial și te privește cu blândețe, fără răutate. Uneori are ochii triști.

- Măi, fii atent, mă! intervine Traian. Toți polițiștii sunt răi, îți spun eu, care îi cunosc bine. Asta le este meseria. Eu am avut de-aface cu ei odată.

- Asta nu este rău, Traiane. Vi-l amintiți prima dată când a făcut control la noi în baracă și ne-a găsit pe amândoi fără viză de reședință.

- Da, fără viză de flotant. A mea era expirată. Și ce?

- Aia. Nu ne-a sancționat, că știa ce salariu avem. În plus, ne-a pus și în legalitate și ne-a atras atenția să nu se mai repete. Asta înseamnă că e rău?

- Când a fost asta, mă? Întreabă Gică.

- Nu ți-l aduci aminte pe maiorul îmbrăcat într-o pelerină albastră și, când a intrat aici, în cameră, ne-a spus: „Sunt șeful Miliției Canal din zona Cernavodă. Actele la control! Buletinele și legitimațiile de servici!”

- Da, măi, atunci am aflat și eu unde are biroul.

- Și de când ai aflat îl vizitezi destul de des. Bine, prietene, m-ai convins. De atunci a mai venit la noi în baracă o singură dată și a intrat în cameră, s-a așezat pe un pat – spunând că este doar în vizită, ne-a servit cu câte o țigară Dunhil, aia cu doi cai pe pachet și a fumat împreună cu noi, apoi a răspuns la toate întrebările noastre.

Dacă este întotdeauna ca atunci, e un polițist „brava”.

- Da, măi, îmi aduc aminte că atunci, Cornel îl întrebase ceva despre care citise el undeva, zice Traian.

- Era vorba de hoți, tâlhari și criminali care folosesc otrava pentru a omorâ oamenii, a intervenit Mihai, iar maiorul a răspuns că în România nu s-a semnalat o astfel de faptă, dat fiind faptul că granițele sunt închise și bine păzite. Există asemenea fapte în țările occidentale și acei infractori folosesc pulverizatoare fine și silențioase: câteva picături de otravă pot fi letale pentru cel atacat. Alții folosesc bacterii pe care, fie le pulverizează, fie le introduce în mâncare, băuturi răcoritoare, etc, dar ele acționează pe timp mai îndelungat, dar au același final.

- Îmi aduc aminte, Mihai, de acea vizită la voi în cameră – l-am oprit eu din povestit. Venisem la voi intenționat pentru a lua pulsul activităților privind achiziționarea țigărilor străine (mă refer la Kent și la Marlboro), precum și drogurile, care se vindeau în tabără de către indivizi cunoscuți de Poliție. Am prins doi, pentru că nu mă cunoșteau și au vrut să-mi vândă droguri chiar mie. Finalul ți-l închipui.

Drogurile sunt foarte periculoase pentru oameni, dar și traficanții de droguri sunt periculoși.

Atunci, colegii dumitale de cameră m-au întrebat mai multe, dar le-am răspuns numai în scop preventiv, să se ferească de faptele nelegale. Nu puteam să le spun cum procedăm noi ca să prindem infractorii și nici glume deocheate nu puteam face cu voi acolo, chiar și unele glume nevinovate, care mai pot fi trecute cu vederea. E drept că în acea perioadă aveam o stare sufletească plină de gânduri negre și de amărăciune.

%

- Dumneata nu zici nimic, nea Mircea? și-a continuat Mihai povestirea.

- Ce să zic, mă? Cred că Maiorul e un om bun, dar funcția lui cere să fie sever și să ia măsuri.

- Ți se pare matale, nea Mircea. E bun până când îi cazi în mână, insistă Traian.

- Mie îmi place acest om, pentru că știe foarte multe lucruri și poți învăța de la el, am spus eu. Voi știți că este jurist? Are demnitate, umblă totdeauna destul de curat, deși aleargă toată ziua prin șantiere. Uneori pare aspru, dar nu este așa, este calm și omenos.

- Nu v-am spus eu? intervine Gică. Ofițerul l-a fermecat pe Mihai, iar acum îi face reclamă.

Îl întrerup din nou din povestit și îl cert puțin:

- Vezi, Mihai, așazisa reclamă la care se referă Gică, mie îmi face un deserviciu. De ce crezi dumneata că eu aș avea nevoie de cineva care să mă laude? Te rog să n-o mai faci că vom pierde amândoi: eu pentru că devin un om slab în fața lor, iar dumneata pentru că poți căpăta, în mijlocul lor, porecla de „ciripitor”, așa cum te-a etichetat Gică mai înainte și știm bine amândoi că nu este nimic adevărat.

- Eu țin la dumneavoastră și vreau să știe și ei că nu sunteți un om rău.

- Dacă ai o asemenea prereră despre mine, păstraz-o pentru dumneata. Sper că ne-am înțeles?!

Acum te rog să continui povestea! i-am spus eu.

- Da. Într-o zi venisem din tura de dimineață și cineva a adus o sticlă de vin „Murfatlar”, cel cu corăbioarele pe ambalaj. eu eram cam supărat pentru că îmi scrisese mama că i-a murit vaca și nu aveam bani suficienți să-i trimit ca să cumpere alta. Mizeria din tabără mă inhiba și mă gândeam să mă întorc acasă. Îmi dădeam seama că luasem startul greșit și mă gândeam să mă resemnez că nu e o muncă pentru mine aici. Traian m-a văzut și m-a întrebat:

- De ce ești necăjit, Mihai? Alături de noi ai să fii fericit, nu mai fi trist!

Nea Boncu, de pe pat a adăugat și el:

- Cu noi vei avea viitorul de aur al omenirii, că doar nu degeaba se spune: „Comunismul este viitorul de aur al omenirii” Ce știți voi? „Generații întregi de oameni s-au sacrificat pentru ca noi să trăim mai bine, începând cu V. I. Lenin și cei care i-au urmat, plătind cu închisoarea sau cu viața până astăzi când a venit rândul generației noastre”

- De ce te uiți așa, Mihai? întreabă Gică. Tu nu crezi în comunism? spune mai departe privindu-l pe sub sprâncene.

- Lasă Gică, ce cred eu! Vreau să-mi rămână acolo în devlă (cap).

- Hai, măi , te-ai supărat? A fost doar o glumă, încearcă el să-și repare greșeala. Te vei convinge cu timpul că noi suntem oameni „de comitet” și nu-ți vrem răul.

Nea Mircea, care meșterea ceva pe masă s-a oprit și a zis:

- Măi, Gică, tu pe lângă faptul că ești fotogenic – așa cum ți-a zis șeful de cadre – ești și rău de gură. Noroc că n-o faci prea des. Mie îmi place să te ascult când vorbești frumos și ai miez în ce spui. Ține-o tot așa!

- Nu-l lua în seamă, nea Mircea, intervine Traian. Dacă îl tot lauzi, și-o ia în cap și poate să pretindă să i se pună poza pe pateurile de ficat sau chibriturile alea pliante făcute din carton și care iau foc unul din zece.

- Bă băiete, pe chibriturile alea să-l pună pe șeful nostru de cadre, spune Gică.

- De ce? Vrei să scapi tu? îl întreabă Traian.

- El este mai bun acolo că dacă l-or vede fumătorii, poate s-or speria și n-or mai arunca bețele folosite și chiștoacele țigărilor peste tot, le-or pune în coșul de gunoi și n-ar fi atâta mizerie pe străzi. Iar pe mine lăsați-mă așa cum sunt.

- Da ce ai tu, mă, cu șeful de cadre? îl întreabă Mircea.

- Ce să am? E securist și nu știe decât „dosar de cadre”. Am mai văzut oameni cretini, dar ăsta îi întrece pe toți. Cred că d'aia l-a „măturat” din securitate.

VII

Cumpărături, băutură, femei și destăinuri

Într-o sâmbătă n-am plecat acasă la Constanța, pentru că pe șantier se anunțase că se va lucra în toate schimburile și sâmbătă și duminică. De atunci acest program non-stop s-a păstrat tot anul.

Mă aflam afară, pe banca de lângă poarta de intrare în tabără și urmăream cum schimbul I se întorcea de la muncă, iar schimbul II plecase deja.

În tabără intrau Gică și Mihai și s-au oprit, m-au salutat și Mihai mi-a făcut semn că vrea să treacă pe lamine. L-am așteptat în birou, dar a întâziat o jumătate de oră la masa de prânz.

- la loc pe scaun și spune ce probleme ai!

- Joi am participat la o ședință fulger cu administratorul și directorul adjunct. Un tânăr a fost bătut de niște muncitori de la baraca nr. 10 pentru că a fost văzut discutând cu administratorul, iar după aceea administratorul a trecut printre barăci, a auzit gălăgie și îndemnuri, ca: „Hai noroc! Mai toarnă-mi și miel!” și fiind ferestrele deschise, s-a uitat în cameră și a văzut tot. A intrat, le-a luat datele și i-a chemat la directorul general Ionescu, care i-a sancționat cu 15% din salariu.

Am fost puși să vorbim mai mulți, dar din camera noastră doar eu și Gică Grosu. După ședință, am plecat în oraș, însoțit de Gică și Traian, iar până în centru am tot discutat despre acel inconvenient.

- Mi-a plăcut cum ai vorbit la adunarea de la Administrație, cu sala plină, m-a lăudat Gică, dar mai ales m-a uns la inimă cum l-ai contrat pe Moxu.

Tu ești om bun, cu suflet mare, dar nu te credeam atât de îndrăzneț. Să știi că vorbești foarte frumos și critic.

- La ce referi? l-am întrebat.

- La Moxu. Nimeni n-a îndrăznit, până azi să-l contrazică. De fapt Moxu e porecla lui, îl cheamă Zarcu.

- Și cine este acest Moxu? Ce este cu el?

- Este un fost locatar al penitenciarelor, condamnat pentru furt, bătai în cârciumi, bișniță, etc. Colindând pușcăriile a învățat multe, e tare hârșit. D'aia nu se teme de nimic și de nimeni. Odată a venit un plutonier de miliție de la Cernavodă, care ne spunea că Moxu a fost un băiat bun, doar că avea „arțag” la băutură și s-a bătut cu unii, iar el i-a învins, dar a ajuns în pușcărie, unde se vede că a învățat și altele. Când s-a întors acasă a aflat că soția lui s-a „greșit” cu altul și a bătut-o rău, de i-a scos un ochi, așa că s-a întors iar de unde abia venise și tot așa.

Ăsta e Moxu și gata. Acum este șeful echipei de țigani de la fierărie, unde întinde și taie fier beton.

- Măi, Gică, de ce se tem toți de șeful nostru de cadre, îl întreabă Traian.

- Păi, dacă este securist. N-ai auzit și tu că șefii de cadre toți sunt securiști sau milițieni, care au primit trei cizme în fund? Din cauza profesiei lor au o deformare de apreciere a oamenilor, li se pare că toți oamenii sunt „pătați”, precum câinii ăia de le zice dalmațieni și îi tot suspectează și verifică.

- Îi mai suspectează și acum, după atâția ani de comunism?

- Da, dar pentru uneltiri contra regimului comunist nu-i suspectezi numai pe cei din clasele foste burghezo-moșierești, ci și pe cei care s-au născut și au crescut sub ochii lor. Abia așteaptă să-ți găsească o pată în autobiografie, ca de exemplu: o rudă plecată în străinătate, care a refuzat să se mai întoarcă în țară, o rudă care a făcut pușcărie și atunci adio promovare într-o funcție, cineva din familie care s-a bătut la cârciumă și a făcut pușcărie și altele.

- Dacă dăunează numai celor care vor să ocupe funcții mari, înseamnă că pe noi nu ne atinge, nici nu cerem să ne înscriem în partid, se liniștește Traian.

- D'aia vă spun eu să vă feriți de șefii de cadre.

- Măi Gică, știi ce cred eu? Mă tot gândesc la cei care l-au bătut pe acel tânăr. Trebuie să facem ceva ca să nu se mai repete. Să facem ceva cu acești indivizi periculoși din tabără. Într-o zi l-am întrebat pe maiorul nostru din tabără câți condamnați la locul de muncă sunt în tabără și mi-a spus că sunt 100, pe care i-a dat în primire colectivelor de muncă, pe secții, șantiere, puncte de lucru, dar nu se mai ocupă nimeni de ei și se plimbă printre noi.

- Și vrei tu să pornești lupta împotriva infractorilor?

- Trebuie făcut ceva, dar nu știu cum, am insistat eu.

- Lasă asta acum. Iată cârciuma! Dai și tu o bere? Așa, una rece?

- Dau, mă, că nu sunt rău de plată sau de pagubă, cum se zice. Era bine dacă era și nea Mircea cu noi.

- E la lucru, spune Gică. De ce și-o fi schimbat el tura, tot nu înțeleg.

- Ca să-și repare dantura. Doctorița Zama i-a făcut un program pe care îl respectă întocmai, cu ceasul în mână.

- Întrăm odată? întreabă Traian.

- Măi, da mare sugativă mai ești! îl ceartă Gică.

- Ăla nu e Cornel? Ce-o căuta singur pe aici? Hai să-l chemăm și pe el, să nu rămână singur.

- Cornele! Cornele! Fă-te încoa! l-a strigat Gică.

- Ce faci pe aici, mă? îl întreabă Traian.

- La cumpărături, dar am luat niște nimicuri: lame de ras, ciorapi și un săpun de față.

- Hai înăuntru! l-am invitat eu. Intrați! Plătesc eu.

- Abia aștept să-nghit o bere, că mor de sete, zice Gică, făcându-și loc să intre primul în restaurant.

Am comandat pentru fiecare câte patru mici și câte o sticlă cu bere, dar pe lângă alea au mai venit încă 16 sticle; la ultimele sticle am comandat câte un coniac pe care l-am turnat în paharul cu bere.

- Bă, băiete, faci carcalet? m-a întrebat Gică, dar toți m-au imitat, avea să-mi povestească Mihai peste trei zile când m-a vizitat din nou la birou.

%

- Îmi este rușine să vă povestesc ce am făcut noi în continuare. A fost ceva ieșit din comun.

- Te rog să continui! am insistat eu.

- Nu vă plictisesc cu bețiile noastre?

- Nu. Abia te cunosc mai bine. Hai, să-i drumul!

- Nu ne-am dat seama când am intrat în acel ritm lent din cauza aburului alcoolului, care ne-a amețit, aducându-ne la nivelul bețivilor de rând. N-am plecat din cârciumă decât după miezul nopții, când chelnerii așezau scaunele pe mese cu picioarele în sus și măturau dușumeaua. Era semnalul că trebuie să părăsim localul. Unul zicea: Gata băiețe! Hai să mergem acasă! Afară era noapte neagră, la ora când și copacii vorbesc, mișcați de vântul ușor al zorilor încă nevăzute și când fantomele se întorc în adăpostul lor, după ce au colindat; era ora când în case mobilele trosnesc misterios, iar în păduri și câmpii animalele și păsările de pradă și-au încheiat vânătoarea, ca și ospățul nocturn, iar acum își privesc cu jind rămășițele lui.

Pe cer răsare luna plină, luminând casele din cartier, o noapte frumoasă în care oamenii se odihneau, numai noi, patru bețivi mergeam pe stradă cântând fiecare pe limba lui sau vorbind tare, când nu cântam.

Eram tare obosit și amețit de alcool, că nu știu când am ajuns în tabără și ne-am culcat îmbrăcați.

Aveam senzația că cineva ne-a zăvorât ușa și nu mai aveam aer și spațiu, fiind întuneric beznă.

- Era efectul carcaletelui. Vezi, Mihai, tot ce este mai mult decât normal, în toate, strică. Învață!

- Dimineața m-am trezit cu capul greu și trebuia să plec la lucru. Gică și Traian mă așteptau afară, lângă intrarea în baracă. Abia m-am spălat și m-am înbrăcat, apoi am plecat cu ei la șantier.

În săptămâna următoare schimbau tura și urma să fiu de noapte, deci duminică eram liberi. Sâmbătă, după servicii, Traian și Cornel de la camera 16 trecuseră prin oraș, iar la ora 14³⁰ s-au întors cu o geantă de voiaj plină cu sticle cu vin „Murfatlar” cu etichetă cu corăbioare, din cel cu preț 12,50 lei. Toți patru fuseseră în schimbul I iar luni treceau în schimbul III (de noapte).

Mircea își ținea schimbul III și duminică și luni, deci sâmbătă seara era la lucru, iar noi, ceilalți, eram liberi până luni. Am mers toți la cantină și am mâncat, iar când ne-am întors în cameră, Traian i-a spus lui Cornel:

- Îți poruncesc să torni în pahare!

- Măi, copii, de ce vă beți voi banii, munca voastră și nu economisiți pentru zile mai grele? Îi certa nea Mircea.

- Lasă nea Mircea, că tot nu ne îmbogățim noi din salariul pe care îl avem, replică Traian. Mai bine să-i bem noi, decât să ne sărăcească alții.

- Alții s-au îmbogățit, punând, de fiecare dată, câte un leu deoparte.

- Aia s-au îmbogățit furând, nea Mircea, intervine Gică, că așa fură și azi, pe diferite căi și oricât ar avea de mulți bani, lor tot nu le ajunge.

- Păi, nu degeaba se spune că „ban la ban trage”. Dar nu uitați că banul este ochiul dracului și a pierdut mulți oameni, care au intrat în pământ înainte de vreme.

- Vezi? D'aia spun eu că ar fi foarte bine să ajungem mai repede în comunism, că atunci se desființează banii, care nu vor mai constitui mijloc de schimb (de plată), iar repartitia bunurilor materiale se va face după nevoi, adică i se va da fiecăruia atât cât are nevoie – așa cum spunea V. I. Lenin, iar mai târziu Hrușciiov.

- Te cam grăbești, Gică! îl atenționează Mircea. Nu crezi că ar fi mai bine să economisești și tu ceva până vom ajunge acolo?

- Păi, sărac am fost toată viața mea, cum m-aș putea închipui altfel? Cum mi-ar sta mie să fiu bogat? Poate aș intra în conflict cu autoritățile statului.

- Măi, nu uita că gloria, viața și firea sunt fragile, sau perisabile, cum le numesc alții.

- Știu și eu că viața este unică, dar de ce o fi așa de scurtă? La fel și bucuriile sunt limitate, prea limitate, iar dacă le-ai prins – bine, dacă nu, se duc odată cu viața, pe măsură ce înaintezi în vârstă. Toate se duc, numai frumusețea morală mai dăinuie o vreme la cel ce o are.

De la o vreme, frumusețea asta morală a devenit așa de rară, încât uneori constai că lipsește cu desăvârșire.

- Lasă-l Gică pe nea Mircea!, intervine Traian. Este om bătrân, tăbăcit de viață. Nu crezi că ar fi mai bine să vorbim despre femei?

- Da, Traiane, ai dreptate. Tu cum mai stai cu gagicile, Cornele?

- Prost de tot. Dar cred că e mai bine așa, decât să te îmbolnăvești de boli venerice, cum a pățit Petrică Banu de la camera nr 4, încât s-a chinuit două săptămâni cu injecții de penicilină, de i-au făcut fundul poligon. Apoi a fost obligat să țină regim sever și să nu se atingă de alcool. După atâta suferință cred că s-a învățat minte.

- Măi băiete, din greșeli învață omul. Dar fiecare bărbat când merge la o femeie trebuie să caște bine ochii, să fie atent cu cine face dragoste, altfel riscă ca o femei bolnavă să-i transfere pe loc „vaca cu lapte”, apoi tragi necazul și poți rămâne și cu sechele, iar dacă nu mergi la medic să te tratezi la timp, riști să transmiți soției tale microbul, ca și urmașilor tăi, care iau boala de la mama lor în timpul vieții intrauterine, explică Gică.

Bărbatul nu trebuie să se încreadă în buzele femeilor, continuă el, că poți avea surprize, ca și cu fructele: sunt frumoase pe dinafară, dar înăuntru sunt viermănoase, uneori chiar otrăvitoare.

- Hai noroc, fraților! strigă Traian, ridicând sus paharul.

Au ciocnit toți, mai puțin Mircea care urma să intre în tura de noapte, explicând astfel abținerea:

- Eu nu beau niciodată când știu că trebuie să plec la lucru, unde se pot întâmpla multe, chiar și accidente. Nu vreau să-mi supăr șefii, care au căpătat încredere în mine. În noaptea trecută am aflat că șeful șantierului a promis o primă de 2 000 lei pentru fiecare dacă vom îndeplini planul și-l vom depăși puțin.

- Chiar dacă-l vom îndeplini sau depăși, banii de care spui dumneata, cei mari nu ni-i vor da nouă ci altora, noi poate vom primi 100-200 lei, ca și altă dată. Știu eu cine sunt ăștia, bombăne Cornel mai departe.

- Poate ni-i dă nouă de data asta – își spune părerea Traian, care face oficiul să umple, din nou, paharele.

- Măi, nouă ne-a promis șeful șantierului și nu cred că minte el – susține, în continuare Mircea.

- Iar eu vă spun tuturor, că nu trebuie să ne încredem în promisiunile lor, îl contrazice Gică Grosu. Noi suntem pe acest șantier din vara anului 1976. De câte ori am primit primă mai mare de 200 lei?

Seara, Mircea a plecat la cantină să mănânce, iar de acolo la tură de noapte. I-a întrebat pe toți:

- Care mergeți la cantină?

- Eu, a răspuns Traian.

Ceilalți au tăcut. Peste 20 de minute s-a întors dezamăgit și le-a spus:

- Ați făcut bine că n-ați mers. Mâncarea n-a fost grozavă, niște macaroane sleite. Dar la barăcile dinspre malul de pământ, la barăcile militarilor au adus ofițeri cu familiile lor și mulți soldați în termen.

Se descarcă mobile și alte bagaje.

- Ce-o face cu atâția militari? se întreabă Marcel, intrigat. Încap ei toți în acele barăci?

- Ce să facă? intervine Mihai. Îi organizează pe grupe și pe sectoarele de pe canal, le dă de lucru și-i controlează permanent șefii lor.

Gică Grosu a ascultat un timp, apoi a spus puțin supărat:

- Îi fericesc pe cei care au venit aici cu soțiile lor pentru că vor avea zilnic mâncare caldă, nu vor mai duce grija familiilor rămase acasă și își vor putea vede de lucru, filosofează el. Într-o familie armonioasă așa fi vrut să trăiesc și eu, dar tata ne-a părăsit când eu abia împlinisem doi ani, iar eu am rămas cu mama, care s-a îmbolnăvit și s-a stins ca o lumânare când abia eram în clasa a VI-a, lăsându-mă cu bunicii din partea mamei; în vara anului 1969 s-a prăpădit și bunicul și, rămânând cu bunica, femeie de 61 de ani, am început să învăț cum să mă descurc în viață.

Abia am terminat liceul, la insistențele asidue ale bunicii, dar n-am mai putut susține examenul de bacalaureat, pentru că a trebuit să plec la muncă pentru a ne întreține. De facultate nici vorbă. Așa că azi eu pot spune că sunt un produs al epocii socialiste, fiu al poporului român și voi trăi cum voi

putea, cu gândul împăcat că toți oamenii, fie ei mari sau mici, vor sfârși la fel pentru că toți suntem muritori.

Asta este! Declar că eu n-am cerut, nici n-am dorit să mă nasc, dar dacă tot am venit pe lume, trebuia să-mi trăiesc viața care mi-a fost hărăzită de Dumnezeu, așa cum m-a învățat bunica mea dragă.

Citeam undeva că copiii abandonati de părinții lor, precum și cei din orfeline o duc greu acolo, dar când ajung la majorat, nu-i ajută nimeni, sunt liberi, dar trebuie să se descurce singuri, cum pot ei.

%

Gică Grosu suferea, de aceea a spus atâtea lucruri dureroase. Avea vârsta de 26 de ani, născut în comuna Mătăsari jud. Argeș. Era un bărbat înalt de 1,76 m, uscățiv la trup, o față ovală pe care trona un nas coroiat, doi ochi căprui, ageri, o gură mică ce se deschidea când râdea, iar buza de sus se ridica mult dezvelindu-i niște dinți galbeni, a căror culoare el o justifica ca fiind efectul cafelei și țigărilor tari ce le fuma.

Avea o frunte îngustă și un pr negru, pe care îl purta cu cărare pe partea dreaptă.

În general, Gică era un tip vesel, sărea des în ajutorul celorlalți, făcea glume și participa la glumele celorlalți, era prietenos cu colegii de muncă, făcând năzdrăvăanii tinerești împreună cu ei. Totuși, era frământat de unele grija care îl tulburau. Tânjea să aibă familia sa și să se bucure de o viață tihnită pe care n-o avusese în copilărie.

Se simțea bine în colectivitatea lor de tineri de vârstă apropiată dar îi plăcea să fie lider, motiv pentru care vorbea mult, ca unul care le știe pe toate și avea pretenția să fie ascultat.

În comparație cu el, Traian Badiu se lăsa condus, cu condiția să se știe ocrotit și să poată bea ceva. Era fiu de moroșan din comuna Negrești-Oaș, în vârstă de 28 de ani, necăjit că iubita lui din sat s-a măritat cu un țapinar. Traian era puțin timid, dar orgolios și se irita ușor. Spre deosebire de Gică, acesta când zâmbea, zâmbetul lui era expresiv și te oprea să mai continui în vreo problemă. În rest era un tip serios și își respecta cuvântul dat.

Pe parcursul evoluției prezentei lucrări, pe lângă cele de până acum, vor apărea și alte personaje care vor contribui la viața lor comună în șantiere și tabere. Cu timpul, mulți vor învăța o meserie nouă și își vor căli voința, în general vor deveni oameni demni și vor crește odată cu canalul.

Împresionat de cele povestite de Gică, am rămas pe gânduri, povestește mai departe Mihai Iaru. Peste vreo zece minute l-am întrebat:

- De ce ești tu atât de pornit împotriva celor bogați, dacă știi bine că toți sfârșim la fel? Care e teoria ta?

- Iar Gică ți-a răspuns? Îl chestionez eu.

- Că în fața morții suntem egali, indiferent cât de deștepti am fost în viață, cât de bogați sau cât de înalte au fost funcțiile în care am fost cocoțați, pe treptale ierarhiei sociale. Fiecare va pleca sărac, fără a mai putea lua ceva cu el „dincolo”; toată gloria, știința și averea lui se vor rezuma la cele patru scânduri din care este făcut sicriul, indiferent dacă ele sunt geluite, vopsite sau lustruite sau sunt niște scânduri brute, proaspăt tăiate. Diferențele dintre oameni există doar în viața de pe pământ și ele constau în haine luxoase, o hrană mai bună, precum și onorurile care le gâdilă orgoliile, accesul mai ușor la femei și la viața destrăbălată, etc.

Pentru cei bogați e dureros când părăsesc acest pământ săraci, pentru că știu ce se întâmplă cu bogățiile lor: urmașii lor fie le înmulțesc, după priceperea, dorința și grija lor, fie le

„toacă” rapid, fiind conștienți că pe ei nu i-a costat nimic și n-au contribuit de fel la realizarea lor. De aceea nu-i invidiez pe oamenii bogați, îi detest doar pe cei care fură de la noi toți, pentru a se îmbogăți ei.

...- Îi dădeam dreptate lui Gică, a cărui logică se apropia de a mea în această privință a vieții și morții, dar nu-mi plăcea starea lui negativă, deznădăjduită, deși nu băuse decât un pahar cu vin. Și i-am zis:

- Măi, Gică, ce e cu tine, mă? Azi ești prea pesimist și nu ți se potrivește.

- Tot ce v-am spus este adevărat. Ce să fac? Am și eu gânduri ca orice om.

... Ascultându-l, mi-am adus aminte de tata, zice Mihai, pe gânduri, apoi de chinul meu la mina Roșia Montană, unde am muncit doi ani și n-am luat de acolo nici măcar un gram de aur, cum mai făceau unii, temându-mă de consecințe. N-aș fi suportat închisoarea și batjocura.

VIII

Destăinuiri și glume ca între prieteni

Într-o zi m-am întors de la cantină cu nea Mircea și n-am mai intrat în cameră. Afară era un soare cald și ne-am hotărât să stăm pe iarbă, sus pe deal.

La ora 22⁰⁰ urma să intrăm în tură de noapte, dar până spre seară ne puteam bucura de ziua însorită la sfârșit de săptămână. Nea Mircea m-a privit fix și m-a întrebat:

- Ce cauți tu aici, Mihule?

- La ce te referi? i-a răspuns acesta tot printr-o întrebare, pentru că nu înțelegea rostul ei.

- După câte mă pricep eu, cred că tu ai mai multă carte decât noi, cei de aici. Ai putea găsi oriunde un post de intelectual, unde poți lucra la un birou, mai curat, să fii apreciat și respectat.

Mihai nu i-a răspuns. Au tăcut amândoi. În acea pauză Mihai pregătea tactica pentru a evita răspunsul direct, real și tot ridica din umeri și clătina din cap. În final a răspuns:

- Caut și eu ce caută toți cei veniți aici, la canal, să câștig niște bani ca să-mi ajut mama care a rămas singură acasă, înconjurată de multă sărăcie, singurătate și griji, de când a murit tata.

- Cred că o puteai ajuta și dacă lucrezi în altă parte, dar dacă asta a fost alegerea ta...

- Da. Știu că m-am cam înșelat în privința banilor. Acum ce să fac?

- Pentru munca de ocnaș de aici, plata nu e pe măsură.

- Sunt învățat cu munca grea pentru că înainte am muncit în mina Roșia Montană, a spus el repede, ca să evite să amintească ce școli a mai urmat.

Au tăcut, din nou, amândoi. De această dată Mihai rumega cele spuse de Mircea referitor la un loc de muncă mai curat și mai liniștit. Socotea că acesta avea dreptate, dar cum putea el să repare greșeala? „Cine ar mai fi avut nevoie de el ca profesor, după ce părăsise învățământul? O făcuse din cauza unor oameni răi, fără suflet, iar hârtiile sunt la dosarul de cadre”, se gândea el.

Poate nici nu-i vor mai fi luate în seamă părerile, pe care i s-ar fi interzis să și le exprime. Își închipuia că nu poate să mai lupte cu acel angrenaj social, destul de solid și bine organizat; ar fi pierdut bătălia din start.

- Dar dumneata de ce ești aici, nea Mircea?

- Ei! Cu mine este cu totul altceva. Eu n-am avut noroc în căsnicie, deși aveam ceva minte, că m-am însurat la 34 de

ani. Parcă am fost legat la ochi. Mi se părea că am luat floarea târgului din Urlați. Era foarte frumoasă, Mihule și asta m-a amețit.

- Te cred, nea Mircea, pentru că femeile frumoase atrag bărbații datorită calităților lor fizice, ceea ce niciodată nu e în avantajul soțului. În popor se spune că femeile frumoase nu sunt soții bune, nici bune gospodine și acestea toate se întâmplă din cauza tentațiilor mari ce se nasc în jurul lor și le determină să cadă în păcat. Bărbații cu mai multă experiență în domeniu preferă femeile mai puțin frumoase, unele chiar urâte, dar dotate cu reale calități morale și căldură umană, care le fac mult mai atrăgătoare, decât acele frumuseți reci, dar trufașe.

- Ai dreptate în tot ce spui, Mihai. Știu că m-am înșelat și eu în privința ei. Eu lucram ca mecanic pe un vapor pe Dunăre, iar imediat după căsătorie ne-am mutat la Brăila, unde aveam și portul de origine.

Credeam că voi face casă cu ea, dar când eu eram plecat în cursă cu vaporul pe Dunăre, a început să mă înșele cu diferiți bărbați și în ianuarie 1975 a părăsit domiciliul și a plecat cu alt bărbat, după ce mi-a golit casa de tot ce aveam mai de valoare. Ce era să fac în această situație? Am introdus acțiune de divorț la Judecătoria Brăila și în șase luni de zile am scăpat de ea. Când a început lucrarea la canal, m-am lăsat de marinărie și am venit aici să trăiesc izolat de viața tumultuoasă din orașe. Sunt aici din luna mai 1976, pentru a uita de toate relele.

De atunci cred că toate femeile sunt la fel, parcă ar fi fost făcute din același metal dubios, iar când îți pun „coarne”, cu diferiți bărbați, motivează că au făcut-o din curiozitate sau din necesitate fiziologică. Asta este judecata lor suverană.

- Ai copii, nea Mircea?

- Nu. N-am avut nici timp, deși mi-aș fi dorit măcar doi, dar Lenuța mea era stearpă, așa cum ne-a confirmat un medic mamoș specialist de la spitalul Fundeni din București, unde am

fost cu ea și i-a pus diagnosticul „sterilă”. Pățise ceva în copilărie și nu mai producea ovule organismul ei.

Am înțeles că nici tu nu ești căsătorit. De ce nu te însori?

- N-am găsit nicio fată care să-mi placă, să se apropie de caracterul și de sufletul meu, iar aici, în Cernavodă, cred că nu am nicio speranță.

- Ai dreptate, dar tot trebuie să te însori, că nu poți sta singur toată viața. Eu îi invidiez pe familiștii așezați la casele lor, cu soții, copii și viață liniștită.

- N-ar fi greu. Orice bărbat poate lua o muiere care poartă fustă, o duce la starea civilă și, după ce i-a fost eliberat certificatul de căsătorie, constată că și-a legat viața de o țoapă care mai este și rea, pe deasupra. Azi e foarte greu să mai scapi de una ca asta, că încalci morala socialistă, iar dacă mai ești și membru de partid, trebuie să alegi între partid și libertate.

- Este adevărat ce spui tu, dar eu m-am referit la acele familii oneste, închegate, cu soți care se iubesc și se respectă, muncesc, fac copii pe care îi cresc și îi educă frumos. De la o vârstă, atât bărbatul, cât și femeia, nu mai au rost singuri, iar viața trece și te trezești bătrân și fără niciun sprijin.

- Părerea mea este că o căsnicie trebuie chibzuită temeinic, pentru a evita surprizele.

- Așa este, Mihai, dar îți mai trebuie și un dram de noroc. Așa a fost viața croită: uneori e ca la loterie.

- Desigur, asta explică și de ce oamenii sunt atât de diferiți.

Au tăcut iar amândoi, rămânând fiecare cu gândurile lui. La un moment dat Mircea a întors spre Mihai o față zâmbitoare, luminoasă. Cât scurmase în praf cu vârful pantofului, își amintise ceva care îl înveselise. Era acel moment când trecea brusc de la melancolie la optimism și atunci își uita necazul pentru o vreme.

- De ce râzi, nea Mircea?
- Știi bancul cu țiganul care-și bătea piranda?
- Nu.
- Vrei să ți-l spun?
- Da. Și mie îmi plac bancurile care descrețesc fruntea.

Tot râzând de cele ce știa, Mircea a început:

- Un țigan a fost dat în judecată de piranda lui pentru că acesta o bătea numai în gură. Când au ajuns în sala de judecată, judecătorul l-a întrebat:

- Măi omule, de ce bați femeia numai în gură? Dacă o găsești că e vinovată, dăi și tu la fund, că acolo nu se vede și suportă mai ușor loviturile!

- Păi, domnule judecător, să trăiți! Cum s-a bat la cur, de cur e bună, ea este rea de gură. D'aia nu mă mai înțeleg cu ea, Paraghelia ei de muiere!

Asta e tot, Mihai, a spus la urmă.

Am râs amândoi, cam forțat, pentru că Mircea încerca să facă haz de necaz, iar bancul nu era de soi.

- Hai să mergem în baracă, se lasă răcoare. Poate dormim vreo oră înainte de a pleca la lucru – a propus Mircea, care calcula bine orele de muncă.

Când au ajuns în camera lor, au găsit o petrecere în desfășurare: paharele pline și încă patru sticle cu vin nedeșăcute, de „Murfatlar” cu corăbioare.

Animatorul petrecerii era Gică, dar îi țineau isonul Traian, Marcel și Cornel.

- Veniți să ciocniți cu noi un pahar de vin alb din podgoria „Murfatlar”, 12,50 lei sticla, îi îndemna Gică de cum au intrat în încăpere.

- Hai, îndrăzniți! îi ruga și Traian. Aici e cald și bine, dar afară s-a cam zburlit vremea și cred că va ploua. Apropiati-vă de masă că bani avem, haleală avem, ne mai lipsesc gagicile faine și ar fi totul bine, dar nu sunt. Păi nu e așa? se întreba el,

preivindu-i pe rând. Ne spetim muncind zi de zi și n-ar fi păcat să nu beneficiem, măcar din când în când de micile bucurii, așa zisele avantaje de la „Patria Socialistă”?

- De unde aveți vinul ăsta, măi șmecherilor? îi întreabă Mihai. Ați început să faceți chef zilnic.

- L-am cumpărat din oraș, răspunde Marcel. Vă rog să serviți, că este destul pentru toți!

- Serviți din podgoriile Dobrogei! strigă iar Gică, forțându-se să scoată dopul unei noi sticle.

- De ce i se spune „Murfatlar”? întreabă Marcel. Țsta parcă e un nume turcesc.

- Numele vine de la localitatea în care este crama și este tot turcesc, explică Gică. Tu n-ai învățat la istorie că Dobrogea a fost stăpânită o vreme de turci? Dar podgoria asta este renumită și peste hotare; a primit zeci de premii și medalii la concursurile internaționale ale vinului.

- Am înțeles acum, dar corăbioarele ce rost au pe eticheta de pe sticle?

- Măi Marcele, dar fleș mai ești, mă, spune Gică puțin iritat de neștiința comeseanului său. Unde ne găsim noi mă? Constanța nu e port la mare, cu peste 500 de vapoare? Asta este emblema regiunii Dobrogea.

- Mă întreb ce va fi atunci când Dunărea se va uni cu Marea Neagră?! intervine Mircea.

... Mihai a observat că Cornel Neagoe se trântise pe patul lui cu lenjerie curată, îmbrăcat. Ar fi vrut să-i facă observație că i-a șifonat patul, la care ținea mult, dar s-a abținut, pentru a nu le strica buna dispoziție. Gică i-a adus un pahar lui Mihai, altul lui Mircea, dar acesta din urmă l-a oprit să toarne vin în el. La fel a făcut și Mihai.

- Dar ce aveți, fraților?! i-a întrebat Gică. Hai, înțeleg că nea Mircea intră în „șut” diseară, dar tu?

- Eu mă păstrez pentru sâmbătă, când voi fi liber.

- Lasă-i Gică! Hai să bem noi patru! zice Traian. Ce mai face Maria ta?

- Ehe! Babușca mea e o doamnă brava. Voi nici nu știți cât ține ea la mine. Deși are numai 40 de ani, mie mi se pare că e bătrână. Asta este obsesie de când eram copil, când mi se păreau bătrâni toți oamenii care aveau mai mult de 20 de ani.

Babușca are casa ei, nu are bărbat cu care să se certe sau să-i ceară socoteală de ceea ce face, iar pentru mine are multă înțelegere; pentru că nu are copii, mă tratează ca pe un copil care are nevoie de ajutor, deși sunt ditamai găliganul, după cum vedeți.

Dimineața se scoală devreme și umblă în vârful picioarelor ca să nu mă trezească, pregătește o gustare și o cafea bună, apoi se bagă iar lângă mine în pat, ca să ne mai dăm odată „în bărci”. Merg la ea numai în săptămâna când sunt în schimbul II, știe asta și nu se supără. Câteodată îmi spune: „Afară e furtună. Cred că ar trebui să rămâi la mine și de aici pleci la lucru. N-aș vrea să ți se întâmple ceva, că stau cam rău cu inima”. „Ei, lasă inima, că ți-o vindec eu rapid”, la care ea răspunde: „Ar fi bine să mă vindec tu cu totul”.

Pricep ce vrea să spună, dar nu mă pot hotărî, așa sunt oamenii slabi, nu se pot hotărî niciodată să întreprindă ceva din inițiativă proprie, așteptând ca totul să se producă de la sine.

Dimineața la ea acasă mă trezește aroma plăcută a cafelei, care-mi trezește simțurile de mascul și atunci cedez în favoarea instinctului primar și rămân cu ea până la prânz. Îmi place să fiu cu ea acolo.

Maria este o doamnă plină de înțelepciune și le sfătuiește uneori și pe alte doamne. Odată i-a venit în vizită o vecină, pe care a primit-o în camera alăturată. Ele discutau tare și am auzit tot. Babușca a întrebat:

- Te mai bate Ion al tău?

- Câteodată. Ce să-i fac, că doar e bărbatul meu?!

- Da, așa este. Asta este soarta noastră, a femeilor. Îi suportăm în casă și deasupra noastră, le facem mâncare, le spălăm și le cârpim rufele, iar ei ne înjură și ne mai și bat.

- M-am învățat și cu asta, răspunde vecina, spășită. Apoi a spus: Bărbatul este ca o rochie, draga mea, dacă e frumoasă o porți cu plăcere și zburzi peste tot cu ea, iar dacă este urâtă și nu ai alta, trebuie s-o porți pe aia, de nevoie. Vocea începuse să-i tremure și am înțeles că vecina plângea.

- Nu mai plânge, Veto, că n-ai să îndrepti tu lucrurile rele! Toate sunt de la Dumnezeu și trebuie să le îndurăm, încerca s-o consoleze Maria mea.

- Măi gică, tu ne-ai ținut aici o lecție de viață în familie. Înțeleg că tu te-ai legat cu totul de Maria ta, a intervenit Mircea care se forța să taie capacul la o conservă de fasole cu ciolan.

- Ce vrei să spui, nea Mircea?

- Că duci o viață de familie cu acea doamnă și ai început să dai lecții, sfaturi, celorlalți.

- Ei, lecții. Eu spun ce fac, ce mi se întâmplă și vreau să aflu și alții. Nu e nevoie să aplice ce le spun, dacă nu li se potrivește lor. Este la fel ca atunci când îi spui unui om să nu se ducă în pădure, că se poate întâlni cu ursul, iar dacă el ignoră sfatul și tot se duce, dacă îl prinde ursul și o pățește, este numai vina lui.

- Pentru că veni vorba de urs, să vă povestesc ce am pățit odată în pădure, intervine Mihai:

Odată am plecat cu niște colegi de școală să facem drumeții prin munții Făgăraș. După ce am parcurs o distanță bună, am pierdut cărarea și ne-am rătăcit printr-o pădure de frasini și un păienjenis de jnepeni. Toți erau atenți după semnele de orientare, ca să găsim cărarea și, privind în copaci, am observat un răs pe o creangă; îl văzuse și un alt coleg cum se pregătea să sară în spinarea celui care era cu 3-4 metri mai înaintea noastră și l-a strigat: „Vigule! Vigule! Fii atent, măi!”

dar n-a mai apucat să-i spună la ce să fie atent, din cauza emoției, doar a mai putut să lovească cu bățul în trunchiul copacului și râsul s-a speriat de zgomotul puternic și a trecut pe deasupra noastră, sărind în alt copac, apoi a dispărut.

Tot disutând între noi acea întâmplare, am regăsit și cărarea pe care trebuia să coborâm, dar n-am mers prea mult pe ea, că eu fiind mai în față, am văzut un urs mare cum mânca zmeură dintr-o tufă. Le-am făcut semn colegilor, punând degetul la gură și le-am arătat ursul, apoi am cotit-o spre dreapta, fără să facem zgomot, ocolindu-l și ne-am îndepărtat.

- Și ursul ce a făcut? a întrebat Cornel. Nu v-a atacat?

- A continuat să mănânce zmeură liniștit, deși ne văzuse și el și ne-a privit indiferent. Vara are ce să mănânce și nu se dă la om, cu condiția să nu-l deranjezi și, mai ales, să nu intri în teritoriul său, că te sfășie.

- Era urs adevărat sau glumești? l-a întrebat Cornel.

- Doar nu era de pluș, era urs mare și periculos, de aceea l-am și ocolit.

Cornel, ca și ceilalți colegi de cameră îl priveau cu respect și-l considerau isteț și curajos și proaspăt ca și frunzișul copacilor care fusese spălat de ploaia de vară.

IX

Cuibul iubirii din strada Teiului

- Într-o zi, fiind liber, am plecat la poșta din oraș să-i pun niște bani mamei și o scrisoare. Eram îngrijorat că nu-mi răspunsese la ultima scrisoare, îmi povestea Mihai.

De la poștă am plecat pe strada care duce la rafinăria de petrol, cu gândul să trec și pe la balastieră, unde Gică și Traian lucrau în schimbul I, dar tot fiind frământat de gânduri, am trecut de șantier, dar și de rafinărie (mai mult o stație de

îmbuteliere) și am ajuns într-un cartier sărăcăcios, cu case scunde construite din chirpici, unde m-au lătrat niște câini.

În capătul străzii se vedeau câteva blocuri de locuințe vechi, cu tencuiala căzută din loc în loc, în fața cărora se jucau și țipau niște copii tuciuiri, cam dezbrăcați. Cum m-au văzut, m-au înconjurat și au început să-mi ceară bani ca să cumpere pâine. Le-am spus că le dau, dar să meargă cu mine la magazin.

- Ce nume are cartierul ăsta? i-am întrebat eu.

- Katanga! răspunde un puști cu părul creț.

- Ești prost, bă, îi zice altul mai mare decât el. Îi zice Columbia, dar Katanga e „polocru” (porecla) ca în țările alea din Africa, de la negri.

- Nu ne-a spus, mă și milițanu sectorist că îi spune Katanga? Înseamnă că așa e – Katanga repetă acel puști cu părul creț.

... Le-am dat 10 lei și le-am spus: „Hai la pâinel!” dar ei au luat banii și au fugit în scara unui bloc.

M-am întors pe același drum pe care venisem, iar când am ajuns în apropierea casei în care locuia Viky, m-am abătut pe strada ei, să văd ce mai face.

Mă gândeam să-mi fac lichidarea de la șantier și să plec acasă, dar voiam s-o mai văd înainte de plecare. Poate avea dreptate nea Mircea, când m-a întrebat ce caut eu aici, pe canal?

În final am renunțat și am mers spre centrul orașului cu intenția de a merge la cinematograful. Aflasem de la un muncitor că rulează un film indian „O floare și doi grădinari” și voiam să-l văd. Când am ajuns la cinematograful, încă nu se deschisese casa de bilete și mă plimbam pe trotuarul din față. Peste câteva minute am văzut o doamnă care venea din centru. Era singură, frumos îmbrăcată și pășea, cu multă grație, parcă mulțumită de solitudinea ei.

Când s-a apropiat, am recunoscut-o. Era doamna pe care o întâlnisem în biroul ing. Dolman, în ziua când mersesem acolo pentru a mă angaja și mi se părea că acel fotoliu mare și adânc o înghițise cu totul.

Cred că m-a recunoscut și ea, întrucât mă privea cu interes, dar s-a ținut departe, inițial tratându-mă cu indiferență, dar puțin încurcată și și-a trecut mâna sa îngustă prin părul bogat, de culoarea caisei coapte, care îi cădea pe umeri și pe spate în onduleuri mari. Mai târziu ea a recunoscut că își adusese aminte de mine, dar nu voia să pară interesată. O vreme am privit-o discret, iar când a venit aproape de mine, am salutat-o: „Sărut mâna, doamnă Dolman! Casa de bilete nu s-a deschis, încă”. „De unde mă cunoașteți?” m-a întrebat ea. „Din biroul domnului ing. Dolman, când ...”. „A, da, când voiiați să vă angajați. Îmi aduc aminte”. „Întocmai” i-am răspuns.

Am luat două bilete și am intrat la film, iar când am ieșit, am pornit pe trotuar împreună. Trecând prin fața restaurantului, am invitat-o să intrăm și să servim un pahar cu vin sau bere, dar a refuzat: „Prefer să ne oprim la cofetărie, să luăm o prăjitură”, a spus ea, ceea ce am acceptat, iar după aceea i-am cerut permisiunea s-o conduc acasă, dacă nu are alt drum. A acceptat și ne-am continuat drumul. Eu o studiam discret, cu coada ochiului și-mi plăcea cum se prezenta, cum participa la conversație, dovedind că stăpânește și arta conversației și posedă cultura necesară.

Avea niște sâni frumoși care i se profilau sub bluza apretată, deasupra taliei sale înguste, iar șoldurile rotunjite coborau pe coapsele bine proporționate. În general, avea un trup viu, pe care mi-l doream să-l țin în brațe și s-o simt în pat lângă mine, în acea seară caldă de vară, avea să-mi povestească Mihai mai târziu.

Când era angajată în discuții, se aprindea și mă privea cu ochii ei migdalați, plini de candoare paradisiacă și surâdea

complice, fixându-mă cu privirea și nu mi se mai părea că este doar un zâmbet reticent, ceea ce mă făcea să gândesc că este fericită. Deodată am simțit pe obraz privirea ei grea; când m-am uitat la ea, mi s-a părut că se înmuiase.

- Vă văd privind în urmă cam des – i-am spus. Vă temeți să nu vă vadă cineva cu mine?

- Nu mă tem de nimic, a răspuns ea cu o voce egală și indiferentă.

- Îmi pare rău, dar numai parcul cinematograful și o casă pot asigura discreția unei întâlniri.

- Așa este, a confirmat ea, oprindu-se. Aici locuiesc eu, mi-a șoptit, cu o voce caldă, mângâietoare, care parcă urca de undeva, de departe; avea în ea o intonație absentă, care trecea mai departe, pe deasupra capului meu.

- Ce mică este lumea! Viața seamănă cu un joc uneori. Nu mă așteptam să ne mai întâlnim.

- Vă contrazic. Dacă ar fi doar un joc, ar fi prea frumoasă, plină de bucurii, fără gânduri întunecate.

- Probabil, a spus ea, ridicând din umeri.

... Mihai continua s-o privească fără să mai vorbească, dar doamna Dolman i-a simțit privirea dogoritoare și a întors fața spre el, apoi l-a întrebat:

- Ce faceți, îmi studiați ciorapii sau ...?

- Mă uitam și eu, a răspuns el cam stânjenit. Mie îmi place trupul omenesc să-l văd gol și să se bucure de viață.

- Nu să și sufere?

- Nu, deși uneori și durerea e dulce, cu condiția s-o poți asocia cu acea nuditate pură a trupului.

- Păi e rușinos să stai dezbrăcată în fața unui străin.

- Nu întotdeauna, a răspuns el plin de dorința de a o lua în brațe. Îi plăcea, iar apropierea de ea făcea ca parfumul de iris pe care-l răspândea, amestecat cu aroma ei carnală, puțin înecătoare și iritantă, cu izul de ape molcome îl amețeau, încât

a cuprins-o în brațe. A simțit-o învăpăiată și tremura ușor, stare de care nici el nu era străin; amândoi erau înfiorați și s-au sărutat, iar ea a spus:

- Pofțiți în casă, dacă vă face plăcere să mai discutăm!

- Păi, nu e pericol?

- Nu vă temeți, că ing. Dolman nu vine acasă decât după ora 21⁰⁰, așa că nu este niciun pericol.

După o tăcere care se tot prelungea, Mihai a întrebat-o:

- Cum să ne adresăm unul celuilalt?

- Oricum. Pe mine mă cheamă Victoria, dar rudele îmi spun Viky.

- Este în ordine. Mie îmi place numele. Eu mă numesc Mihai, Mihai Iaru, dar poți să-mi spui Mihai, așa cum mă alintă măicuța mea.

- Vai! Ce frumos i-ai pronunțat numele! a spus ea, clătinând din cap de mai multe ori, mișcare care i-a legănat părul bogat, lung, de culoare castanie, care îi acoperea umerii și spatele. S-a ridicat din fotoliu și s-a apropiat de Mihai, privindu-l cu ochii ei mari, cu lumina grea, prin care nu se putea trece. Înfățișarea ei impunea, iar limbajul trupului îl invita să se apropie, așa încât Mihai s-a ridicat din fotoliu și a luat-o în brațe, gândindu-se: „Ce frumos parfum emană! Se pare că este o intelectuală, o profesoară care n-a trecut de 30 de ani. Eu ce să-i spun că sunt? Fierar-betonist în șantier?”

Și-a întors privirea spre chipul ei oval și, plin de emoție, a strâns-o în brațe și s-au sărutat prelung de mai multe ori, până când a simțit-o tremurând ușor.

- Gata! M-ai amețit de tot. Lasă-mă să mă dezbrac!

Viky a tras draperiile de la ferestre și a început să se dezbrace în semiîntunericul din încăpere.

- Nu este pericol să vină cineva? a întrebat-o Mihai.

- Nu, a răspuns ea, așezând pernele. Dolman nu vine acasă decât seara târziu, după ora 21⁰⁰.

Au continuat să se sărute și să se mângâie, Mihai fiind încântat de pielea ei albă și catifelată și de picioarele ei mici, cu tălpile fine. A urmat dragostea lor înfocată.

După ce au trecut pe la baie, s-au întors din nou în pat. Mihai o privea cu încântare. Îi plăcea chipul ei rumenit, înflăcărat după împreunare, ca și ochii căprui care îl priveau galeș. La plecare a strâns-o în brațe, iar ea l-a întrebat din prag:

- Acum unde pleci?

- În tabără. Diseară intru în tură de servici.

- Când te mai văd?

- Când hotărâști tu.

- Poți veni oricând, că mă găsești acasă. Stai să-ți dau numărul de telefon, ca să nu vii degeaba! Poate mai plec la piață. Eu nu te pot suna acolo, în tabără.

... În săptămâna următoare, lui Mihai i s-a făcut dor de Viky și, pe la prânz a plecat în oraș; de la poștă a sunat-o și nu i-a răspuns nimeni. A repetat apelul și ... nimic, iar atunci s-a gândit: „mi-a spus atunci vino oricând, că mă găsești acasă. Dacă i s-a întâmplat ceva rău?”

Cu acest gând a pornit spre locuința ei cu pas grăbit, iar când a ajuns în dreptul porții, a văzut-o pe trotuar, privindu-și cu satisfacție florile din grădiniță, pe care tocmai le udase.

- Bună ziua! a salutat-o el Ce faci? Te-am sunat și n-ai răspuns. Abia acum îmi dau seama de ce .

- N-am auzit telefonul. Sunt de jumătate de oră afară. Ce vânt te aduce pe aici? Hai înăuntru să mai stăm de vorbă!

- Am fost până la poștă și am vrut să te văd.

- Bine ai făcut. Chiar m-am gândit la tine, că nu m-ai sunat atâtea zile. Ai mâncat? Să-mi spui ce!

- Da, am mâncat pâine cu unt și marmeladă, apoi o cană cu ceai. Asta ni se servește dimineața la cantină.

- Dacă ai puțină răbdare, pregătesc ceva repede și vom mânca împreună, a spus ea, punându-i în mână o revistă, după

care s-a îndreptat spre bucătărie. Peste câteva minute s-a întors cu o tavă cu un platou cu ordevre, precum și cu două pahare și o sticlă cu vin Murfatlar.

Au mâncat, au băut câte un pahar cu vin, apoi au făcut dragoste, după care au rămas în pat, discutând.

- Ce zici Mihai, dacă te muți aici, la noi, în gazdă?

- Nu se poate. Ar fi periculos pentru amândoi și mă tem mai mult pentru tine. Dacă vrei să continuăm relația noastră, mă voi interesa să găsesc o gazdă în oraș, iar acolo să ne întâlnim fără teamă. Este mult mai sigur așa. Te voi anunța de îndată ce rezolv problema. E bine?

- Da, e bine. Eu mă gândeam să te scot din barăcile alea, unde nu este deloc confortabil, așa, la grămadă.

S-au despărțit cu această înțelegere. Când a ajuns în tabără și-a găsit colegii de cameră pregătindu-se de chef.

Traian fusese plecat la el acasă, în Maramureș, de unde se întorsese cu două sticle de horincă, țuică de-a lor.

- Băi, dragi colegi de muncă și de suferință! Li s-a adresat el celor din cameră, am adus două „glaje” de horincă prima, clasa întâi. Hai s-o onorăm cu toții.

- Când ai spus „glaje”, am crezut că e vorba de damigene – a intervenit Gică – dar tu ai adus două „moace”, măi Traiane. La mine în județ așa se zice la sticlele alea. Ia să le văd! insistă el, căutând în valiza lui Traian. Așa, scoate-o și pe cealaltă! Să le testăm calitatea.

- Așteaptă, că le scot, dar să așez ceva pe masa asta!

- Dă-mi mie o sticlă s-o desfac!

- Mai bine ai fi și tu mai politicoș și m-ai ajuta! Scoate și tu paharele din dulap! Cheamă-i și pe ceilalți, că doar nu vom bea numai noi! Vezi că sunt afară!

- Pe care ceilalți? Iată-i că intră!

- Mihai, Mircea, Marcel și Cornel, să încingem o băută.

- De haleală ai adus?

- Adus: brânză de oaie, carne trecută prin fum, ca la noi, niște preparate din carne de porc și de oaie și ce mai e pe acolo. Dar tu ce faci? Nu desfaci odată sticla aia? Toarnă în pahare!

Au început să mănânce, lăudându-i bucatele, apoi au ciocnit paharele cu horincă și au început să curgă glumele.

- Ce ai făcut, mă, atâtea zile la Maramu? îl întreabă Gică. Ai trăit în împărăția cerurilor cu gagica ta cu care te lăudai că te însori?

- Nu, mă, aia s-a măritat cu un țăpinar din sat, de peste deal de casele noastre, n-am mai găsit-o, suduie el.

- Ce te mai interesa pe tine aia din sat, mă? l-a întrebat Marcel. Dar cu învățătoarea din Cernavodă ce faci?

- Așa este! confirmă și Mircea. Înainte de a pleca la el în Maramureș, Traian s-a întors din oraș atât de vesel de parcă își văzuse mama, iar când l-am întrebat de ce este atât de radios, ce credeți că mi-a răspuns? „Sunt fericit că am agățat o gagică trăsnet, cum mai vezi doar prin cărți. E din Cernavodă, o cheamă Marcela și este învățătoare la o școală din comuna Alimanu”. „Să-ți fie de bine, Traiane! i-am spus eu. Dar ei i-ai spus că lucrezi la canal și ești fierar-betonist?” „Nu i-am spus”. „Ia să-i spui și vezi ce părere are! Mai vine la următoarea întâlnire?”

- Traian face de mult explorări prin oraș, după fete, mai ceva decât Căpitanul Cook sau cercetătorul român Emil Racoviță, glumește Gică, mângâindu-l pe cap. Dar ce spun eu? Este mai insistent chiar și decât Darwin, ăla care zice că omul se trage din maimuță. După ce am studiat la biologie chestia asta, având ocazia să ajung la grădina zoologică din pădurea Băneasa, lângă București, am studiat și eu o maimuță. Mă, băiete, cam seamănă cu omul.

- Charles Darwin este părintele teoriei evoluției speciilor pe pământ – a precizat Mihai Iaru.

- Asta am vrut să spun și eu – se încăpățânează Gică să mai adauge câteva date: „Au călătorit prin sudul Americii cu vaporul ăla, botezat Belgica”.

... Marcel a lăsat paharul pe masă și a ieșit din cameră, iar Mircea le-a spus că într-o zi, când s-a întors din oraș, Marcel i-a spus că i-a ghicit în ghioc o țigancă, care i-a prezis că va trăi 85 de ani.

- Să-l abordăm când revine în cameră, propune Traian, ca să mai facem și noi haz de necaz.

Întors în încăpere, Gică l-a întrebat direct:

- Ia zi, Marcele, ce viitor ți-a ghicit în ghioc țiganca aia?! E de aur? Știți că la Congresul XXII al PCUS, N. S. Hrușciov a spus că „Comunismul este viitorul de aur al omenirii”.

Marcel a privit spre nea Mircea – singurul căruia îi povestise episodul cu țiganca și, văzând că nu mai poate nega, a încercat să ia în derizoriu practica ghicitului:

- Cine mai crede azi în ghicit? Niște proști. Ce să vă spun? Într-o zi, când mă întorceam în tabără, la poartă, acolo unde este canapeaua de la punctul de control, am găsit o țigancă cu un ghioc mare, cam de jumătate de kilogram, care le ghicea fetelor din baraca nr. 1. M-am uitat și eu să văd cum este făcut acel ghioc, apoi țiganca mi-a cerut 20 de lei și mi-a ghicit. Eu mai mult eram interesat să studiez ghiocul, că era unul șmecheros, frumos colorat, pe care îl tot învârtea în palme și vorbea cu el și cu mine.

- Nu ne spui ce ți-a zis? îl întreabă Traian.

- Ba da. Mi-a zis că mă voi însura curând, voi avea opt copii și că voi muri la vârsta de 85 de ani.

- E cam mult, Marcele, intervine Gică, dar dacă se îndeplinește prezicerea ei, înseamnă că tu vei apuca ziua în care vor fi terminate lucrările canalului și te vei plimba pe el cu vaporul.

- Măi Gică, de ce ești așa de prăpăstios și neîncrezător în izbânda muncii noastre? intervine Mihai. Eu cred că noi, toți de aici vom apuca să vedem canalul funcțional, că doar a fost planificat să fie gata în 1982. Fii și tu mai optimist!

Mulți dintre noi poate vor apuca și ziua în care capitalismul va fi aruncat la coșul istoriei – cum susțin clasicii marxism-leninismului. Nu-ți dai seama că Marcel are abia 28 de ani, iar până la 85 de ani are timp să le vadă pe toate.

- Am împlinit 29 de ani, îl corectează Marcel.

- Ajunge la 85 de ani, dacă nu intervine vreo „cumpănă”, vreun eveniment negativ în viața lui, precizează Mircea. Nu vă mai amintiți când era să-l facă zob macaraua aia din șantier anul trecut? Era gata să-i mâncăm coliva, a adăugat el râzând.

- Așa e, nea Mircea. Uitasem evenimentul, confirmă Gică. Asta ne dovedește că memoria și ... „aia”, ca și toate care se încadrează la genul feminin, te lasă când îți este lumea mai dragă, spune Gică, clătinând din cap. Se întoarce, apoi, spre Mihai și îl întreabă:

- Mihule, tu știi definiția Comunismului? Eu am cam uitat-o, deși n-o stăpâneam prea bine nici la început.

- Este cam o jumătate de pagină de carte, dar cred că n-o mai țin minte pe toată. Este înscrisă în „Documentele Congresului al XXII-lea al PCUS: Comunismul este acea societate fără clase în care se va crea un belșug de bunuri materiale, un izvor de bucurie și bunăstare pe care le va primi fiecare după nevoi; omul nu va mai fi nevoit să muncească, în locul lui vor lucra mașinile automate, iar el va folosi timpul pentru recreere și ridicarea nivelului ideologic, cultural și profesional, etc”. Este o definiție săracă, dar cred că am amintit principalele cerințe.

- Înseamnă că Marcel va munci doar patru ore sau chiar mai puține, dacă se va hotărâ să-și ridice nivelul cultural și restul timpului se va recrea.

- Da, Gică, așa voi face. Abia aștept acea boierie curată. Ce bine va fi să trândăvești și să ai totul de-a gata, fără să mai și plătești.

- Ce să mai plătești, mă, că în comunism Hrișciiov zicea că nu vor mai exista bani, ci numai bunuri materiale, din care va primi fiecare după nevoi. Nu-i așa Mihule?

- Așa scrie acolo, că repartiția se va face după nevoile fiecăruia. De exemplu, dacă este vorba de o familie compusă din trei persoane, va primi 300 kg. produse, dar alta care are cinci persoane va primi 500 kg, etc.

- Păi, câte nevoi am eu, nici tot belșugul nu-mi ajunge.

- Ești prea pretențios, măi Marcele, îl ceartă Mircea. Tu vrei să ai totul chiar de la început? Asta nu se poate.

- Da, vreau de la început. De unde știu eu că voi trăi 85 de ani?

- Ei, nimeni nu știe, numai Dumnezeu, care l-a stabilit. Dar tu n-ai auzit că vei munci doar patru ore pe zi? Atunci vei trăi dublu.

- Nu, nea Mircea, că în neamul meu, cam toți s-au dus „dincolo” pe la vâsta de 50 de ani, numai bunica din partea mamei a apucat 65 de ani.

- Măi, da prăpăstios mai ești! Știi tu ce va fi peste ani?

- Nu știu, dar văd ce se întâmplă azi, când ne spetim muncind pentru acel salariu, care ne ajunge doar să supraviețuim.

- De data asta văd că ar trebui să-mi dai dreptate, când vă tot spun să vă economisiți banii pentru zilele mai grele, dar voi îi aruncați cu multă ușurință, pe băutură, spune Mircea cu glasul lui dojenitor, dar plin de înțelepciune.

- Ia mai lăsați teoriile politice și ridicați paharele! îi îndeamnă Traian.

- Țăfnoș. Crede că nu ne-au plăcut horinca și bucatele lui, explică Gică în timp ce umplea paharele cu acel lichid incolor și puternic mirositor a zeamă de fructe.

- Așa, colegas! strigă Traian. Umple-le până sus! Vedeți cu câtă plăcere o face, parcă ar pune de la el! Hai noroc! spune el în continuare, ridicând sus paharul.

%

Ascultați-mă puțin, să vă spun un banc pe care l-am auzit în tren!

- Mă, da să nu ne plimbi mult! îl atenționează Gică.

- Bine. De la București a urcat în vagon un grup de tineri care spuneau că merg la Călărași la combinatul acela nou. La mine în compartiment mai erau doar doi oameni, așa că au intrat cei patru tineri, îngrămădiți pe partea opusă, pe aceeași canapea. Au glumit, au cântat și au spus tot felul de glume, apoi s-a ajuns la bancuri, încurajați de unul din cei doi aflați în compartiment înainte de sosirea lor. L-am reținut și eu pe cel cu Bulă, elev în clasa a patra la o școală generală.

- Hai, măi, odată, zi bancul și lasă descrierile! sare iritat Gică.

- Da, îl zic, acceptă Traian, care începe: „Profesoara întreabă clasa: „Cine știe o poezie patriotică?” Văzând că nu răspunde niciun elev, Bulă a ridicat mâna. „Știi tu, Bulă?” „Da, știu una cu canalul. Mi-a spus-o bunicul.” „Bravo! Ia s-o auzim!” „N-avem bani, n-avem mâncare,

Dar avem canal la mare,

Să se plimbe cu bărcuța,

Ceaușescu și Lenuța”.

„Ieși afară, derbedeule! Asta este poezie patriotică? Așa gândești tu și cu bunicul tău despre conducătorii partidului și statului nostru? Ești exmatriculat din școală”.

Bulă a ieșit pe coridor și se gândea: Ce le spun eu părinților mei dacă mă exmatriculează din școală?

Ieșind din biroul său, directorul l-a văzut pe Bulă și l-a întrebat: „De ce nu ești în clasă, la lecții, elev? Ce cauți aici?” „M-a dat afară tovarășa.” „De ce? Ce ai făcut?” „N-am făcut nimic. Dânsa a întrebat cine știe o poezie patriotică și, pentru că n-a ridicat mâna niciun elev, am spus că știu eu una cu canalul, dar nu i-a plăcut și m-a scos afară”. „Ia spune poezia!” Bulă se gândise la o varinată pe sală:

Avem bani, avem mâncare,

Avem și canal la mare,

Să se plimbe cu vaporul,

Ceașescu și poporul.

Fără să mai scoată un cuvânt, directorul a deschis ușa clasei, l-a împins pe Bulă înăuntru și i-a strigat învățătoarei: „Lasă elevul în pace!” după care a închis ușa și a plecat”.

De la bancul spus de Traian nu râdea nimeni, dar îl priveau toți cu mirare și teamă, încât Traian i-a întrebat:

- De ce vă uitați așa la mine, că n-am spus niciun cuvânt porcos?

- Nu e nimic porcos, Traianeeee .. a spus Gică cântându-i și lungindu-i numele, dar cu bancul tău ne poate lua securitatea oricând.

- Nu-mi este teamă. Dacă se întâmplă ceva cu mine, plec cu voi de gât. V-am considerat pe toți ca fiind de-ai noștri, de aceea vi l-am spus. În plus, nici nu știu dacă e adevărat.

- Te rog să nu mai repeți nicăieri astfel de glume proaste! l-a atenționat Mircea, luând mina omului serios. Să ai mare grijă că pentru astfel de vorbe poți sta mult și bine

unde! Eu nu am chef să dau declarații pe la autorități, vreau să trăiesc liniștit, cu necazurile mele.

- Nea Mircea are dreptate, îi vine și Gică în ajutor. Noi trebuie să ne vedem de ale noastre, iar asemenea glume, considerate nevinovate, ne pot costa libertatea. În cele ce mă privește pe mine, nu vreau să sufăr pentru alții și de ar fi s-o pălesc, pot rezista la injurii, mizerie, palme, dar la chinuri fizice și la izolarea de oameni nu pot rezista.

- N-am vrut să vă fac niciun rău și vă rog să mă iertați, se lamentează Traian.

- Mă, voi nu știți că totul se aude? Zicala populară „și pereții au urechi” este foarte actuală le amintește Mircea.

- Nu ne iau ei pe toți – își face curaj Traian – n-ar mai avea cu cine să termine construcția canalului.

- Pot aduce alții în locul nostru, nu te baza pe acest fapt, spune Gică.

- Până învață ei ce știm noi – și api, nu cred că le convine să ne pedepsească pe toți, pentru nimic, zice Traian.

- Hei, Traiane, multe trebuie să mai înveți! îi spune Gică. Măi băiete, nu-i poți învinge niciodată pe acești atotstăpânitori ai abuzului legiferat.

%

A fost o lecție pentru ei acea perioadă de nesiguranță și orice afirmație se făcea la adresa conducătorilor de partid și de stat era interpretată de cei care aveau asemenea sarcini speciale.

După revoluția din 22 decembrie 1989, la televiziune a apărut o nepoată din neamul Ceaușescu (învățătoare sau profesoară), care a recunoscut că a scris versurile despre canal, pe care le-am reprodus mai sus.

%

Duminică, Mihai Iaru a schimbat tura, dar Mircea Boncu a rămas tot în schimbul III, pentru a urma tratamentul la cabinetul dentar pe timp de zi.

Fiind în schimbul I, în pauză și-a vizitat colegii de la echipele vecine din șantier cu care a discutat despre necesitatea unei gazde. Norocul lui a fost că într-o echipă lucra un localnic, din oraș, care cunoștea multă lume. Acesta s-a gândit puțin, apoi l-a întrebat:

- Pentru ce îți trebuie camera?

- Să-mi țin acolo hainele, ce mai am și eu, apoi să pot primi rudele când vin de acasă de la mine.

- Măi, eu știu o doamnă serioasă pe strada Teiului nr. 18, dar să nu aduci bețivi sau femei, că nu acceptă.

- De acord. Ți-am spus pentru ce îmi trebuie, că în baracă suntem mai mulți în cameră și știți cum e în colectivitate.

- Bine. Când ieși din tură, treci pe la nr 18 și-i spui că te-a trimis Sile Frâncu! Nu e prea departe de aici, a treia stradă.

Mihai i-a mulțumit, iar după amiază a trecut pe la adresa indicată. A bătut la poartă și din curte a apărut o doamnă în vârstă, cu care s-a înțeles destul de repede pentru suma de 70 de lei pe lună, urmând să-și aducă bagajul în ziua următoare. Doamna i-a prezentat camera în care avea un pat, o masă și două scaune, precum și un șifonier, dar i-a explicat că wc-ul se află într-o magazie. „Pentru spălat îți mai aduc un lighean, un taburet și o cană mare din sticlă pentru apă”.

- Îți convine camera? l-a întrebat ea.

- Da, doamnă, mai ales că intrarea este separată, direct din stradă și nu trebuie să vă deranjez, a răspuns Mihai, continuând să cerceteze interiorul.

Mai am o rugămintă. Eu nu sunt din oraș, pot veni cu prietena mea aici? La tabăra din canal locuim câte 5-6 într-o cameră, iar noi urmează să ne căsătorim și

- Nu am nimic împotriva să-ți aduci prietena din când în când, dar să nu faci aici bordel sau loc pentru chefuri, ca să mă faci de râs în cartier. Eu sunt femeie bătrână, singură și nu am nevoie de așa ceva.

- Să nu aveți nicio grijă în acest sens. Aici nu va intra nimeni înafară de prietena mea, care va veni numai ziua.

Spunând toate acestea, Mihai s-a înclinat, i-a spus „Sărut mâna!” și a ieșit în stradă. De acolo, a trecut pe la Viky, să-i dea vestea cea bună. Aceasta l-a ascultat, apoi l-a întrebat:

- Eu când pot veni acolo?

- De luni voi schimba tura de servicii, voi fi în schimbul III – de noapte, iar dimineața te aștept acolo, după ora 7³⁰. Deci, te aștept miercuri. E bine așa?

- Da, voi veni miercuri, după ora 7³⁰, a spus ea.

- La revedere! Ne vedem acolo.

- Pleci? Nu vrei să intri puțin în casă?

- Mă grăbesc să ajung la cantină, poate mai găsesc ceva de mâncare, a răspuns el cam încurcat. Nu voiam să te deranjez și mă tem să nu vină acasă domnul inginer.

- Intră și lasă-l pe el! Nu vine niciodată mai devreme de 20³⁰. Abia mâncăm împreună, că singură nu-mi vine să mă așed la masă, deși am destulă mâncare.

Mihai a dat curs propunerii, a intrat în casă, au mâncat împreună, au băut câte un pahar cu vin, apoi au făcut ce trebuia, încât s-au despărțit mulțumiți.

%

Ajuns în tabără, Mihai i-a găsit în cameră pe ceilalți colegi, care veniseră de la masa de prânz.

- Tu pe unde umbli, Mihule? l-a întrebat Gică. N-ai fost nici la masă, la cantină. Ai început și tu să faci explorări?

- De ce să nu fac explorări? Ce, eu nu sunt bărbat ca și voi? Mi-am găsit o gazdă unde să-mi țin hainele, dar nu prea este de soi și e cam departe de aici.

- Înseamnă că vrei să ne părăsești? întreabă Mircea.

- Nu plec din tabără. Vreau doar să am și eu o cameră unde să-mi țin hainele și să mă întâlnesc cu o prietenă, din când în când.

- Am înțeles acum – răspunde Mircea, care știa ceva.

- Poate e vorba de o femeie și asta e bine, îl încurajează Gică. O femeie este altă viață, mai simți că trăiești.

- Apropos! intervine Mircea, pentru a abate discuția de la Mihai. Tu cum o mai duci, Gică, cu Maria ta?

- Ei, babușca mea este o femeie brava, așa cum v-am mai spus; este o femeie bună, curată și ține foarte mult la mine. Sunt mulțumit de ea, după câte eșecuri am avut în scurta mea viață.

- Lasă, Gică, nu te mai necăji, că toți am trecut prin greșeli și evenimente neplăcute. Doar știi bine că greșelile le fac oamenii și din greșeli se învață, spune Mircea.

- Așa o fi, dar eu n-am prea văzut oameni fericiți care să fi făcut greșeli și să capete mai multă învățătură.

- Dacă la Mihai e vorba de o femeie, înseamnă că este căsătorită, intervine Traian, după ce ascultase atent.

- Pe tine ce te face să crezi asta? îl întreabă Mircea.

- Păi, dacă n-ar fi așa, ne-ar arăta-o și nouă, că fetele abia așteaptă să fie văzute și prezentate altor bărbați.

- Măi Traiane, văd că îți merge mintea. Bravo, mă! îl gratulează Gică, ieșind din cameră. După el a ieșit și Traian, iar atunci l-a întrebat pe Mihai:

- Asta era prietena ta secretă de care mi-ai povestit?

- Da, nea Mircea, dar Traian nu știe nimic precis, doar că într-o zi m-a căutat o femeie la poarta taberei.

%

Miercuri de dimineată, Mihai și Mircea au ieșit din schimbul de noapte. Au mers împreună o bucată de drum, apoi Mihai l-a anunțat că trece pe la gazda lui și s-au despărțit. Ajuns în cameră, Mihai s-a dezbrăcat și se pregătea să aranjeze patul, dar , privind pe fereastră, a văzut-o pe Viky, trecând prin dreptul ferestrei; a ieșit și a adus-o în încăpere.

- Asta este camera ta? l-a întrebat ea în șoaptă, rotindu-și privirile peste tot.

- Da, asta. Cam modestă, dar necesară, nu găsești?

- Da, repetă ea. Este bine că are intrarea asta separată, direct de pe trotuar. Eu mergeam la poartă, nu știam de această intrare. Este necesară, dar mai puțin confortabilă, i-a amintit ea. La noi n-ai vrut să vii. Cât plătești aici?

- 70 de lei. Pentru a avea lux trebuie mai mulți bani.

- Dar să te speli în lighean, nu e deloc comod, spune ea, văzând ligheanul pe taburet. Ce să mai discutăm!

- Acum lasă și tu mofturile! Dezbracă-te și vino în pat, lângă mine!

Viky s-a dezbrăcat și a intrat sub așternut, lângă el.

- Ești foarte rece, observă Mihai.

- Este destul de frig afară, confirmă ea. Bate și vântul.

- Ce s-a întâmplat cu tine? Ai cearcăne adânci la ochi.

- Nu știu să-ți explic. De la o vreme nu mai pot să dorm, stau cu ochii deschiși și privesc în tavan sau pe pereți. Azi de dimineată m-am gândit că ar fi bine să mă grăbesc spre tine ca să te găsesc acasă. Abia așteptam să te văd. Te bucuri că am venit?

- Cum să nu mă bucur? Te așteptam. Mai ales că azi sunt liber toată ziua. În afară de mama, tu ești tot ce am pe lume, i-a declarat el, în timp ce o strângea la piept. Viky l-a privit galeș și s-a culcușit în brațele lui, întocmai ca un copil alintat.

S-au mângâiat, au făcut dragoste, apoi au rămas amândoi în căldura așternutului, povestindu-și câte ceva din viața lor. Viky i-a spus că este profesoară de limba română, ceea ce l-a determinat și pe el să-i destăinuie că este profesor de istorie și geografie, dar a ajuns la canal din cauza unor împrejurări, despre care ar vrea să discute altă dată.

- Bine, acceptă ea. Spune-mi ce mai face mama ta!? îl întreabă, privindu-l drept în ochi.

- Ce să facă? Se plânge și ea de singurătate. Am primit scrisoarea vineri și spune că este sănătoasă.

- Atât scrie? e curioasă Viky să afle.

- Celelalte nu cred că te interesează pe tine.

- Ba să știi că mă interesează și te rog să-mi spui!

- Să-ți spun că i-a murit vaca și că i-au mai rămas o capră, un porc și câteva găini în toată ograda? Uitasem: mai are un câine și o pisică, revine el cu inventarul.

M-am hotărât să-i trimit niște bani pe 15, când iau salariul. Acum hai s-o lăsăm pe mama și să ne vedem de noi doi!

- Cum putem s-o ajutăm? îl întreabă ea după câteva clipe de meditație și o ploaie de sărutări.

Mihai nu i-a mai răspuns. Au făcut dragoste, s-au spălat în lighean, apoi s-au întors în pat, continuând să discute.

- Ofi! Ligheanul acela incomod și apa rece.

- Atât îți pot oferi aici, se scuză Mihai.

- Ai fugit de confortul pe care încercam să ți-l ofer.

Viky a adormit în câteva minute cu capul pe brațul lui Mihai, cu chipul relaxat și destins, întocmai ca un copil cu somnul liniștit, legănat de vise.

Prin frunzișul aproape galben al unui pom aflat în dreptul ferestrei lor, razele soarelui se strecurau și treceau prin perdea, mângâindu-i fața. Lui Mihai îi amorse brațul, dar nu voia s-o trezească, pentru că dormea atât de frumos! S-a mulțumit s-o privească cu duioșie, iar în gând se întreba: „ce aș putea face pentru ea ca să-i schimb viața?”

Afară un vânt de toamnă mișca frunzișul din copaci și freamătul lui a trezit-o din somn. L-a întrebat, puțin speriată:

- Cât este ceasul?

- 13⁴⁵, i-a răspuns Mihai, privind la ceasul lui, aflat pe pervazul ferestrei.

- E târziu, iar tu n-ai mers la masă. Nu este bine să rabzi de foame, l-a sfătuit ea ca o mamă grijulie pentru copilul ei.

- Mai am câte ceva de mâncare aici, în cameră, iar dacă vrei, putem mânca împreună, fără mari pretenții.

- Accept cu plăcere propunerea ta.

Viky era veselă și proaspătă după partida de iubire și somnul odihnitor, care o transfiguraseră, împurpurându-i chipul și aducându-i pe buze zâmbetul dulce al omului mulțumit.

... Mihai a scos din șifonier o față de masă curată, pe care a întins-o pe masă, peste care a așezat un șervet personal, apoi a adus dintr-o nișă o farfurie lată pe care a așezat felii de salam, felii de brânză, un ardei gras; a mai scos o sticlă de vin roșu pe eticheta căreia scria „IAS Cernavodă”.

- Pahare nu aduci?

- Ba da, răspunde el, râzând. Mai întâi să le șterg.

A turnat vin în ele, au ciocnit și și-au urat o relație trainică, după care el a completat:

- Poftă bună! Trebuie să mâncăm tot, că aici eu nu am frigider, iar la gazdă nu le pot duce.

Au mâncat cu poftă, au băut câte un pahar cu vin, iar Viky a spus, ridicându-se de la masă:

- Mulțumesc pentru masă! Să nu te mire ce-ți voi spune!

A fost cea mai bună mâncare pe care am mâncat-o în ultimul trimestru, că, în general, mâncând singură, doar ciugulesc. Asta înseamnă să fii doi și să mănânci cu poftă și să faci dragoste.

- Am impresia că râzi de mine. Eu atât ți-am putut oferi.

- Nicidecum, dragule. Este tot ce simt eu acum și aici. Pot să jur că ți-am spus întregul adevăr.

- Mă bucur dacă ți-au priit mâncarea, somnul și ... deși, încă mai era puțin descumpănit, știind cum se tratează oamenii care dispun de condiții bune.

- Crede-mă, Mihai, că mă simt foarte bine acum, din toate punctele de vedere. Îți spuneam că n-am dormit atâtea nopți din cauza gândurilor. Azi am aflat aici că și tu mă întrebi la fel ca Dolman: „Te simți bine, Viky?” Bineînțeles că el mai adaugă: „Mă iubești, Viky? Ești fericită cu mine? De fapt nu-ți lipsește nimic ca să fii fericită, nu-i așa?” Iar eu sunt obligată să răspund că nu-mi lipsește nimic, că am o stare materială bună deși, în realitate îmi lipsește totul, spiritul meu, viața și tinerețea mea, profesia mea, nu au nicio importanță? a adăugat ea, apăsând pe fiecare cuvânt.

Eu am doar 31 de ani, iar el 56 de ani, iar viața mea de femeie casnică se rezumă la mâncare, apoi să-i îndeplinesc rolul lui de saltea – pe care o fac fără vreun sentiment – după care el se rostogolește de pe mine, trece pe marginea patului, respiră adânc și e mulțumit. Nu se gândește că s-ar putea ca eu să sufăr că pentru a-i face lui plăcere, mă strădui să mă detașez de propriul meu trup în acele momente de așa-zisă împreunare și mă gândesc la un bărbat și la o adevărată dragoste, pe care o caut de mult, Mihai. Așa trec zilele mele una după alta.

Pentru spălat rufe și călcat vine la mine, o dată pe săptămână, o femeie care mă ajută. Mai mult ea face toată treaba.

Din cele ce ți-am spus, vreau să înțelegi că de la tine vreau iubirea, asta caut de o vreme, iubirea adevărată. Lui Dolman îi convine să ducă o viață domestică pentru că el și-a trăit viața, iar acum poate își permite să mă trateze cu gesturi paterne, să fie bun cu mine, ignorând faptul că eu n-am apucat să mi-o trăiesc pe a mea, deabia m-am obișnuit cu gândul că exist ca ființă.

Stau și mă gândesc uneori la viața mea și mă judec aspru pentru nesăbuița de a mă fi căsătorit cu el, că „i-am căzut în plasă”. E drept că în acest sens o vină o poartă mătușa mea – sora mamei de la Târgoviște – care m-a tot îndemnat să mă căsătoresc cu el.

- Dar el a fost căsătorit. De ce și-a lăsat soția? Sau poate soțiile? o întreabă Mihai.

- Doar o soție a avut. Despre ea mi-a spus că era urâtă, incultă, geloasă și devenise posesivă și agasantă. Era cu 8 ani mai în vârstă decât el, fusese ilegalistă la PCR, iar apoi pensionară și mai mergea pe la partid să sprijine diferite acțiuni. Dolman era directorul șantierului de construcții din Târgoviște.

- Și tu de când nu mai ești în învățământ? o întreabă Mihai, studiindu-i chipul.

- De când m-am căsătorit cu el, în februarie 1975, iar în vara anului 1976 ne-am mutat aici, la canal. Mi-a spus că el îmi va asigura un trai suficient de decent, încât eu să stau acasă.

Mihai a închis ochii, încercând să și-o închipuie pe Viky, tânăra din patul lui, acea profesoară frumoasă, care se mișca în clasă printre elevi, străduindu-se să le transmită cunoștințele de limbă română și regulile de comportare în societate. Făcea, apoi, un salt și și-o închipuia alături de ing.

Dolman în mijlocul elitelor din anturajul lor, unde se bucurau de atenție împreună.

Asemenea întâlniri ea le considera un fel de compensație pentru lipsurile din viața ei, despre care tocmai amintise. Expresia ei „îmi lipsește totul”, voia să spună că în timp ce Dolman își trăia lângă ea a doua tinerețe, Viky își căuta iubirea adevărată și împlinirea în altă parte.

În încăpere se lăsase o tăcere apăsătoare. Deodată, Viky a reluat povestea, trezită, parcă, din visare:

- Viața mea a avut timpi morți, parcă am hibernat. Așa a fost să fie, acum ce mai pot face?

%

Până în primăvara anului 1979 relația celor doi s-a desfășurat departe de ochii lumii, întâlnindu-se mai rar, din cauza frigului iernii, Mihai neavând cu ce să facă focul în cameră. Totuși, când se întâlneau, suportau frigul cu stoicism și se comportau ca doi soți, fără a se mai feri unul de celălalt, ea devenind chiar nepăsătoare în acest sens. Atât de mult se cunoșteau între ei, încât se înțelegeau uneori numai prin gesturi.

Dar în comportarea ei au apărut gesturi, vorbe, care nu mai răspundeau liniștii și iubirii ca la început. Viky începuse să dicteze, chiar cu cuvinte categorice pentru a-și impune voința și propriile dorințe; nu mai suporta să fie contrazisă în vreo problemă ce se ivea între ei, trecând peste părerile lui ca un tăvălug, fără să-i pese, unele bariere fiind socotite de netrecut, dar ... ce era mai rău, când era în stare euforică, chipul ei devenea aspru, în ochi îi apăreau sclipiri metalice, răutăcioase, dar Mihai o lăsa în pace, nu-i spunea nimic. Avea, însă și momente de luciditate, când își cerea scuze pentru comportarea ei, când „furtuna” înceta și se elibera de acea tensiune

nervoasă: „îmi pare rău de comportarea mea anterioară. Scuză-mă!” și devenea, din nou, blândă și iubitoare.

Vizitându-mă într-o zi, Mihai mi-a povestit și acel episod, cerându-mi sfatul, cum să procedeze:

- În afară de cele ce mi-ai spus până acum, ce alte stări psihice ai mai observat la ea?

- Are o putere de transformare, de transfigurare, fantastică; în câteva clipe parcă este alta, dându-mi bătaie de cap, nu mai știu dacă este cea pe care am cunoscut-o la început; are alt caracter, altă comportare, încât mă face să cred că este o aventurieră infidelă, stăpânită de pasiuni sau este instabilă psihic.

Odată i-am spus că n-ar trebui să aibă pretenții la mine să întrețin o amantă cu salariul pe care îl primesc. Răspunsul ei a fost: „Dar eu nu am nevoie de nimic, înafară de tine, fizic”. Atunci n-am înțeles sensul cuvintelor ei, dar treptat mi-am dat seama că ea „este stăpânită de o dureroasă teamă de singurătate”, pe care se străduia, din răspuțeri, să și-o ascundă de mine, considerându-l a fi marele secret ce îi dădea siguranță, câtă vreme nu era cunoscut. Ajutați-mă, vă rog, să-i aflu acel secret – încheia Mihai povestea lui.

- Măi, Mihai, prietene, eu am suficiente cunoștințe teoretice, dar, mai ales, practice în ceea ce privește psihologia socială, dar o rețetă infailibilă nu-ți pot da. Zici că pe Viky o consideri o femeie de lume, destul de inteligentă, dar înclini să crezi că ar putea fi și infidelă.

- Vă rog să mă ajutați, tovarășe Maior! M-am gândit s-o evit o vreme, să stau departe de ea, iar pentru a nu mă găsi la gazda mea, să mă mut din nou, în baraca nr. 9.

- Mutarea dumitale ar fi o soluție, dar pentru a rezolva problema definitiv, trebuie să-i elimini cauzele. Poate nu știi, dar Viky poate fi o fire depresivă, în urma unui șoc suferit în copilărie, un accident sau are o componentă ereditară. Nu sunt

total sigur, dar dacă este depresivă, agravarea acelei stări poate avea mai multe cauze, dintre care, în situația ei, au contribuit la acele comportări și anume: boala (depresia), alcoolul, singurătatea și, poate, excesul sexual. Dumneata, dacă ești interesat de ea, urmărește aceste cauze și altele.

- Voi încerca, tov. Maior.

- Dacă te convingi de aceste cauze, oricât ai iubi-o, încearcă să te despați de ea. Depresia se vindecă foarte greu sau niciodată.

X

Forja lui Moxu

În luna decembrie 1978, după ce a trecut Sf. Nicolae, peste canal se lăsase un ger uscat, încât la betoane nu se mai putea lucra. Câteva zile am hibernat în cameră, fără niciun rost, dar și fără bani. Unii plecau în oraș pentru a-și rezolva diferite interese, alții își recuperau orele de somn, numai nea Mircea vizita cabinetul stomatologic, cu precizia ceasornicului.

Într-o zi s-a întors în camera noastră cu hainele pline de zăpadă, dar însoțit de Zarcu (poreclit Moxu) de la fierărie. În încăperea noastră era frig, deoarece barăcile nu erau prevăzute cu geamuri duble, decât pe la șefii șantierelor.

Fiind frig, Mihai ședea la o masă, îmbrăcat, când au intrat ei.

- Unde sunt ceilalți colegi? l-a întrebat Mircea.

- Nu știu sigur, dar cred că au plecat în oraș când eu dormeam, a răspuns Mihai. Ce, tot mai ninge afară?

- Ninge mă, iar acum a început să și viscolească.

În timp ce își dezbrăca șuba de pe el, Mircea a început:

- Măi, Mihai, uite ce spune Zarcu – și l-a arătat pe Moxu – că la ei, la fierărie este nevoie de doi oameni. Iarna este lungă

și nu vom putea lucra la betoane, iar fără salarii, înseamnă să ne pierdem vremea în pagubă aici.

- Și ce propui, nea Mircea?

- M-am gândit să-mi fac transferul la fierărie. Vrei să vii și tu cu mine? Abia trecem și noi iarna, că acolo este cald și bine, pe când aici ne putem îmbolnăvi.

- Dacă dumneata zici că este mai bine acolo, vin și eu, numai să ne dea drumul ing. Dolman.

- De asta mă voi ocupa eu, l-a asigurat Mircea, care i-a răspuns și lui Zarcu: „Venim, Zarcule! Să ne aștepti!”

- Bine, atunci contez pe voi, nu mai caut alții, zâmbește Zarcu mulțumit, pe sub mustața lui stufoasă, cât o vrabie de mare. Le-a strâns mâinile la amândoi și, înainte de a ieși pe ușă, le-a spus râzând:

- Vă aștept la forjă mâine, cât de târziu.

- Venim imediat ce vom primi aprobarea ing. Dolman, l-a asigurat Mircea.

Rămânând în cameră doar ei doi, Mihai l-a întrebat aproape în șoaptă:

- Zici că e bine acolo? Nu te temi de fumul înțepător de cărbune, care atacă plămânii?

- Este fum, Mihule, dar este și căldură, pe când aici și neplătiți cine știe cât va ține iarna asta? Eu am mai pătit-o odată în anul 1977, două luni n-am lucrat, apoi, când s-a mai încălzit, ne-a scos afară la betoane și s-au îmbolnăvit mulți; o săptămână și eu am stat în pat și am tușit până în toiul verii. Când lucrezi în ger simți că îți îngheață și sângele și inima. Acolo este fum, dar lucrăm cele opt ore în căldură.

- De dormit unde vom dormi?

- Eu cred că ar fi bine să dormim tot aici, în camera noastră. Să cumpărăm niște skoci din oraș și să lipim benzi pe locurile pe unde pătrunde frigul.

- De mâncat unde mâncăm?

- Tot la cantina din tabără. Bonurile sunt valabile numai la această cantină. Ce zici, ești hotărât să mergi cu mine?

- Da, nea Mircea.

- Bine. Atunci ne sculăm de dimineață, mâncăm, apoi plecăm la șantier să-l așteptăm pe ing. Dolman. Pentru aprobarea de transfer voi vorbi eu cu el, că îl cunosc încă din 1976, când a venit la șantier, dar noi să fim înțeleși dinainte: tu suferi de plămâni și ești sensibil la răceală, iar eu am un ulcer păcătos, care se deschide la frig.

Așa am procedat. L-am așteptat.

- Ce-i cu voi aici? a întrebat ing. Dolman. Nu știți că pe ger nu se lucrează?

- Da, domn' inginer, știu, dar am venit să vă rugăm ceva, începe Mircea.

- Ce mai este? S-a întâmplat ceva?

- Da. Eu și Mihai Iaru suntem suferinzi și nu putem rezista la frig; eu am un ulcer care se deschide în fiecare iarnă din pricina frigului, iar Mihai are bronhopneumonie.

- Tocmai de aceea v-am spus că nu lucrăm deloc afară până în primăvară sau până se va încălzi vremea. Voi nu știți că betonul îngheață? Mergeți și odihniți-vă până când vă vom chema noi! Tratați-vă la dispensar!

- Domn' inginer, fără bani nu putem sta, de aceea am venit să ne aprobați transferul la forja de lângă ecluză.

- Asta era? Păi acolo e fum, ce veți face voi cu plămânii?

- Oricum muncim opt ore la căldură, nu e ca în aer liber.

- Bine, vă aprob și ing. Dolman le-a dat niște hârtii pentru forjă – transferul cerut și au plecat la Zarcu.

- În bojdeucile astea vom lucra noi? l-a întrebat Mihai pe Mircea, când au pătruns în casele scunde, din care ieșea un fum gros, înecăcios.

- Mai există un atelier de fierărie, mare și cu forje, i-a răspuns Mircea, conducându-l prin niște uși spre atelier. Aici sunt dormitoare pentru muncitori.

În atelier nu l-au găsit pe Moxu și i-au întrebat pe câțiva muncitori tucurii, mânjiți de fum și de praf de cărbune:

- Unde îl găsim pe Zarcu?

- Stai că îl chem eu, a răspuns unul dintre ei, iar peste puțin timp s-a întors cu el.

Când i-a văzut Zarcu a zâmbit și a strigat tare:

- Bine ați venit în parohia mea! Aici sunt dormitoare, iar dincolo forjele, în atelierul unde se taie și se sudează fierul-beton, conform comenzilor și planului de lucru. Hai în atelier să vă arăt menghinele, sculele cu care veți lucra și forjele! Iarna e frig și suntem nevoiți să ne îngheșuim aici, în ateliere, dar vara, fiecare echipă lucrază afară, pe iarbă; sunt unii care dorm tot acolo, sub cerul liber, că în camere e prea cald. Cum dă colțul ierbii, toată suflarea de aici își mută „calabalâcul” acolo; taie, sudează, îndoie fierul, fac tot.

Nu vă speriați, că totul se învață ușor! îi încurajează Moxu, dar pentru asta trebuie să fiți atenți și să luați seama la ceilalți. Țiganii mei sunt muncitori și meseriași buni, o să vedeți. Vreți să lucrați amândoi în aceeași echipă? îi mai întreabă el.

- Da, dacă nu aveți nimic împotrivă, spune Mircea.

- Atunci veți lucra în echipa lui Minel Damu. Minele! Măi, Minele! îl strigă Zarcu. Ia vino încoace puțin! Îmi ziceai că ai nevoie de doi oameni. Uite, ei doi vin de la stația de betoane. Ia-i la tine în echipă și arată-le ce au de făcut, da ajută-i să învețe repede, că avem nevoie să dăm producție. Ai înțeles?

- Gata, șefu! răspunde Minel, în timp ce Zarcu le mai dă o ultimă informație: iarna aici se lucrează numai schimburile I și II, că nu prea avem comenzi așa multe ca vara, dar nu stăm degeaba.

... În echipa lui Minel, Mircea și Mihai au învățat repede să execute toate lucrările, s-au simțit bine la căldură și n-au mai lucrat în schimbul de noapte, primind și niște sporuri prevăzute pentru munca grea de la fierărie.

Țiganii s-au dovedit buni meseriași în specialitatea lor, prietenoși cu cei doi și s-au înțeles bine. Zarcu le-a povestit, în pauzele de lucru, câteva pățanii ale lui de prin penitenciarele prin care a trecut, iar la urmă a tras concluzia: „Căpătasem experiență și știam să mă feresc de „sticleți” și de „caralii”, dar atunci băusem cam mult, mă dusesem la femei ca prostul, ei m-au pândit acolo și m-au înhățat, punând laba pe mine. Recunosc că atunci am fost prost de două ori”.

Mircea și Mihai au lucrat la forjă până la sfârșitul lunii aprilie, când au fost la ecluza de la Cernavodă pentru a turna platforma și pereții ecluzei – zidurile de sus – unde era șef de secție ing. Radu, un inginer tânăr, dar ambițios și destul de priceput în meseria lui.

Mihai îmi povestea odată:

- De la forja lui Moxu am câteva amintiri: parcă îi văd și azi pe tuciurii mânjiți pe față de fum, ulei și cărbune cum jonglau cu fiarele, pe care le îndoiau atât de ușor, că ți se părea că le descântă și le vrăjește. Buni băieți!

Am și acum în imaginație acea alcătuire curioasă de lumini oscilante care ieșea din aparatele de sudură, ca și flăcările date de cărbuni ce ardeau în interiorul forjelor când sufla aerul peste ei, fumul specific și zgomotul sacadat al ciocanelor. La început toate îmi răneau vederea și auzul și m-am adaptat greu, mă consideram că sunt plin de inhibiții și complexe, care mă apăsau, mărindu-mi deznădejdea și disperarea, pe care mi-o sporea oboseala.

Gândindu-mă la acea muncă istovitoare, aveam momente când îmi venea să urlu și să-mi blestem soarta, deși mă mai consideram om și nu sălbăticiune.

La ecluză se cerea muncă calificată și multă atenție și precizie, iar ing. Radu, deși tânăr, dovedise cunoașterea meseriei, era apropiat de oameni, cărora știa ce să le ceară și-i îndruma permanent, controlând atent fiecare lucrare executată. Era iubit și ascultat de toți oamenii care lucrau în acel sector fierbinte.

Eu, autorul, am avut două întâlniri cu ing. Radu: o dată când a venit Nicolae Ceaușescu cu elicopterul la ecluză ca să discute proiectul canalului cu specialiștii englezi care îl lucraseră inițial și altă dată când a sosit de la București o comisie condusă de un inginer proiectant, al cărui nume nu-l mai rețin după ce au trecut 22 de ani de la finalizarea lucrărilor canalului; era un bărbat gras și spelb, care îl certa pe ing. Radu susținând – în fața subalternilor acestuia din urmă – niște aberații: el susținea că lucrează la o teză de doctorat tocmai având tema construcției unei astfel de ecluze. Își motiva o decizie care susținea că pământul ținutului dobrogean, acel pământ scade cu 2-3 cm pe an; fără a spune de ce scade – lucru contrazis de ceilalți participanți la discuții – îi cerea inginerului Radu să schimbe rețeta și modalitatea de turnare a platformei (podelei, pardoselii) ecluzei. Nefiind de acord, specialiștii care lucrau la acea turnare, au ripostat dur. Atunci l-am văzut și pe muncitorul Mircea Boncu, fost mecanic pe nave dunărene, care nu s-a mai putut abține și a strigat tare: „Vax! Eu trăiesc pe teritoriul Dobrogei de 40 de ani și n-am auzit și n-am văzut așa ceva. Dacă era așa, de 2000 de ani de când este acest pământ, s-ar fi scufundat, iar Marea Neagră l-ar fi acoperit de mult. Poate știe domnul de la București despre o asemenea transformare miraculoasă”.

Pentru că pe mine mă interesa această lucrare în mod deosebit – fiind importantă atât prin costul ei mare dar, mai ales, prin rolul ce urma să-l îndeplinească în viitor, am urmărit câteva zile lucrările de execuție, purtând și unele discuții

separate cu ing. Radu, având proiectul în față. Când s-a terminat de turnat platforma betonată, câteva zile au continuat să iasă aburi din beton, însoțiți de o spumă, apoi umezeală, dar când s-a uscat complet, a rămas în urmă o suprafață netedă și destul de rezistentă. M-am liniștit. Mă temusem și eu că proiectantul sosit de la București ar fi putut avea dreptate, dar nu s-a validat în practică teoria lui.

XI

Victoria (Viky) îl vizitează pe Mihai la tabără

Mihai Iaru era îngrijorat pentru faptul că nu primise răspuns la scrisoarea trimisă mamei sale și nu știa ce s-a întâmplat acasă. „O fi bolnavă?” se întreba el de fiecare dată când răspunsul întârzia.

Dar într-o zi, întorcându-se de la servicii, a găsit pe masa din camera lor mult așteptata scrisoare, în care mama lui îl liniștea că totul este bine acasă.

În partea de jos a următoarei pagini, însă, mama lui continua: „Mihule, la sfârșitul acestei luni am primit suma de 2000 de lei pe care o expediază o femeie care semnează V. Dolan. Ce este cu ea, băiatul mamei? De ce îmi trimite ea bani? Până acum nu i-am cheltuit, spune despre ce este vorba! Ce să fac cu ei? Te anunț că am găsit aici, în sat, o vacă tânără, de 3 ani, dar aștept să-mi trimiți tu bani ca s-o cumpăr. Pe cei 2000 de lei mă tem să-i folosesc.

Te sărută mama ta, Saveta. Aștept răspuns”

„De ce i-o fi trimis Viky cei 2000 de lei?” se gândea Mihai. Trebuie să discut cu ea. N-am mai întâlnit-o de trei săptămâni, dar o voi căuta, să știu ce să-i scriu mamei.

Peste două zile Viky l-a căutat pe Mihai la tabără și au discutat. N-a mai fost nevoie s-o caute el, iar în zilele

următoare i-a scris mamei sale să cumpere văcuța cu banii pe care i-a primit prin poștă, fiind de la el, dar i-a trimis secretara directorului de șantier.

Întâlnirea cu Viky s-a produs într-o zi pe la ora 15⁰⁰. Marcel venea din oraș și la poartă era Viky, care l-a rugat să-l cheme pe Mihai. Portarul a insistat și el.

- Măi, Mihai, te așteaptă la poartă o femeie frumoasă.

- Pe mine, mă?

- Da, pe tine. E frumoasă de pică, mă. Eu aș fi în stare s-o duc direct la Starea Civilă. Du-te că m-a rugat portarul să te anunț și mă știe om serios! Și, în plus, nu se face să lași o doamnă să aștepte.

Mihai a ieșit din cameră, furișându-se pe lângă baracă pentru a nu fi văzut de Viky înainte de a o vedea el, să se convingă dacă este ea. A desoperit-o într-un grup de tineri, care discutau în fața porții și toți o studiau și o priveau cu interes. Și-a făcut loc printre ei, a luat-o de braț și au mers mai departe, lângă plasa de sârmă de la gardul taberei, unde au discutat.

- Tot mai ești supărat pe mine? l-a întrebat ea. Ce este cu tine? Te-ai dat la fund de tot și de aproape trei săptămâni nu mai dai niciun semn de viață. Te-am mai căutat odată, dar portarul mi-a spus că ești de servici pe șantier.

- Sunt foarte ocupat. Avem la ecluză niște lucrări pretențioase și lucrăm în schimburi prelungite, încât sunt așa de obosit, că abia aștept să dorm. Vreau să te întreb ceva: tu i-ai trimis mamei bani?

- Da. Nu văd ce este rău în asta. Am înțeles că are nevoie și am vrut s-o ajut. Nu te teme, că nu am de gând să mi-i restituie.

- Te rog să nu mai faci astfel de gesturi fără să știu eu! Dacă vrei să ne întâlnim, vino mâine dimineață, la ora opt, la gazda mea. Mă găsești acolo. Am fost scos dintr-o adunare

sindicală și trebuie să mă întorc în sală. Scuză-mă! Mai disutam mâine. Ți mulțumesc că ai venit la mine!

- Și mă expediezi așa, ca trenul în gară?

- Te rog să mă înțelegi, că trebuie să mă întorc în sala de ședințe! Să nu-și facă șefii și colegii mei altă impresie despre mine, a încercat Mihai s-o expedieze cât mai repede.

- Bine, te înțeleg, iar mâine la opt vin acolo, a spus ea repede și după ce a spus „Pa!” s-a îndepărtat.

... Când să intre înapoi pe poarta taberei, m-a văzut pe mine, autorul, venind din sens opus și s-a oprit să mă salute. De departe îl văzusem discutând cu o femeie, dar nu i-am spus nimic, în afară de salut, după care eu am intrat în biroul meu, iar el a mers la baraca nr. 9 unde a fost luat în primire de colegii lui de cameră:

- Măi Mihai, cât ai lipsit tu, noi te-am forfecat aici, l-a anunțat Gică. Ne-a spus Marcel că te așteaptă o femeie la poartă: „Bă, e doamnă frumoasă, că îl poate duce în ispită și pe diavol”. Noi l-am întrebat dacă e de pe aici, dacă o cunoaștem, dar el a continuat: „Nu, dar e o femeie bine, trăsnet”.

Nea Mircea a completat: „Dar și Mihai este un bărbat frumos și deștept pe deasupra”.

Mihai a privit spre Marcel, iar acesta s-a scuzat:

- Păi, ce era să fac? Le-am spus că dama este o marfă de calitate a l-a și că ar fi păcat ca bărbatul care este cu ea să aibă proasta inspirație de a ieși din parfumul fustelor ei. Am zis bine?

- De ce nu ne-o prezinți și nouă, Mihule? îl întreabă Gică.

- Măi, ea este o femeie serioasă, iar noi ne întâlnim doar așa, ca prieteni, se apără Mihai.

- Curios lucru, spune Gică, clătinând capul, în timp ce ieșea din încăpere pentru a merge la cantină, însoțit de Marcel.

Rămas doar cu Mircea, acesta l-a întrebat:

- Cine este femeia, Mihule? Mie poți să-mi spui, că știu bine când este vorba doar de un flirt sau când este vorba de o situație serioasă; în popor se spune: „i-a pus oala”. Este măritată? Îmi închipui că ești într-o situație încurcată și cauți răspunsuri la diferite întrebări. Dacă tu crezi că te pot ajuta cu ceva, nu mă ocoli! Nu se știe de unde poate veni ajutorul.

- Sigur că e măritată, o cunoști și dumneata.

- O cunosc? Cine e?

- Soția ing. Dolman, răspunde Mihai, cu voce stindă.

- Ți-ai dat foc la valiză. Îmi amintesc. E doamna pe care am găsit-o în biroul lui, când am mers cu tine să te angajezi. De atunci ești cuplat cu ea?

- Nu. Mai târziu m-am întâlnit cu ea, din întâmplare, la cinematograful, de acolo am condus-o până la ea acasă și am rămas prieteni. Apoi eu am căutat o gazdă unde îmi țin hainele și tot acolo ne mai întâlnim uneori, destul de rar. La început ei nu i-a plăcut că e destul de modestă camera și mi-a propus să merg la ei în gazdă, dar am refuzat, pentru a evita unele complicații.

- Ai făcut bine că ai refuzat. Să nu te complici niciodată, orice s-ar întâmpla! Măi, dar îndrăzneală este femeia, spune Mircea, rămas pe gânduri; pare să fie și egoistă, posesivă, având ocazia să devină geloasă. Auzi tu! Să-ți aduci amantul în propria-ți casă. Poate știe ea ceva ce noi nu știm?

- Mi-a zis că are o metodă a ei, încât el adoarme repede și că nu se va prinde, dar n-am încredere și n-am acceptat.

- Este foarte periculos. Să nu accepți! Poate ea îl droghează și îl face să doarmă buștean. Gândește-te bine, Mihai, să n-o pățiți amândoi! Poate ieși un mare tâmbălău, poate chiar crimă. Este bine să eviți totul, apoi adaugă: Mă îngrijorează ce mi-ai spus tu.

Dar, ia stai! Tu o iubești, Mihai?

- Am început să țin la ea, nea Mircea. Am ajuns să repet cele ce spunea scriitorul Marin Preda într-una din cărțile sale: „Femeia este ca un izvor pe care nu-l vezi decât atunci când îți este sete”. Iar mie a început să-mi fie sete de ea tot mai des în ultima vreme.

- Ai grijă, Mihai! Cu asta nu e de glumit.

Seara au mers la cantină, iar de acolo au plecat pe șantier, lucrând în schimbul de noapte, împreună.

Tot timpul în care a lucrat, Mihai s-a gândit la întâlnirea cu Viky, din dimineața următoare.

La ora 7⁰⁰ a ajuns în tabără, s-a bărbierit și a plecat la gazda lui, dar în drum s-a oprit și a cumpărat o pâine, salam și o sticlă de vin roșu „Pinot Noir”. Nu apucase să despacheteze cele cumpărate, că în fața ușii lui a oprit un taxi din care a coborât Viky, având în mână o sacoșă. Mihai i-a ieșit în întâmpinare și i-a luat sacoșa din mână, conducând-o în camera lui.

- Bună dimineața! l-a salutat ea.

- Bine ai venit, Viky! i-a răspuns acesta. Fă-te comodă și spune-mi ce voiai să-mi spui atunci, la tabără!

- Mă iei prea repede. Îți spun după „aia”, știi tu, explicându-și spusa printr-un gest care explica tot: și-a scos de pe ea aproape toată îmbrăcămintea, trecând în pat.

După ce au făcut dragoste, Viky l-a întrebat:

- Unde locuiește gazda ta, că n-am văzut-o niciodată.

- Într-o altă cameră, care dă spre curte, dar mai are o ieșire la stradă, de acolo, după colț. Este o femeie liniștită, în vârstă de 65-66 de ani. Știe că îmi aduc aici prietena uneori, iar de când i-am spus că urmează să ne căsătorim, nu mă mai întreabă nimic.

- Așează și tu masa! Vezi că am adus două fripturi calde într-un castron de porțelan cu capac, o salată și două farfurii, împreună cu tacâmurile necesare.

Viky s-a ridicat din pat când Mihai așezase doar fața de masă și l-a oprit, spunând:

- Întoarce-te cu fața în altă parte, ca să mă pot spăla! Of! Ligheanul ăsta incomod și apa rece!

După ce a orânduit mâncarea și tacâmurile pe masă, l-a întrebat:

- Tu bei tot vin roșu? Eu n-am găsit decât alb, dar e Muscat Ottonel.

- Am cumpărat și eu o sticlă de Pinot noir, așa că putem alege, a răspuns Mihai.

... Au mâncat, au băut, au făcut dragoste, iar până la ora 13⁰⁰ au discutat despre viață, despre conștiință, viitor și chiar despre copii. La un moment dat ea l-a întrebat:

- Te-ai mai gândit la propunerea mea, să ne fii chiriaș?

- Da. Răspunsul meu este „Nu!” Hotărârile mai importante trebuie judecate temeinic și cu multă înțelepciune, nu mânați de ambiții și presiuni de moment.

Venirea mea în casa voastră ar fi o mare neglijență din partea mea și a ta și un mare pericol pentru noi amândoi, mai ales pentru tine. În ceea ce mă privește, te asigur că eu n-aș putea trăi acolo, văzându-l zilnic pe soțul tău. M-aș simți veșnic vinovat și n-aș putea suporta așa ceva.

- De ce nu lași tu totul în seama mea? Inclusiv acel păcat de care spui că te simți vinovat și nu-ți mai face atâtea griji. I-am spus că am nevoie de o sumă de bani pentru a-mi cumpăra ceva, iar o chirie nu ne strică, mai ales că două camere stau goale. El a zis: „Mai vedem”, dar sper să-l conving până la urmă. Voi doi nu vă veți întâlni decât foarte rar pentru că Dolman e toată ziua pe șantier, iar tu lucrezi în ture și acum ești la ecluză și nu mai ai legătură directă cu el.

- Nu merită să riscăm. Înțelege că pericolul este prea mare. Iar eu consider fapta noastră o împietate, un sacrilegiu,

un conreligios al păcatului deplin și nu pot locui în casa voastră știind că noi doi

- Ce dracu ești așa de prost, de mă tot refuzi!? s-a supărat Viky. Eu îți ofer gratis o cameră confortabilă, împreună cu masa și pe mine, pe deasupra, iar tu continui să faci mofturi și să fabrici motive – a spus ea îmbufnată. Mi-ai promis că o să te mai gândești la propunerea mea. Te-ai gândit? l-a întrebat ea cu o sporită autoritate în glas.

Probabil se așteptase ca el să accepte imediat oferta și, plin de atâta încântare, să-i mulțumească sărutând-o.

- Desigur, m-am gândit destul. Tu știi bine că aș vrea să fiu mereu cu tine, dar mutarea mea acolo ar constitui un mare pericol. Ceea ce spui tu este, într-adevăr o întreprindere curajoasă, dar ce facem dacă el află despre legătura noastră sau ne prinde în fapt?

- Măi, tu ești mai fricos ca o muiere! a decretat ea în zeflema, privindu-l cu ochii ei mari din care licăreau două luminițe argintii, trecând printre genele ei lungi, întredeschise.

- Te-am ascultat ce-mi oferi tu. Nu ți se pare că este prea mult pentru o chirie modestă pe care o iei de la mine?

- Fac ceva pe banii tăi de chirie și nu mă mai enerva atâta! a ripostat ea.

- De ce vrei tu să intru în gura lupului și să nu stau cât mai departe de ochii lui? Poate este vorba de un capriciu al tău, mă consideri un obiect de care ai nevoie și faci orice ca să-l obții. Ai reușit, în parte, să mă cunoști. Nu te gândești că și eu sunt om și că am și eu niște sentimente? Nu am numai instincte animalice, mai posed și minte, ca și instincte de conservare.

- Despre sentimente și instincte mai putem vorbi, dar, poate reușim să vorbim și despre vinovății? Nu ești tu cel care m-ai acostat la cinematograful, iar pe parcurs m-ai făcut să mă atașez de tine? La început ai spus că vrei să faci dragoste cu o femeie frumoasă și te-am invitat în casa mea și n-ai spus că e

un risc să intri la mine în casă și că te temi, dimpotrivă, abia așteptai.

- Așa este, recunosc. De la cofetăria aceea am venit la tine acasă și am făcut ce spui tu. Dar una este să te întâlnești o dată și alta să locuiești sub același acoperiș, în calitate de amant al soției proprietarului, care mai este și șeful meu.

- Să știi că eu îmi cunosc bine soțul cu care locuiesc sub același acoperiș din luna februarie 1975. Știu că pe el nu-l interesează nimic în afară de cariera lui și de problemele ce i se ivesc la servicii. În plus, m-am convins că se încrede în mine și nu crede în minciuni, oricâte i s-ar spune în legătură cu mine.

- Bine. Ia spune, cum vei proceda dacă voi accepta să vin la tine – la voi – în gazdă?

- Simplu. Dolman obișnuiește să bea alcool seara, iar dacă eu îl voi „ajuta” puțin, va dormi buștean până în zorii zilei, când va pleca la servicii.

Mihai se gândea: „Câtă dreptate avea nea Mircea!” Deci acesta este procedeul?

- Draga mea, răspunsul este tot „Nu!” Te voi aștepta oricând aici, când vei putea veni și îți promit că nu-mi voi schimba comportarea față de tine.

- Cât de superficial! Cât de ușor tratezi tu sentimentele mele, neștiind prin ce am trecut eu în scurta mea viață! Îți voi povesti un episod din viața mea: Când eram în clasa a IX-a de liceu, am plecat într-o tabără pentru elevi în Arbănași jud. Buzău, unde se țineau cursuri practice „Sanitarii pricepuți”. Părinții mei, cu care locuiam împreună într-un bloc din Târgoviște, pe str. Republicii, mi-au promis că vor veni cu mașina noastră să mă aducă acasă. Îi așteptam, dar când au ajuns aproape de Ploiești, nu știu ce s-a întâmplat, că au intrat cu Dacia 1300 sub un tir care sa-r fi oprit brusc, dar au murit amândoi, eu rămânând orfană și singură pe lume. Mama avea o soră, profesoară în localitatea Răcari. S-a mutat la Târgoviște și

a locuit împreună cu mine în apartamentul nostru, îngrijindu-se să-mi fac studiile și am stat cu ea până în februarie 1975, când am fost cerută în căsătorie de ing. Dolman, pe atunci director la Șantierul de construcții din Târgoviște.

- Nu-l iubesc, tanti! strigam eu.

- Fata mea, iubirea ține un an, doi, apoi se stinge ca o lumânare care și-a epuizat fitilul. Încep grijile, copiii și altele.

După moartea părinților mei am suferit un șoc puternic și am fost bolnavă multă vreme de depresie, fiind tratată de un psihiatru. Abia am reușit să termin liceul. Mătușa Marilena m-a ajutat să mă pregătesc în vederea examenului de admitere în Institutul Pedagogic, pe care l-am trecut și am absolvit în mai 1973, fiind repartizată la un liceu din municipiul Târgoviște ca profesoară de limba română. M-au mai curtat și pe mine bărbații dar i-am refuzat, inclusiv pe un preot, care se ținea scai de mine, căruia i-am spus că nu mă voi mărita, prefer să merg la o mănăstire. Dar în 1975 a venit acest ing. Dolamn, iar mătușa Marilen s-a ținut de capul meu până când am acceptat. Ea îmi zicea: „Știi că nu-l iubești, dar în căsnicie, cu timpul intervine obișnuința, poate și dragostea, Victoria, că a trecut vremea marilor iubiri. Ele au rămas doar în cărți. Doar nu vrei să te măriți cu unul tânăr, dar sărac, cu care să tragi targa pe uscat toată viața, să strângeți cureaua ca să plățiți rate la haine, mobile, mașină, etc?!” Nu știu câtă dreptate avea ea.

Mătușa Marilena era pensionară, deja și mi-a spus ceva care m-a speriat: „Eu am insuficiență cardiacă și pot da „ortul popii” oricând. Ce vei face fără mine?”

- Recunosc că mătușa te-a sfătuit corect, ținând cont de interesele tale, iar acum tu dai cu piciorul liniștii căminului tău, făcând greșeli și o alegere necorespunzătoare. Eu sunt săracul cu valiza despre care îți povestea mătușa ta. Atât am, doar o valiză și câteva haine.

- Dar, înțelege odată că eu vreau să trăiesc, nu să vegetez! Sau vrei să mă lupt pentru a obține grațiile tale?

- Înțeleg, dar ce vei face cu ing. Dolman?

- El se va regenera repede. Are o capacitate colosală de regenerare, pe când eu încerc abia tentativa de a mă salva. Aș vrea să plec, să nu mai duc cu el aceeași viață, același dialog stereotip și sterp. Lângă el simt că îmbătrânesc și mă prostesc de-a binelea și că mă depășesc fetele care vin din urmă, candidе și frumoase și cu talente deosebite.

- Deci, ce te gândești să faci? o întreabă Mihai.

- Știu că nu se poate tot ce vreau eu, dar cel puțin să încercăm să plecăm undeva de aici, departe de lume; aici simt că mă sufoc. Simt nevoia de iubire, de încredere de libertate, restul nu mă mai interesează.

Uneori te privesc și constat pe chipul tău o candoare de invidiat, amestecată cu o naivitate dezarmantă.

Frământată de un gând mai vechi, dar luminată brusc ca de o idee salvatoare, Viky i-a spus:

- Vino cu mine, dragule! a strigat ca atunci când făcuse o descoperire.

- Unde vrei să mergem?

- Oriunde. Hai să fugim în munți, unde să trăim ca sălbaticii, hrănindu-ne cu fructe de pădure, rădăcini de plante și vânat! Vreau să nu întâlnim picior de om, să fim numai noi doi.

Mihai a zâmbit amar, privind-o tăcut, dar insistent în ochii ei mari, unde încerca să afle adevărul.

- Eu vorbesc foarte serios. De ce râzi?

- Doar am zâmbit, aducându-mi aminte de un cântec popular care se cântă pe la noi, în Ardeal. Este vorba de niște tineri îndrăgostiți care vor să se izoleze de lumea rea:

„Întreabă-ți, mândro, părinții

Lasă-te să trecem munții?

Să trecem munții Carpați,
Să trăim necununați ... etc.”

- Asta vrei tu? Află că și eu am avut momente dureroase, umiliri, nedreptăți. Atunci doream să evadez din această lume rea, să merg în pădure și să mă urc în vârful celui mai înalt copac, de unde să văd doar cerul și vulturii care străbat văzduhul, în zborul lor planat, ajutați de curenții calzi de aer.

Dar, după ce mă linișteam și-mi mai trecea supărarea, ajungeam la concluzia că izolarea nu este bună și că trebuie să rămân printre oameni, împreună cu care să muncesc și să trăiesc, apoi s-o ajut pe mama rămasă singură după ce a murit tata, al cărui loc în gospodăria noastră rămăsese în seama mea.

Eu m-am născut în comuna Sântana de Mureș, un loc frumos, pitoresc, de pe malul râului Mureș. Am venit pe canal în vara anului 1978 și nici azi n-am reușit să mă acomodez total, pentru că eu urăsc mizeria, jegul, vânturile și toate celelalte stihii de aici, din Dobrogea, acest ținut de stepă.

Am învățat carte tocmai pentru a putea lucra într-un loc curat, mediu prielnic muncii și vieții și să-mi duc traiul casnic într-o locuință confortabilă, având toate anexele și utilitățile la nivelul actualului nivel de civilizație. Sper că le voi avea vreodată.

- Până atunci, preferi condițiile din această cameră, observă Viky, fără căldură, wc, apă, etc, refuzând să vii acasă la mine, unde ți se oferă toate acestea și un suflet cald.

- Te rog, să încheiem acest subiect! Ar fi bine să ne mulțumim cu ce avem. Citeam undeva, într-o lucrare, că știința a avansat atât de mult, încât nu va trece mult și vor apărea androizii, oamenii clonați, care vor executa anumite comenzi comandate după un program prestabilit, fără sentimente, fără dureri, etc.

- Și asta te-a speriat? Pe mine mă lasă indiferentă.

- Nu. Mai mult mă îngrijorează starea ta depresivă, iar această stare te obosește și îți produce deznădejde și nu trebuie să renunți la cuibul tău de liniște.

Tu nu ai nevoie de izolare în singurătate ci de oameni care să te ajute să-ți uiți gândurile cenușii ce te însoțesc.

- Asta îți ceream și eu ție: o doză de nebunie și de nepăsare. Pentru asta să plecăm undeva departe de lume și de mizeria vieții, măcar pentru o vreme.

- Ce vei face dacă rămâi însărcinată?

- Nu am eu un asemenea noroc. Abia i-aș da de lucru lui Dolman la bătrânețe. Dar eu îți spun să nu-ți faci griji, orice s-ar întâmpla, voi fi în stare să mă descurc.

În situația de acum tu nu ai nicio obligație față de mine, de aceea ți-am spus că nu vreau decât să ne iubim puțin și să ne simțim bine.

Mihai a vrut s-o întrebe la ce obligații face aluzie, dar a renunțat, fiind preocupat să analizeze garanțiile pe care i le dădea ea în legătură cu Dolman, dacă ar fi acceptat propunerea ei să le fie chiriaș.

- Nu te teme! insistă Viky. Dolman este un tip tăcut – chiar acru uneori – dar periculos nu este, el nu crede în minciunile care s-ar spune pe seama mea.

Întotdeauna mi-a spus că pentru el contrează doar ceea ce vede personal, nu ascultă bârfa cartierului, îi explică ea. După ce l-a privit în tăcere câteva clipe, l-a întrebat din nou:

- De ce mă refuzi, Mihai? Vezi cât te rog.

- Draga mea, ce vom face dacă ne prinde într-o zi? S-ar putea să trecem prin cine știe ce dramă.

- Ar fi cu atât mai bine pentru noi. Abia putem afla pe ce drum să ne îndreptăm împreună.

- Păi, dacă astfel vrei tu să te răzbuni pe Dolman, de ce te folosești de mine? Ca motiv pentru a scăpa de el? Nu consideri că este mai bine și legal să divorțați?

- Ei, dacă aş aştepta calea legală a divorţului, nu am nicio speranţă, voi rămâne soţia lui până voi îmbătrâni, iar eu tocmai asta nu vreau să se întâmple.

- Nu înţeleg, spune Mihai.

- Ce este atât de greu de înţeles? Dacă introduc acţiune de divorţ, nu am nicio şansă pentru că are „pile” peste tot, aici în Cernavodă. Şi casa în care locuim este a lui, moştenită de la părinţi, iar eu nu am niciun drept, pot doar să-mi iau valiza şi să plec, în cel mai fericit caz. De aceea tot insist să vii la noi, în gazdă, ca să fim împreună şi să trăim puţină fericire, sex şi libertate, pe care să le furăm din patrimoniul lui Dolman. Asta era singura mea speranţă.

- Dar mie nu-mi place să fur de la alţii. Vreau să am ceva care să fie numai al meu – a protestat Mihai. Iar dacă vrei să continuăm prietenia noastră, trebuie să accepţi să ne întâlnim în camera aceasta, pentru că nu-ţi pot oferi altă posibilitate.

- Nu am altă alternativă, deşi eu aş fi vrut să duc o altă viaţă cu tine, dar ...

- Ce motiv are să te țină acasă la vârsta ta?

- Gelozia. Nu vrea să mă întâlnesc cu altă lume. Doar în cercul lui de prieteni mă ia cu el la unele sindrofii şi nu-l pot refuza, trebuie să-i cânt în strună. Îmi tot spune că în societatea prietenilor şi şefilor, asta dă bine, iar un şef care cade, se mai poate ridica greu sau deloc. El a fost căsătorit cu o ilegalistă, cu opt ani mai în vârstă decât el. Uneori, în cercul lor de prieteni şi eu mă simt ca o bătrână „decăzută”, parcă mi-au dispărut toate ambiţiile profesionale şi orice nădejde de viaţă, nevoită să accepte rolul de bibelou printre atâtea „antichităţi”. În prezent nu am niciun fel de distracţii, nici împliniri sufleteşti, fiind nevoită să mă mulţumesc cu starea materială bună pe care mi-o oferă el şi de care îmi aminteşte des: „Ce îţi lipseşte? Nimic”.

25 de ani este diferenţa dintre noi, spune Viky, ca în transă, aşa că răzbunarea la care te-ai referit tu nu este decât

una care vorbește de sentimente și tocmai, de aceea pun eu atâta preț pe orele și minutele când noi doi suntem împreună și ne putem bucura în voie de trupurile noastre tinere. Asta este viața mea, Mihai. Poate acum mă vei înțelege, a mai spus ea, izbucnind într-un plâns spasmodic, cu suspine și sughituri.

Mihai o mângâia, îi ștergea lacrimile și încerca s-o liniștească. De această dată o credea în totalitate, considerând-o sinceră; renunțase la masca ei obișnuită spoită cu o doză de cinism, devenind Viky cea adevărată.

- Îți înțeleg situația, dar acum liniștește-te! o ruga el.

- Este o dramă, Mihai, pe care continuu s-o trăiesc, de aceea aș vrea măcar tu să-mi înțelegi comportarea față de familie, care nu-mi face cinste în calitate de soție.

- Te înțeleg, deși nici eu n-am ajuns să înțeleg prea bine ce este viața, dar voi depune eforturi s-o înțeleg în viitor, ca să pot hotărâ ce am de făcut.

Deocamdată știu că vreau să trăiesc, privind viața cu ochii larg deschiși, pentru a o înțelege și învăța.

Când eram în facultate, am citit biblia – pe furiș, că dacă se afla, o pățeam. Acolo scrie că trebuie să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși, dar, spre mirarea mea, am întâlnit în practică, în viața normală, o cu totul altă atitudine: unii oameni luptă împotriva semenilor lor cu scopul de a-i distruge.

De asemenea, în școală am învățat despre Inchiziția lui Torquemada, din secolul al XV-lea, care îi consideră „eretici” pe toți cei care aveau idei contrare bisericii și îi condamna la moarte prin acea metodă crudă „arderea pe rug”. Se cunosc cazurile lui Galileo Galilei și Giordano Bruno – mari oameni de știință și mulți alții.

- Tu îmi vorbești de biblie și de morală, dar nu vezi câți slujitori ai bisericii își permit să încalce și astăzi regulile statornicite de înaintașii lor. Totul este compromis, Mihai, nimic nu mai este pur ca altă dată.

- Pentru mine viața este importantă și nu am de gând să renunț la ea, spune Mihai. Dimpotrivă, vreau s-o trăiesc și să aflu ce mistere ascunde.

- Nici eu n-am trăit-o, doar am supraviețuit, în condițiile în care viața mi-a fost organizată și dictată de alții după știința și după gusturile lor. Mi-a fost foarte greu.

- Te cred. Tocmai de aceea aș vrea – mă amănesc și eu cu gândul – să apuc s-o trăiesc după propriile mele reguli și nu dictată de alții.

- Ar fi bine să pot face și eu cum spui tu, dar nu mai sper să vină acele vremuri sau, poate, nu le vom mai apuca noi, generația de astăzi, i-a spus ea, privindu-l printre gene, să-i vadă mimica lui Mihai.

Ar fi vrut să-l întrebe ceva și nu știa cum, dar a început rar:

- În ultima vreme am senzația că tu nu te mai bucuri ca altă dată, de clipele când suntem împreună. Mă refer la acele clipe de iubire și contopire și la momentele de tandrețe pe

- Te înșeli! a întrerupt-o el brusc. Mă încântă toate clipele petrecute cu tine, unele parcă îmi dau viață, dar mă exteriorizez mai puțin zgomotos.

- Așa mi s-a părut ... a mai spus ea rămasă pe gânduri.

Mihai o privea oarecum compătimator. Constatase că ea are unele manifestări de om debusolat, de pasiv, care aleargă peste tot să găsească un punct de sprijin și, poate, a unei posibilități de a se salva din situația în care se află. Se gândea, poate, la el, ca la un „accident” din viața ei, dar de care devenise tot mai dependentă și tot mai conștientă de asta, în același timp, dar nu putea renunța la el deși se temea că îl va pierde. Ceea ce nu știa Viky atunci era faptul că Mihai începuse s-o iubească și, la rândul său, căuta soluții ca s-o păstreze lângă el cât mai multă vreme. Nu voia ca relația lor să ajungă o amintire.

Suferea și el din cauza ei, dar nu-i putea spune să plece și să renunțe la relația lor. Ceva îl oprea. Se obișnuise mult cu ea, încât îi plăceau gesturile ei, frumusețea trupului și căldura pe care el o emana, precum și realizarea actului sexual, care le aducea împăcarea de fiecare dată, făcându-i să uite de toate neînțelegerile dintre ei. Mihai recunoștea că în acele momente uita chiar și de ing. Dolman, de care discutaseră câteva momente mai devreme.

- Cum să mă despart de ea? a rostit Mihai, fără să-și dea seama, deși o făcuse în șoaptă.

- Asta vrei? l-a întrebat ea, care îi auzise șoapta. Nimic mai simplu. Spune-mi să plec și se rezolvă totul, se rezolvă ca între doi oameni normali, civilizați! Este atât de ușor, iar despărțirea vine de la sine, fără ceartă, aproape fără a se băga de seamă, a răspuns Viky cu vocea sugrumată. S-a oprit puțin, apoi a continuat, cu cuvinte egale, liniștite: în acest caz eu voi rămâne tot măritată cu Dolman, iar tu te vei îndrepta spre o nouă iubire. Poate te și însori, că ești tânăr, frumos, deștept și cu viitor.

- Alceva am dorit să spun. Doi oameni, bărbat și femeie, care trăiesc alături clipe de iubire, se atașează unul de celălalt și le vine greu să se despartă.

Totdeauna există întrebări care și le pun, dar se cere o judecată temeinică pentru a preveni consecințele.

- Desigur, dar dacă tot se nasc asemenea întrebări, consider că cel mai bine ar fi să le discutăm și să ne despărțim prietenește, înainte ca relațiile dintre noi să se altereze pentru a evita să mai trecem și prin alte experiențe păguboase. Nu găsești că așa trebuie?

- Ai înțeles greșit tot ce am spus. Află că mie îmi vine foarte greu să mă despart de tine, a rostit Mihai supărat. Îmi vine foarte greu când ești departe de mine și, mai ales, când știu că aparții legal altui bărbat.

Au tăcut amândoi câteva minute și în cameră parcă era și mai frig sub acea tăcere apăsătoare.

- De ce stai tu acasă? De ce nu mergi undeva, la servicii? Poate chiar în profesia ta, la o catedră din învățământ? a întrerupt Mihai acea tăcere dureroasă. Pierzi atâția ani de servicii care nu se vor regăci în cartea ta de muncă, deși ei trec, se scurg mereu.

Te-ai gândit ce vei face dacă i se întâmplă ceva soțului tău? Dacă îți reiei serviciul, vei fi mai independentă și poți beneficia de dreptul la pensie.

- Ai dreptate, Mihai, dar ce pot să fac dacă el nu mă lasă să lucrez? Mie îmi lipsește curajul cu desăvârșire să încep să mă lupt cu el, să mă cert, etc, așa că sunt speriată, total debusolată și nu sunt în stare să iau vreo hotărâre în acest sens.

De când au murit părinții mei am suferit mult. Închipuie-ți că aveam doar 14-15 ani și de atunci am trecut prin tot felul de încercări. Speram că mă vei înțelege, măcar tu, care ai reușit să mă cunoști mai bine, a spus Viky în timp ce se îmbrăca pentru plecare. S-au despărțit. În ușă ea l-a sărutat spunând:

- Aștept telefonul tău! apoi a plecat.

Mihai s-a culcat, iar seara a mers direct la ecluză, în schimbul III, unde s-a întâlnit cu Mircea.

XII

Am o noutate, fraților!

Într-o după amiază, grupul despre care am făcut vorbire mai des, ieșeau din cantină, pe la ora 15³⁰ și discutau între ei:

- Măine e duminică și suntem liberi până luni, când se schimbă tura, le-a amintit Mihai. Vă propun să facem un duș și să ne culcăm.

- Eu plec în oraș diseară, spune Traian. Care mai merge cu mine? Tu nu mergi la babușca ta, Gică?

- Ai „ciocnire” cu învățătoarea? îl întreabă Gică. Atunci te însoțesc eu până în centru, că azi îi fac o vizită, deși n-am anunțat-o.

Dintre ei lipsea Mircea, care lucra numai schimbul III pentru a urma tratamentul stomatologic, în conformitate cu programul pe care i l-a stabilit doctorița Paula Zamă. L-au găsit dormind și au păstrat liniștea, mergând pe vârfurile picioarelor prin încăpere. După ce au făcut duș, unii dintre ei s-au băgat în pat să se odihnească până la masa de seară, alții s-au bărbierit sau au făcut altceva.

Marcel fusese în vizită la un prieten de la baraca nr. 3, aducând un pachet legat, pe care l-a băgat în dulap și i-a întrebat:

- Cine vrea să bea un pahar de horincă?

- De unde o ai, mă? l-a întrebat Traian.

- Mi-a adus-o de acasă un consătean al meu, care locuiește în baraca nr. 3 și am zis să n-o beau singur.

- Bravo, mă! Bine ai făcut! Țasta e spirit de echipă, nu glumă, fraților! i-a apreciat Gică gestul.

- Bă, Marcele, bă! Tu ești băiat bun, bă. Parcă ți-a ieșit un porumbel din gură, a intervenit Traian, care s-a interesat câte glaje (sticle) i-a adus.

- Trei, mă, dar azi ne ajunge una. Mai bem mâine. Azi nu facem chef, doar câte un pahar fiecare. Este o propunere.

- Tu pune glaja aia pe masă, toarnă în pahare și abia după aia să ne faci propunerea, Marcele! Hai, execută ordinul repede! zice Gică, râzând în hohote.

Mircea se trezise din somn și auzise tot ce se discutase.

- Vedeți cât spirit de colectivitate are Marcel? Nu putea să bea singur, îl laudă Mircea.

- Păi așa ar trebui să fie un prieten adevărat, îl completează Mihai, care căuta de zor pahare în dulap.

- Ce faci acolo, Mihule? Ce cauți?

- Pahare. Nu vreau să aștepte omul cu marfa.

Dintr-o traistă, Marcel a scos un borcan cu castraveți acri, căruia i-a scos capacul și le-a spus tuturor:

- Luați fiecare cum puteți, că farfurii nu am.

- Te-ai orientat bine, colegas, îl laudă Traian. Să știi că sunt foarte buni, taie tăria la hornică. Se vede că ești oșan de-al meu. Acum umple tu paharele, ca să nu mai zici că pun eu prea mult lichid incolor! Așa.

- Ei, hai noroc, fraților! îi îndeamnă Gică, cu paharul ridicat, așteptându-i pe ceilalți să le ciocnească, apoi s-a întors spre Marcel, zicând:

- Spune repede, care îți este propunerea de care pomeneai mai adineauri?

- Da, da. M-am gândit că dacă tot suntem liberi mâine, să mergem la Constanța, ca să facem și noi măcar o plajă ca domnii și să ne mai clătim ochii, văzând niște trupuri frumoase de fete, doar în chiloți. Ce ziceți?

- Nu este rea propunerea ta, apreciază Gică, dar să vedem cine e de acord. Ce zici, Traiane, Mihule?

- Merg, dar aș vrea la Mamaia, răspunde Traian. Aș vrea să văd și eu hotelurile alea noi. Mi-a zis unul că s-au construit sute și au ajuns aproape de restaurantul „Hanul Piraților”.

- Ne ții și tu companie Mihule? repetă Gică invitația.

- Eu am o treabă în oraș și ...

- Ce treabă așa importantă ai? îl întreabă Traian. O fi doamna aia care te-a căutat într-o zi la tabără? Hai cu noi la Mamaia, că pe ea o mai găsești!

- Bine, măi, merg cu voi! răspunde Mihai hotărât.

- Așa, Mihule! zice Gică. Dar ce-ar fi s-o iei și pe ea? Abia o cunoaștem și noi.

- Nu se poate. M-ar refuza, răspunde el dus pe gânduri. M-ai convins, merg cu voi. Mergi și dumneata, nea Mircea?

- Nu pot, Mihule, că diseară intru în schimbul III, mâine vin obosit, iar seara intru din nou. În plus, acolo vom bea ceva alcool, că doar nu mergem să asistăm la o liturghie. Nu vreau să-l supăr pe ing. Radu, care este un om atât de bun. N-am mai fost de mult la mare și eram dornic să merg cu voi, dar ...

- Hai, bre nea Mircea, că ne întoarcem devreme de la mare! De ce vrei să te rupi de colectiv? insistă Traian. Iar acolo doar nu mergem să ne îmbătăm și să ne tăvălim prin boscheți. N-am ajuns chiar așa de rău.

- De ce nu înțelegeți voi că eu nu mai sunt de vârsta voastră și nu mai pot face multe din cele ce faceți voi?

- Lasă, că n-ai ajuns moș, mai ales de când doamna dr. Paula Zama ți-a pus dinți noi. Te-am văzut ieri la cantină cum te uitai lung după ospătara aia cu părul blond, legată peste păr cu o bentiță albastră. Erai gata să-i spui că o aștepti în pat.

- Așa e nea Mircea? îl întreabă Gică. O cunoști?

- O cunosc bine de vreo doi ani de zile, am glumit cu ea de câteva ori, dar n-am avut nimic cu ea. Odată, la o glumă, știți ce mi-a spus? „Știu ce vrei. Toți vreți. Mă priviți toți și vreți să-mi faceți „aia” (ea a zis direct). dar niciunul nu vreți să mă luați de nevastă. Mie nu-mi place doar să fiu tăvălită, la fel ca fufele alea mai tinere”.

Apoi, când i-am spus că mi-ar face plăcere să facem o probă, a râs și mi-a zis direct: „Mai po-ți să rezisti la probă, după atâta muncă? Mergi, mai bine la alea care sunt de meserie și știu să facă amor în toate pozițiile, fufele dracului!” Asta e blonda cu bentița albastră.

- Și n-ai mai insistat? se miră Marcel.

- Nu avea niciun rost, de vreme ce ea m-a trimis la fufele de meserie. Acum lucrează în blocul alimentar unde este

șef de cantină Caraman – machidonul. Acolo toți sunt machidoni aduși de el. Se ajută mult între ei.

- De unde știi că sunt machidoni? îl întreabă Gică.

- Le cunosc limba, că am umblat mult printre ei. Într-o zi m-a trimis directorul general Ionescu să-l chem pe Caraman la el și i-am găsit certându-se pentru 3 kg. de carne lipsă la cântar. Cum să nu înțeleg?

- Înseamnă că și președintele de sindicat este tot machidon, că l-am auzit vorbind tot ca ei, își dă cu părerea Marcel.

- De președinte nu știu dacă este machidon.

Văzând că paharele s-au golit, iar în sticlă nu mai era nimic, Traian i-a avertizat, arătându-se nemulțumit:

- Păi, ce facem colegas, noi nu mai bem nimic?

- Convinge-l pe Marcel, că ar fi mai creștinește să se milostivească de noi și să mai aducă o „moacă”, la fel ca cealaltă! intervine Gică, în timp ce se chinuia să sugă din paharul lui, cu capul dat mult pe spate.

- L-ai auzit, Marcele. Executarea!

- Măi Gică, de ce îi tot zici moacă, întreabă Mihai.

- E un banc cu olteni. Să vi-l spun:

Doi olteni auziseră de o băutură „Sinha Mocca”. Într-o zi au poposit în București și, după ce și-au terminat ce aveau de făcut, au intrat într-un restaurant. „Ce facem, bem o tărie?” îl întreabă Ion pe Mărin. „Bem, mă, de aia albă, de-i zic ăia de la televizor Mocca”. „Păi, comandă tu, Mărine, că te pricepi!”

Cum a apărut ospătarul, Mărin l-a strigat: „Ospătar, două moace la băieți!” a cerut el. „V-am văzut, v-am văzut, de când ați intrat pe ușă” a răspuns ospătarul.

Marcel privea spre Gică, așteptând finalul discuției lor.

- Ce te uiți, mă, așa la mine?

- Să spui dacă i-a servit și ce s-a mai întâmplat?

- Păi, n-ai înțeles ce a spus ospătarul? Că cei doi erau două moace de la țară. Le-o fi dat ceva să bea.

- Aaa! Asta era? Acum pricep.

- Pricepi greu, dovadă că și tu ești o „moacă”, i-a zis Gică, râzând. Acum du-te și mai adu o glajă că mi s-a uscat cerul gurii! Vezi să fie neîncepută! Și fă-te încoa cu ea mintenaș!

S-au străduit și au reușit s-o consume și pe a doua glajă, după care au început să cânte fiecare ce și cum se pricepea, acompaniindu-se cu ușoare lovituri cu furculițele în sticle și pahare.

- Mai încet, măi băieți! Ți atenționează Mircea. Nu vă dați seama că pot trece șefii pe aici și, auzind zgomote, vor intra să vadă ce se întâmplă? Îi deranjați și pe ofițerii care locuiesc cu familiile în baraca din spate. Ce-ați zice să treacă pe aici maiorul de la Miliție?

- Astăzi nu l-am văzut deloc prin tabără, le-a spus Traian. Poate o fi plecat și el la familie, în Constanța?

- Ar fi rușine să afle că tocmai noi am ajuns atât de zgomotoși și producem dezordine. Ne mai vizitează el sau poate vine doar să ne amendeze? continuă Mircea cu dojana și explicațiile necesare.

- Azi este sâmbătă și se poate să fi plecat acasă, intră în discuție și Marcel, dar poate afla când se întoarce că e isteț. Atenție! strigă el, ținând brațul ridicat. Să vă spun o noutate, fraților! Sau nu vreți?

- Spune, mă, odată, nu te mai bâlbâi atâta!

- Atunci faceți liniște! Așa. Joi am fost în oraș și l-am văzut pe Moxu, plimbându-se cu o femeie de-a lor, tot tuciurie ca și el. Bă, fraților, da' era așa de urâtă că semăna cu ciocănitorea Woody, aia pe care o prezintă la televiziune pentru ora copiilor perforând totul cu ciocul ei lung și ascuțit.

- Las-o, mă, pe ciocănitore și spune-ne de Moxu, Ce făcea?

- Nu făcea nimic, discuta cu femeia și se plimbau. Dar noutatea este alta. M-am întâlnit cu un cunoscut din tabăra aia de pe lângă șosea, unde este și un restaurant. Mi se pare că e pe raza satului Mircea Vodă.

- Acolo este tabăra „Făclia”, precizează Mircea.

- Da, da, Făclia, așa a spus și cel cu care am discutat eu.

- Și ce ți-a spus? îl întreabă Gică iritat de așteptare.

- Că pe fata de la baraca nr. 1, de lângă portar, ar fi înjunghiat-o Moxu anul trecut. Zice că trăiseră o vreme împreună, apoi ea și-a găsit alt bărbat și îl tot refuza, deși el voia s-o ia și să plece amândoi în alt loc. Văzând că nu mai are nicio speranță, a „șundrit-o” cu cuțitul.

- E grav, dacă este adevărat, a spus Mircea Boncu.

- Eu mă mir că nu l-a descoperit Miliția până acum.

- Dar tu de ce râzi de femeia lui Moxu, Marcela? Ce, Gherghina aia cu care te-am văzut eu pe centru, este mai frumoasă? Nu este tot una de prin cartier? l-a luat în primire Traian.

- N-o cheamă Gherghina, mă, Sanda mi-a spus că o cheamă. Și e, totuși, mai arătoasă decât Woody.

- Mie mi s-a părut că e bucătăreasă pe undeva.

- De ce vă sfădiți, colegas? intervine Gică. Să fiți mulțumiți că vă acceptă. Toate sunt bune într-un fel, una e croitoreasă, alta laborantă, alta văduvă cu pensie de urmaș – cum este Babușca mea – trebuie să trăiască și ele.

Unde ne-am fi petrecut noi week-end-ul (parcă așa îi zice) dacă n-ar fi fost ele? Și sunt femei din popor, mă.

- Dar Marcela mea este învățătoare, nu e din popor – se laudă Traian. Eu am investit ceva în ea și o consoder că este a mea, măcar până se vor termina lucrările la canal, dar poate neom înțelege pentru a fi împreună mereu.

- Deci, tu vrei să te însori cu ea, concluzionează Gică. Află că și ea este tot din popor. Nu suntem noi, toți, poporul? Iar dacă te însori cu ea, nu te vei mai întoarce acolo, la voi, în Maramureș, încearcă să-l sperie Gică.

- De ce crezi asta?

- Se spune că cine bea apă din Dobrogea, rămâne aici, iar tu ai băut destulă din Carasu și din Dunăre.

- Cine mai știe adevărul, spune Traian, cu privirile fixate pe blatul mesei și cu fața îngândurată.

Mircea se îmbrăca de zor ca să plece la masă și de acolo la servicii, în schimbul de noapte. I-a întrebat:

- Care dintre voi mergeți cu mine la cantină?

- Hai să mergem toți și să continuăm discuția după ce revenim în cameră. Mie mi-a produs foame horinca asta. Ie spune Mihai Iaru. Sunteți de acord?

- De acord! răspunde Gică, da cu o condiție: Marcel să aducă pe masa asta și a treia sticlă.

- Nu e bine așa, îl temperează Mihai. Cred că pentru astăzi am băut destul. Trebuie să ne odihnim, ca să ne putem trezi la ora 6⁰⁰ dimineața pentru a prinde acceleratul de 7⁴⁰. Lăsați-o pe aia pentru mâine, când vom reveni de la plajă! Tot ce este mult strică – știți proverbul.

Parcă ziceați că plecați în oraș, Traian, la întâlnire cu Marcela, iar Gică la Babușca?!

- În situația în care ne găsim, renunțăm. Și așa este târziu, se scuza Gică și nici n-am anunțat-o că mă duc.

- Dacă plecăm în oraș, aveam de gând să cumpăr niște vin Murfatlar, din acela cu corăbioare – zice Traian, dar a venit ăsta cu horinca și ... e un „încurcă lume!”

- Acum tot voi sunteți nemulțumiți? îi întreabă Marcel.

- Ba suntem mulțumiți, Marcele! zice Gică, dar suntem și îngrijorați, în același timp.

- De ce sunteți atât de îngrijorați, mă?

- Păi, zi și tu, dacă nu bem noi horinca, s-ar putea să vină și s-o bea alții în lipsa noastră, se tânguie Traian. N-ar fi mai bine s-o bem noi? Pe principiul: „decât să-i ducem grija, mai bine să-i ducem dorul”. Nu zic bine?

- Măi, Traiane, dar tu ești foarte hotărât, intervine Mihai. Nu știam că tragi la măsă, doar că îți place uneori.

- E mare sugativă! îl gratulează Gică, dar azi am fost și eu de partea lui, când a prezentat principiul ăla. Ar fi bine, când ne întoarcem de la plajă, s-o găsim și s-o bem tot noi, dar ... mai știi?

- Eu plec! strigă Mircea din prag. Hai cu mine!

Au plecat toți la masă. Pe drum, Traian l-a întrebat pe Marcel dacă a ascuns sticla.

- E pusă bine, a răspuns Marcel. N-o găsește nimeni.

- Adevărul este că ești cam zgâscit. Eu nu procedez așa când aduc ceva, îl ceartă Traian.

... Când s-au întors de la cantină, Marcel a scos din fundul dulapului o sacoșă, din care a scos o sticlă învelită în prosop de baie. A scos-o și a pus-o pe masă.

La vederea sticlei, toți s-au bucurat, dar Gică i-a făcut teoria comunismului, unde toate sunt ale tuturor:

- Brava, Marcele! Ai făcut bine că ai adus-o! Totul trebuie folosit în comun, așa cum glăsuiește directiva congresului al XXII-lea al PCUS că ele aparțin poporului. Toamnă cu nădejde în pahare! spune el râzând.

Acum este rândul tău, Mihai să ne explici cum vine chestia cu belșugul de bunuri materiale, pe care îl aduce cercetarea tehnico-științifică. Am văzut că stai destul de bine cu învățământul politico-ideologic. Te pricepi.

- Tu ce ai vrea să știi? Tocmai acesta este rolul cercetării științifice în cadrul revoluției tehnice, să creeze acel belșug de bunuri materiale pentru societate, dar și mijloace

tehnice care să ușureze munca fizică, brută, a oamenilor, iar treptat, chiar să-i înlocuiască.

Poate ați auzit că au fost realizați roboții care pot lucra în locuri unde sunt condiții toxice sau periculoase pentru oameni.

- Înțeleg, dar oamenii ce vor face, dacă se va produce suficientă tehnică, capabilă să lucreze în locul lor? Noi, cei care lucrăm aici, vom rămâne șomeri? De ce îi mai criticăm pe cei din lumea capitalistă?

- Vezi că n-ai înțeles? Așteaptă să termin! Văd că tu iei totul mecanic, nu iei în calcul și alți factori.

La început, mijloacele tehnice perfecționate nu vor putea înlocui omul în totalitate, dar îi vor ușura munca și nu va mai fi nevoie să lucreze tot opt ore.

- Sau mai multe! sare Gică, roșu la față, adică 10-12 ore, program prelungit și sâmbătă și duminică.

- Tocmai acesta va fi rostul lor, să crească viteza de lucru, productivitatea muncii și reducerea timpului de ocupare a omului în procesul muncii. Acestea vor duce la eliberarea lui și își va putea folosi timpul rămas pentru calificarea în mărirea noii tehnici, în ridicarea nivelului cultural, prin școli sau studiul individual și pentru relaxare: plimbări, vizite, excursii, drumeții, în țară și în străinătate.

- Păi, asta se cheamă boierie curată, zice Traian. Cred că a avut dreptate țigancă, ghicitoarea aia care i-a prezis lui Marcel că va trăi 85 de ani. Altă viață!

Gică tot nu era suficient de lămurit cu tehnica nouă, care va lucra în locul omului și a intervenit:

- Măi Mihule, în timp ce explicai tu toate avantajele noii tehnici, eu mă gândeam la viața țăranilor noștri din sate, care muncesc din zorii zile până se face noapte în Cooperativele Agricole de Producție (CAP) aproape pe degeaba. Își pun mămăliga și ce-o mai da Dumnezeu, în traistă și o sticlă cu apă,

pe care o beau aproape fiartă din cauza arșiții verii și muncesc de zor pe răzor. Băi, fraților, vă spun că munca pământului este foarte grea! De aceea acceptă ei ușor să vină aici, la canal, unde nu e deloc ușor, dar au găsit alte condiții: mănâncă la ore fixe o mâncare caldă, dorm în paturi curate, fac duș, nu se mai spală în butoiul de lângă fântână, nu mai ies în ger pentru a merge la wc în curte, acesta fiind în interiorul barăcii, au salarii bunele, etc.

- Țăranii au fost aduși în orașe de când a început industrializarea intensivă pentru a asigura forța de muncă în fabrici și pe șantiere – explică Mihai. Este adevărat că ei se simt desrădăcinați din comunitățile lor și mulți preferă să facă naveta din sat la locul lor de muncă și să se adapteze ceva mai greu.

- Atunci, asta nu înseamnă că fac și ei parte din clasa muncitoare, ca noi toți de pe aici? întreabă Traian Badiu.

- Greșești, Traiane! îl contrazice Gică. Unii dintre ei nu se vor simți niciodată că fac parte din clasa muncitoare, nici până la sfârșitul anului 2000, dacă îl vom apuca noi.

- De ce, mă? Că doar și ei trăiesc viața de muncitori pe șantiere, ca și noi. Și de ce te temi că nu vom apuca anul 2000? Mai ales dacă vom lucra numai câte patru ore pe zi, cum zice Mihai. Eu îl cred, spune Marcel.

- Înseamnă că tu n-ai înțeles psihologia țăranului, continuă Gică să explice. Ei trăiesc aici, pe șantier, alături de noi, dar gândul le este tot acasă, la îndeletnicirile cu care s-au născut și au trăit și la grija familiilor lor, la obiceiurile lor, pe care nu le uită ușor, adaugă Gică, cu oarecare superioritate de cunoscător.

Râde, semn că și-a adus aminte de ceva mai hazliu:

- Săptămâna trecută am fost în oraș și am ajuns dincolo de secția de produse petroliere, în cartierul pe care toți îl numesc Katanga. Acolo este un bufet și în fața lui se încinsese

o bătaie între țigani și vreo 10-12 țărani, pe care i-am recunoscut că locuiesc cu noi în tabără, în barăcile 11 și 13; am stat de vorbă cu ei și mi-au spus că toți erau din satul Licurici, județul Teleorman.

Ce se întâmplase? Un țigănuș venise la mesele lor din bufet să le ceară bani, dar ei au refuzat și l-au alungat de la masă, numindu-l „baragladină”. Țigănușul s-a tăvălit pe jos și a început să urle, zicând că l-au înjurat, ceea ce nu era adevărat. Când au ieșit în fața bufetului, cei 12 au fost înconjurați de liota țigănească și a început bătaia. Să-i fi văzut pe țărănuși cum mânuiau niște bucăți de țevi metalice sau fier-beton, așezați spate în spate câte doi, de ziceai că te afli în luptele spartane din vremea lui Spartacus.

Luptau vitejește, de-ți era mai mare dragul și au reușit să-i învingă pe balaoacheși, după care sa-u retras strategic spre tabără, lăsând în urma lor vaiete, ocăreli și înjurături.

- De unde aveau ei țevi? îl întreabă Marcel.

- Nu sunt atâtea peste tot prin șantier? Dar ei le purtau pe mâneca salopetei, dovadă că se pregătiseră din vreme să le folosească, în caz de nevoie, pentru a se apăra de tot felul de derbedei care viețuiesc în zona canalului, localnici sau veniți pe canal.

Mihai se întinsese pe pat și voia să doarmă, astfel că a făcut apel la ceilalți să facă la fel:

- Hai să-i mulțumim lui Marcel pentru hornică și să ne culcăm, pentru a prinde trenul de la 7⁴⁰ de mâine de dimineață!

- Să trăiască și să mai dea! a strigat Traian vesel.

- Va avea destul timp să mai dea. Nu i-a prezis ghicitoarea că va trăi 85 de ani? El este cel mai sigur dintre noi că va apuca finalizarea construcției canalului, a adăugat Gică. Mai ales dacă se va însura cu vreo dobrogeancă și va rămâne pe aici.

- Așa va fi, susține și Traian. Nu i-a zis că va avea cinci copii? Îi faci marinari pe toți, Marcele?

XIII

La plajă, pe nisipul de la Mamaia

Dimineața, pe la ora 6⁰⁰, Traian s-a ridicat din pat și a strigat, ca la armată:

- Deșteptarea!

- De ce țipi, mă, așa? I-a certat Gică. Cei din camerele vecine dorm, s-au întors de la muncă.

- Nu ne-am înțeles că trebuie să plecăm de dimineață? răspunde Traian.

- Și pentru asta trebuie să țipi ca un apucat?

- Bă, eu am fost gornist în armată și în fiecare dimineață sunam deșteptarea. Hai, sus! ca să mâncăm ceva la cantină și să avem timp să prindem trenul.

S-au ridicat toți din pat, s-au spălat, unii s-au bărbierit și se pregăteau să meargă la masă.

- Du-te în cealaltă cameră și scoală-l pe Marcel, că merge și el cu noi! îi spune Mihai. Acolo să nu mai strigi, că îi trezești și pe ceilalți! Mișcă-l ușor și șoptește-i că plecăm.

Marcel era gata îmbrăcat. Auzise „goarna” lui Traian. Au mers la cantină și au mâncat, apoi s-au grăbit să ajungă la gară, cu zece minute mai devreme.

Au urcat într-un compartiment unde mai era o singură persoană, care a coborât în gara Medgidia. Rămânând doar ei, și-au aprins țigările și s-au sfătuit unde să meargă la plajă. Gică le-a propus plaja Mamaia:

- Eu zic să mergem la Mamaia, că n-am mai fost de anul trecut! Ce ziceți?

- Sunt de aceeași părere, intervine Mihai, dornic să mai vadă stațiunea Mamaia pe care n-o mai văzuse decât o dată, în 1972, când fusese și în tabăra de la Costinești. Am auzit că s-a construit mult, sunt hoteluri noi.

- Da, încuviințează Traian, care umblase prin toată stațiunea. S-a ajuns cu construcția hotelurilor până aproape de restaurantul „Hanul Piraților”. Anul trecut, prin luna septembrie am fost acolo cu niște prieteni și am hoinărit prin toată stațiunea.

- Mamaia! repetă Marcel. Ce nume!

- Ce, nu e frumos? îl întreabă Gică. Este numele de alint al bunicelor noastre.

- Este frumos, dar puteau să-i spună și altfel.

- Cine mai știe motivul de atâția ani, din 1910.

Pe coridor s-a auzit vocea baritonală a conductorului de tren: „Urmează gara Constanța!”

Au coborât și au mers în stația de troleibuze:

- Luăm troleibuzul nr. 40, le explică Traian.

- Dar pe ăsta scrie „Gară-Pescărie”, zice Marcel, care nu mai fusese la Mamaia. Ce căutăm la pescărie?

- Nu vezi, mă, că ăsta are nr. 40? Ce dacă scrie și pescărie? Trece pe lângă pescărie și oprește la cap de linie, în apropierea hotelului „Parc”. Coborâm și străbatem stațiunea pe jos, putând să ne oprim unde dorim să facem plajă, explică mai departe Traian.

- Abia aștept să ajungem odată la Mamaia, zice Gică. M-am încălzit de tot în aglomerația din acest troleibuz, îmi ia foc cămașa, șoptește Gică.

- Da, e cald, răspunde Mihai. Ne coacem de tot aici.

Au coborât la cap de linie și, după ce au trecut de hotelul Parc, Traian le-a făcut o propunere:

- Vreți să ne oprim pe plaja din fața stației de radio „Radio-Vacanța”? Abia mai ascultăm muzică, poate halim ceva de pe la chioșcuri, poate o bere.

- Aici este cam aglomerat, constată Mihai și le propune să meargă mai departe, poate găsesc un loc liber.

Marcel a privit spre Nordul plajei și s-a speriat câte mii de oameni populau plaja, încât a strigat:

- Ia uitați-vă, fraților, câtă lume este pe plajă la ora asta! Cât vezi cu ochii, peste tot e lume, atât pe nisip, cât și în apă. E de mirare câți sunt.

- Aceștia pot să spună că sunt oameni fericiți, zice Gică, cu o oarecare părere de rău în glas.

- De ce spui asta, Gică, îl întreabă Mihai.

- Pentru că au primit concediul de odihnă vara, în toiul sezonului estival. Ziua pot face plajă, iar seara pot merge la un teatru sau la un concert, într-o discotecă sau la restaurant, continuă să mormăie Gică, nemulțumit de actualul său statut de muncitor.

- Să știi că nu se duc toți la teatru sau concerte.

- Și eu sunt de aceeași părere, zice Traian. Mulți preferă să stea pe nisip, cu burta la soare până când se prăjesc de tot, devenind roșii ca racii. Uitați-vă la barca de acolo, pe care fâlfâie un steag! Lângă ea, pe cearșaf, aproape de omul cu maimuța, este o femeie bronzată, de parcă este o castană coaptă, abia căzută din pom.

- Am mers destul, le-a spus Mihai. Hai să ne așezăm aici, unde este mai mult loc liber!

... S-au dezbrăcat și s-au așezat direct pe nisipul fierbinte, numai în slipuri. Cearșafuri nu aveau.

- Era bun un cearșaf, dar ...

- Nu e al nostru, ci al taberei, iar dacă ar afla administratorul, ne-ar jupui de piele, spune Marcel.

- Să ne mulțumim cu ceea ce avem! îi liniștește Mihai, privind și el spre cei care aveau toate dotările necesare, inclusiv umbrele mari închiriate, care să-i apere de soarele torid de la amiază, când frige ca un cuptor.

- Acum ați înțeles de ce îi fericesc eu pe turiștii de aici? îi întreabă Gică. Pentru că ei și-au câștigat dreptul de a se odihni după un an de muncă, de stres și de alergătură prin viață. Ceaș mai vrea și eu să fac concediul după alegerea inimii, dar nouă ni se dau 21 de zile pe timp de iarnă, când șantierele nu funcționează, din cauza gerului și zăpezii.

- Poate vom merge și noi în concediu vara, după ce se termină canalul, e de părere Traian.

- Sau, poate, vom avea mai mult noroc în acel comunism desăvârșit pe care ni l-a explicat Mihai atât de frumos, când vom lucra numai patru ore pe zi, iar celelalte patru ore vor lucra pentru om aparatele create în vederea ușurării muncii, mai zice Gică, privindu-l pe Mihai cu coada ochiului.

- Măi, eu nu știu când și dacă vom avea noi parte de beneficiile comunismului și de acele aparate, degeaba mă ironizați voi. V-am înșirat date din documentele de propagandă pe care le-am citit. Desigur, aș vrea și eu să muncim cât mai puțin să ducem o viață fără griji, să avem posibilitatea să ne ridicăm nivelul profesional, cultural și să fim fericiți, cu zâmbetul pe buze.

- Deși n-am ajuns în comunism, privind peste lumea asta de aici, întinsă la soare, constat că toți sunt liniștiți, pe nimeni nu interesează altceva decât să facă plajă, spune Traian. Ce griji să mai aibă, dacă masa le este asigurată încă de când și-au cumpărat biletele?

Gică se ridică în picioare și, privind peste plajă, șoptește, clătinând din cap:

- Vacanțele oamenilor nu seamănă între ele, sunt diferite ca și oamenii, sub toate aspectele. Care mergeți cu mine în apă, că simt că îmi ia pielea foc?

- Este bine să mergem câte doi, pentru a ne păzi hainele, este de părere Mihai. Nu ne-ar avantaja deloc să ne întoarcem la Cernavodă fără bani și doar în slip.

- Ai dreptate, Mihule. Într-o asemenea situație, ar trebui să mergem pe jos până la Cernavodă și să ne grăbim să ajungem până la ora când vom intra în „șut”, că nici de bilete nu mai putem discuta.

Au făcut baie pe rând, apoi au stat toți la soare, în picioare, pentru a li se usca slipurile.

- Ar fi bine să mergem să mâncăm ceva, le-a propus Mihai. Unde ziceți să mergem?

- Hai în Satul de Vacanță! propune Gică. Știu acolo un restaurant cu terasă afară, sub pomi, de-i zice „Feciorii Vranceoaei”. Se mănâncă bine, bem și o bere.

Fiind toți de acord, s-au îmbrăcat și au plecat. Spre ora 14⁰⁰ au ajuns la podul care traversează canalul prin care ghiolul mic se unește cu ghiolul mare.

- Unde zici, mă, că e restaurantul ăla? întreabă Marcel.

- Uite-l, mă, aici! strigă Traian.

Avea poarta și firma lui acoperite de iederă, d'aia nu se vedea. El a împins porțița masivă din lemn și i-a invitat, cu plecăciune: „Poftiți, pe aici, domnilor! Grădina este acolo!”

Dinspre bucătărie venea un miros plăcut de mici și frigărui, încât își făcea o teribilă poftă de mâncare.

S-au așezat la o masă liberă și s-au sfătuit:

- Ce luăm, băieți? i-a întrebat Mihai.

- Mici, câte patru mici! se agită Marcel. Eu n-am mai mâncat de multă vreme și-mi este poftă. Miros atât de frumos!

- Tu ce zici, Gică?

- Eu sunt de acord să luăm câte o friptură, apoi să bem câte o bere și să plecăm înapoi, la tabără, unde ne-am învățat. Pentru azi ne ajunge: ne-am însorit, ne-am îmbăiat în mare și ne-am clătit ochii cu trupurile frumoase aflate pe plajă, acum să mâncăm ceva și să ne întoarcem acasă, pentru că noi avem griji, nu suntem turiști! Acum înțelegeți?

- Dar eu vreau mici, insistă Marcel.

- Atunci, tu iei separat, mici!

- Iau o friptură cu voi, dar și doi mici, că mi-e poftă.

- Bine, mă, ia și doi mici! acceptă Gică. Dar nu te-ai săturat tu de fasole cu ciolan sau cu câte două bucățele de șuncă, abia sesizabile? Iar micii înseamnă tocătură prăjită sau friptă pe grătar, cu mult fum, care cade greu la stomac. Cred că este mai bine să luăm câte o friptură mare, cât talpa cizmei, că poate merităm și noi după atâta muncă.

- Bine, mă, m-ai convins. Renunț la mici.

Ospătarul care a venit le-a luat comanda: „patru fripturi mari, bine rumenite, dar nu uscate, cu garnitură de legume: roșii, ardei și cartofi natur, și patru sticle cu bere locală”, așa cum hotărâse Gică.

După ce au mâncat și au băut berea, Marcel i-a întrebat:

- Mai luăm câte o bere? Le dau eu.

- Se acceptă! au strigat ceilalți, în cor.

Marcel i-a făcut semn ospătarului să mai aducă patru sticle cu bere, apoi a spus colegilor săi:

- Eu credeam că aici vom bea cel puțin un metru de sticle cu bere și câte 5-6 mici de fiecare, dar cu voi....

- Îți apreciem buna intenție, pe care o poți pune în aplicare altă dată, nu acum, îl sfătuiește Mihai. Vezi și tu ce zăpușeală este în atmosferă, iar noi, la ora 22⁰⁰ intrăm la muncă. Ar fi bine să plătim și să plecăm. Este prea cald și ne topește de tot până la tabără.

Când am coborât din troleibusul nr. 40 în stația de la gară, pe trecerea de pietoni au întâlnit trei doamne, pe care Traian le-a abordat cu cuvinte care indicau intenții languroase, așa cum erau și zâmbetele tinerelor femei; una era îmbrăcată într-o rochie foarte transparentă, expunându-și trupul vederii și toate treceau semețe, cu un răs seducător, lăsând în urma lor, ca o trenă, un parfum care te amețea. Se lăsau fotografiate de un bărbat la fel de tânăr ca ele, îmbrăcat într-un tricou, pe pieptul căruia era desenat un cap de câine, cu limba roșie. Toate au întors capul spre obiectivul aparatului de fotografiat în același timp.

- Băăăă! zice Traian cu o sublimă indiferență, dar parfumul ăsta al lor e mai puternic decât un gaz de luptă lansat de inamic.

Între timp Marcel a întrebat-o ceva pe una dintre ele, dar alta a oprit-o să-i răspundă, spunând:

„Lasă-l dragă în pace! Nu-l vezi că este de la țară? Abia a scăpat și el din țarc, dar încă mai simte nevoia să împungă cu coarnele”, a adăugat ea cu un aer de inteligență superioară. „Nici mie nu mi s-a părut a fi vreun lord. Poate unul fără moștenitori, fără avere” a răspuns cealaltă.

- Vezi, Marcele, dacă nu-ți vezi de drumul tău? Ai primit ceea ce meritai, îl cerată Mihai.

- Este morala pe care s-ar putea s-o primești chiar de la niște prostituate, Marcele, intervine Gică. Fiind bine îmbrăcate, te iau la mișto. „A scăpat din țarc”.

- Domnule, ce comedie mai este și cu prostituția asta? se întreabă Traian. Noroc că la noi nu se face pe față.

- Să încetăm discuția asta, până ajungem pe peron! propune Mihai.

Au luat bilete și au mers pe peron în așteptarea trenului. Mai aveau 25 de minute până trăgea la peron.

- Zii, Mihai! îl întreabă Traian.

- Ce să zic?

- Povestea aia cu prostituatele.

- Prostituția – începe Mihai cu vocea scăzută – este cunoscută încă din antichitate; unii zic de când e lumea. Este un fel de insașițate în fața vieții, care seamănă cu bovarismul.

- Ce este bovarismul? îl întreabă Marcel.

- Ai citit romanul „Madam Bovary”?

- Nu.

- Atunci e mai greu. Dar este exemplul pe care l-a dat acea Madam Bovary din roman, întruchipând cel mai bine rolul de prostituat de lux. Îți recomand să-l citești!

Prostituatele n-au nici principii, nici liniște, de aceea, prin ele natura cunoaște o degradare completă și totală, prostituția fiind secreția unei lumi fundamental bolnave, rău întocmite, chiar absurde, a unei lumi urâte.

Eu nu sunt un tip exclusivist din fire, dar nu sunt de acord nici cu marele profesor Pitagora, care cerea expres să se respecte regulile pudorii, iar femeilor să li se pună obligatoriu centura de castitate; dar nu sunt de acord nici cu dezmațul sexual, și nici cu pornografia.

%

Acum, când scriu aceste rânduri, după ce au trecut 22 de ani de la finalizarea lucrărilor canalului Dunăre – Marea Neagră, gândul îmi fuge la Mihai Iaru, pe care îl văd tânăr, plin de principii sănătoase și de dorința de afirmare. El credea că toate relele se produc în lumea capitalistă, la noi nu vor ajunge niciodată să umble pe stradă prostituatele. Nici eu nu credeam atunci în totalitate, dar am trăit să văd aproape la fiecare colț de stradă unde sunt restaurante, școli, facultăți sau alte locuri de adunare, câte o „nepoată” a doamnei Bovary, acele păpuși ale sorții, femei precare și frivole, nestatornice, dar speriate de

simulacrul lor de viață care le scapă printre degete zi de zi. Cunoscând toate acestea, eu – autorul – m-am apucat să studiez mai aprofundat viața unor asemenea femei și am scris cartea „Vieți în derivă”.

Cauzele sunt multiple:

Unele femei devin prostituate pentru că nu și-au găsit împlinirea în dragoste, ori au fost păcălite prea ușor și atunci suferă de o penibilă neputință; altele sunt frigide și tot căutând bărbați care să le satisfacă, devin cochete înverșunate și sunt nefericite, dovadă că ele au avut senzația clară că dragostea ar trebui să fie altceva, poate să semene cu cea din filme.

Cu prilejul exercitării acestei „meserii”, prostituatele dau peste tot felul de drame sentimentale, boli incurabile, unele catastrofe familiale autentice, care le determină să se refugieze în nevroză, încercând să fugă de acel vid și de inevitabila lor decădere. Păcat că prostituția primește și ascunde și unele femei inteligente, titrate, care, în timp ce devin viitoarele profesioniste ale sexului, acum mai nou – prostituate de lux – cu tarif important.

%

Discuția lor de pe peron a devenit și mai ineteresantă și l-au tot întrebat pe Mihai, până când i-au pus întrebarea cheie: „De unde știi tu toate astea?”

- Bă, Mihai, tu ești deștept și ai o voce plăcută. Nu era mai bine să te fi făcut popă? l-a întrebat Traian Badiu.

- Așa cred și eu, Mihule – a intervenit Gică, că ai fi trăit mai bine ca noi și nu erai nevoit să muncești atât de mult. Știi de ce? Popa stă degeaba toată săptămâna, iar duminica vine la biserică, cântă o oră-două și gata. Toți sunt grași, bine îmbrăcați și nu scapă niciun botez, nuntă sau înmormântare, de unde tot câștigă .

Bunicul meu din partea mamei a fost clopotar și paracliser la biserică. De la vârsta de 12 ani ei mi-au fost părinți și m-au îndrumat în viață. Mă rugam adesea să mă ia cu el la biserică și m-a învățat să trag clopotul pentru liturghie, înmormântări, diferite sărbători, etc. Cu acel prilej am văzut și eu cum trăiește un preot de țară. Să știi că o duce bine, Mihule.

- Poate că ai dreptate, Gică, dar mie o asemenea profesie nu-mi place, a răspuns Mihai.

- Bine, am înțeles! Dar, vorbind despre prostituție, să știi că eu mă tem să am relații cu ele, nu numai din cauza bolilor venerice, dar îmi este silă de ea când știu că o folosesc mai mulți și că dacă n-o iubesc, nici nu pot s-o posed. Asta sunt eu și cred că o pot face numai acei „bărbați săraci cu duhul”, care merg doar să se descarce. Mie îmi produce repulsie.

- Măi, Gică, află că în zilele noastre mulți bărbați și femei au pierdut gena iubirii și au uitat că dragostea, alături de religie și artă, este un mijloc de cunoaștere a lumii. Ce să facem dacă uneori sunt mai puternice instinctele animalice?

- Da, Mihule, eu aș vrea să fie prețuite acele clipe unice, înălțătoare, când cei doi parteneri se iubesc și, cu prilejul împreunării lor ajung în „Paradis”, unde să continue acel zbor, în plutare lină, ca atunci când cobori din văzduh cu parașuta, în aerul răcoros și binefăcător. Este o dovadă că hormonii au fost prezenți și au lucrat bine, la fel ca în versiunea științifică a „fântânii tinereții”.

- M-ai întrebat mai adineauri, de unde știu eu toate acestea. Din cărți le știu. La fel ca și Gică. Eu am citit foarte mult, cam tot ce mi-a căzut în mână. Din orice se învață ceva. Important e să citești. Nu neg faptul că practica are rolul ei în toate.

- Asta zic și eu, intervine Traian umflându-și pieptul. Pe tine te-a învățat multe lucruri, în special acelea legate de iubire, doamna aia frumoasă, care te tot caută la poarta taberei noastre.

- Poate fi și așa, dacă spui tu. Acum hai să urcăm în tren! Vom mai vorbi când vom ajunge în tabără! pune Mihai capăt discuției când trenul se oprișe la peron.

- Ce să mai discutăm, Mihule? Ar fi bine să facem un duș, pentru a scăpa de nisipul lipit de piele, apoi să ne odihnim vreun ceas, că intrăm în șut la ora 22⁰⁰, propune Gică.

Când au ajuns în camera lor, l-au găsit pe Mircea dormind și Mihai le-a făcut semn să păstreze liniștea, dar Mircea i-a auzit și s-a trezit din somn, întrebându-i:

- V-ați întors, fraților? Cum ați petrecut la mare?

- Bine, a răspuns Mihai pentru toți. Am făcut plajă, baie, la Mamaia, apoi am trecut în satul de vacanță și am intrat la grădina restaurantului Feciorii Vrâncioaiei, unde am mâncat câte o friptură și ne-am răcorit cu o bere.

- Cât este ceasul?

- Aproape 17⁰⁰, îi răspunde Mihai, privindu-și ceasul de la mână.

- Deci am dormit trei ore. E bine.

... După ce au făcut duș s-au culcat toți și au dormit până la masa de seară, apoi au plecat la serviciul de noapte. A doua zi de dimineață s-au întors de la lucru, au trecut pe la cantină unde au mâncat orez cu lapte și unt cu marmeladă, apoi au revenit în cameră. Marcel a plecat în baraca vecină, de unde s-a întors cu un pachet legat într-o hârtie maron, pe care l-a pus pe masă.

- Ce ai adus acolo, Marcele? l-a întrebat Traian.

- Ghici!

- O cutie cu biscuiți. Ar fi bună ca desert, că tot nu m-am săturat cu orezul ăla.

- Altcineva?

- Ceva de haleală, spune Gică.

- Vedeți-vă de treabă, mă! intervine Mircea. Țsta nu poate avea acolo decât vreo sticlă cu băutură.

- Așa este, recunoaște Marcel și despachetează o sticlă de coniac marca „Milcov”.

- De unde o ai, mă, speculantule? se miră Gică.

- Un sătean de-am meu din baraca vecină se întorcea din oraș de unde cumpăraseră două sticle de coniac și două de vin „Fetească albă”. I-am plătit una și am luat-o.

- De ce nu i-ai cerut și o sticlă de vin?

- Ei, lasă că și așa nu aveam apă minerală și nu mergea.

- Ba, știi cum ar fi mers? îl asigură Traian.

- După orezul cu lapte nu merge nicio băătură, Traiane! îl corectează Mircea. Doar s-o bei așa, cum o torni într-un butoi, casă scapi de ea. Nu e bună nici pentru stomac.

- Cât costă licoarea asta, Marcele? îl întreabă Gică.

- 48 de lei. Eu zic s-o bem după masa de prânz.

- Și d'aia o mângâi așa? Toarnă în pahare, să-i testăm calitățile! Ia-le din dulap, din cutia aia de pantofi!

- Bine, mă. Pun pentru toți? întreabă el din priviri pe fiecare. Dumneata bei, nea Mircea?

- Pune-mi și mie puțin, că doar n-o fi foc! Hai noroc!

- Noroc! au repetat toți, ridicând paharele veseli.

- Așa mai merge, e altă viață! Mai putem cânta și discuta despre orice, chiar și despre femei. Ați auzit voi vreo broască să cânte pe uscat? îi întreabă Gică.

- Mai pun un rând? îi întreabă Marcel.

- Pune-l pe tot! îl îndeamnă Traian, nu fi zgârcit!

După ce au mai băut puțin, Gică a trecut pe patul lui Mihai și tot glumind, i-a spus acestuia:

- Tu te pricepi să explici mai bine ca noi. I-a spune cum trebuie să fie femeia ideală, în stare să-l rețină pe un bărbat lângă ea?

- Măi, ce să vă spun, până acum eu încă n-am văzut cum poate să arate o femeie ideală. Poate vor fi existând, dar eu nu le-am întâlnit. Aș putea să vă spun doar cum consider eu sau

cum aş vrea eu să fie acea femeie, care să merite iubirea bărbatului. Să fie ca o scrisoare de dragoste, izvorâtă din inima unui îndrăgostit autentic, iar forţa ei afectivă să nu vină doar din emoţia pe care este în stare s-o producă bărbatului, ci din interior, din suflet.

Este bine să ştim că frumuseţea fizică a unei femei nu prea are legătură cu dragostea, în toate cazurile, mai importante pentru un bărbat aşezat fiind alte calităţi: carisma, personalitatea, cultura şi inteligenţa, dublate de încrederea pe care o degajă. Ele pot exercita atracţia bărbatului şi, pe termen mai lung, reţinerea alături de ele.

Dacă relaţia celor doi este trainică, bărbatul mai poate face încă un pas, îi va iubi şi sufletul, optimismul şi tăria de caracter. Iubirea va fi deplină atunci când femeia îi dăruie bărbatului ei, în fiecare dimineaţă, acel zâmbet luminos ca o rază de soare abia răsărită în zori, iar chipul ei radiază acea doză de fericire, care îl va determina pe el să-şi spună în gând: „Mi-a trimis-o Dumnezeu în dar”.

În realitatea de fiecare zi nu ştiu dacă există asemenea exemplare, poate sunt, însă, prea rare. De aceea vă sfătuiesc să nu alergaţi după ele pentru a evita vreo eventuală dezamăgire ulterioară. Sau s-ar putea să rămâneţi neînuraţi, dacă snteţi prea pretenţioşi. Cine ştie?

- Ia zi, Mihule! o cunoşti pe d-na dr. Munteanu? îl întreabă Gică.

- Am fost o singură dată în cabinetul medical, am văzut-o, dar nu pot spune că o cunosc.

- Ai văzut cât de frumoasă este? Mie mi s-a părut că e foc, mă. Are tot ce vrei, de la cap şi până la tălpi. Şi poartă la gât un lăncişor din aur care se termină în partea de jos cu o cruciuliţă ce se odihneşte în golul dintre ţaţe, ridicându-se odată cu respiraţia ei. Am fost şi eu la ea o dată ca să-mi elibereze o reţetă şi cât timp mi-a scris reţeta, numai acolo m-am uitat.

- Este trăsnit, mă! confirmă Traian, dar nu este pentru noi. În comparație cu ea, doctorița Paula Zama e urâtă, dar are bulane frumoase, chiar mișto și un mijlocel de fetiță și un profund (fund) care pare că se află în continuă mișcare. Nu e frumoasă, dar altora

- De ce nu-ți place, mă? îl întreabă Mircea. Tu râzi de toți.

- Pentru că seamănă la cap cu iapa de la căruța aia care aduce pepeni la poarta taberei.

- Tu ești mai frumos?

- Nu știu, nea Mircea, dar am o scuză: se spune că un bărbat trebuie să fie mai frumos decât dracul, iar eu cred că îl întrec în frumusețe pe Scaraoschi.

- Asta e părerea ta despre ea, dar tu știi ce suflet bun are?

- O știu și nu i-am criticat sufletul. Anul trecut am fost la ea în cabinet împreună cu moș Iordache de la camera 19.

- Tot cu moș Iordache am fost și eu, reia Mircea discuția. Acolo era mare aglomerație și am stat cam mult, încât am putut să observ că doctorița Paula vorbea cu blândețe cu fiecare pacient care se așeza pe scaunul ei și făcea chiar glume în timp ce le scotea măselele, încât nici nu simțeau durerea.

Are obiceiul să dea sfaturi practice pacienților și-i planifică din vreme pentru zilele de tratament. Tocmai comportarea ei mi-a dat curaj să mă las pe mâna ei pentru a-mi repara dantura, pe care am cam neglijat-o până acum.

Vouă vi se par urâte unele femei, pentru că v-ați obișnuit cu „fufele” din Cernavodă, cum le numește blonda din blocul alimentar; alea care poartă părul peste față, de le intră în ochi și se îmbracă în niște tricouri scurte care lasă buricul gol și cu pantaloni de blugi rupți în genunchi, pe fund și pe fese; în loc de pantofi poartă teneși sau adidași și își înfig tot felul de inele în nas și chiar în buric, semănând cu belciugele pe care le

pun țigani în nasul ursului pe care-l joacă prin satele și orașele noastre. Dar dr. Paula Zama are aproape 40 de ani, iar frumusețea ei a cam trecut. Acum contează ce face ea.

- Aoleu! exclamă Traian. Atâta are? Și eu mă gândeam să-i fac curte, mai spune el, cam în zeflema.

- Fii sigur, Traiane, că nu se uită ea la un pierde vară ca tine.

- Nea Mircea, nu li se spune blugi la acei pantaloni de salopetă ptr. mecanicii negri din SUA, ci „blue jeans”, zice Gică. Iar tu, Traiane, ar trebui să mai citești și să te îmbeți mai rar. Poate așa vei afla că marele cercetător Darwin, conform teoriei evoluționiste, ne-a calificat oameni care ne tragem din maimuță din motive de știință zoologică, deși i s-o fi părut că suntem mai frumoși decât celelalte animale.

- Dar și animalele se aseamănă între ele, nu numai oamenii, intervine Mircea. Odată am fost în Delta Dunării și, tot colindând prin pădure, am întâlnit un câine Enot. Știți cât de bine seamănă cu câinele Dingo din Australia?

- Am auzit că există scoici care fac perle, spune Marcel, ca să schimbe subiectul cu doctorița Zama, care dăduse prilej de ceartă. Cine știe unde se găesc acestea pe glob?

- Desigur că există perle adevărate, care sunt fabricate de scoici; cele artificiale seamănă cu primele, dar calitativ diferă mult, răspunde Mihai Iaru. Asemenea scoici nu trăiesc la noi, în Marea Neagră, ci în Peru sau în Strâmtoarea Bab – El – Mandel din Marea Roșie. Mai demult am citit într-o carte că în acele locuri pescuitorii de perle se scufundă la mari adâncimi, fără instalație de oxigen și echipament de protecție, folosindu-se doar de niște prăjini lungi care le servesc drept ghid pentru a se întoarce la suprafața apei cu scoicile, dacă au avut norocul să le găsească. Ei se pot și îneca dacă întârzie prea mult sub apă, deoarece fără aer nu mai au forța necesară să înoate spre suprafață.

Este o muncă foarte periculoasă. Fiecare scoică face o singură perlă de culoare gri, care este foarte prețioasă, dar un pescuitor scoate cam 200 de perle pe an. Cu cât efort!

Le vinde și asigură traiul familiei sale.

- Eu am citit într-un almanah, în urmă cu vreo doi ani că în antichitate, pe la greci sau la fenicieni – nu mai țin minte – ar fi existat un om care se numea Ikar, iar acesta și-a făcut niște aripi cu care putea zbura hăt, departe, peste munți și văi, spune Traian. Dar eu nu cred că a existat așa ceva. Este la fel ca în poveștile noastre cu zmeii și Făt Frumos.

- De ce te miri? I-l întrebat Mihai. În mitologia greacă stă scris că Ikar a existat și a fost fiul lui Dedal, un mare arhitect și artist meșteșugar, care a trăit în epoca antică în insula Creta – în Grecia de astăzi – în cetatea regelui Minos, care era, pe atunci, cea mai dezvoltată din punct de vedere economic, politic, cultural și administrativ. Această cetate a cunoscut o mare înflorire în timpul cuceririi ei de către Imperiul Roman, explică Mihai Iaru ca la catedra sa de profesor de istorie.

- De ce i se spune Grecia Antică? îl întreabă Marcel.

- Pentru că ea a existat încă înainte de Hristos, de la care s-a început noua numărătoare a anilor. Tot ce a fost înainte de acea dată s-a numit antic.

- Tu ești pasionat de istorie Mihule, de aceea ți-am spus că mai bine te făceai popă, repetă Gică. Aveai timp berechet să studiezi și nu ajungeai fierar betonist.

- Ai dreptate. Sunt pasionat de istorie și de literatură. De aceea am citit foarte mult, tot ce mi-a căzut în mână, dar mi-au îngrădit alții posibilitatea de a studia și de a mă realiza ca om. Apoi a murit și tata când aveam mai multă nevoie de el și ... tot așa.

- Te superi dacă te întreb și eu ceva? îl întreabă Traian.

- Cum să mă supăr? M-aș bucura să-ți pot răspunde.

- Când eram acasă la mine în sat, preotul mi-a dat o carte de-a lor, cam subțire, ca o broșură, ca s-o citesc.

Traian a tăcut apoi.

- Zii mai departe! a strigat Gică la el. De ce ai tăcut?

- Mă străduiam să-mi aduc aminte coperta ei. Da, scria „Legenda Dănțuitorului Maicii Domnului”. Parcă era vorba de un bărbat care a dansat într-o mănăstire, până a căzut pe jos și a început să plângă. În fața lui s-a arătat Maica Domnului care i-a spus ceva ... dar nu mai țin minte ce i-a spus și ce a mai urmat. E posibil așa ceva?

- Am citit și eu acea legendă. Bărbatul a dansat în subterana unei mănăstiri unde era icoana Maicii Domnului sub care ardea o candelă; când a obosit, bărbatul s-a așezat pe podea și a început să plângă privind spre icoană. Se spune că Maica Domnului, văzându-l că plângea, a coborât din acea icoană și i-a șters lacrimile cu poala rochiei Sale.

- Așa scria, confirmă Traian. O fi adevărat?

- Nu știu, poate fi o legendă, dar cât de adevărată este, nu pot eu să spun.

- Gata, ajunge! am vorbit destul, le-a atras atenția Mircea. Acum hai să ne culcăm vreo două-trei ceasuri.

XIV

Două discuții interesante

Într-una din zile am făcut controale la depozitele de carburanți și lubrifianti din zona Cernavodă, de unde m-am întors pe la ora 23³⁰. Toată ziua alergasem prin șantiere și eram obosit, încât dimineața m-am trezit din somn abia la ora 6³⁰. M-am bărbierit, m-am spălat, apoi am citit niște ordine primite și alte lucrări din birou, urmând să merg la masă după ce pleacă muncitorii din cantină.

Auzind un ciocănit fin în ușă, am răspuns scurt:

- Intră!

Ușa s-a deschis larg și în prag s-a ivit doctorița Munteanu.

- Bună ziua, domnule Maior! m-a salutat doctorița.

- Sărut mâna, doamnă doctor! Pofțiți înăuntru și luați loc! i-am spus, indicându-i un scaun.

S-a așezat, dar nu spunea nimic. Atunci am întrebat-o:

- Cu ce vă pot fi de folos?

- Cu nimic. De fapt nici nu știu pentru ce am venit, a spus ea, continuând să mă privească insistent. Poate pentru a sta puțin de vorbă cu dumneavoastră, că această meserie mă pasionează, nu ca s-o practic, doar așa, să aflu.

- Nu veți reuși să aflați mare lucru de la mine. În plus, profesia dumneavoastră este mult mai nobilă decât a mea, fiind și mai utilă, mai interesantă și nu este veșnic presărată cu riscuri și privațiuni.

- Văzând că o vreme n-ați mai trecut pe la mine, am venit eu să vă văd.

- Vă mulțumesc pentru vizită! Pe mine vă rog să mă scuzați, dar am fost atât de ocupat, încât am rămas în restanță și cu somnul. Când era să mai fac și vizite?

Doctorița se tot încurca și nu găsea un subiect interesant de discuție, încât am vorbit un sfert de oră banalități.

În ușă s-a auzit un nou ciocănit, la care am răspuns ca de obicei:

- Intră!

În cadrul ușii a apărut Mihai Iaru, care, văzând-o pe dr. Munteanu, n-a mai apucat să salute și să intre în încăpere, s-a scuzat și s-a retras, cam fâstâcit.

- Aștept pe coridor, a mormăit el.

Dr. Munteanu s-a ridicat de pe scaun, spunând:

- Eu plec. La revedere! Vă aștept peste o oră la cabinetul meu să bem împreună o cafea. E bine?

- Da, e bine, am răspuns, apoi am condus-o până la ușa de la intrarea în baracă.

Mihai venea de pe coridor, din partea unde este spălătorul.

- Intră Mihai, l-am îndemnat eu, punându-i mâna pe spate. Stai jos, profesore! Spune-mi, ce-ai mai făcut de când nu ne-am văzut!?

- N-am făcut nimic. Munca de fiecare zi. Uneori mai fugim aproape de satul Salygni să pescuim pe canal. Cam atât.

- Într-o zi veneam de la șantierul Centralei Nucleare și te-am văzut discutând, lângă gardul exterior am taberei, cu o doamnă frumoasă pe care o cunosc și eu. Am întâlnit-o odată în biroul ing. Dolman. N-am văzut-o decât din profil, iar femeile care sunt privite din profil se descifrează mai greu și dacă mai sunt și urâte, dai să fugi. Doamna respectivă este frumoasă.

- Pe aici nu prea sunt fete de ispravă. Când eram profesor la Mureș aveam unele colege tinere care îmi dădeau târcoale, semn că mă plăceau, dar eu eram indiferent. Acum le doresc, dar ...

- Este o poveste pe care o trăiesc femeile frumoase: când sunt prea frumoase le râvnesc toți bărbații, ele devin prea încrezătoare, fac niște prostii care le costă, iar mai târziu pierd și rămân singure, încât bărbații încep să se teamă și le ocolesc.

Multe femei nu sunt conștiente de frumusețea lor, dar cele care nu sunt frumoase ca primele, posedă alte calități umane care suplinesc cu succes lipsa frumuseții.

- Acum, dumneavoastră pot să vă spun. Da, era chiar doamna Dolman.

- Când ai cunoscut-o?

- Acum doi ani de zile.

- Oooo! Aveți vechime împreună! Nu este riscant?

- Am o cameră cu chirie în oraș, unde îmi țin hainele și ne întâlnim acolo de două – trei ori pe lună. Ne înțelegem bine,

dar eu n-am alte intenții mai departe. I-am spus că nu-mi pot permite să întrețin o amantă și a fost de acord, ca totul să se facă fără pretenții exagerate. De când o cunosc am aflat de la ea că are tot confortul material, dar este nefericită în căsnicie.

- Femeia este frumoasă, dar relația voastră implică riscuri mari, din cauza statutului ei de femeie căsătorită.

Mihai a tăcut rușinat, apoi, dorind să scape de alte întrebări – pe care mă hotărâsem, în gând, să nu i le mai pun – m-a întrebat el pe mine:

- Tovarășe Maior, e grea munca de polițist?

- Da, este foarte grea și destul de periculoasă uneori, când polițistul este nevoit să pătrundă în medii cu mare risc pentru a descoperi și cerceta anumite fapte antisociale. Dar, în general, privită de afară (de civili) este o meserie frumoasă.

Trebuie știut, însă, că pentru practicarea ei cu eficiență, necesită o pregătire teoretică temeinică și o practică pe măsură.

De ce mă întrebi? Vrei să devii polițist? Să știi că nu mai prezintă frumusețea și avantajele de altă dată. Nu-mi cere alte explicații, că n-o să ți le dau.

- Nici dacă vă rog? Aș vrea să știu cum se dobândește acea pregătire temeinică a unui ofițer de poliție. Dumneavoastră cum ați făcut?

- Voiam să evit acest subiect, dar dacă ții neapărat, să nu crezi că o fac din egoism, să nu pătrundă și alții în profesia mea, etc. etc.

Am respirat greu și apoi am început:

- Am urmat o școală de ofițeri cu durata de trei ani în București. Era primul an când școala avea și profil de facultate de drept – orele fiind predate de profesorii facultății de Drept: Răpeanu, Prisca, Paul Gogeanu și alții; apoi anii patru și cinci i-am urmat la fără frecvență, iar peste patru ani de la licență am susținut și lucrarea la cei doi ani de studii postuniversitare.

- Nu ați susținut examen de diplomă?

- Ba da, imediat după terminarea celor cinci ani de studii am susținut examenul de licență.

Referitor la profesia de ofițer de poliție, pregătirea se făcea paralel cu facultatea, învățând mereu 10 ore pe zi. Experiența practică adevărată am dobândit-o treptat, în activitățile din unitățile în care am lucrat după școală.

La început pot spune că viața a decurs normal, dar în ultimii trei-patru ani de zile situația s-a înrăutățit, aplicându-se măsuri drastice de economie în toate domeniile, deci și în poliție, reducerea numărului de cadre, în timp ce sarcinile s-au înmulțit, a început tot mai pregnant o politizare fățișă a muncii, etc, iar unele vise cu care pornisem în profesie, au rămas doar vise, pur și simplu, având parte de renunțări și privațiuni, piedici în ascendența stabilită, suportarea unor consecințe neplăcute și deloc meritate. Este o istorie lungă.

Am tăcut, rumegând în gând nemulțumirea mea împotriva șefilor vremelnici de la Inspectoratul Județean Constanța, care, deși mă știau bine încă din 1965 și-mi cunoșteau toată evoluția pe o perioadă de 28 de ani de muncă în Miliție, mă trecuseră la canal din răutate, știind bine că eram specializat în circulația rutieră în care obținusem rezultate notabile an de an.

Pentru mine a fost o lecție dureroasă, crudă, usturătoare, pe care mă străduiam s-o uit, dar memoria mea mi-o aducea mereu înaintea ochilor, deși încercam să mă împotrivesc ei, păstrând doar învățămintele în taințele conștiinței mele. Câtă ură pot semăna unii oameni!

Cum puteam să-i spun lui Mihai că repartizarea mea la canal era rodul răzbunării suspecte a unor șefi nedemni, răi la suflet, din conducerea Inspectoratului de la acea vreme? De fapt ce eram eu acolo la canal, când ei au hotorât să-mi ia din schemă patru ofițeri operativi și doi subofițeri, pe care i-a trimis în altă parte, lăsându-mă să mă descurc singur în tot haosul de

pe canal. Mă simțeam întocmai ca un comandant de oști care, pierzând bătălia, rățăcea pe câmpul de luptă, căutând să mai îndrepte câte ceva. Îi întrebasesm înainte de a pleca la canal: „nu credeți că aș putea fi mai util în serviciul circulație?” „Nu! Te duci acolo unde te trimitem!”

Azi, cei trei care mi-au hotărât soarta la acea vreme, nu mai sunt printre noi. O fi o pedeapsă divină?

... Văzându-mă îngândurat, Mihai mi-a respectat tăcerea și nu m-a mai întrebat nimic. L-am privit și eu și am spus aproape în șoaptă, numai pentru mine:

- Câtă ură! Și pentru ce? Adevărul stârnește suferințe acute, Mihai, suferințe adânci. Când mi-ai povestit despre plecarea ta de la Inspectoratul Județean de Învățământ din Tg. Mureș, te-am înțeles perfect. Sunt aspecte de nedreptate, de umilință și de terfelirea demnității persoanei.

Honoré de Balzac – scriitor francez – scria: „Ura este viciul sufletelor înguste; ei o hrănesc în toate meschinăriile lor și o folosesc ca pretext pentru tiranii josnice”.

Mihai ședea pe scaun cu capul plecat, iar când a auzit cele ce am spus, a ridicat privirea spre mine. Avea niște ochi blânzi, care îmi simțeau durerea lăuntrică.

- Am observat mai demult la dumneata că aveți pe chip un fel de mască plină de gânduri de care sunteți profund preocupat, frământat. Uneori chiar m-am și întrebat: când vă odihniți? V-am văzut de multe ori apărând în diferite locuri pe șantiere, în diferite puncte de lucru. Vă distrați vreodată sau măcar vă destindeți?

- De obicei meditez cum să rezolv mai repede și mai bine unele probleme de serviciu, dar nu neg că mă frământă și unele probleme personale, care mă poartă până în perioada tinereții sau a copilăriei mele.

- V-am văzut într-o zi plimbându-vă, cu mâinile la spate și privirea în jos, printre barăcile 10 și 11, iar ieri v-am văzut prin depozitele de materiale și de carburanți.

- Cum așa? Mă urmărești?

- Așa mă credeți? Eram la pescuit dincolo de satul Saligny, cu un coleg. Mai pescuim și noi pentru a ne completa hrana și ne mai distrăm pescuind. Acolo mâncăm și peștele.

- Aveți sculele necesare? Aveți grătar? Deci, odihnă activă.

- Nu ne trebuie prea multe, doar undițe, două pietre și o tablă, câteva vreascuri și chibrituri; Pâinea și sarea le aducem cu noi din tabără. Ne temeam că ne veți găsi, ne confiscăți sculele, peștii și ne dați amendă.

- Așa mă știi dumneata? Bănuiam că ai început să mă cunoști.

- Eu nu, dar toți se tem de dumneavoastră. Știți de ce?

- Hai, dă-i drumul! Dacă am vreo vină, trebuie să mă corectez.

- Toți vă consideră zbir, că au auzit ei că alergați prin șantiere, prin depozite și prin barăcile din tabără după cei care consumă băuturi alcoolice, joacă poker, barbut sau aduc în tabără droguri.

- Ei, bine, asta este o mare exagerare! Închipuie-ți câte sarcini am de îndeplinit, ca să-mi mai rămână timp și pentru unele mărunțișuri, ca de exemplu pescuitul vostru sau alcoolul.

Tot ce îți voi spune în continuare să știi că nu constituie niciun secret. Secretă este numai munca și metodele și procedeele folosite pentru prinderea infractorilor. Restul e public, face parte din obligațiile generale pentru apărarea ordinii și liniștii publice, a proprietății socialiste și a persoanei.

Acum judecă singur următoarele fapte: găsesc adesea autobasculante în jurul punctelor unde se escavează pământ pentru a lărgi senalul canalului; mulți șoferi, în înțelegere cu

normatorii, dorm în mașini cum se înserează, cursele pe foaia de parcurs le sunt confirmate de normator, iar șoferii merg și vând motorina neconsumată la IAS-uri, CAP-uri sau în sate și orașe, în special celor care au motopompe sau sobe de încălzit cu motorină. Găsesc unele nereguli în șantierul 18, sau la gater, la ecluză, unde se toarnă niște stâlpi din beton de un milion de lei valoare, dar greșit executați, etc. Am o listă cu peste o sută de condamnați la locul de muncă pe care i-am dat în primire unor colective să-i pună la treabă și să-i supravegheze să se îndrepte, dar nu se ocupă nimeni de ei. Și altele.

Despre toate acestea am vrut să discut cu ing. Ionescu, directorul general aici, dar m-a amânat mereu, că nu are timp, fiind prea ocupat. Directorul adjunct a promis că va lua măsurile ce se impun, dar n-a făcut nimic până în prezent.

... Acum să revenim la cei care joacă poker sau cărți pe bani sau consumă băuturi alcoolice; nu este nevoie să-i caut eu. Mă cheamă ei singuri după ce consumă alcool, se înșală între ei la bani, apoi se bat, se taie cu cuțitele, apoi țipă, produc larmă în toată tabăra și sunt obligat de lege să aplanez scandalul, să identific pe cei vinovați și să-i sancționez cum prevede legea, nu cum vreau eu. Despre droguri vom mai vorbi când am toate datele, dar ele sunt fapte periculoase, pe care le tratez cu toată severitatea.

- Apropos, cum îi ghiciți pe infractori? mă întreabă Mihai.

- Munca de poliție nu se bazează pe ghicit, profesore, ci pe acțiuni reale și probe sigure. Unele dintre reușitele mele în această muncă au avut la bază experiența, priceperea, rapiditatea cu care am acționat și o intuiție rapidă, fără greș, care duc la rezolvarea corectă a cazurilor.

Află că intuiția nu este vreo noțiune mistică, nu e nici o revelație de origine divină, ci, mai degrabă, o combinație între experiența practică, gândirea profundă și acuitatea simțurilor.

Ea ocupă un rol aparte în activitatea noastră, fiind departe de dilentatism.

În toate cazurile când sunt descoperite faptele infracționale se cercetează, în mod logic, și cei care le-au comis, iar pentru asta este nevoie de experiență, pricepere ...

Mi-am privit ceasul de la mână și Mihai a înțeles că trebuie să plece. Cu mâna pe clanța de la ușă, mi-a mulțumit că l-am ascultat și și-a cerut scuze pentru că a venit la o oră nepotrivită, care a dus la întreruperea discuției cu dr. Munteanu.

- N-a fost nicio întrerupere, dânsa tocmai pleca.

- Eu o apreciez. Este o femeie frumoasă și își face bine meseria.

- Da, se poate.

- Bună ziua! Mai pot trece pe la dumneavoastră?

- Oricând ești bine venit, profesore, i-am răspuns râzând. La revedere!

%

Mi-am strâns hârtiile de pe masă, am încuiat biroul și am plecat spre cabinetul medical. Ajuns acolo, am bătut la ușă, iar din holul cabinetului mi-a răspuns o voce subțire: „Intră, că este deschis!” Era o doamnă care se pregătea de plecare, cu geanta în mână.

- Sărut mâna! m-am adresat eu.

- Bună ziua, domnule” O căutați pe doamna doctor?

- Da.

- Este în cabinetul dumneaei, pe stânga, a precizat ea, apoi a deschis ușa și a plecat.

În cabinet, dr. Munteanu consulta un pacient și mi-a spus să intru în camera alăturată și să iau loc.

- Vă rog să mă așteptați un pic! Termin imediat.

Din camera alăturată auzeam discuția lor: „Uneori simt o balonare și dureri în colon”.

„Boala dumatăle este pe fondul unei intoxicații, cel mai adesea prin autointoxicare, iar dacă toxinele nu sunt eliminate și staționează mai multă vreme în colon, ele se vor întoarce în circuitul sangvin, existând pericolul otrăvirii generale a organismului

Dacă acea otravă rămâne ascunsă o vreme, ea poate exploda, producând agravarea bolii. Deocamdată nu vă prescriu medicamente, dar recomand uleiul de măsline în salatele de legume: roșii, ardei gras, etc, precum și cataplasme aplicate, tot cu ulei de măsline, pe locurile dureroase, care are rol de drenare și eliminarea toxinelor, își încheie aceasta recomandarea. Vă aștept aici, joi pe la ora 16⁰⁰ să vedem rezultatul! La revedere!”

După aceea s-a auzit ușa deschizându-se și yala pocnind spre închidere, iar apoi dr. Munteanu a intrat în încăperea unde așteptam eu.

- Vă rog să mă scuzați că v-am făcut să așteptați! s-a scuzat ea cu o voce tremurată de emoție și cu chipul îmbujorat, părând ușor emoționată.

- Nu mă afectează câteva minute. Sunt probleme profesionale care, odată începute, trebuie și finalizate.

- Desigur, am găsit vreo opt persoane în salonul de așteptare și toți aveau probleme de sănătate.

- M-am prezentat la cafea! i-am adus eu aminte.

- Imediat! A făcut-o asistenta mea înainte de a pleca, cu câteva minute mai devreme.

- Ne-am întâlnit când am intrat eu.

- A plecat până la secția financiară să-și rezolve o neînțelegere cu impozitul casei în care locuiește, m-a informat dr. Munteanu în timp ce turna cafeaua în cești.

- Cu zahăr? Fără? m-a întrebat ea.

- Da, cu puțin zahăr, i-am răspuns.

- Credeam că a intervenit ceva profesional și nu mai veniți, mi-a spus pe un ton de „mucenică”.

... Cu dr. Munteanu mai discutasem o dată, în primele săptămâni când m-am prezentat la post pe canal. A fost o discuție aprinsă despre muncă, despre viață, despre profesiile noastre. Mi-a plăcut și fizic și cum avea mintea mobilată, dar nu m-am gândit la vreo relație cu ea, pentru că nu aveam nevoie să cedez sentimental, în fața calităților ei, așa că mi-am permis să fiu mai puțin îngăduitor și puțin ironic. Atunci o urgență ne-a întrerupt discuția.

În acea încăpere pe care cred că o folosea și drept birou, avea o masă dreptunghiulară, câteva scaune din lemn și o canapea. Ne-am așezat amândoi la masă, față-n față, ea stând pe scaunul din partea opusă, dar foarte aproape de mine, încât îi simțeam respirația.

- Vreți să reluăm discuția pe care am întrerupt-o la prima noastră întâlnire, când am avut acel muncitor adus din șantier pe targă?

- Nu am nimic împotrivă, i-am răspuns.

Constatam pe viu că dr. Munteanu, în acele clipe de sinceritate și purpurie la chip, era destul de frumoasă, dar emoția ce o cuprinsese o făcea să pară lipsită de apărare.

A început să-mi povestească problemele pe care le avea în familia ei, cum s-au destrămat relațiile ei cu soțul de nu s-a ales nimic din acea familie, care a fost destul de promițătoare la început.

- Așa cum vă spuneam și data trecută, avem unele probleme în familie și nu mai e loc de conciliere.

- Toți avem probleme, din diferite motive, dar important este să căutăm și să găsim soluții pentru a le rezolva, altfel vom ajunge să ne pierdem și slujbele. Știți cum este privită familia la noi, încât vinovații sunt jedecați de șefii de partid și se poate ajunge până la pierderea slujbelor.

- Bănuiesc că și dumneavoastră sunteți căsătorit?

- Desigur. Am și copii, am răspuns în timp ce în gând mă muștrăm, socotindu-mi o slăbiciune ideea de a accepta invitația ei.

- Aceasta este și cauza pentru care vă „blindați” atât, ca să nu ajungă nimeni la dumneavoastră, îmi reproșează, privindu-mă cu ochii ei verzi ca mărgeanul.

Poate gândiți că procedați bine, dar nu uitați, domnul meu că viața este una singură. Nu mai așteptați alta, că nu mai vine!

- Știu foarte bine și, dovada este tocmai pentru că mă aflu aici, cu dumneavoastră, o femeie veselă, plină de viață, puternică și hotărâtă. Mai ales hotărâtă.

- Mă flatați!

- Ba, deloc, așa vă simt eu.

Terminând cafeaua, m-am ridicat de pe scaun, i-am mulțumit pentru cafea și pentru companie, anunțând-o că trebuie să plec pentru că trebuie să rezolv o problemă.

- Asta este o scuză? m-a întrebat ea, privindu-mă lunguros pe sub genele rimelate, apropiindu-se mult de mine. Și acele probleme nu mai pot aștepta? Tot nu v-ați convins că trăim degeaba, hrănindu-ne cu probleme profesionale?

Ne-am trezit îmbrățișați, aproape fără să-mi dau seama și sărutările ne-au încălzit inimile și restul, încât am ales să mai zăbovesc acolo încă vreo zece minute.

- Dacă vine cineva care are vreo urgență? am întrebat-o.

- Nu vine nimeni, ușa e încuiată, m-a asigurat ea.

Ne-am despărțit prieteni, dar la plecare mi-a spus:

- Îmi pare rău că pleci. Aș fi vrut să fie

- Unde să plec?

- Știu că ne vei părăsi, că vei pleca din tabără.

- Nu plec nicăieri. Aș fi fost primul care ar fi aflat despre acest fapt.

- Eu așa am aflat din sursă sigură. De aceea venisem acolo, la birou.

- La revedere! Mi-a făcut plăcere discuția și – totul.

În drum spre biroul meu mă certam în gând și mă judecam aspru pentru fapta mea: „De ce a trebuit să procedez astfel? Ea este femeie, dar eu? Iată unde duce viața în singurătate a omului, izolarea lui și munca fără răgaz”. Îmi părea bine că se întâmplase, dar, pe de altă parte, mă certam pentru că cedasem ispitei, deși nu mai puteam repara greșeala.

XV

La revedere, profesore!

Într-o dimineață mă întorceam din zona depozitelor, unde verificasem sistemele de pază.

Intrând pe coridorul unde aveam biroul, am auzit un zgomot, urmat de înjurături și alte voci, venind dinspre spălător. Am mers să văd despre ce este vorba și, în spălător am găsit câțiva tineri; unul dintre ei, săpunit pe față, voia să se bărbierească. Când m-a văzut, și-a cerut scuze pentru gălăgia produsă.

- Ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu.

- Oglinzile de aici, din spălător s-au degradat și n-au mai fost schimbate, încât nu-ți mai poți vede fața în ele. Am adus oglinda mea pe care am pus-o pe țeava aceea, dar a alunecat, s-a spart de ciment și mi-a stricat și aparatul de ras.

- Împrumută de la alt coleg până îți cumperi altele și caută să păstrezi liniștea pentru cei care au venit din schimbul de noapte și se odihnesc!

M-am întors în biroul meu și am început să studiez niște documente, când am auzit un ciocănit ușor în ușă. Am crezut că mi s-a părut, dar aceasta s-a repetat.

- Intră! am spus.

Ușa s-a deschis și în cadrul ei a apărut Mihai Iaru.

- Bună dimineața! a spus el, neîndrăznind să intre în încăpere. Respira repede, dar îmi zâmbea.

- Bună, Mihai. Intră, nu sta în prag! Ia loc pe scaunul de acolo, că pe celelalte le-am ocupat cu acte. Ce te aduce pe la mine?

- Veneam de la servicii împreună cu colegii mei și v-am văzut intrând în tabără, iar când ne-am întors de la cantină m-am gândit să vă fac o vizită.

- Ai făcut foarte bine.

- Nu vă deranjez? Văd că aveți treabă, mai spune el, arătând spre documentele sortate și așezate pe scaune.

- Caut ceva printre ele, dar nu este urgent. Presimt că vrei să-mi spui ceva. Dă-i drumul!

- Ieri veneam din oraș și treceam pe lângă baraca nr 1, unde sunt cazate femeile. Doamne, cât de gălăgioase sunt! Erau ferestrele deschise și se auzea tot până în stradă, dând impresia că este un stup de albine. Le-am văzut altă dată stând pe treptele din față și sporovăind în continuu, se ceartă, țipă, fac bârâ.

- Le-am auzit și eu câteodată. Ai văzut vreodată un grup de coțofene? Lor nu le place singurătatea și se adună în grupuri mai mari sau mai mici și fac gălăgie; sunt atât de forfotitoare încât ajung adesea să se încaiere între ele, producând o larmă asurzitoare. După ceartă se liniștesc și iar se adună, rămânând împreună. Unele femei sunt la fel de gălăgioase ca și coțofenele, doar motivele pot fi altele.

- Îmi închipui că așa se întâmplă în toate colectivitățile unde viețuiesc femeile la un loc.

- Se poate, i-am răspuns eu.

- Tovarășe Maior, pot să vă întreb ceva mai secret?

- Ce ar putea fi atât de secret? Dacă este vorba de munca mea, eu nu fac niciun secret din ea, cu excepția metodelor specifice pe care sunt nevoit să le folosesc pentru prinderea și cercetarea unor infractori.

- Am auzit că l-ați descoperit pe cel care a ucis-o anul trecut pe femeia de la baraca nr. 1.

- Da. Dosarul este la Miliția orașului Cernavodă iar eu am contribuit numai cu o informație pe care am primit-o de la cineva care fusese martor la săvârșirea faptei, dar se temea să-l denunțe pe criminal. Acum a plecat din șantier și din tabără și mi-a dat informația. Cercetările au fost extinse și autorul se află în custodia miliției orașului Medgidia, urmând să fie prezentat la judecătorie. Asta este toată povestea.

Mihai mă privea în tăcere, dar din respect, nu îndrăznea să-mi mai ceară alte amănunte, iar ca să evit alte întrebări în legătură cu acea faptă, l-am întrebat:

- Ce mai face prietena dumată? Vă înțelegeți?

- Da, ne înțelegem bine, dar acum este puțin bolnavă.

- Zilele trecute am văzut-o și eu pe strada Dunării. Mi s-a părut că era cam palidă. Ai grijă, că femeile frumoase se veștejesc repede, dacă sunt neglijate! Să știi că femeia are mai multă nevoie de bărbat, decât invers. Înțelegi la ce mă refer?

Fiind mai în vârstă și având mai multă experiență decât el, îmi permiteam să-i dau sfaturi de viață, iar asta nu-l supăra, dimpotrivă.

Văzându-l că se tot freca pe scaun, mi-am dat seama că îl frământă ceva și l-am abordat direct:

- Văd că ești neliniștit. Vrei să-mi spui ceva și fie nu îndrăznești, fie este prea grav. Nu mai ai încredere în mine?

- Vă rog să nu credeți despre mine așa ceva! Nu știu cum să vă întreb pentru că este adevărat și nu aș vrea să greșesc.

- Dragă profesore, eu nu am nimic de ascuns, deci, întreabă-mă și-ți voi răspunde!

- Am auzit că plecați de la noi, de la canal.

- Cine putea să lanseze un astfel de zvon? Nu este nimic adevărat. Mutarea mea se poate face numai printr-un ordin scris venit de la Inspectoratul Județean sau de la Ministerul de Interne. Nu știu nimic. Dar dumneata de unde ai auzit?

- Într-o zi eram în cabinetul stomatologic cu nea Mircea Boncu și a intrat doctorița Munteanu, care a luat-o de-o parte pe dr. Paula Zamă și au discutat aproape în șoaptă. Era vorba despre dumneavoastră, dar n-am auzit decât frânturi de discuții. Dr. Munteanu susținea că i-a spus ei sigur directorul adjunct că veți pleca, pentru că „s-a discutat mai sus”.

Mi-ar părea rău să plecați, abia ne obișnuiserăm cu dumneavoastră aici. Dacă spuneți că nu este nimic, cred că cineva nu are de lucru, iar doctorițele cobesc, așa cum fac cucuvelele noaptea. Acum plec liniștit.

După plecarea profesorului a sunat telefonul și am recunoscut vocea șefului de Inspectorat:

- Ce faci, tovarășe Dinu?

- Să trăiți, tovarășe colonel! Studiez niște documente cu care abia m-am întors din șantier de la ecluză.

- Cum mai merge treaba acolo? Înaintează lucrările?

- Da, desigur, dar se mai ivesc și unele probleme.

- Măine este sâmbătă. Fă-ți timp și treci pe la mine înainte de prânz să discutăm o problemă!

- Am înțeles!

- La revedere! și telefonul s-a închis.

%

În dimineața următoare, după ce am pus toate problemele în ordine și m-am informat – ca de obicei – dacă

sunt evenimente în tabără sau pe vreun șantier, am urcat în mașina mea și am pornit spre Constanța.

La ora 10⁰⁰ mă aflu în cabinetul Șefului de Inspectorat Județean.

- Zici că nu ai probleme în zonă? reia discuția din ziua precedentă șeful Inspectoratului.

- Nu sunt probleme care să ție, dar se mai ivesc unele pe care le rezolv eu sau împreună cu alții.

- Măi, tovarășe Dinu, zilele trecute am fost chemat de primul secretar Ion Stoian, care m-a întrebat: „Cine este maiorul care răspunde de zona Cernavodă?”

I-am spus că ești dumneata, după care mi-a povestit că a avut o discuție cu conducerea șantierului de la Cernavodă și directorii s-au plâns că îi faci infractori, încât nu mai pot lucra. Am încercat să-i explic că dumneata ești un ofițer educat și nu folosești un astfel de mod de adresare, dar primul secretar a ținut să te schimbe cu alt ofițer.

- Tovarășe Colonel, în această mapă am 14 dosare în care am efectuat actele premergătoare și le-am adus să le înregistrez la serviciul cercetări penale; în unele apar și doi directori și contabilul șef, dar nu am avut discuții cu niciunul dintre ei, nici măcar o notă explicativă nu le-am cerut. Neavând nicio discuție cu ei, de unde au tras concluzia că eu îi consider infractori? Am încercat să discut preventiv cu Directorul General Ionescu, dar m-a tot amânat, motivând că nu are timp, fiind prea ocupat.

- Vrei un răspuns sincer?

- Desigur.

- Eu te cred, dar Primul Secretar cere să te schimbe. Lasă că este mai bine să vii la Miliția Municipiului Constanța, unde să iei în primire formațiunea Ordine și Pază.

- Nu pot, tovarășe Colonel. Eu sunt ofițer specializat în circulația rutieră, nu pentru ordine și pază. Regret că trebuie să vă dezamănesc.

- Ba ai să poți! Ești ofițer cu facultate și trebuie să lucrezi în oricare formațiune și să cunoști toate problemele muncii de miliție. Știm că ai fost șef la circulație și poate vei mai fi, dar acum va trebui să iei în primire această formațiune. Nu vei lucra singur, mai ai șapte ofițeri în subordine, 40 de sectoriști și 150 de subofițeri pentru ordine și pază. Ai putut să lucrezi dumneata singur pe o zonă atât de întinsă a canalului!

- Da, tovarășe colonel, deși aveam în schemă patru ofițeri și doi subofițeri, m-am trezit singur acolo, ca un comandant fără oști, care perduse bătălia.

- Cu data de 1 octombrie ești numit șeful formațiunii PO. Săptămâna următoare vei merge înapoi la Cernavodă să asiguri toate documentele la sediul Miliției Cernavodă, după care te vei întoarce să iei în primire PO de la lt. col. Crăciun, care a fost numit șeful Miliției Mamaia..

- Am înțeles! am răspuns eu ca un soldat disciplinat, după care am salutat și am părăsit biroul, supărat din cauza celor ce mă așteptau în viitor.

Pe drumul spre casa mea mă gândeam: „Ce mă așteaptă la PO este foarte greu, dar voi fi acasă, lângă familia mea. Dacă știam că faptele mele îi supără pe șefii șantierelor din zonă și ei mă reclamă, aș fi început mai demult să-i cercetez și chiar să le aduc personal la cunoștință faptele pe care le descoperisem. Nu m-aș mai fi chinuit atâta vreme acolo.”

Abia luni m-am prezentat la Cernavodă, iar până la prânz am strâns toate actele și documentele, pe care le-am transportat la Miliția Cernavodă, unde aveam un fișet. Cheia am predat-o șefului Miliției, în ziua următoare.

%

În timp ce-mi împachetam documentele, am auzit un ciocănit în ușă.

- Intră! am spus eu.

- Bună ziua! m-a salutat Mihai Iaru din prag.

- Intră și stai jos! l-am îndemnat eu.

Mihai s-a așezat pe scaunul de lângă ușă și, privind pe biroul meu, unde se aflau pachetele legate, a spus:

- Unde le duceți? Parcă vă pregătiți de mutare.

- Așa este. Dr. Munteanu aflase bine știrea: Conducerea canalului din această zonă s-a plâns la Primul Secretar Ion Stoian că nu-și poate realiza sarcinile de plan din cauza mea, iar acesta a discutat cu șefii mei să fiu schimbat de aici.

- Ce le-ați făcut? De ce sunt așa timorați?

- Lor nu le-am făcut nimic, nici nu am discutat cu ei, dar am descoperit niște fapte, iar din cercetări a rezultat că nu sunt străini câțiva dintre ei; probabil au aflat de la cei cărora le-am luat declarații.

Primului secretar ei i-au spus că eu i-am făcut infractori, nu l-au informat despre ce fapte este vorba.

- Unde veți fi mutat?

- La Miliția Municipiului Constanța.

- Va fi mai bine? Înseamnă promovare?

- Este un fel de promovare, dar sub aspectul muncii profesionale nu este mai bine. Trebuie să răspund de peste 190 de oameni, iar în armată nu se glumește cu ordinele. Nu se poate ca unul să greșească, iar bobârnacele să le primească șeful și tocmai asta se întâmplă des, iar mie nu-mi place. Singurul meu avantaj este că voi fi acasă, lângă familia mea.

- Acum vă spun și eu că se fură mult pe șantiere, iar dumneavoastră singur nu le puteți cuprinde pe toate; unii fură cu acordul șefilor sau pentru șefii respectivi.

Abia acum înțeleg eu de ce vi se spunea „zbir” și toți se temeau de dv. Deci, de la directori a plecat pâra la Primul Secretar?

- Când am început verificările pe teren și am constatat că pe lângă faptele de sustrageri în cantități mici – așa-zisele găinării – faptele mari au legătură cu șefii cei mari, nu mi-a venit să cred. Atunci m-am hotărât să continuu, ca să văd până unde se ajunge.

- Deci, plecați? Ne părăsiți?

- Plec, Mihai. Sunt militar și trebuie să mă conformez. Îmi pare rău doar de faptul că unii se vor bucura că au scăpat de mine, am adăugat eu, pe gânduri.

- Dacă vin la Constanța, pot să trec să vă vizitez?

- Desigur, dacă îți face plăcere. De la gară, spre centru, cu autobuzul sunt trei stații până la sediul Miliției Municipiului, care este situat pe str. Cuza Vodă.

- Dacă voi avea prilejul, voi veni să vă văd și să discut cu dumneavoastră. Sunteți omul de la care oricine are ce să învețe – a mai spus el, în timp ce se ridica de pe scaun, pregătindu-se de plecare.

- Dacă nu ne vom mai întâlni până când plec, te rog să transmiți colegilor de cameră, pe care îi știu mai bine și chiar îi apreciez (cu unele lipsuri), că le doresc multă sănătate, putere de muncă, mai mulți bani, dar și mult noroc! Roagă-i, din partea mea, să nu mai discute politică și să nu mai facă bancuri politice. Puteți avea neplăceri cu consecințe greu de trecut.

Iar dumneata, dacă ții la mine, nu mă mai lăuda.

- Promit! a spus Mihai, ridicând mâna ca la jurământ.

- Acum poți să le spui că știam multe în legătură cu țigările Kent, Marlboro și altele, cumpărate pe ascuns, dar n-am acționat deloc pentru că aproape toți le cumpărau pentru a se folosi de ele când aveau nevoie să obțină câte un drept și

trebuiau date celor de care depindea acel drept. Ei fumau tot țigări Carpați, Snagov, etc.

Mi-a plăcut expresia lui Gică Grosu, atunci când v-am vizitat odată și erați toți în cameră: „De când lucrez aici, pe canal, sunt mândru că am învățat meseria de român”. După aceea s-a explicat: „Trăim într-o colectivitate ca într-o familie, manifestând spirit de solidaritate și prietenie, fiecare știe ce are de făcut, fără a fi împins de la spate și atmosfera este destinsă”.

Ne-am ridicat în picioare amândoi, l-am îmbrățișat, apoi ne-am strâns mâinile bărbătește, spunându-i: „La revedere, profesore! Îți doresc sănătate și mult noroc în viață! Te aștept la Constanța!”

XVI

Hai să mergem la Târgoviște!

Într-o zi, Mihai plecase în orașul Cernavodă să-i trimită mamei sale niște bani prin poștă, iar după ce a terminat și-a adus aminte de Viky și și-a zis în gând: „Ia să-i dau un telefon, să văd ce mai face!”

Telefonul suna, i se auzea țârâitul, dar nimeni nu-i răspundea. S-a încăpățânat și a mai repetat apelul de câteva ori, temându-se să nu i se fi întâmplat ceva, dar când era gata să renunțe, a auzit vocea ei: „Da!”

- Ce faci, dragă, de nu răspunzi? a întrebat-o el.
- Eram afară, în grădină și udam florile. Tu unde ești?
- În centru.
- Ajungi aici în zece minute? Acasă la mine. Da?
- Sper să ajung. Pa!
- Vino repede că am să-ți povestesc multe! Pa!

A găsit-o tot în grădină. De această dată rupea frunzele veștejite și lujerele rupte ale florilor din fața casei.

Avea în brațe un buchet mare de flori pe care le-a aranjat într-o vază de pe masa din salon.

- Nu știam de ce nu răspunzi. Eram îngrijorat.

- De afară se aude telefonul mai greu. Hai să mergem în casă! Ai mâncat ceva astăzi?

- Da, ceai, unt, pâine și o bucată de brânză la micul dejun invariabil de la cantină.

- Ce este cu tine? Constat că nu prea ești dornic să mă strângi în brațe.

- Hai, dragă, n-o lua așa! Aveai brațul plin cu flori. Doar știi că eu te-aș ține mereu în brațe, dar mai am și altceva de făcut, mai și muncesc

- Așa este, nu prea ai timp. De aceea faci totul în fugă, apoi dispari.

- Bine. Ca să-ți dovedesc că nu ai dreptate, te anunț că joi sunt liber toată ziua și te aștept la gazda mea să stăm împreună. De acord? E bine așa?

- Este foarte bine. Și la ce oră să fiu acolo?

- La ora 8⁰⁰ dimineața. E prea devreme pentru tine?

- E bine. Ce să aduc de mâncare, pe lângă vin?

- Ce crezi tu că putem mânca amândoi într-o zi. Ar fi bine să nu rămână, că frigider nu am, a adăugat Mihai, ridicându-se din fotoliu.

- Ce faci, pleci?

- Nu plec. Vin la tine să te strâng în brațe și poate mai facem și altceva, a adăugat râzând, în timp ce o îmbrățișa.

- Acel ceva nu e posibil, știi ... ciclul.

- Trece până joi?

- Măine trece. Bei ceva? îl întreabă ea.

- Poate un pahar cu vin, îngăduie Mihai.

- Așteaptă-mă câteva clipe! a rostit ea repede, după care a dispărut înspre bucătărie, de unde s-a întors cu o tavă pe care era o sticlă cu vin, două pahare și plăcintă cu brânză.

- Desfă tu sticla! E vin Murfatlar alb. Gustă-l și spun-mi dacă vrei să aduc acolo tot de ăsta alb!

Mihai l-a desfăcut, a turnat în pahare, l-a gustat, apoi i-a spus:

- Eu cred că e bun și pentru tine. E puțin dulceag.

Au mâncat plăcintă și au băut câte un pahar cu vin, apoi s-au despărțit, cu înțelegerea: joi la ora 8⁰⁰.

Joi dimineață, Mihai și Mircea s-au întors de la lucru, au trecut pe la cantină, apoi au revenit în camera lor. Mircea s-a spălat și se pregătea de culcare, pe când Mihai s-a bărbierit și și-a schimbat hainele, urmând să plece la gazda lui.

- Pleci în oraș? l-a întrebat Mircea.

- Da. Merg să mă întâlnesc cu Viky.

- Când te întorci, te rog să-mi cumperi și mie un pachet de lame de ras „Astor special”!

- Îți cumpăr, nea Mircea. Somn ușor! La revedere!

- Mulțumesc! Succes, Mihai! a adăugat el, râzând.

- Sper să am, mulțumesc!

Aerul rece de afară arăta că toamna se instalase în drepturile ei, zilele erau mai scurte, iar soarele răsărea mai târziu. Mihai se gândea: „Vin zile grele, iar în camera mea de la gazdă va fi tot mai frig”.

Când a ajuns la colțul străzii Teiului, a văzut-o pe Viky, având în mână o sacoșă voluminoasă, pe care abia o ducea.

- Dă-mi mie sacoșa! Ce ai în ea, încât este așa grea?

- Ce să am? Mâncare, două sticle cu vin, una cu apă minerală și umbrela mea. Astăzi cred că va ploua, a spus Viky, privind spre cerul acoperit de nori negri. Mi se pare că este zăpușeală.

- E toamnă și în curând va veni iarna, zice Mihai.

- Da, și în camera ta de aici vom tremura de frig. Uneori este mai frig ca într-un frigider. Noroc că noi doi ne încălzim repede, a adăugat Viky râzând.

Mihai a băgat mâna în buzunarul de la piept și a scos o cheie cu care a descuiat ușa, timp în care Viky a izbucnit în râs.

- De ce râzi? o întreabă el.

- De cheie. Tu o ții la piept ca pe o comoară.

- Păi, nu este comoara noastră? Fără ea ...

Au intrat. Înăuntru era frig și aerul era stătut.

- Ar fi bine să deschid fereastra să intre aer curat.

- Da, răspunde ea. Mai bine nu. Dacă trece pe la fereastră gazda ta și ne vede? Apropos, câți ani are? N-am văzut-o niciodată.

- Cred că are vreo 65 de ani. Este o femeie așezată, nu-și bagă nasul în treburile noastre. Eu i-am spus de la început că îmi voi aduce aici, din când în când, viitoarea mea soție. A fost de acord și de atunci nu se mai interesează. Îi plătesc chiria la fiecare chenzină și cred că nu are ce să-mi reproșeze.

Mihai a deschis fereastra, dar a închis-o peste zece minute, când a început o ploaie mărunță.

- Tu n-ai adus aici nicio femeie? îl întreabă ea.

- Nu.

La acest răspuns sec, Viky s-a strâmbat.

- Ești geloasă?

- Doar te-am întrebat. Hai să așezăm masa, că mie îmi este foame! a cerut ea.

Mihai a adus fața de masă și un șervet mare de casă pe care l-a întins deasupra ei, apoi a ajutat-o să întindă farfuriile și tava cu sticle, pahare și apa minerală.

- Lasă-mă pe mine să tai pâinea, iar tu scoate dopul la sticla de vin, că ești mai puternic.

Mihai se execută de îndată, toarnă vin în pahare, pe care îl completează cu apă minerală, apoi ridică sus paharul, invitând-o și pe ea:

- Hai noroc! Bine ai venit! și au ciocnit paharele.

- Bine te-am găsit și întâlnirea noastră să fie într-un ceas bun! Azi avem multe de discutat, că data trecută m-ai luat repede și n-am putut lămurii unele lucruri, poate acum o vom face.

Au mâncat, au băut câte un pahar cu vin, apoi s-au dezbrăcat și s-au băgat în pat.

- E cam frig doar cu pătura asta cu cearșaf, a spus ea.

- Dacă ar arde focul în sobă n-ar mai fi necesară nici pătura, dar ...

- De ce nu aduci un reșou?

- Mi s-a atras atenția să nu folosesc prizele, deoarece instalația electrică este veche și poate lua foc. Nu vreau să mai produc și pagube.

După ce s-au încălzit, au făcut dragoste și au rămas în pat amândoi, fără să scoată vreo vorbă.

- Ce este cu tine? o întreabă. De ce taci?

- Mă gândesc și eu la viața noastră. Hai să plecăm undeva câteva zile! Măcar vreo zece zile să plecăm din oraș și să uităm de toate.

- Doar știi că eu nu pot pleca. Cine mi-ar da mie aprobare să plec tocmai acum, când pe șantier este atâta zor și este nevoie de fiecare om la lucru?

Poate pe la sfârșitul lunii decembrie sau în ianuarie să-mi pot lua concediul de odihnă, dacă vor fi zile geroase și nu vom mai putea turna betoane pentru că îngheață. Cum să plec acum? Ar fi în stare să mă caute peste tot și să mă aducă înapoi, pe șantier, cu miliția.

- Ascultă-mă puțin! Să mergem la Târgoviște! Acolo locuiește o soră a mamei mele, chiar în apartamentul nostru. Ia-

ți zece zile din concediul legal de odihnă, iar eu voi aranja cu Dolman să mă lase să plec să-mi vizitez mătușa, care este bolnavă. Acolo vom locui la mătușa mea.

- Repet: Cine îmi va aproba mie concediu de odihnă acum, în toiul muncii la ecluză?

- Tu nu suferi de nicio boală? îl întreabă ea, după câteva clipe de gândire.

- Nu. Sunt sănătos tun.

- Ce-ai zice dacă eu îți aduc un certificat medical care atestă că ai ceva la plămâni? Am o prietenă care îmi face rost de el. Mă descurc eu.

Mihai s-a gândit câteva clipe și și-a adus aminte că în iarna anului 1978 a obținut mutarea la „Forja lui Moxu”, tocmai pe motiv că suferă de plămâni, iar doctorița Munteanu avea cunoștință de acel diagnostic.

Trebuia, deci, să meargă cu acel certificat și pe la dânsa, să confirme situația de fapt.

- Bine, să zicem că reușesc să-i conving pe ai mei, dar tu cum îl convingi pe Dolman?

- Asta este o treabă ușoară pentru mine. Dolman ține la mătușa Marilena și o respectă, are încredere în ea, astfel că îi dau un telefon mătușii, ea îl va suna pe Dolman și-i va spune că este bolnavă și dorește să merg s-o văd și s-o ajut câteva zile că, fiind singură, nu are cine să-i facă menajul casei. Știe ea cum să-i vorbească.

... Peste câteva zile, Viky l-a căutat la tabără, i-a dat certificatul medical, i-a dat vestea bună că mătușa ei a obținut aprobarea lui Dolman.

- Putem pleca chiar azi, a spus Viky.

- Astăzi nu se poate. La ora 14⁰⁰ intru în servici, merg la lucru în schimbul II. Trebuie să-l anunț pe ing. Radu să mă înlocuiască pentru zece zile, a mai spus Mihai îngrijorat. N-am luat nici lichidarea, unde plecăm noi așa?

- De ce îți faci griji pentru bani? Am eu de ajuns pentru amândoi, dar să plecăm odată. Spune-mi, putem pleca mâine, cu acceleratul de 7⁴⁵ ?

- Trebuie să discut, mai întâi, cu ing. Radu și cu maistrul meu de lucrări, iar pe la ora 18⁰⁰ te sun la telefon și-ți spun cum facem. E bine așa?

- Aștept telefonul tău!

S-au despărțit.

Mihai a discutat cu șefii lui, le-a arătat certificatul medical și episodul de la Forja lui Moxu, iar după ce a obținut aprobarea, a sunat-o pe Viky.

- Alo! Dragă, s-a apobat. Mâine plecăm.

- La ora 7³⁰ ne întâlnim în gară. Biletele de tren le iau eu, a spus bucuroasă.

Din București au avut tren spre Târgoviște la ora 15⁴⁵ și spre seară au ajuns acasă la mătușa Marilena.

În autobuz Mihai a întrebat-o:

- Știe mătușa ta că venim azi? Știe sau nu?

- Sigur că știe. Am sunat-o după ce mi-ai dat tu vestea că plecăm. Ne așteaptă bucuroasă, a zis ea.

Peste câteva minute, cei doi călători „incognito”, o îmbrățișau pe mătușa Marilena, pensionara de la Târgoviște, „Profesoara pensionară”, cum îi plăcea ei să se prezinte.

- Cum ați călătorit? a întrebat-o pe Viky, dar trăgând cu coada ochiului spre Mihai, care tăcea.

- Bine, a răspuns ea.

- Cred că vă e foame. Până când vă spălați voi la baie, eu așez masa aici, în sufragerie.

La masă Viky a adus o sticlă de vin din valiza ei, au mâncat, au băut un pahar cu vin, apoi au stat de vorbă până aproape de ora 23⁰⁰.

- Ce mai face Cristian? a întrebat-o mătușa. Ce a zis când i-ai spus că sunt bolnavă?

- A zis să vin, dar să mă întorc cât pot de repede.

- Care este relația voastră? a pronunțat ea cam autoritar, privindu-i pe rând pe cei doi „împricinați”. Nu greșiți voi, comportându-vă copilărește?

- Nu-l mai pot suporta pe Dolman, tanti! a spus Viky aproape țipând și ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu trebuia să mă măriți cu el atunci. Dumneata ai insistat să mă căsătoresc cu el, deși nu-l iubeam; mi-ai spus că iubirea va veni mai târziu și că a trecut vremea „marilor iubiri”. La fel ai spus și după ce l-am refuzat pe preot, că voi ajunge să mă mărit cu un sărăntoc, cu care voi trage toată viața targa pe uscat, plătind rate la mobilă și la îmbrăcăminte, îi reproșa Viky, printre suspine.

- Dar așa și este, draga mea! intevine mătușa hotărâtă. Dragostea ține un an, doi ani, apoi se cam termină; căsnicia aduce obișnuința între soți, iar dacă mai ai parte și de o viață plină de lipsuri materiale, acea iubire se stinge încet, întocmai ca o lumânare căreia i s-a terminat fitilul. Greul în căsnicie începe când vin grijile mari, apar copiii, greutatea, etc.

Zici că port vina căsătoriei tale cu Dolman?

- Da, așa am spus, replică Viky hotărâtă. Mai întâi m-ai îndemnat să mă mărit cu preotul Anton, zicând că preoția este o mare cinste dată de Dumnezeu preoților pentru a avea autoritatea morală asupra celorlați oameni. Dacă am spus că nu-l vreau, ai insistat să mă mărit cu ing. Dolman care era director de șantier și că liniștea familiei este aur, iar el mi-o poate asigura.

Azi constat că aurul este o povară, dar eu nu-l mai pot suporta pe Dolman, oricât m-aș strădui.

- Așa este, recunoaște mătușa puțin iritată. Văd că n-ai uitat nimic din cele ce ți-am spus atunci, în anul 1975, dar ai uitat faptul esențial pantru care am insistat: atunci, cu tot tratamentul pe care l-ai urmat, aveai dese crize de depresie și de anxietate, încât nu mă mai puteam înțelege cu tine, atât

deveniseși de nervoasă. Căsătoria cu Cristian a fost în avantajul tău. Medicul psihiatru care te-a tratat a spus că boala se va vindeca foarte greu că șocul a fost puternic și în această fază, există pericolul de sinucidere.

Am fost atât de speriată, încât am fost nevoită să studiez o serie de cărți de specialitate. Acolo am găsit unele remedii, printre care și viața în familie, într-o căsătorie liniștită și fără lipsuri, pe care tu le ai, dar continui să te plângi fără temei.

Nici azi n-am uitat cele ce am citit atunci.

Și mătușa Marilena le-a ținut o lecție despre depresie, anxietate, singurătate, etc.

- Așa cum scrie în cărțile de specialitate, anxietatea este o tulburare mentală și, împreună cu depresia, constituie principalele probleme emoționale care afectează personalitatea oamenilor, până a-i aduce în împrejurări să se sinucidă.

Anxietatea se manifestă, în general, printr-o teamă puternică față de un pericol iminent, care poate fi real sau imaginar (ex. un accident, o despărțire, un eșec profesional, etc.). Desigur, cauzele sunt multiple: o predispoziție genetică moștenită de la părinți, anumite traume suferite în perioada copilăriei, lipsa acută a unor minerale din sânge – iod, fosfor, calciu, magneziu, etc., o glandă tiroidă hiper funcțională, stresul ridicat care amplifică depresia și anxietatea.

Persoana cu asemenea boală nu trebuie să stea singură, iar pe atunci eu lucram, încă, lipsind de acasă.

Acea stare face ca ea să aibă teamă excesivă de însingurare, lipsă de orizont, este năpădită de tristețe și gânduri de tot felul, are momente de panică și o apucă un tremurat în tot corpul, are chiar și senzația de infarct, de pierderea controlului, etc., se izolează de ceilalți.

- Mai bine mă lăsați să mor! a spus Viky. Înțelege că nu-l mai suport pe Dolman! Am găsit și eu un om tânăr, care este profesor ca și mine și vreau să trăiesc și eu, să simt viața, să mă

distrez puțin, că mâine-poimâine îmbătrânesc și n-am simțit că am trăit, doar am supraviețuit. La servicii nu mă lasă, copii nu avem, pensie nu voi avea ... ce voi face?

- Eu te înțeleg, dar nu uita că ești căsătorită legal cu el și știi că legile nu-ți dau voie să te despați, iar scandalul vostru i-ar cauza, mai ales lui.

Dumneata, tinere, ce intenții ai cu ea? îl întreabă pe Mihai.

- Doamnă, eu o iubesc, dar nu pot s-o forțez să divorțeze, dacă ea nu vrea. Noi doi ne cunoaștem de doi ani de zile și am discutat despre asta, însă n-am găsit calea legală pentru a rămâne împreună. Asta este tot ce vă pot spune.

- Este destul de dificil, a spus Marilena, pe gânduri. Hai să ne culcăm că s-a făcut târziu! Vom mai discuta și mâine. În ce cameră vrei să dormiți? i se adresează ea nepoatei.

- În cea din spate, lângă baie, răspunde Viky.

- V-am făcut patul acolo. Am bănuیت eu. Noapte bună!

A doua zi s-au trezit devreme, s-au spălat și au mers în sufragerie unde au găsit-o pe mătușa Marilena, așezând tacâmurile peste o față de masă albă.

- Sărut mâna! au spus ei aproape în același timp.

- Bună dimineața! Cum ați dormit, amoretzilor? i-a întâmpinat ea cu multă bucurie și voie bună în glas.

Voiau toți să uite discuția din ajun și încercau să facă o atmosferă cât mai plăcută pentru perioada în care hotărâse Viky să rămână în Târgoviște.

Într-una din valize aduseseră câteva sticle cu vin „Muscat Ottonel”, iar Viky le pusese în frigider, la rece. S-a dus și a adus una, din care a turnat în pahare, cu gândul s-o facă și pe mătușa sa părtaşă la aventura lor, poate se mai îmbunează. În timpul mesei, au reușit în parte.

După masă au discutat cu totul altceva. Mihai a povestit ce este acel canal, la ce folosește el și cât timp mai durează

lucrările și cum este viața în Dobrogea. Explicând totul în liniște și cu talent, acesta a ajuns la viața amestecată din orașul Cernavodă, lipsită de orice distracție, de când s-a aglomerat cu mii de oameni care muncesc la canal.

- Tanti, îți propun ceva: noi vrem să mergem la restaurantul din centru. Vii cu noi? Acolo are și ring de dans, iar eu n-am mai dansat de când am plecat de aici, din oraș. Hai, te rog, vino cu noi! Te rugăm amândoi, insistă Viky.

- Nu pot, draga mea. La vârsta mea nu mai rezist să pierd nopțile. Și așa m-am obișnuit să mă culc devreme, imediat ce se termină programul la televizor, iar când nu mă atrage programul mă culc și mai devreme.

- Vino cu noi că nu stăm mult! Ne întoarcem devreme, insistă nepoata luându-i fața în palmele ei.

- Mergeți voi doi că sunteți tineri! Să-ți dau o cheie de la intrare, ca să nu mai suni că scoli vecinii.

Discuția aceasta avea loc la sfârșitul mesei de prânz, după care mătușa i-a sfătuit să doarmă o oră-două pentru a fi odihniți la restaurant.

Au mers amândoi în camera lor și, în timp ce se dezbrăcau, Mihai a prins-o în brațe în poziția cu brațele sus și rochia peste cap.

- Fii cuminte și lasă-mă să mă dezbrac!

- Îmi promiți că altfel nu te las.

- Bine, promit!

Au râs amândoi și s-au sărutat. Cântând încet o melodie veselă, Viky s-a dezbrăcat și a venit lângă el în pat.

- Mergem diseară la restaurant?

- Mergem, dacă tu ții neapărat. Eu nu cunosc pe nimeni aici, deci îmi este indiferent.

- Mă cunoști pe mine.

- Da, așa este. Și asta îmi este de ajuns.

Au dormit aproape două ceasuri, după care Viky s-a pregătit pentru ieșirea în oraș. Mihai dormita încă.

- Hai, scoală-te și bărbierește-te! îi spune ea. Ar fi bine să plecăm pe la ora 17³⁰ și să ne întoarcem mai devreme de ora 21⁰⁰.

La ora stabilită, mătușa i-a condus până la ușa de intrare în apartament și le-a amintit:

- Să nu întârziați după miezul nopții!

- Venim devreme, a asigurat-o Viky, sărutând-o pe obraz.

- Este departe? o întreabă Mihai.

- Nu. Mergem pe jos până acolo.

Când s-au apropiat de local, s-a auzit până la ei un sunet strident de trompetă.

- I-auzi, cântă o trompetă ca la bălci! îi atrage atenția el, râzând.

- Cântă muzică de jazz, iar trompeta nu poate lipsi din formație, explică Viky.

Au intrat. În fundul sălii cânta orchestra, iar mesele păreau să fie toate ocupate și între ele spațiul era cam incomod.

- Ce facem? îl întreabă ea pe Mihai.

- Să vorbim cu chelnerul de colo, poate ne găsește un loc la vreo masă.

- Mai întâi să ne orientăm. Iată lângă fereastră, la o masă sunt numai două persoane mai în vârstă decât noi. Să încercăm să ne facă loc la masa lor, ce zici?

- Încercăm. Bună seara! Locurile sunt libere? întreabă Mihai.

- Da, răspunde bărbatul.

- Ne permiteți să ne așezăm și noi?

- Poftiți! Ne face plăcere să avem compania unor tineri, completează bărbatul, care era vesel.

- Vă mulțumim pentru amabilitate!

Imediat ce s-au așezat, domnul vorbăreț i-a întrebat:

- De unde sunteți, că nu păreți să fiți de pe aici?

- De la Constanța, răspunde Mihai. Am venit în vizită la rude. Ce comandăm? i se adresează el lui Viky, care asculta muzica și bătea tactul pe masă cu degetele; trompeta plângea, se tânguia, iar împreună cu ea suspina o vioară, acompaniate de un țambal și un acordeon.

- Ce comandăm? repetă Mihai.

- Să consultăm meniul, îi răspunde ea.

Între timp a venit și chelnerul, care le-a recomandat o friptură de porc cu garnitură de orez.

- Vin „Muscat Ottonel” aveți?

- Nu. Dar avem „Pino Noir”. Este foarte bun.

- O sticlă de Pino Noir, hotărăște Mihai.

- Avem și vinul casei, insistă chelnerul.

- De ce nu ai cerut vinul casei?

- Vinul casei este un fel de amestec din toate și nu are o aromă prea plăcută, a răspuns Mihai. Unii îi zic „poșircă”. Pe când Pino Noir este un vin plăcut la gust, de culoare roșu închis. Îți va plăcea.

Chelnerul le-a adus fripturile, apoi vinul, a turnat în pahare și le-a urat „Poftă bună!”, apoi s-a îndepărtat.

- Ați făcut foarte bine că n-ați luat vinul casei, a spus vecinul lor de masă. Data trecută ne-a păcălit și pe noi, nu este un soi bun.

Au început să mănânce și au gustat din vin.

- Vinul este foarte bun! apreciază Viky, dar m-a cam încălzit, îi șoptește lui Mihai. Dacă dansăm, mă tem să nu transpir.

- Vom dansa mai târziu, când se mai eliberează ringul de dans, o liniștește el. Acum orchestra este în pauză.

- Știi ceva? Am început să mă simt bine aici.

- Și eu la fel, i-a răspuns Mihai. Am senzația că petrecem o seară specială, pe care n-o voi uita prea curând, dimpotrivă.

- Eu îmi voi aminti că am fost aici, împreună, de câte ori voi fi singură sau departe de tine. De fapt, m-am străduit să înregistrez în memoria mea, toate clipele pe care noi doi le-am petrecut împreună de când ne cunoaștem.

Orchestra a terminat pauza și a început să cânte un tangou. Cei doi s-au ridicat de la masă, și-au îndreptat ținuta vestimentară și au trecut pe ringul de dans, alături de alte perechi și au început să se miște în ritmul muzicii. Viky și-a pus capul pe pîptul lui și încerca să murmure melodia, în surdina.

Deodată și-a ridicat privirea spre el și i-a declarat:

- Îți mulțumesc, Mihai, pentru tot cce ai făcut pentru mine! De când suntem împreună, m-ai făcut să uit de anxietatea care m-a chinuit atâtea ani și mi-ai dat curaj să lupt cu tristețea și depresia mea!

- Mă bucur sincer că ți-am putut fi de ajutor, i-a șoptit el la ureche, strângând-o și mai tare în brațe. Intrând și mai mult în ritmul dansului, ea a exclamat cu glas sugrumat:

- Ah, cât de bine mă simt astăzi! Parcă plutesc. Muzica mi se pare excelentă, ringul nu este aglomerat. Parcă totul a fost ales special pentru noi. Nu știam că poți dansa atât de bine. Unde ai învățat?

- În liceu, apoi m-am perfecționat în perioada studenției. Eram nelipsit de la reuniunile tovărășești din școli. Nu este greu: un pas, o răsucire, încă doi pași și dansul curge lent, unduitor, devenind aproape hipnotic, cu mișcări care trec din una în alta, fără ca cei doi dansatori să facă un efort prea vizibil. Tu zici că dansez ușor și te conduc bine, dar rolul principal îl joci tu aici, în sensul că îmi vii în ajutor, unduindu-te aidoma unei alge pe care curenții de apă o mișcă ritmic.

Dansau, își zâmbeau și își vorbeau în șoaptă, în timp ce degetele împreunate ale mâinilor lor, împleteau între ele firele nevăzute ale unor destine neștiute și incerte. Din când în când Viky privea în sus spre ochii lui, parcă dorind să se încredințeze că Mihai se află lângă ea și nu visează. Simțea că trăiește o feerie și că dansa un dans de la începuturile lumii, atunci când îngerii nemuritori coborau din înalțuri pentru a se cunoaște cu oamenii. Iar asta se întâmpla în „Era zeilor”, gândea Viky. În acele momente era transfigurată și-l privea insistent. Mihai a observat-o, s-a aplecat și a sărutat-o, șoptindu-i:

- Cât de frumoasă ești astăzi! Să știi că te iubesc!

- Și eu pe tine, deși la început n-am vrut decât să fim amănți. Voiam să te cunosc mai bine, dar a fost ușor să-mi dau seama, de la prima noastră întâlnire, că ești un bărbat cald, care apreciază femeia și o poate ajuta la nevoie. Iar eu aveam și încă mai am nevoie de ajutor. Mai târziu m-am atașat de tine și am început să te caut. De fapt tu m-ai silit să te caut, refuzând să vii în gazdă la mine, așa cum aș fi vrut eu să fim împreună mereu.

- De ce crezi că te-am silit eu?

- Pentru că m-ai făcut să-ți simt lipsa, apoi să mă îndrăgostesc de tine. Nu este suficient sau nu vrei să mai recunoști?

%

Victoria (Viky) era o femeie frumoasă, iar când mi-a povestit el acea scenă, i-am dat dreptate. Pot spune și astăzi că era înzestrată cu ceva nevăzut, care cucerea și excita bărbații, de parcă ar fi fost încărcată cu electricitate ca o pilă galvanică, care abia așteaptă să se descarce. Am văzut-o de aproape și eu – autorul.

%

... Dansau ușor, pe loc, discutând în șoaptă, despre situația lor, mai ales despre dorințele lor fierbinți:

- Îți amintești prima zi când ne-am întâlnit în birou la Dolman? Veniseși să te angajezi. Atunci nu te-am crezut deloc că ai doar opt clase, cum i-ai spus lui. De ce ai făcut asta?

- Nu doream să aflu nimeni că sunt profesor și, în plus, voiam să cunosc viața reală a oamenilor de pe șantiere.

- Vrei să-ți spun ceva? Îmi venea să strig tare: „Minte! Este intelectual, profesor, ziarist, nu muncitor!”

- De unde îți venea bănuiala?

- Pentru că vorbeai fluent și logic, nu te prefăceai deloc; deși foloseai cuvinte simple și erai stăpân pe tine, îmi venea să te întreb pe loc unele noțiuni de pedagogie, ca să mă conving, dar am renunțat.

Muzica a încetat, iar cei doi s-au întors la masa lor.

- Observi că ne-au plecat comesenii?! o atenționează Mihai. Pe ringul de dans nu i-au văzut.

- Da. Poate este mai bine că au plecat. Putem vorbi mai lejer.

- Vrei o prăjitură sau o înghețată?

- Nu! a răspuns Viki. Să achităm nota de plată și să mergem acasă, că s-a făcut târziu. Este 22¹⁵ și i-am promis mătușii că ne întoarcem devreme.

Mihai a aprobat cele spuse de ea, a chemat chelnerul și a achitat consumația, apoi au ieșit în stradă.

- Luăm un taxi? l-a întrebat ea.

- Mergem pe jos, a răspuns Mihai. Este o seară minunată, care invită la plimbare.

Viki i-a strecurat mâna pe sub braț și au pornit cu pas ușor pe trotuar, spre casă, discutând. Ea avea obiceiul să spună, de fiecare dată, vorbe simple, obișnuite, dar de o mare puritate;

le rosteau cu multă sinceritate și așa căpătau un firesc dezarmant.

- Știi al cui este apartamentul în care locuiește mătușa Marilena?

- Bănuiesc că este al statului, iar dânsa e chiriaș.

- Este primit de la stat, dar este pe numele părinților mei. Dânsa s-a mutat aici, după moartea lor, ca să stea cu mine. Aveam doar 14 ani și eram șocată după accident.

Când au ajuns acasă, Viky a descuiat ușa fără să facă zgomot și au trecut pe vârfurile picioarelor, fără s-o trezească din somn pe mătușa ei.

S-au dezbrăcat, și-au făcut tualeta de seară, pe rând, apoi s-au așezat pe perne, mângâindu-se și sărutându-se, ca de obicei, au făcut dragoste, apoi au rămas îmbrățișați. Viky i-a șoptit la ureche:

- De câteva luni de zile îmi este gândul numai la tine. Te iubesc, păcătosule!

- Și eu pe tine, a răspuns el și iar au început să se sărute, să se mângâie și tot zvârcolindu-se, au dat pe jos o pernă, care a căzut pe covor, cu zgomot.

- Ce a fost asta? l-a întrebat Viky.

- Perna mea a aterizat pe parchet. Stai s-o iau!

- Las-o acolo! O iei pe urmă!

După vizita la baie, s-au așezat pe perne, Viky în brațele lui, cu capul pe brațul lui drept și obrazul pe piept.

- Și ce mai credeai tu despre mine, după ce ne-am cunoscut mai bine? a reluat Mihai discuția lor din timpul dansului din restaurant.

- După ce ți-am cedat, am avut impresia că mă ocolești, că fugi de mine ca un hoț, nu mai ai nevoie de mine, tocmai când începusem să țin puțin la tine și simțeam nevoia să fii cu mine. Mai târziu am înțeles că nu fugeai de mine, ci te temei de Dolman.

Așa am acceptat eu să ne întâlnim pe str. Teiului, unde înduram amândoi frigul și condițiile acelea modeste, numai ca să fim împreună.

Mihai o asculta și, deodată, vocea ei a scăzut și s-a moleșit, iar respirația i se auzea ritmică și liniștită, semn că a adormit. A rămas pe gânduri multă vreme înainte de a adormi, meditănd la situația lor.

Obosit cum era, a adormit și el și a început să sforăie și să înghită în somnul lui puțin agitat, care a trezit-o pe Viky. Poate și pentru că îi amortise brațul pe care se odihnea capul ei. De la sforăitul lui moderat, a trecut la tare, revenea la moderat și iar creștea în intensitate, semn că visa ceva. Ea l-a mișcat puțin și s-a liniștit, apoi a adormit și ea din nou, dar dimineața, când s-au sculat, i-a spus:

- Tu sforăi noaptea, Mihai!

- Doar când dorm cu fața în sus, a răspuns el. De ce te miri? Omul când doarme, singurul semn că mai trăiește este acel sunet numit sforăit; este momentul când el se agață, cu furie, de viață. Sforăitul este elogiul adus vieții, când moartea ne dă târcoale cu pașii ei moi de pisică. De fapt, se spune că somnul este acea mică repetiție a trecerii de la existență la moarte, adică și el este „o mică moarte”.

Dacă vrei să fii puțin romantic, îți spun că sforăitul este cel mai frumos dar al omului pe care i-l face nopții. Desigur, sforăitul are multe cauze fizice, mecanice, traume suferite, unele boli, etc.

Dacă sforăitul este însoțit și de vise, îți pot spune că se întâmplă în viața unor oameni și unele experiențe când visând, pot ieși din trupul lor și pleacă într-o călătorie bizară, iar când se întorc din acea călătorie, îi poți auzi spunând: „am scăpat din stânsoarea morții și mi-a fost dat să mă întorc iar printre oameni, însă acolo am învățat că de azi înainte va trebui să trăiesc altfel”.

- Mă uimești, Mihai, cu astfel de idei.

- Asemenea experiențe au existat, s-a scris despre ele.

Dovadă că cei ce se întorc din moartea clinică, așa povestesc, ceea ce înseamnă că în „călătoria lor din vis” au învățat ceva util, cum să trăiască, să se comporte, etc.

- Spui lucruri foarte interesante. Mă bucur că știi atât de multe. De unde le știi?

- Mi-a plăcut să citesc foarte mult. Și astăzi, dacă aș avea prilejul, aș citi toată ziua într-o bibliotecă și nici mâncare nu mi-ar mai trebui.

Au tăcut amândoi o vreme, Viky îl privea cu un interes sporit.

- De ce gemeai spre dimineață? a întrebat Mihai.

- De ce? Visam urât, dar cam confuz.

- Despre ce era vorba în visul tău?

- Ne plimbam amândoi pe o alee pe marginea unui lac.

Din spate a venit un bărbat înalt, un găligan, care mă trăgea tare de braț și-mi spunea să plec cu el. Tu ai încercat să mă smulgi din strânsoarea lui, dar te-a lovit în cap cu o țeavă din fier și ai căzut în iarba de lângă lac, iar el te-a împins în lac și te-am văzut cum te duceai la fund. Găliganul m-a târât câțiva metri într-o zonă întunecată și nu puteam să țip. Nu știu de unde a apărut o patrulă de poliție, căreia mă străduiam să-i povestesc ce s-a întâmplat, dar nu puteam să vorbesc deloc. Apoi, peste tot s-a așternut o ceață și n-am mai văzut nimic în jur și m-am trezit când mă mișcai tu.

- Vise de noapte! a spus Mihai, rămânând gânditor. Eu te-am auzit gemând și am vrut să te liniștești.

- M-am speriat în vis, dar când m-am trezit și te-am văzut lângă mine, m-am liniștit. Te rog să nu mai pleci de lângă mine, ca să rămân singură!

- Nu plec nicăieri fără tine! a încredințat-o el.

- Numai tu mă poți înțelege.

- Divorțează, draga mea și totul va fi bine pentru noi.

- Deși te iubesc mult, știi bine că nu voi putea s-o fac.

Cu Dolamn n-o pot rezolva pe cale amiabilă pentru că este gelos și poate deveni nervos și imprevizibil.

Am înțeles că tu nu-mi vrei doar trupul, ci și sufletul „pe tavă”, dorind să ai totul. Dar uiți că eu am cu cinci ani mai mulți decât tine și că femeile se trec, se uzează mai repede decât bărbații, iar mai târziu se va vede diferența dinte noi. De asemenea, nu iei în calcul și faptul că am în spate un sac de necazuri: n-am reușit să scap de anxietatea mea, de depresia care mă încearcă din când în când. Ce bine ar fi fost dacă aș fi putut afla cine deține acea cheie capabilă să-mi pună în funcțiune creierul care s-a blocat din cauza șocului pe care l-am suferit când mi-au murit părinții! Aceste gânduri mă apasă greu și mă împiedică să accept să-ți fiu povară în viitor.

Ți-am dat atât cât am putut eu omenește, înfruntând pericolele știute, ca și condițiile modeste.

Mă întorc la cele spuse de mătușa Marilena. Cred că are dreptate: dragostea nu va ține prea mult, ea va pleca odată cu tinerețea noastră, care nu e veșnică, a adăugat ea plângând. Erau vorbe pentru limpezirea gândurilor.

- Nu mai plânge! Încearca Mihai s-o liniștească. Eu ți-am spus că vreau să fac totul legal cu tine, insistă el, mângâindu-i umerii rotunzi, care trepidau, se arcuiau, urcând și coborând în ritmul suspinelor sale.

- Am senzația că noi nu vom fi niciodată împreună, Mihai.

- De ce crezi asta? Doar dacă nu ai încredere în mine. Atunci ți-am spus-o și azi ți-o repet: „Dacă divorțezi vom pleca împreună în județul Mureș sau în altă parte, unde ne vom căsători legal, apoi ne vom angaja profesori la un liceu și totul se va aranja”. De doi ani de zile, de când suntem împreună, am constatat că ne înțelegem bine, uneori chiar și fără cuvinte; cu

timpul, trupurile noastre și-au format un limbaj propriu, cu care comunicăm, de parcă am fi trăit împreună de când este lumea.

%

Au trecut cinci zile de când cei doi erau împreună în casa mătușii Marilena. Păreau că se înțeleg bine împreună, discutau, povesteau, etc. Dar, în seara care a urmat, Marilena a chemat-o în camera ei pe Viky și au discutat aproape două ore. Când s-a întors în camera lor, Mihai a observat că fața ei era plânsă și ochii umflați.

- Ce este cu tine? Ce ți-a spus de ai plâns?

- Nu este nimic! Hai să ne culcăm! a răspuns ea.

- Nu ne culcăm până nu-mi spui ce ți-a zis!

- Mi-a zis multe. Am să-ți spun doar câteva: „Vezi-ți de căsnicia și de bărbatul și de casa ta!” A muri pentru o idee o fi o cauză nobilă – să zicem – poate fi un privilegiu pentru oricine dovedește curaj, dar să ajungi să te stingi ca o lumânare care se topește sub acțiunea flăcării, tot pritocind ideea respectivă, fără nicio zvâcnire care s-o pună în aplicare este o mare nedreptate, dar și o mare rușine, în același timp.

- Vorbește mai limpede, că nu te înțeleg!

- Ce vrei să faci tu e târziu, poate prea târziu, iar eu încerc să te înțeleg, Mihai.

- Dar fă-mă să înțeleg și eu! Spune concret ce vrei?

- Cum să mă exprim? Tu, în exterior, arăți ca un om echilibrat, cu o fire dărză, dar în interior, ai o fire stăpânită de o mare candoare și lipsă de hotărâre, parcă ai o teamă de aventură. De aceea spun că nu cred în acțiunea ta, iar în final, nu cred că noi doi vom fi împreună.

- Ce-mi reproșezi, concret? insistă Mihai.

- Faptul că tu lași adesea să decidă alții pentru tine. Și asta pentru că ai o fire comodă, iar eu, cu păcatele mele, mă

refer la depresie, anxietate, unele momente de nesiguranță, nu voi fi în stare să conduc „corabia” noastră.

Poate că ți-ai dat seama și tu de toate acestea, mai ales după ce ți-am destăinuit dorința mea, visul meu, de a trăi în libertate alături de tine, dar să fim în totală libertate, plutind pe spații largi, nemărginite, fără poluare fonică și să nu mai vedem acele figuri dizgrațioase și incerte, să trăim în aer curat și liniște deplină.

Știu că ai să-mi spui că e un vis pretențios, dar am și eu dreptul să visez, la fel ca tine, care doreai să-ți duci viața în vârful unui pom din cel mai înalt pisc de munte.

- În ce sens vezi tu la mine comoditatea și nehotărârea? Și de ce ai ajuns la concluzia că trebuie să decidă alții pentru mine?

- Credeam că ai înțeles că cei care ne conduc azi vor accentua treptat gradul de umilință și de degradare a omului în numele demnității pe care o flutură pretutindeni toți activiștii de partid.

- Nu văd ce legătură are asta cu mine.

- Vom trăi și vom vedea. De azi nu te voi mai contrazice. Spune-mi în ce zi suntem azi? I-a întrebat ea.

- Doisprezece. Dar de ce plângi?

- Măine plecăm înapoi la Cernavodă. Acolo ne vom despărți și, din acel moment, te rog să mă uiți! a spus ea, în timp ce lacrimile îi șiroiau pe chip. Dacă mai crezi în mine și în intențiile mele bune, te rog să mă ajuți să îndeplinesc această hotărâre! În viața ta va apărea acea Ileană Cosânzeană pe care o meriți.

- Mă indispui cu gândurile și cu lacrimile tale. Ar fi mai bine să ne culcăm, fiind destul de târziu.

A doua zi de dimineață și-au luat rămas bun de la mătușa Marilena, care a atneșionat-o: „Nu uita ce ți-am spus!” și cu trenul de 8⁴⁵ au plecat spre București.

În timpul călătoriei, Viky a dormit, iar la București au discutat puțin pe peronul gării, până când au urcat în trenul accelerat care îi ducea la Cernavodă. Ajunși în gara de la Cernavodă, la ora 17⁵⁰, s-au despărțit în liniște, Viky a plecat acasă cu un taxi, iar Mihai s-a întors pe jos la tabăra lor, îngândurat și trăgându-și valiza după el.

%

În camera lor, toți colegii l-au înconjurat și i-au pus întrebări: „Cum a fost? Ziceai că stai zece zile”, etc. Mihai le-a răspuns scurt: „Ne-am despărțit, definitiv!”

- Cum, măi Mihai, ai părăsit tu așa frumusețe de femeie? l-a întrebat Traian. Nu-mi vine să cred. V-ați certat? Ce a fost?

- De ce refuzi tu să crezi? Se mai întâmplă. Nu ne-am certat deloc. Altul este motivul.

- Tu nu ești luptător deloc, mă, l-a certat Gică. Asta era o femeie pentru care trebuia să lupți, s-o aperi cu pieptul tău și cu prețul vieții. Ai cedat ușor, continuă el să-i țină o prelegere: „o apărai chiar și împotriva propriului ei soț”.

- Lăsați-l în pace! îi sare în ajutor Mircea. Situația îl privește numai pe el și nu vă mai băgați voi, care nici nu știți ce s-a întâmplat.

Acum hai la cantină să mâncăm ceva, că eu plec la lucru!

XVII

Întâlnirea din tabăra Cumpăna

La sfârșitul lunii iunie 1982 mă aflu pe raza comunei Cumpăna, jud. Constanța pentru supravegherea modului cum se desfășura campania de recoltare a orzului și grâului. În toată țara, în conformitate cu ordinul primit de la CC al PCR, ofițerii de miliție executau astfel de acțiuni pentru ca recoltele să fie strânse fără pierderi.

Plecăm din Constanța, cu mașina mea, la ora 6⁰⁰, iar la 6¹⁵ participam la ședința organizată unde se repartizau sarcinile pentru toate unitățile agricole; la ora prânzului mâncam la cantina taberei, iar seara, după ora 21⁰⁰ plecam acasă, în Constanța.

Într-una din zile l-am zărit pe Mihai Iaru la o masă apropiată și l-am urmărit când a terminat de mâncat, ca să-l abordez la ieșire. Surpriza a fost mare pentru amândoi când ne-am văzut.

- Ce faci, profesore? l-am întrebat, după ce ne-am salutat și ne-am strâns mâinile prietenește.

- Ce dă fac? Lucrez de vreo două zile la ecluza Agigea. Ce surpriză mi-ai făcut! Dumneavoastră ce faceți? Vă ocupați tot de lucrările de la canal?

- Nu! Am fost trimis să supraveghez modul cum se desfășoară campania agricolă pentru recoltarea orzului și grâului. Sunt de patru zile pe aici și voi rămâne până când se va termina recoltarea, probabil 15 iulie. Ia spune-mi, cum ai ajuns aici?

- Am fost aduși de la Cernavodă 6 muncitori pentru a participa la turnarea betonului la ecluza de la Agigea. Lucrăm acolo, dar mâncăm aici, la cantină și dormim tot aici, în baraca din nordul taberei. Dormiți aici și dumneavoastră?

- Nu, Mihai, dorm acasă, în Constanța, dar vin zilnic aici și toată ziua alerg pe câmp, între orele 6³⁰ și 21³⁰.

Ce mai este pe la Cernavodă? Ce fac ceilalți colegi?

- Au rămas toți acolo, unii la betoane, alții la forjă, iar câțiva fac finisările la cele două compartimente ale ecluzei. Maistrul meu a primit ordin să vină la Agigea și m-a luat cu el pe mine și alți cinci din fosta echipă. De când am plecat de la Cernavodă nu mai știu nimic de ei.

- Hai să ieșim de aici!

Afară l-am întrebat la ce oră se întoarce la ecluză, apoi i-am pus direct întrebarea: „Ce mai face prietena dumitale?”

- Ne-am despărțit. E o poveste mai lungă.

- Bine, am spus eu, privindu-mi ceasul de la mână. S-o lăsăm pe mâine! Îți propun să ne întâlnim la masa de prânz la ora 12³⁰ și vom avea vreme, după aceea, să mai stăm de vorbă. De acord?

- Da. Eu am pauză între 12⁰⁰ și 14⁰⁰, apoi mai lucrăm încă 3 ore – în total 8 ore în fiecare zi.

... Am stabilit întâlnirea pentru a doua zi tot la cantină, apoi am plecat fiecare la îndatoririle noastre.

Ne-am întâlnit și am mâncat la aceeași masă, după care am stat pe o bancă în zona taberei din Cumpăna, unde mi-a povestit tot ce s-a întâmplat la Târgoviște.

- Noi doi discutaserăm în trenul cu care călătoream spre Târgoviște ca ea să divorțeze de Dolman și să plecăm la Tg. Mureș sau în alt loc din țară, unde să ne căsătorim, apoi să ne angajăm profesori la un liceu, îmi povestea Mihai Iaru.

- Și ce v-a împiedicat? l-am întrebat eu.

- Nu știu ce i-a spus mătușa Marilena, că într-o seară a revenit în cameră cu fața plânsă și m-a anunțat că ne vom întoarce la Cernavodă, ceea ce am și făcut.

După o săptămână m-a căutat ea la tabără, ne-am mai întâlnit de două ori, apoi am anunțat-o că am fost mutat cu

serviciul la ecluza de la Agigea. A venit la gară la ora când urma să plec, ne-am luat rămas bun și mi-a dat adresa unei prietene unde să-i scriu. I-am scris trei scrisori, dar nu mi-a răspuns la niciuna.

Mi-a rămas doar amintirea chipului ei încremenit și mut, cu buza de sus ușor ridicată în stânga sus, tremurându-i ușor și pe față parcă licărea o rază de lumină.

A șoptit doar atât: „*Te aștept să te întorci!*”

- V-ați mai întâlnit de atunci?

- Nu. N-am putut pleca de aici niciodată.

- Se spune că orice rău este spre bine în viața omului.

- Dacă voi avea ocazia să vin la Constanța, pot să trec să vă văd? Aș vrea să mai discut cu dumneavoastră unele probleme.

- Desigur. După 15 iulie sper să se încheie aici campania de recoltare și mă voi întoarce la îndatoririle mele de servici de la Miliția Municipiului Constanța. Unitatea se află pe str. Ștefan cel Mare și cobori la a treia stație de troleibus – cum vii de la gară.

De atunci nu l-am mai întâlnit la masa de prânz niciodată, dar tot alergând pe câmp, la fiecare punct de recoltare a cerealelor, n-am mai avut timp să mă ocup de el. La 21 iulie 1982 s-a încheiat campania agricolă și m-am întors la servici.

Multă vreme am crezut că Mihai Iaru s-ar fi întors la Cernavodă cu echipa care îl adusese la Agigea și mă întrebam de ce nu trecuse pe la mine între timp?

XVIII

Mihai Iaru mă vizitează la servici

- Aveți pe cineva la poartă! Îmi raportează ofițerul de serviciu. Spune că se numește Iaru Mihai.

- Să-l conducă până la mine ajutorul dumitale!

- Am înțeles!

L-am așteptat în prag la biroul meu și l-am condus înăuntru. Era 22 septembrie 1982. Ne-am salutat, ne-am strâns mâinile și l-am invitat să se așeze pe scaun.

- De ce ai întârziat atât de mult? l-am întrebat eu.

- N-am putut veni în cursul săptămânii, iar odată, când am venit în oraș, mi-am închipuit că nu vă găsesc aici, poate sunteți în misiune sau acasă.

- Azi este marți. Cum ai scăpat de acolo?

- Mi-am făcut lichidarea de la canal. Plec acasă.

- Cum te-ai hotărât așa, deodată, după ce ai lucrat aproape șapte ani la canal?

- Doar șase ani și două luni, mă corectează el. Îmi ajung. Trebuia să pun capăt acestei experiențe.

- Când ai venit în Constanța?

- Ieri, pe la ora 16⁰⁰ și m-am cazat la hotelul Tineretului. Dar am hoinărit prin oraș până când s-a întunecat. Aș vrea să studiez niște vestigii istorice de pe raza orașului Constanța. Ce mă sfătuiți să fac?

- Scuză-mă câteva clipe!

Am trecut în biroul alăturat și am spus secretarei mele să ne facă două cafele, apoi m-am întors și am reluat discuția:

- Ai văzut statuia din parc a lui Vasile Pârvan?

- Da. Am văzut și acele blocuri de piatră frumos aranjate pe alei, apoi am citit tot ce scrie pe peretele clădirii din marginea parcului Central, ca și harta.

- Ai multe lucruri interesante de văzut și cred că ai face foarte bine să mergi la Muzeul de Istorie și Arheologie din Piața Ovidiu și să-l cauți pe directorul Adrian Rădulescu; să-i spui că vii din partea mea și te va asculta. Noi ne cunoaștem de ceva vreme și chiar îl voi suna la telefon să-l informez.

- Vă mulțumesc pentru ajutor!

- Chiar în Piața Ovidiu vei găsi statuia poetului Ovidius Nasos, născut în anul 43 î Hr în Roma și exilat la Pontul Euxin în anul 8 d Hr de împăratul roman Augustus.

Ovidius Nasos era considerat părintele poeziei antice. El a scris 50 de poezii în Arta iubirii (Ars amatoria), apoi a scris elegii de jale (Tristele și Ponticele), dar opera lui principală, cu care a influențat poezii din perioada Evului Mediu au rămas Metamorfozele. A trăit și a murit la Pontul euxin, fiind îngropat în Cetatea Tomis.

Lângă muzeu, chiar pe malul portului, vei găsi mai multe vestigii romane care sunt protejate de niște garduri din plasă de sârmă, inclusiv „Mormântul Hipogen”.

- Despre ce este vorba?

- Despre un cavou din secolul al IV-lea după Cristos, descoperit de Arh. Chera și Arh. Lungu de la Muzeul de Istorie și Arheologie din Constanța. Acel cavou a aparținut primilor creștini din Tomis (azi oraș Constanța), care făcea parte din Imperiul Roman. Creștinismul era interzis, iar cei care își declarau credința creștină erau pedepsiți ; era epoca în care romanii începuseră, treptat, să treacă de la credința păgână, la cea creștină. Așa se explică găsirea în interiorul cavoului a unei fresce cu simboluri înțelese doar de cei care săvârșeau ritualul împărtășaniei, pe care îl numeam, oficial, ospăț, fără o conotație religioasă.

- Am citit câte ceva despre Cetatea Histria și despre Monumentul de la Adamclisi, dar nu le-am văzut, încă.

- Dacă vorbești cu directorul Rădulescu, spune-i ce ai dori să vezi și te va ajuta! Ai multe de văzut. Acum spune-mi ce ai văzut prin oraș în timpul plimbării de aseară! insist eu.

- De la hotel am mers pe b-dul Tomis până în dreptul Consiliului Județean, apoi am intrat în parc, unde am studiat pietrele de pe alei, statuia marelui arheolog Vasile Pârvan și am citit ce era scris pe clădirea din marginea estică a parcului. Când am trecut prin fața hotelului Continental (în prezent este demolat) mirosea atât de frumos a friptură și frigărui! Mie îmi era foame, dar nu m-am oprit, dorind să văd cât mai multe până se va însera, așa că am ajuns până la malul mării, pe str. Mircea, unde adia un vânticel cald de toamnă, iar de jos venea un sunet plăcut, un clipocit ritmic al apei care atingea malul. Se lăsase înserarea și s-au aprins luminile pe străzi, iar pe cer se vedea Luceafărul de seară și câteva stele timide, care se oglindeau în apă.

Mi-am zis în gând: „Azi este 22 septembrie, echinocțiul de toamnă, noaptea vine mai devreme”.

Am respirat aerul iodată și am pornit încet, cu pași rari, spre hotel. Intrând în hol, m-a întâmpinat același miros plăcut de carne friptă și am intrat în restaurant, m-am așezat la o masă și am privit, de lângă fereastră, tot interiorul localului, până când a venit ospătarul să mă întrebe ce doresc să servesc. Mă bucuram că era liniște, nici muzică nu avea. Ospătarul era ...

- Unii ospătari sunt cam impertinenți, ai vrut să spui, i-am luat-o eu înainte.

- Da, m-a întrebat alene, fără tragere de inimă, cam așa: „Ce vrei să sârvești?” I-am cerut 50 ml coniac și o friptură, pentru început. „Să fie de vită!” i-am spus.

- După vocabularul folosit, omul nu e de prin Dobrogea. Poate e din Moldova, ei zic „sârvești”.

- Când mi-a adus friptura, i-am văzut fața mai bine și mi s-a părut că este impenetrabilă, cred că era un om realizat și nu-

I mai interesa nimic. Văzusem la o altă masă oameni care beau bere în niște halbe mari, brumate și i-am spus: „Vreau și eu o halbă cu bere!” apoi am zis: „Ion Creangă considera mâncarea ca fiind o simplă și deșartă fudulie”. „Avea dreptate! Știa el ce spune, doar este născut pe la noi”, răspunde vesel ospătarul, apoi m-a întrebat: „mai aduc o halbă?” „Da, dar să fie cu spumă deasă!” „S-a făcut!”

Am achitat plata și am urcat în camera mea. Era o cameră cu două paturi, iar al doilea colocatar încă nu apăruse. M-am întins pe pat și am adormit târziu, muncit de gânduri.

- Nu ai avut timp să vezi prea multe. Dobrogea are o istorie bogată, tumultuoasă, greu de cuprins în câteva vizite. Istoria ei începe din vremurile imemorabile, încă de când nu se inventase scrisul; noi nu știm decât frânturi din istoria ei: începând din anul 86 e.n., Dobrogea făcea parte din Moesia Inferioară. Dar romanii, când au cucerit-o, au găsit aici, pe malul Mării Negre cetățile Istros, Calatis și Tomis, pe care le înființaseră grecii veniți din Milet, cu corăbiile lor puternice, încă din sec 8-6 î.e.n. Colonizarea grecească a avut loc de la strâmtoarea Gibraltar, pe malurile Mărilor Mediterana, Egee și Marea Neagră, ajungând până la râul Don, din Rusia. În Dobrogea există documente despre existența grecilor, încă din sec 3 î.e.n. „Roirea” lor s-a produs imediat după destrămarea statului macedonean, care devenise foarte puternic sub regele Filip al II-lea, întinzându-și puterea până la gurile Dunării de jos. Lui i-a urmat Alex. Cel Mare, apoi, după moartea acestuia a urmat Lisimah, așa numit rege și satrap al Traciei, imperiu din care a făcut parte și Dacia pentru o vreme.

Istoria noastră reține faptul că relațiile dintre greci și daco-geții din Dobrogea au fost durabile și au influențat reciproc cele două popoare, care au trăit în pace și înțelegere multă vreme.

- Abia aștept să văd cetatea Istros (Histria) și celelalte, spune Mihai. Acum plec. Bănuiesc că aveți destulă treabă.

- Te aștept să vii și să discutăm ce ai văzut. La revedere!

- La revedere și mulțumesc pentru tot!

L-am condus până la ieșirea din sediul Miliției și acolo ne-am despărțit, atenționându-l:

- Când vii aici, să spui ofițerului de servici că te-am chemat eu!

- Am înțeles! Deci, pot veni oricând?

- Desigur, prietene. De ce mai ai reținere?

%

După vreo patru zile, pe la ora 10³⁰, ofițerul de servici m-a anunțat prin telefon:

- Aveți la intrare un bărbat care spune că l-ați chemat dv. Se numește Iaru Mihai.

- Da, l-am chemat. Trimite ajutorul dumitale să-l conducă până la biroul meu!

- Vă salut, tovarășe Maior! Greu se intră aici, la dumneavoastră. Și este o atmosferă sobră.

- Noroc, Mihai! Este unitate militară care funcționează după regulamente cu reguli stricte.

La loc, profesore și să-mi povestești pe unde ai umblat, ce ai văzut, ce ai mai făcut? Descarcă sacul cu știri!

- Să știți că am văzut multe și mi-am notat la fel de multe. De la dv am plecat direct în Piața Ovidiu, la Muzeul de Istorie și Arheologie unde am întrebat de directorul Adrian Rădulescu. Omul de la intrare m-a condus în birou, i-am spus că vin din partea dv. și apoi am trecut la subiect; a fost foarte amabil cu mine, dar a sunat un telefon, care l-a anunțat de o ședință la un șef mare, iar dumnealui, înainte de a pleca, l-a chemat pe arheologul Radu Printopol și l-a întrebat:

- Azi pleci la cetatea Histria pentru lucrarea aceea?

- Da, tovarășe Director.

- Îl iei cu dumneata și pe tovarășul ... Iaru Mihai, am completat eu; să-i explici ce am realizat noi acolo! Eu plec la Comitetul Județean, la o ședință.

- Da, tovarășe Director, a răspuns cel chemat, care mi-a făcut semn să-l urmez.

Acesta mi-a explicat că vom pleca, cu mașina lui, peste vreo oră, din fața sediului Muzeului, astfel că până atunci pot face ceva personal.

- E bine? m-a întrebat el.

- Da, e foarte bine! i-am răspuns, părăsind biroul său. M-am întors la hotel, de unde mi-am luat o mapă în care aveam un caiet de notițe și un pachetel cu un sandwich cu pâine, brânză, unt și gem de caise, pe care îl aveam în cameră de la micul dejun luat în restaurant.

M-am întors în fața Muzeului și l-am așteptat pe o bancă, privind spre statuia poetului roman Ovidius Nasos, despre care citisem câte ceva când eram în liceu.

La ora fixată, arheologul Radu a venit din partea din spate a clădirii, conducând un autoturism „Dacia 1300” și a oprit, făcându-mi semn să urc.

- Hai să mergem, că mai târziu va fi prea cald! a spus el.

Avea dreptate. Deși septembrie era pe sfârșite, atmosfera era caldă, soarele nefiind acoperit de nori, dimpotrivă, strălucea pe cerul senin, ca în luna iulie.

Când am ajuns în dreptul stațiunii Mamaia, a redus viteza și m-a întrebat:

- Ați fost vreodată la Mamaia?

- Da, de două ori, am răspuns.

Omul conducea cu multă prudență și am profitat de ocazie ca să-l întreb: „Este adevărat că de la Sulina și până la Constanța, pe lângă malul Dobrogei, aproape de țarm, trece un

curent de apă mai cald?” „Da, este un curent cald, destul de liniștit, aflat aproape de suprafață, care vine de la Sulina și ajunge până la Strâmtoarea Bosfor, dar nu știu prea multe amănunte în legătură cu el”.

Am continuat să privesc Marea Neagră, în apa căreia se oglindea cerul albastru senin, iar spuma de pe crestele unor valuri mărunte avea licăriri fosforescente sub razele calde ale soarelui. În stânga noastră vedeam ghiolul, la fel de liniștit și de albastru, mărginit de stuful care se uscaseră, lansă în aer un foșnet destul de sonor, la fiecare adiere de vânt, din cauza frecării săbiilor uscate ale firelor dese.

Tot circulând pe șosea, în apropierea mării, am ajuns în tabăra de copii din Năvodari; trecând podul, jos am văzut muncitori care lucrau la ecluză, la fel ca cea la care lucrasem și eu. După pod am virat spre dreapta, trecând pe lângă Rafinăria Midia-Năvodari, apoi am intrat pe șoseaua națională, străbătând câteva localități rurale. Nici nu mi-am dat seama când am ajuns la destinație. L-am auzit pe dl. Radu zicând calm:

- Iată și cetatea Histria! Ați mai fost pe aici?

- Nu, niciodată! Deși am avut prilejul să lucrez aproape șase ani și o lună în Dobrogea, spre rușinea mea nu mi-am făcut timp s-o vizitez. O știu doar din cărți și unele lucrări pe care le-am mai citit și eu.

- Ce profesie aveți?

- Profesor de istorie și geografie.

Inițial am vrut să-i spun că am o meserie cu denumire tehnică, dar nu puteam justifica interesul meu subit pentru istorie.

- Unde ați lucrat ca profesor în Dobrogea?

- În Dobrogea am lucrat la canal în zona Cernavodă, apoi la Agigea, dar cu ani în urmă am fost profesor de istorie și geografie la un liceu din Tg. Mureș, unde intenționez să mă întorc în următoarele zile.

- Curios! spune dl Radu, clătinând din cap.
- Da, este o istorie mai lungă. Poate vom avea vreme s-o mai discutăm, am răspuns eu puțin încurcat.

XIX

Cetatea Histria – o oră de istorie

- Cetatea Histria – acest orașel antic – face parte din „Dacia Scittiae Minor”, întemeiată de navigatorii fenicieni greci cu 2600 de ani în urmă, a spus dl Radu, după ce a oprit mașina în apropierea porții de intrare.

Astăzi o veți vedea și din interior și sper să vă intereseze ceea ce veți vede, zice el, descuind lacătul.

- Abia aștept s-o văd, am răspuns eu.

... Am trecut pe lângă o gheretă de paznic, în care nu era nimeni și am intrat într-un fel de țarc larg, împrejmuit cu plase de sârmă și, mergând pe o cărare pietruită, am ajuns lângă o construcție veche, albă și destul de scundă, care semăna cu o casă părăsită.

Pe peretele din stânga ușii de la intrare era prinsă o placă cu inscripția „Muzeul de Istorie și Arheologie Constanța” și mai jos „Cetatea Histria”. Am intrat într-o sală mare care m-a surprins prin goliciunea sa: înăuntru era o masă, câteva scaune vechi, desperechiate, precum și câteva unelte – cazmale, lopeți, un târnăcop, un ciocan și o pereche de cizme din cauciuc; într-un cui era agățat un costum de salopetă prăfuită; lângă fereastră, prins pe perete, se afla un dulăpior din lemn vopsit alb, pe ușa căruia era o cruce roșie și inscripția „Prim ajutor”.

Ne-am așezat pe scaune și dl. Radu m-a întrebat:

- Ce v-ar interesa să știți despre cetatea Histria?
- Totul, dacă se poate, i-am răspuns

- Nici eu nu știu totul despre ea, pentru că, până la această dată au fost executate săpături doar pe $\frac{1}{4}$ din suprafața probabilă a teritoriului său. Săpăturile au fost începute aici în anul 1941 sub conducerea și îndrumarea reputatului arheolog român Vasile Pârvan, care a căutat urmele trecutului în fiecare ciob care putea ascunde tainele unor secole de istorie de pe teritoriul României. El a descoperit Cetatea Histria și alte vestigii românești, salvând astfel de la pierire arheologia românească, chiar și în perioada comunistă pe care o traversăm acum. Opera lui a fost continuată de arheologii Emil Condurachi și D.M. Pippidi.

O parte din piesele descoperite aici se află expuse în Muzeul de Istorie și Arheologie din Constanța, iar unele mai sunt aici, pe lângă pereți, după cum vedeți, ce urmează să fie curățate și studiate.

Cetatea Histria se află, deja, în Patrimoniul Cultural European.

Pe șantierul de săpături arheologice deschis aici de V. Pârvan, au lucrat și s-au format majoritatea arheologilor români. De exemplu, Dumitru Berciu, împreună cu echipa sa, au descoperit „Gânditorul de la Hamangia” în urma săpăturilor executate la Canalul Dunăre Marea Neagră, în perioada 1949-1952.

De asemenea, în anul 1957, cu prilejul lucrărilor de lărgire a carierei de cretă și var de la Basarabi, aceasta s-a surpat, dând la iveală mai multe biserici rupestre, în care au fost găsite încăperi cu pereții încadrați de semne misterioase. Cinci ani de zile au săpat acolo arheologul Ion Barnea și echipa lui, cu care prilej audecoperit patru biserici, mai multe chilii, cripte și paraclise datând din anii 900-1000 după Hristos, precum și niște scrieri runice-alfabet folosit de vikingii din peninsula Scandinavă; acestea dovedesc că în Dobrogea au locuit wicingii și alte neamuri sălbatice.

- Chiar și anul trecut (1981) când se escava la Valul Traian pentru noul canal, au fost descoperite peste o sută de locuințe datând din perioada Evului Mediu Timpuriu, precum și patru ateliere meșteșugărești – reia dl Radu după o pauză.

- Când a luat naștere cetatea Histria? l-am întrebat pe dl. Radu.

- În sec I î. H. câteva corăbii grecești au pornit din cetatea Miletului și au navigat până în Marea Neagră, astfel că au ancorat pe țărmul Dobrogei, altele au ajuns până pe râurile Nipru și Don. Așa au luat ființă cetățile Apolonia (din Bulgaria), Calatis (Mangalia), Tomis (Constanța) și Istros (Histria).

Aceste noi comunități s-au înțeles cu geții băștinași și au făcut comerț cu ei și, împreună s-au luptat cu hoardele barbare care au năvălit peste ei, rezistând chiar și armatelor regelui macedonean, Lisimah, ca și trupelor romane conduse de împăratul Traian și Tiberius, mai târziu. Romanii au numit-o „Histria” și a rezistat până în sec VI d. Hr.

În vreme ce se întemeiau cetățile grecești de la malul Mării Negre, din sudul peninsulei Scandinave se desprindeau popoarele germanice, niște triburi compuse din vandali, goți, ostrogoți, care în sec. al II-lea după Hristos au reușit să se instaleze în zona râului Nipru din Ucraina, după ce i-au învins pe sarmați, obligându-i să-și părăsească vatra și locuințele și să migreze spre sud. Mai târziu, din Asia Centrală au năvălit și mongolii, gepizii, hunii, sciții, care au ajuns în stepele rusești, formând Imperiul de pe Nipru, prilej cu care i-au alungat pe germanici, cimerieni și tătari, care au migrat spre sud, trecând ca un tăvălug peste cetatea Histria și peste tot teritoriul Dobrogei de azi, ajungând până în Moesia Superioară, stăpânită de Imperiul Roman, încă din anul 29 î. Hr., formată din Serbia, Ungaria și nordul Bulagriei, la sud de Dunăre.

Menționez că în anul 15 î. Hr. și Dobrogea fusese încorporată în Imperiul Roman, folosită ca scut de apărare împotriva dacilor și sarmaților, aflați mai la nord și care constituiau un pericol. Tot atunci Tiberius pusese să se construiască un zid de apărare de la Tomis și până la Cetatea romană Capidava, dincolo de Cernavodă (spre Hârșova).

Pe atunci pământul dintre Dunăre și Marea Neagră era botezat „Scintia Minor”, ocupată de romani în anul 46 d. Hr. (azi i se mai spune pământul dintre ape).

Popoarele barbare au migrat spre sudul Dunării, au avut confruntări violente cu romanii din Moesia Superioară, legiunile cărora au fost învinse, apoi au trecut mai departe, spre vest, ajungând până la Roma.

- Priveam prin acea încăpere – reia Mihai povestirea – și am observat o machetă pe suport, rezemată de perete. Ce semnifică macheta? l-am întrebat pe dl. Radu.

- Cetatea Histria, așa cum va fi după terminarea săpăturilor, dar nu este completă și a atins-o patina vremii.

... Pe lângă pereți, așezate direct pe pardoseala de piatră, se odihneau mai multe relicve (pietre și fragmente) care păstrau pe ele diferite inscripții vechi; toate erau pline de noroi, amestecate cu nisip. Am pus întrebări și am primit răspunsuri în legătură cu unele dintre ele, după care am părăsit încăperea, îndreptându-ne spre locul principal al cetății, printre ruine, pe un trotuar îngust.

Ne-am oprit la poarta de intrare, străjuită de două turnuri interioare și alte două turnuri exterioare.

- Acestea sunt ruinele orașului antic, anunță dl. Radu. Hai să intrăm! mă îndeamnă el, pășind primul pe pavajul din piatră, care se continua cu dale din marmură, întrerupt din loc în loc.

- Interesant! șoptesc eu, de teamă să nu tulbur liniștea locului. Pe aici cred că au pășit cândva – în urmă cu un amar de

ani – și strămoșii noștri geții, dacii, romanii și grecii care au trăit în această cetate.

- Da, așa rezultă și din descoperirile făcute până în prezent. Asta este o treaptă de la prag, dar inscripțiile de pe ea vorbesc despre o persoană decedată de mulți, foarte mulți ani, ceea ce înseamnă că la început a făcut parte dintr-o piatră de mormânt a unui șef, poate chiar militar.

- Șantierul de săpături nu se vede aici. Mai săpați?

- Mai facem săpături foarte rar, deoarece am rămas foarte puțini – se fac economii și s-au redus posturile; de exemplu, de două luni, aici am rămas doar eu, iar pe timp de vară, când avem vizitatori, nu prea pot lucra.

- A fost descoperită vreodată toată cetatea? îl întreb.

- Nu. Când a început săpăturile aici, în 1914, arheologul Vasile Pârvan – tatăl arheologiei românești, a reușit să descopere o suprafață importantă, dar abia în anul 1922 a reușit să fie eliberată de moloz și nisip. Cetatea a suferit mult din cauza năvălirii hoardelor barbare, apoi, în anii 1914-1918 (primul război mondial) pe aici au trecut și armatele bulgare care au făcut mari stricăciuni. În timpul celui de-al doilea Război Mondial Germania a luat o parte din fotografii și fragmente importante ale cetății, pe care le-au dus în țara lor. Există niște fotografii ale cetății înainte de război, dar construcțiile de aici au fost avariate și nu mai seamănă cu fotografiile.

- Ce fel de oameni erau băștinașii care au trăit aici?

- Din documentele pe care le avem, rezultă că erau geți. După colonizarea grecilor și întemeierea cetății Istros, au trăit împreună cu geții, făceau comerț.

Despre geți, grecii spuneau că erau nemuritori întrucât ei nu-și plângeau morții, dimpotrivă, sărbătoreau moartea și se bucurau.

%

Mi-am notat în caietul meu multe date. A fost o zi plină, iar pentru mine o lecție pe viu. Spre seară ne-am pregătit de plecare spre Constanța, continuă Mihai Iaru.

Înainte de a urca în mașină, am mai privit o dată locul acela plin de istorie, adormit sub roua înserării, cu resturile Templului lui Zeus și ale bazilicii, cu porțile lui masive și coloanele ce străjuiau cetatea în răcoarea serii, părănd niște „stele funerare”. Parcă și înserarea se grăbea să învăluie în liniște și pace acel mormânt aproape nevăzut, care ascundea milenii de existență.

Pe deasupra cetății Histria treceau păsări în zbor, care țipau strident, în timp ce își căutau culcușul de noapte.

Doarme și cetatea, care parcă a uitat de grecii din Milet, întemeietorii ei cu secole în urmă, cei care au făurit orașul antic de pe nisipul Mării Negre. Odată cu năvălirea hoardelor sălbatice peste această cetate, au rămas ruinele, dar viața a continuat sub alte forme, încât istoria va rămâne veșnic vie.

- Cum pot să vizitez și cetatea Calatis? l-am întrebat pe dl. Radu.

- La Mangalia voi merge joi. Am ceva de văzut la un castru roman și la Balta din comuna Limanu. Dacă vrei să mergeți cu mine, plecăm la ora 8³⁰ tot din fața muzeului nostru.

- Merg, cum să nu merg! am spus eu bucuros.

... Joi am plecat tot cu dl. Radu la Mangalia, unde am dat ocol orașului și am văzut vestigiile „Calatisului”, atât cât au mai rămas, după care am mers la peștera din marginea localității Limanu. Lipsindu-ne echipamentul adecvat n-am putut intra și m-am mulțumit cu câteva explicații.

- Ce știi despre monumentul de la Adamclisi? l-am întrebat eu pe Mihai Iaru. Ai fost vreodată acolo?

- Nu, n-am fost, dar am văzut câteva fotografii la Muzeul de Istorie și Arheologie din Constanța.

- Monumentul este ca un fel de cetate împrejmuită cu gard, iar în centru se află construcția propriu-zisă. Este situat în partea de răsărit a comunei Adamclisi, la câteva sute de metri în dreapta șoselei naționale Constanța-Ostrov.

L-am vizitat și eu în iunie 1967, cu prilejul deplasării într-o misiune de serviciu. Acolo i-am găsit pe profesorul-arheolog Vasile Canarache din București și pe directorul Muzeului de Istorie și Arheologie din Constanța, arheologul Adrian Rădulescu, care tocmai discutau cu specialiștii care restaurau monumentul.

Profesorul Canarache, privind metopele aduse de la Roma cu trenul la sfârșitul lunii mai 1967, a observat că una era ciobită pe la colțuri și i-a șoptit ceva lui A. Rădulescu.

S-a făcut liniște și V. Canarache a făcut o incursiune în istoria războaielor purtate între daci și romani între anii 101-102, 105-106 și 109-112, ultimul fiind condus de însuși Împăratul Traian, care, după lupte, a dispus ca pe teritoriul unde au existat înfruntările crâncene și au murit 3800 de soldați romani, să fie ridicat un monument: „Monumentul a fost distrus odată cu cetatea de năvălirile carpo-goților din a doua jumătate a secolului III d. Hr. , care au trecut peste acest spațiu dobrogean, numit pe atunci Scythia Minor”. Au mai urmat și alte popoare barbare care au trecut peste aceste locuri, lăsând în urma lor incendii și dezastre, apoi s-au îndreptat spre vestul și centrul Europei: vandalii, gepizii, sciții, hunii, avarii, tătarii, mongolii, uzii, cumanii, pecenegii, slavii, etc.

Pe acest loc a fost construit, la început, un altar militar, în partea de răsărit, apoi un mausoleu în partea de nord, iar între ele a fost construit monumentul în cinstea celor 3800 de ostași romani căzuți în luptele cu geto-dacii.

După cum vedeți, pe același loc a fost construit noul monument al cărui turn circular are înălțimea de 18 metri și diametrul de 27 metri, putând fi folosit și ca observator pentru supravegherea teritoriului din jurul lui, la fel ca primul, aici fiind cota cea mai înaltă a platoului. Pe acest teritoriu s-au înfruntat armatele imperiului roman, conduse de însuși Împăratul Traian și armatele geto-dacilor, timp de trei ani (109-112).

Lucrările de restaurare a acestui monument, vor avea în vedere refacerea lui, prină dăugarea metopelor aduse de la Roma. Acestea sunt copii fidele ale celor de pe Columna lui Traian. Ele au fost executate încă din anii 1939-1943, dar din cauza celui de-al II-lea Război Mondial n-au putut fi transportate în România până acum.

Rețineți că restaurarea acestui document în piatră este certificatul de naștere al poporului român!

Arh. V. Canarache pune suflet și pasiune în tot ceea ce facea, iar munca lui de cercetare a fost încununată de succes și apreciată atât în țară cât și în străinătate.

Expozeul său a fost o lecție de istorie pe viu, care m-a emoționat profund.

Monumentul de la Adamclisi a fost salvat de la distrugere de arhitectul Grigore Tocilescu imediat după Primul Război Mondial. De fapt tot el a salvat și Cetatea romană de la Capidava (situată între Cernavodă și Hârșova) care fusese hotărâtă să fie transformată în carieră de piatră și piatra să fie folosită pentru construirea picioarelor podului „Anghel Salygni” care urma să traverseze apele Dunării și Borcei.

- Măine aș vrea să plec acasă. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la mama mea nu este prea veselă. Îmi spune că ar fi bine să mă întorc acasă, că și ea s-a săturat de singurătate, iar pe mine mă vede o dată pe an.

- Și eu te sfătuiesc să te întorci acasă și să-ți reiei profesia nobilă de dascăl. Învață-i pe tineri istoria poporului! Învață-i să fie patrioți și să-și iubească poporul și pământul acestei patrii, singura pe care o avem!

Ce părere ai despre Complexul Arheologic de la Sarmisegetuza? Ai fost acolo vreodată?

- Da, am fost o singură dată, când eram elev în clasa a IX-a de liceu, cu școala.

- Poate ar trebui să mergi acolo ca profesor de istorie și, dacă poți, să faci ceva pentru conservarea aceluia act de naștere al poporului român, care este partea din istoria noastră cea mai importantă de după cucerirea romană.

- Poate o voi face!

- Îmi place să te ascult și te rog să-mi spui ce ai făcut în aceste zile când nu ne-am văzut?

- M-am plimbat prin oraș și jos, pe malul mării, ca să las libere gândurile. Cu acest prilej m-am convins că lângă mare gândurile parcă au altă culoare și o amplitudine mai mare, aleargă peste întinderea nesfârșită.

Apoi am vizitat acvariul din parcul de la Casino și am strâns în palme balustrada și am studiat mișcarea apei la mal, clipocitul ei în contact cu digul și furia valurilor, când marea este agitată; am observat că și atunci când pe cer nu este niciun nor și când soarele strălucește, marea freamătă și când pe deasupra ei trece doar briza, cu zefirul ei.

- Probabil acea frământare vine din adâncuri, prevestind furtuni ce se produc mai aproape sau mai departe.

- Aveți dreptate, viața este mereu prezentă în mare, deși la mal vedem numai unduirea lină și clipocitul apei care se lovește de piatra digurilor.

Îmi place zborul planat al pescărușilor care privesc apa de sus, apoi plonjează în valuri, de unde ies la suprafața ei cu câte un pește în cioc.

- Nu ies totdeauna cu pește în cioc, spun eu. Mai dau și rateuri, dar continuă să caute hrana, tipând strident.

- M-a încântat peisajul Dobrogean din toamna aceasta. Dacă n-ar fi vânturile de stepă, aici ar fi frumos în toate anotimpurile. La noi, în Ardeal, atmosfera este altfel, mai blândă, iar în sat la mine îmi place să colind peste dealuri, să mergem la horă, unde să văd feciori și fete dansând tot felul de dansuri populare, moderne sau învărtite, așa cum se încing jocurile pe la noi; mi-e dor să ascult doine cântate la taragot.

- Așa cum știe să cânte maestrul Dumitru Fărcașu?

- Da. Și el, dar mai sunt mulți alții care cântă fain și mă bucur să văd cum toată lumea din jur este veselă, fericită și cu sufletul împăcat, cum aș vrea să fiu și eu. Dintotdeauna am considerat că nu este o crimă mai mare decât aceea de a răpi omului bucuria de a trăi în tihnă și în pace.

- Când vrei să pleci, Mihai?

- Măine dimineață, cu acceleratul de 7⁰⁴ ca să pot prinde trenul de Cluj și să ajung acasă până seara.

De aceea am venit astăzi, să-mi iau rămas bun de la dvs, ca de la un frate mai mare.

Spunând acestea, Mihai s-a ridicat de pe scaun, pregătindu-se de plecare. M-am ridicat și eu, l-am îmbrățișat și l-am rugat să-mi dea de știre când ajunge acasă la el. L-am condus până la ieșirea din sediul unității, i-am strâns mâna și i-am urat „Drum bun!”

După două zile am primit telegrama lui: „*Sosit fain acasă. Totul e în regulă, Iaru*”.

XX

**Magistrala Albastră este navigabilă
și în sărbătoare**

Lucrările la canalul Dunăre – Marea Neagră fuseseră planificate să se încheie la sfârșitul anului 1982, dar din cauza complexităților acestora și a unor dificultăți provocate de teren, finalizarea lor a fost posibilă la 26.05.1984.

Inaugurarea șenalului navigabil a fost făcută de Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România de la acea vreme, venind dinspre Dunăre cu vaporul Mihai Viteazu, la bordul căruia se mai aflau și Elena Ceaușescu, precum și unii activiști superiori de partid și de stat. Președintele a primit onorul gărzii militare, apoi a fost intonat imnul de stat al RSR – Tricolorul, după care a tăiat panglica inaugurală ce se întindea pe toată lățimea canalului. Au fost trase trei salve de tun, după care nava Mihai Viteazu a pornit în marș de la Cernavodă la Agigea – Port, pe o lungime de 64,2 km. De la prova la pupa (din față până în spate), nava era mobilată cu „Marele Pavuaz”, semn de mare sărbătoare.

M-au emoționat până la lacrimi atitudinea și credința multor localnici din comunele riverane, veniți să vadă marea construcție. Majoritatea lor băteau din palme plângând de bucurie, de când a început să cânte Tricolorul, apoi cele trei salve de tun, tăierea panglicii de peste canal și semnalul dat de nava Mihai Viteazu, care a pornit în marșul spre mare.

M-am bucurat când am văzut că împreună cu bărbaiți în vârstă lăcrimau și unii mai tineri, semn că și ei trecuseră prin armată, precum au trecut vârstnicii prin războaie, având același motiv: imnul și salvele de tun.

Nava Mihai Viteazu înainta spre mare cu o viteză de 15km/h, pentru a nu isca valuri pe canal, însoțită, pe tot traseul de melodia „Magistrala Albastră” interpretată impecabil de Dan Spătaru și Mirabela Dauer, care au repetat cântecul de câteva ori:

„Magistrala Albastră,
Drum de ape și vis,
Drum de suflet purtând,
Cântec fără cuvânt,
Un drum spre mare deschis ...”

Construirea canalului Dunăre – Marea Neagră a fost visul de veacuri al mai multor înaintași ai noștri, vis împlinit abia în anul 1984. Acest canal a scurtat drumul apelor Dunării spre mare cu 400 km, contribuind la efortul general de a uni toate statele Europei prin care acest râu trece de secole.

Înainte de a fi dat în folosință, Dunărea ajungea la Marea Neagră, după ce trecea prin localitățile Brăila, Galați, Tulcea, iar de acolo, prin cele trei brațe ale sale: Chilia, Sulina și Sf. Gheorghe.

Pe ambele maluri ale canalului erau oameni care veniseră să vadă marea construcție și să-i ovaționeze pe șefii Partidului și Statului în trecere spre mare cu nava care aluneca încet, în uralele lor.

Această nouă „Magistrală Albastră” a înnobilit harta României cu o nouă cale de navigație și o nouă poartă spre lume, cu care poporul român se mândrește, fiind opera sa, pe care a realizat-o prin munca a peste 33000 de oameni, suportată de cele 22000000 de cetățeni, care au strâns cureaua ca să poată achita sumele luate împrumut de la Banca Mondială. Efortul a fost deosebit, iar din punct de vedere tehnic, a fost realizat de oamenii care au nănuit peste 7000 de mașini și utilaje.

Deasemenea, sacrificiile făcute de acest popor sunt astăzi apreciate că au meritat, lucrarea constituind o reușită tehnică menită să transforme Dunărea în „Coloana Vertebrală a Europei”, care leagă Marea Nordului de Marea Neagră pe drumul fără pulbere.

... Cu o mașină am „alergat” pe șosea până la Agigea-pod, unde urma să aibă loc Marea Adunare Populară la care președintele României a susținut o amplă cuvântare cu prilejul inaugurării canalului.

Astfel am luat parte și la măsurile de ordine de la Agigea-pod, unde erau peste 2000 de persoane aduse în zona ecluzei încă de la orele 8⁰⁰ dimineața, cu autobuzele, din toate întreprinderile din Constanța. Toți participanții erau îmbrăcați în straie de sărbătoare și stăteau aliniați, având pancarte cu lozinci, precum și tablouri cu portretele membrilor PCR și erau conduși de activiștii de partid anume stabiliți, din instituții și întreprinderi. Afară era cald.

În jurul orei 12⁰⁰ nava Mihai Viteazu a sosit la debarcaderul improvizat în apropierea podului Agigea, care traversează canalul, făcând legătura între orașul Constanța și stațiunile din sudul Litoralului românesc.

Pe ponton aștepta o gardă militară pregătită să dea onorul Președintelui Republicii. Când nava a acostat la ponton, trompetistul militar a dat semnalul. Nicolae Ceaușescu a coborât pe ponton și garda de onoare i-a prezentat onorul, conform uzanței.

Un grup de pionieri le-a oferit flori președintelui și soției acestuia, în uralele și ovațiile mulțimii adunate, după care s-a făcut liniște deplină și cei doi au fost întâmpinați de o tânără îmbrăcată în portul nostru popular, care le-a oferit pâine și sare.

La intrarea în ecluză așteptau, în amonte, patru barje mari, legate două câte două, iar în pupa lor un remorcher împingător. Sub privirile președintelui României și ale

mulțimii, s-a efectuat operațiunea de trecere a convoiului, pe care am urmărit-o și eu de sus, de pe parapetul din dreapta. Când s-a deschis poarta din amonte, convoiul s-a pus în mișcare și a intrat în ecluză, iar după ce s-a egalizat nivelul apei, acesta a ieșit pe a doua poartă din aval, silențios și fără incidente.

Atunci n-am înțeles prea bine cum s-a desfășurat operațiunea de ecluzare și am fost nevoit să merg în altă zi la ecluza din Agigea pentru a mă edifica, ceea ce voi explica mai jos.

Aflându-mă sus, pe parapet, mi-am adus aminte de profesorul Mihai Iaru și mi-am zis, în gând: „Ce bine ar fi fost dacă era și el aici, ca să vadă finalizarea muncii miilor de oameni care au trudit aici, la care și el și-a adus o contribuție”. Probabil a urmărit și el la TV.

În apropierea mea se aflau ing. Dimoiu, director al Administrației Portului Constanța, ing. Dumitru Zeicu, directorul Șantierului Naval Constanța, ing. Țolinghiber, directorul ICH, care mi-au zâmbit, bucuroși și ei de izbânda ecluzei. Era multă vânzoleală în jur, încât nu i-am putut aborda atunci pentru a înțelege toate operațiunile de ecluzare.

A urmat, apoi, cuvântarea Președintelui Republicii, din care voi reproduce numai câteva pasaje pe care le-am reținut atunci: „Dragi tovarăși și prieteni! Azi se împlinesc nouă ani de când a fost începută construcția acestei importante lucrări ... etc. Trebuie să menționez acum, cu multă satisfacție, că toți oamenii muncii care au lucrat la această mare realizare tehnică și-au îndeplinit cu cinste misiunea încredințată de partidul și statul nostru socialist, de poporul nostru. Alături de ei și-au adus contribuția specialiștii din institutele noastre de cercetare, precum și miile de militari din Forțele noastre armate.

Toți participanții la canalul Dunăre-M. Neagră au demonstrat că, acționând în spirit revoluționar, sub conducerea

PCR, oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de naționalitate, pot învinge orice greutate și, împreună, pot să dureze cele mai îndrăznețe visuri ale poporului nostru, precum și ale înaintașilor noștri, etc.”

... Când președintele și-a încheiat cuvântarea, un elicopter aflat pe malul din dreapta Canalului i-a ambarcat la bord și a zburat spre ecluza de la Năvodari unde urmau să participe la o altă Adunare Populară.

%

Populația care a participat la adunarea de la pod s-a dispersat, ieșind în șoseaua națională, unde își căuta mijloacele de transport cu care fusese adusă la Agigea, dar nu le-a mai găsit, plecând pe jos spre Constanța, pe o distanță de 10-12 km. Mergând pe șosea, a produs îmbulzeală și dezordine în traficul rutier, mașinile abia strecurându-se printre oamenii care ocupaseră partea carosabilă.

În megafoanele de la ecluză și în aparatele de radio, se mai auzea, încă, melodia „Magistrala Albastră”.

%

La câteva zile după inaugurarea canalului am revenit la ecluza din Agigea pentru a urmări cum se derulează operațiunile tehnice complete privind trecerea prin ecluză a unui convoi de barje, iar cu sprijinul specialiștilor ecluzei am reușit să înțeleg fiecare operațiune.

Astfel, când se vorbește de un convoi, acesta presupune un grup de patru barje, în greutate de 3 tone fiecare și câte 90 metri lungime; barjele se alătură și se leagă două câte două, fiind împinse din pupa de un remorcher – împingător care are o lungime de 30 metri; în total convoiul are 210 m lungime.

Marinarii numesc aceste barje „ligheane”, întrucât sunt împinse pe apă. Pentru dirijarea fără greșeli a convoiului, în prova sunt postați membri ai echipajului, dotați cu stații de emisie-recepție, care transmit toate mișcările.

Intrarea în ecluză a convoiului, ca și ieșirea lui, sunt niște operațiuni de finețe, care necesită mare atenție și precizie în mișcări, dată fiind lățimea ecluzei de numai 25 de metri; pe pereții laterali ai ecluzei sunt instalate tampoane din cauciuc, dar acestea trebuie folosite fără bruscări.

Cum se execută, practic, asemenea manevre?

Când convoiul vine din amonte (dinspre Cernavodă), în momentul apropierii de ecluză, pilotul convoiului solicită prin stație Turnului de control al ecluzei, permisiunea de intrare. Operatorul de la camera de comandă verifică dacă toți lucrătorii sunt la posturi și, în caz afirmativ, apasă butonul care va deschide porțile din amonte; apa pătrunde în interiorul ecluzei și, după ce sasurile acesteia au fost umplute cu cei 750000 m³ de apă se face egalizarea nivelului și abia apoi se permite intrarea convoiului între pereții ecluzei. Pentru ca convoiul să poată ajunge în mare, operatorul va deschide cele două porți din aval, având fiecare 180 tone, dând drumul și perdelelor de aer de pe fundul ecluzei, care încep să fiarbă la fel ca o cascadă.

Deschiderea porților se face concomitent cu eliberarea din legăturile laterale și, odată cu apa pleacă și convoiul, iar apa dulce de pe canal se amestecă cu apa sărată de mare.

În bolboroseala ei se grămădesc lișițele și pescărușii care țipă strident și se bat pentru a prinde peștele adus de apa din canal.

Dacă convoiul vine din aval (din mare) pentru a pătrunde în canal, operațiunea se derulează în sens invers și anume: la solicitarea pilotului convoiului operatorul deschide porțile din aval și le închide pe cele din amonte; după ce intră convoiul, le deschide pe cele din amonte pentru a intra apa din

canal, cele din aval fiind închise; urmează egalizarea nivelurilor, apoi deschiderea porților din amonte și ieșirea convoiului în canal.

%

Referindu-mă la arhitectura acestui canal, voi prezenta câțiva parametri pe care îi consider lămuritori:

- De la Cernavodă și până la Agigea, canalul are o lungime de 64,2 km (alții susțin că ar avea 64,4 km) și se desfășoară aproape în linie dreaptă până la Agigea, cu excepția porțiunii de 30 km de la Poarta Albă până la Năvodari, unde se produce o deviație, în unghi ascuțit, pe sub podul rutier și de cale ferată din punctul de curbură de la Poarta Albă (concide cu brațul canalului spre Năvodari);

- Lățimea canalului este de 70 m. cu malurile taluzate, care permite navigația convoaielor în ambele sensuri: aceeași lățime are și pe zona Carasu, ca și pe brațul spre Năvodari; în zona de platou lățimea este de 90 de metri, unde pot naviga și unele nave maritime, care nu depășesc cota de pescaj de 3,80 metri și 5000 de tone și cu condiția să nu depășească viteza de 9 km/h, pentru a fi asigurată protecția talazului malurilor;

- Pe canal au fost construite trei ecluze: una la Cernavodă, una la Agigea – gemene – având o lungime de 310 m fiecare, lățimea de 25 m și o adâncime de 7,5 metri; a treia este cea de la Midia Năvodari;

- De asemenea, în apropierea ecluzei de la Cernavodă au fost construite două hidrocentrale de câte 5 MGW, care utilizează diferența de nivel a apei dintre aval și amonte.

Astfel, când nivelul Dunării scade sub 7,5 m, o stație complexă de pompare pompează în canal apa din Dunăre, asigurând un debit de 250 m³/sec.

- În 36 de puncte au fost construite poduri rutiere și feroviare care permit traversarea canalului dintr-o parte în cealaltă, însumând 13650 metri, în total, din care 11 constituie lucrări mai importante, iar altele constituie adevărate monumente de arhitectură și tehnică avansată, așa cum sunt considerate podurile rutiere de la Agigea, Basarabi, Medgidia și Cernavodă;

- Pe șantierele canalului au lucrat peste 38000 de oameni, din care 10000 de militari și aproape 20000 de specialiști și cercetători în diferite domenii tehnice și de cercetare, precum și un număr mare de studenți și elevi constituiți în brigăzi de muncă patriotică. Majoritatea au fost cazați în opt tabere muncitorești din Cernavodă, Făclia, Medgidia, Valea Seacă, Cumpăna, Agigea, Nazarcea și Năvodari, prevăzute cu cazare, cantine muncitorești, poștă, etc.

Imediat după terminarea lucrărilor canalului din Dobrogea, toate unitățile militare, împreună cu mașinile și utilajele lor, cu care lucraseră aici, au fost mutate pe râul Argeș pentru lucrări la canalul Dunăre-București. Mai târziu au plecat, tot acolo, alte întreprinderi de construcții civile, care au săpat în dreptul unor localități, dar la revoluția din 22 dec 1989 toate lucrările la acea porțiune de canal au fost sistate, șantierele părăsite, sate distruse și totul s-a transformat în junglă.

Canalul din Dobrogea funcționează, dar rolul pentru care s-au făcut atâtea eforturi – anume de a asigura irigarea pământului secetos, n-a ținut decât vreo șase ani, după care toate motopompele și canalele de irigații frumos taluzate cu dale din beton armat, au fost furate cu totul (țevi din aluminiu, dale din beton, pompe de apă, motoare, etc). S-a spulberat visul de secole al înaintașilor noștri, de a iriga pământul și să practice o agricultură modernă și intensivă. Statul le-a abandonat și le-a lăsat la îndemâna jefuitorilor avuției naționale. Astfel am

revenit de unde am plecat înainte de 1975: să așteptăm ploaie de la Dumnezeu.

Construcția Canalului Dunăre-Marea Neagră n-a fost zadarnică. Această lucrare grandioasă a adus României un statut european care ne-a permis să ne înscriem în politica comunitară de transport pe apă. Astăzi România face parte din Coridorul nr. 7 paneuropean și se poate spune, are renume european, mai multe țări europene doresc facilități de transport pe acest canal a mărfurilor dinspre Constanța spre Europa și invers. Cauza o constituie alternativa prețurilor mai mici și mai convenabile ca durată în timp decât dacă ar fi folosită ruta: nordul continentului European – Marea Mediterană – Istanbul – Marea Neagră și invers.

Folosirea Dunării, apoi legătura ei direct cu Marea Neagră, scurtează distanța cu 4000 de kilometri.

De la 22 septembrie 1992 au fost finalizate și lucrările cavalului german Main-Dunăre, între localitățile Bamberg și Kebheim, astfel încât a fost deschisă calea navigabilă de la Marea Nordului și până la Marea Neagră pe distanța de 3500 km.

Pe teritoriul Dobrogei, canalul dintre Dunăre și mare permite – prin dimensiunile sale – accesul convoaielor cu lungime până la 296 metri și lățime de 22,8 metri, având posibilitatea să oprească în porturile Basarabi, Medgidia, Agigea și Năvodari, înainte de a trece prin ecluze.

Când a fost finalizat canalul, i se stabiliseră trei utilități importante:

- facilitarea transporturilor de mărfuri spre și dinspre centrul Europei;
- Irigarea și înlesnirea unei agriculturi intensive, lucrată cu mijloace moderne;
- Asigurarea transporturilor de minereuri și cărbune pentru combinatele siderurgice Galați și Călărași.

După 22 decembrie 1989, Combinatul Siderurgic de la Călărași care a costat miliarde de dolari, a fost abandonat de stat și lăsat fără pază, la îndemâna jefuitoarelor și hoților de fier vechi, o investiție care a fost suportată de întregul nostru popor. Nu i-a mai interesat pe cei care au condus vremelnice țara, lăsând o investiție în paragină și un oraș întreg în șomaj.

Până când acest canal va ajunge să fie exploatat la capacitatea lui maximă, va mai trece mult timp.

Acum, singurul beneficiar permanent este Centrala Nuclear-electrică de la Cernavodă, care utilizează aproape 70% din apa din canal pentru răcirea reactoarelor sale.

De întreținerea porturilor și canalului se ocupă Administrația Canalelor Navigabile din Constanța, având un efectiv de 400-450 angajați.

Sfârșit

09.02.2006

Constanța

CUPRINS

I	Istoricul Canalului Dunăre-Marea Neagră	3
II	Ideea construirii canalului revine	14
III	Centrala Nuclear-electrică de la Cernavodă	17
IV	Un control de rutină la baraca nr. 9	20
V	Profesorul Mihai Iaru	30
VI	Viața de șantier cu bune și rele	50
VI I	Cumpărături, băuturi, femei și destăinuiri	56
VIII	Destăinuiri și glume ca între prieteni	66
IX	Cuibul iubirii din strada Teiului	74
X	Forja lui Moxu	98
XI	Viky îl vizitează pe Mihai la tabără	104
XII	Am o noutate, fraților!	120
XIII	La plajă pe nisipul de la Mamaia	132
XIV	Două discuții interesante	148
XV	La revedere, profesore!	160
XVI	Hai să mergem la Târgoviște!	168
XVII	Întâlnirea din tabăra Cumpăna	191
XVIII	Mihai Iaru mă vizitează la servicii	194
XIX	Cetatea Histria – o oră de istorie	201
XX	Magistrala albastră este navigabilă și în sărbătoare	211